

**Commentat[i]o venerabilis viri artium m[a]g[ist]ri nec non
sacre theologie p[ro]fessoris eximij m[a]g[ist]ri Gerhardi de
Mo[n]te. co[m]pilata circa [com]pe[n]dium de q[ui]dditatibus
re[rum]. quod edidit sanctus Thomas de Aquino. insignis
peripathetice veritatis int[er]pres**

<https://hdl.handle.net/1874/461680>

Alignis peripateticis veritatis interpretis

doctor sanctus ne dum adultos prouideret. et
etiam nouos afficiens erudit. Vtiores flo-
res metaphisice sparsim plantatos a philoso-
phis recolligit et redegit ad hoc compendiu. Nō
velatum sterili verborū obscuritate sed eximiaz
veritatum preclaris sententijs diuissime fecur
datū. Quod nihilominus qm̄ mee fauorabilis col-
laudatōis p̄mo non indiget. cum ipsum se ef-
fectualiter recomendet. Catenus eiusdem vlti-
rioris recomendationis preterea litteralem
eius mentōnem demqz vicissim referabo quam
dilucladabo quibusdam dubijs et notabilibus p̄-
missis anotarīs. Ceterū prius aliqua dubia
preambula institui prelibare.

Queritur Itaqz primo an de ente
et essentia sit aliqua sci-
entia. **Prænotandū** q̄ triplex ē modus sciendi
sc̄ p̄ diffinicionem qua res cognoscitur essentiali-
ter in se. Per diuisionem qua res agnoscitur po-
testatiue in suis partibus subiectiuis. Et per de-
monstrationem qua cognoscit causaliter in pas-
sionibus et operationibus suis. Ipsi autē
tres modi sciendi correspondēt tribus op̄ationi-
bus intellectus s̄m ordinem. Respondendum est
igitur p̄ icularim ad hanc questionem q̄ de en-
te et essentia non est scientia p̄ diffinicionem p̄-
dictam s̄m n̄p̄am a priori. Sed dicitur p̄ no-
tificatōem a posteriori acceptam eo q̄ nihil ip-
sis præfertur in cōitate. **Secūdo** dicitur q̄
nec de ipsis est scientia p̄ demonstratōem a pri-
ori. Dicitur qm̄ prima principia complexa nō sūt

demonstrabilia a priori. sed a posteriori ostēdi
possūt. Ita pariformiter d̄ primis principijs in
complexis cuiusmodi sūt ens et essentia nō sūt
aliquæ proprietates demonstrabiles a priori. sed
solum de ipsis ostenduntur a posteriori. Vñ vnū
verum et bonū nō possunt de ente demonstrari
a priori. **Dicendum** tercō q̄ de ipsis est scien-
tia per diuisionem in suas partes subiectiuis. Ni-
mirum quia cum diuisio assignetur p̄ posterius
Itē modus sciendi p̄ diuisionem est potius ad-
aptatus istis primis et cōmuniſsimis. Sed non
duo alij modi sciendi. quia illi potissime p̄cedūt
a priori. **Quarto** dicitur q̄ de partibus
subiectiuis entis et essentie haberi potest scien-
tia. omnibus his tribus modis sc̄ per notifica-
tōem a priori. per diuisionem et p̄ demonstratio-
nem a priori.

Queritur Secūdo quid sit subiectū
sive gen⁹ scibile p̄sentis
cōp̄ndij. **Responsū** dicitur q̄ quidditas seu
essentia s̄m se et s̄m habitudinem ad intentiones
logicas considerata. **Dei** enim huius li-
belli duas scientias complectitur sc̄z met̄aphisi-
cam et logicam nec iterōnabiliter. Nam ens rati-
onis q̄ assignatur subiectum in logica est equa-
lis cōmunitatis cum ente nature materialiter.
Et q̄ omne ens nature cadere potest in nrām
apprehensionem. sub qua sibi attribuitur ali-
qua intentio logica sc̄z vel ḡneris vel sp̄ci. p̄-
dicari vel subiecti r̄. Et idcirco logica nō ē sc̄i-
entia specialis q̄rum ad cōsiderata materialiter
s̄ q̄rum ad eius formalem cōsiderandi r̄tōem.
Unde ens se habet quodāmodo s̄m̄lter sicut se
haberet coloratum si omnia entia essent colora-
ta. tūc enim coloratum esset eque cōmune cum en-
te q̄rum ad supposita et materialiter. nō autēz
s̄m̄lter. quia formalis r̄tō colorati que est
color adhuc esset limitata ad genus qualitatis.

Queritur Tercō que sit huius libel-
li intitulatio. **R̄spon**
dicendum q̄ p̄sens libellus a quibusdam inti-
tulatur de esse et essentia. Et ista intitulatō s̄m̄-
mitur ex capitulo de quidditate substantiarum
separatarum. in quo dicitur q̄ in omnibus citē
primū esse differat ab essentia. A quibusdam au-
tem intitulatur de ente et essentia. et hec inti-
tulatio accipitur ex p̄hemio in quo dicitur q̄ di-
cendum est quid nomine entis et essentie signifi-
cetur. Et hec de preambulis sufficiant.

Quonia; par
uus error i

Libellus iste prima sui di
uisione diuidit in pretem p
hemiale et in pretem execu
tina scda ibi. Scdo uero e igit. Pars p hemialis in
tres subdiuiditur partes fm tria que fm Thu
lium p hemiu efficiunt. Primo em doctor sanctus
tangit ueritatem et necessitatem huius libelli.
Et per hoc reddidit auditores tenuolos. Secun
do explicat suam intentionem et sue intentionis
causa. Et per hoc reddidit auditores attentos ibi
ideo ne ex eorum ignorantia. Tercio determinat
ordinem procedendi et eius causam p quod red
dit auditores doales ibi quia uero ex compo
sitis. In prima parte insinuat implicite talem ca
usam. Quicq; errat aliquantulum circa principia
multo amplius errat circa principia. Sz ens
et essentia sunt principia cognitionis omnium et
ergo errans circa conceptionem entis et essentie
maxime errat circa intellectiones omnium posteri
orum. Et p consequens fuit oportunitu compo
nere tractatum in quo ostenderetur natura en
tis et essentie. Istius rationis primo pbat ma
iorem autoritate phi in primo celi. Secundo pro
bat minorem autoritate Auicene. Deinde se
cundo auz dicit Ideo ne ex eorum ignorantia. ex
plicat intentum et intenti causam dicens ne igit
tur talis error contingat determinandum est in
hoc libello quid p nomen entis et essentie desig
netur. Et quomodo ens et essentia repantur diu
simode in substantiis simplicibus in substanti
is compositis et in actibus etiam qualiter es
et essentia se habeant ad intentiones logicas.
Deinde tertio cum dicit quia uero ex compositis
ostendit ordinem procedendi et subiungit ordinis
causam insinuans talem rationem. nostra agni
tio procedit ex compositis ad simpliciora ex
posterioribus in priora et ex facilioribus ad
difficiliora. Sed ens est compositius posteriorius
et notius quo ad nos q; essentia ergo primo de
terminandum est quid p nomen entis significet
et deinde quid imporetur p essentiam. Circa
primam partem prohemij est.

Aduertend Primo q; principia
in suis principijs salte
uicua ite continentur. s. uel illatine sicut coeli

fiones in premissis uel effectine sicut ista inferi
ora in corporib; celestibus. uel potestate fm
comunitatem predicatōis sicut minus uniuers
alia continentur in magis uniuersalibus. Et id
circa error qui e circa principia icludit quodam
errorem circa principia. Et quia uniu principij
um est origo plurium principia; ideo error
in principio paruus in fine fit maximus. Quia
ad plura principia diuatur. Et istud acc
edit nedum circa principia complexa uerum eti
am circa principia complexa que concernunt
primam operationem intellectus cuiusmodi sunt
ens et essentia. De quibus singularie intēdit lea

S; diceret Quis implicat errorem
circa principium esse p
uū cum contineat errorem plurimoz. Respo
sio dicendum q; error circa principij dici potest
paruus. Tu quia est tñ unus actualiter quis
fit plurium uirtualiter. Tum quia principij est
paruū in quantitate licet sit maximū in uirtute

Aduertend Secundo q; sicut in cog
nitione sensitua prius
apprehendimus singulare uniuersalioris q; m
uniuersalis ut prius hoc corpus q; hoc animal
Et sicut in generatione rei naturalis prius ad
uenit actus imperfectus q; perfectus. Nam em
bruo prius uiuit uita plante q; uita animalis.
Ita etiam in generatione agnitionis intellectua
lis procedimus a magis uniuersalibus ad min
uniuersalia. Et ab imperfectioribus ad perfectō
ea scilicet ab ente ad substantiam a substantia
ad corpus et. Unde ens est imperfectius q; cor
pus fm actualemente continentiam. quāuis fm con
tinentiam potestatiuam ens sit perfectior. quia p
fectiora continentur sub comunitate entis q; sub
comunitate corporis. Ex quo patz correlatiue q;
licet ens quo ad confusam eius apprehensionem
nobis sit notissimum tamen quo ad distinctam
cognitionem eorum que sub ente continentur est
difficillimum.

Sed diceret Quis diffinitum est
nobis notius q; par
tes diffinientes. teste philosopho primo phi
corum ut homo q; animal rationale. et tamen
animal est uniuersalius q; homo igitur et.
Responsio dicendum q; partes huius diffinitio
nis animal rationale possunt considerari diu
pliciter. Uno modo fm absolutam cognitionem
et hoc modo sunt nobis prius note q; suum dif

finitum. Alio modo considerantur sicut distincta rationem partium sive sicut viam resolutionis. et hoc modo diffinitus est nobis prius notum. Verum est tamen quod hoc diffinitum homo etiam ab soluta cognitione est nobis prius notum quod partes diffinitionis eius philosophice que sunt materia et forma.

Tercio hic Occurrit dubium an ens sit obiectum nostri intellectus. Et arguitur quod sic ex litera. Illud enim videtur esse obiectum alicuius potentie quod sibi primo obicitur. vel quod primo in eam cadit. si ens primo in conceptionem nostri intellectus cadit. igitur ipsum est obiectum eius. In oppositum videtur quod obiectum nostri intellectus sit quod dicitur rei materialis. Nam obiectum alicuius potentie est illud cuius propriam similitudinem ipsa potentia suscipit. sicut color dicitur obiectum visus. Sed noster intellectus solum in se suscipit species intelligibiles quod dicitur materialium quas abstrahit intellectus agens a fantasmatibus igitur et. Quinetiam verum videtur esse obiectum nostri intellectus. sicut bonum dicitur obiectum voluntatis. **Responsio** dicendum quod obiectum potentie tripliciter potest sumi. Uno modo per se communitatem predicationis. ut illud dicatur obiectum sub quo omnia continentur ad que quoquo modo talis potentia se extendit. Et sic ens potest dici obiectum nostri intellectus. et visibile obiectum visus. nam visibile se extendit tam ad visibile proprium quam commune et per accidens. Alio modo potest sumi per se principalitatem vel primitivam ad propriationem scilicet ut illud dicatur obiectum alicuius potentie cuius similitudo propria est in ipsa. Et sic quidditas rei materialis potest dici obiectum nostri intellectus et color obiectum ipsius visus. Nam noster intellectus cognoscit divinitatem quod dicitur materiales per proprias earum similitudines. non autem quidditates immateriales. Has enim cognoscit solum per speculativam relucetiam quam habent in speciebus intelligibilibus materialium quod dicitur. sicut potentia visiva percipit colorem per suam similitudinem propriam. Sed sensibilia communia et sensibilia per accidens percipit per concomitantiam. Tercio obiectum alicuius potentie potest sumi per se formalitatem obiectivalem rationis. et sic verum dicitur obiectum nostri intellectus. et lumen obiectum visus. Quic-

quid enim intelligitur intelligitur sub ratione verbi. Sicut quicquid appetitur appetitur sub ratione boni. Et quicquid videtur videtur sub actualitate luminis. **Ex** iam dictis patet quod quilibet supradictarum rationum continet aliquid veritatis. Verum tamen est quod obiectum alicuius potentie sumitur potissime per se secundum modum preassignatum. nam licet visus concomitantem percipiat sensibilia communia et per accidens. tamen color ponitur eius obiectum proprium. Unde prima ratio non concludit ens fore obiectum nostri intellectus potissimum. cum ipsum in sua communitate acceptum non cadat primo in nostrum intellectum per suam similitudinem propriam. Sed intellectus prehabens similitudinem propriam quod dicitur materialis fertur prius per eam in ens communitate acceptum. et deinde in ens contrarium scilicet in ens materiale animatum sensibile et in ens rationale. **Circa** secundam partem problemis est.

Notandum est propter illas questiones quas ponit philosophus in secundo posteriorum adhuc ponitur questio quid nominis. quam tamen philosophus non ponit questionem. sed potius precognitionem. quia ipse ibidem assignat solum questiones vere scibiles et demonstratione terminabiles cuiusmodi non est questio quid nominis que est significatioe imposita ad placitum. Dicit autem questio quod nominis a questione quid rei multipliciter. Unde dicit Egidius de Rhoma in primo posteriorum quod diffinitio quid nominis que terminat questionem quid nominis est ratio apprehensa ab intellectu per quam refertur in suum significatum. quam etiam potest apprehendunt. Sed diffinitio quid rei que terminat questionem quid rei est ratio per quam res refertur in sua formalia principia et hanc non cognoscunt singuli si preterea. Preterea questio quid nominis est tam entis quam non entis. sed questio quid rei est entis tantum. Item questio quid nominis est tam complexi quam incomplexi. sed questio quid rei est incomplexi tantum. **Circa** tertiam partem problemis.

Queritur an ad habendum notitiam quidditatis entium a significatione entis ad significationem essentie sit procedendum. Et arguitur quod non. Tunc primo. quia in processu scientiali inchoandum est a notioribus. sed essentia est notior ente cum sit

causa entis. Causa autem notior est effectu. igitur inchoandum est ab essentia. Tum secundo idem ostenditur auctoritate philosophi in prohemio physicorum ubi asserit in omnibus scientiis fore procedendum a cognitione principiorum ad cognitionem principiorum. cum igitur essentia sit principium entis igitur ut supra est. In oppositum est auctoritas et ratio doctoris. Pro responsione huius est.

Advertendum Quod composita sunt notiora quo ad nos quam simplicia ipsa composita constituentia. Cuius ita quod ens acceptum concretive habeat se respectu essentie sicut compositum ad simplex consequens est quod ens sit nobis magis notum. Sed et ad advertendum quod concreta differentes sunt compositiora ipsis abstractis. Quandoque enim solum sunt compositiora secundum nostrum modum concipiendi sicut deus dicitur compositior veritate. Quod dicitur etiam ex natura ipsius rei. et hoc gradatim quia in se paratis angelus respectu angelitatis et color respectu coloritatis non concernit compositiorem tante diversitatis sicut humanitas respectu hominis et album respectu albedinis. Unde patet quod diversissime in diversis ens dicitur compositius quam essentia. Dicitur igitur ad questum quod ens est notius et prius quo ad nos quam essentia non autem secundum naturam. Rationes autem adverte in oppositum procedunt secundum processum naturalem qui ut in plurimum est dissolutus nostro modo procedendi.

Sciendum est igitur

Hic doctor prosequitur partem executivam in qua secundum ordinem iam promissum primo manifestat significationem entis. secundo significatorem essentie declarat ibi. Nomen igitur. Ad hoc primo assignat quandam entis divisionem. Secundo eam notificat ostendendo diversitatem membrorum dividentium ibi. Horum autem differentia est. Dicit igitur sic ens per se. uno modo dicitur ens reale positivum in natura quod subiudicatur in decem genera predicamentorum. Alio modo accipitur transcendentius prout scilicet se extendit ad ens rationis. Et hoc modo omnino illud dicitur ens cui potest attribui hoc quod dicitur ita est a quo sumitur veritas propositio

num. Unde doctor subiungens differentiam membrorum dividentium. Dicit quod ens dictum secundum modo dicitur de omni eo de quo affirmativa propositio formari potest etiam si non sit ens positivum in natura ut veritas dicitur ens et non ens dicitur ens. Nam in hac propositio non ens est non ens. hoc verbum est est copula. et iterum illam propositio nem audiens dicit ita est. Tum igitur negationibus et privationibus attribuitur esse aliquo modo consequens est quod appropinquabiliter ipsis ipsum ens conveniat. Sed ens dictum primo modo solum nominat ens positivum in natura. unde negationes et privationes et etiam intentiones secundum hoc modo non dicuntur entia nisi forte per reductionem analogiam.

Deinde cum dicit nomen igitur essentie manifestat significationem ipsius essentie. Et ostendit unde sumatur nomen essentie. dicens quod sumatur ut ab ente accepto non quomodolibet. sed primo modo quia ens acceptum secundo modo dicitur de plurimis que non habent essentiam. Et ideo ens ut sic non est concretum essentie appropinquatum sed est ea generalius. Unde dicit commentator quinto metaphisice quod ens acceptum primo modo significat essentiam rei. Ex quo correlative deprehendo quod ipsa accidentia etiam essentiam habent quod tamen quidam non admittunt. Deinde cum dicit et quia ut dictum est ostendit doctor sanctus quid nomen essentie significet. et quomodo nomen essentie transferretur ad quidditatem formam et naturam dicens. Quia ens etiam primo modo dictum est commune analogum ad decem genera predicamentorum. consequens est quod essentia non significet aliquod commune univocum omnibus naturis vel essentiis predicamentibus. Sed significet analogice id per quod diversa entia in diversis predicamentis collocantur. Ut sortes reponitur in genere substantie per humanitatem et album in genere qualitatis per albedinem. Et quia illud per quod entia constituitur in determinato genere vel specie explicatur per differentiam quidditativam. Ideo essentia a philosophis quidditas nuncupatur. et ab Aristotele plerumque nominatur quod quid erat esse. Deinde esse ita dicitur forma totius in quantum ipsa essentia est principium certitudinalis cognitionis ipsius rei forma enim est principium cognoscendi sicut est

principium essendi. Tercio essentia dicitur natura accipiendo naturam sive primam acceptio- nem illarum quatuor acceptio- num quas assignat Boetius prout scilicet natura est earum rerum que cum sint substantes vel actives substan- tis quoquo modo intellectu capi possunt. Et hoc ideo quia res non est intelligibilis proprie nisi per suam definitionem que explicat eius quiddita- tem et essentiam. Unde essentia rationabiliter dicitur natura accepta pro eo quo res ad extra intellectu capi potest. Insuper essentia dicitur natura accipiendo naturam prout dicit philosophus in quinto metaphisice quod omnis substantia id est essentia est natura. Deinde cum dicitur. Tamen nomen nature hoc modo sumptum. assignat differentiam predictorum. nam predicta differunt ratione. Essentia enim dicitur natura per habitudinem ad suam operationem propriam qua nulla res caret vel destituitur. Natura enim imponitur a nasci eo quod est naturalium principium motus vel operationis. Sed essentia dicitur quod dicitur prout per definitionem quidditativam explicatur. et dicitur essentia prout per eam ens habet esse scilicet essentie. ut sortes habet per hu- manitatem formaliter quod sit homo. Dicitur etiam forma ut dictum est super us prout est prin- cipium cognitionis ipsius entis. Ad evidentiam autem litera preposita

Querit primo an ali-

qua sunt entia que essentiam non habeant. Et arguitur quod non. quia cum ens sit concretum ad essentiam videtur implicare quod aliquid sit ens non habens essentiam. sicut implicat aliquid esse hominem vel album quod non habet humanitatem vel albedinem. In oppositum est Doctor sanctus in littera. Respondetur ergo dupliciter ad predictam rationem sustinendo litteram. primo quod ens captum transcendentem scilicet et tam- p- ente rationis quod pro ente nature non est concretum essentie. Sed ens acceptum specialiter pro ente reali et positivo in natura. Ens autem trans- scendentem acceptum potest dici concretum ipsius entitatis que generalior est quam ipsa essentia. Nam essentia importat realem entitatem. Unde privationes negationes et intentiones secun- de dicuntur entia non ab essentia. sed ab entis

tate. Secundo evidetur potest ad eadem quod et si pri- vationes dicerentur entia prout ens ab essen- tia dicitur. Non tamen ob hoc esset necessarium quod privationes et negationes essentiam habe- rent. eo quod tunc privationes et negationes solum dicerentur entia sive reductivam attributionem quemadmodum gladius dicitur militaris in quo ta- men non est militia. et vinum sanum vel abusus di- citur sanus.

Advertendum esse accipi-

tur multifarie. Uno modo accipitur esse prout est nota compo- sitionis vel conformitatis extremorum. et hoc modo accipitur esse quando est copula propo- sitionis precise. Et ut sic non importat aliquam realem entitatem. quinimo hoc esse attribuitur non enti. dicentes non ens est non ens. sed ven- tat predicatum subiecto conformari. Et ad hoc propositum dicit philosophus quod est significat qua- dam compositionem quam sine compositis non est intelligere. Unde etiam in hac propositione sortes est. est non importat realem existentiam inquantum est copula precise. Sed inquantum includit hoc participium ens. ut sit sensus sortes est ens id est sortes est ens. Secundo modo esse accipitur pro essentia vel natura. et sic capi- tur esse cum dicitur. definitio indicat esse. Ve- rum est tamen quod esse acceptum isto modo adhuc referuntur ab essentia ratione. Nam essentia sig- nificatur per modum habitus et stantis. esse ve- ro per modum actus et fluentis. Et hoc innui- tur in illo philosophorum dicto. quod quid erat esse id est esse quod erat quid id est quidditas. in quo designatur ordo sive quem quidditas est an- te esse saltem sive modum intelligendi. et sive mo- dum essendi rationis. Nam erat est tempo- ris preteriti imperfecti ad denotandum sola an- teritatem sive rationem intelligendi vel sive mo- dum essendi rationis. Et esse sic acceptum dici- tur esse essentie loquendo sive constructionem in- transitivam id est esse quod est essentia sive rem. Nam esse existentie bene posset dici esse es- sentie sive constructionem transitivam. est enim esse receptum in essentia. Unde ista constructio est esse quod est sive modum sit semper transitiva. ta- men sive rem quandoque est transitiva et quan- doque intransitiva. Tercio modo accipitur esse pro

ut est actualitas essentie vel forme proportio-
nabiliter sicut forma est actus materie. Et hoc esse
se implicatur in propositione de est secundo adia-
cente ratione participii inclusi ut in ista proposi-
tione fortes est qui valet enim sicut fortes est ex-
istens. Unde ista propositio fortes est ens est di-
stinguenda. prout enim ens accipitur nominali-
ter ipsa est necessaria. prout autem ens accipi-
tur participialiter tunc potest esse falsa. Quar-
to modo esse posset accipi pro operatione essen-
di proportionabiliter. sicut vivere quandoque no-
minat operationem vivendi. et sentire operatio-
nem sentiendi. Unde vivere quod secundum Aristotelem
secundo de anima est in viventibus esse potest ac-
cipi tripliciter correspondenter tribus ultimis ac-
ceptionibus ipsius esse iam dictis. Scilicet primo
pro ipsa essentia vitali sicut esse accipitur pro
essentia in communi. Alio modo pro vivere exis-
tentiali quod est actualitas essentie vitalis sicut
esse existentie est actualitas esse communi. Tertio
modo pro operatione vitali sicut esse posset capi
pro operatione essentiali. et pariformiter dicere-
tur de sentire et intelligere. Ex quo patet quod hec
propositio fortes est vivens habere potest tri-
plex sensum. Nam capiendo vivens nominali-
ter sensus est. Fortes est vivum vel corpus ani-
matum. et sic est necessaria prout autem vivens
accipitur participialiter tunc unus eius sensus
est fortes in se habet vivere essentiali. Alius
autem potest esse fortes exercet operationem vitali

Queritur tertio an

ens rationis sit enti reali con distinctum. Et
arguitur quod non primo sic ens rationis est ens.
ens autem et res convertitur. Nam ista sex ens
res. aliquid. unum. verum et bonum. sunt eque
transcendentia igitur ens rationis est res. et per
consequens est ens reale. Secundo sic argui-
tur ens rationis est accidens sed accidens est ens
reale. quia est ens predicamentale igitur ens
rationis est reale. Antee deus pro prima parte
ostenditur dupliciter. Tunc primo quia omne
quod est est substantia vel accidens. sed ens ra-
tionis non est substantia igitur est accidens.
Tunc secundo quia ens rationis est ens in ani-
ma esse autem in anima videtur esse proprie-
tas accidentis igitur est. In oppositum est
auctoritas philosophi in quinto metaphisice et

doctoris sancti in littera. Distinguido igitur di-
stinctionem entis rationis et entis realis.

Respōdet ad obiectō

nes. Ad primam obiectōnem respondendum quod
sicut ens accipitur dupliciter ut patuit superius
Ita pariformiter res dupliciter accipitur. Uno
enim modo res dicitur a reor teris quod idem
est quod intelligo vel cogito. et sic res accipitur ita
transcendentem sicut ens acceptum secundo mo-
do perhibito scilicet tam pro re rationis quam pro
re rate realitatis. Et sic hec est vera ens ratio-
nis est res vel ens reale. Alio modo res dicitur
a ratus rata ratum. et sic importat ens habens
esse ratum in natura. Et hoc modo hec est inter-
menda ens rationis est res sive ens reale. et sic
accipitur res sive reale quando ponimus distin-
ctionem inter ens rationis et ens reale. Ad
secundam obiectōnem quo ad eius primam par-
tem dicitur quod ens sumptum communissime non di-
viditur in substantiam et accidens. sed ens rea-
le est. Unde non est verum simpliciter quod omne
ens est substantia vel accidens. Quo ad secun-
dam partem dicitur quod prout sufficit proposito
potest aliquid dici in anima tripliciter. Uno mo-
do aliquid potest dici in anima subjectivum et que
hoc modo sunt in anima sunt accidentia sicut sunt
species intelligibiles habitus et actus intelligen-
di. Alio modo aliquid potest dici in anima ob-
iectivum sive sicut cognitum in cognoscere. et hoc
modo tam ens reale quam ens rationis est in ani-
ma. Tertio quodammodo causaliter et consecutivum
et hoc modo quedam entia rationis cuiusmodi
sunt intentiones secunde dicuntur esse in anima
in quantum attribuntur ipsi rebus prout res
sunt ab anima obiectaliter apprehense. Et sic
quodammodo consequuntur actum intelligendi
Unde secunde intentiones potius dicuntur ens
tia rationis quam privationes. Privationes enim
conciuntur a ratione circa res secundum quod existunt
ad extra. sicut cecitas concipitur circa oculum. si
intentiones secunde concipiunt circa res prout ip-
se res sunt in ratione eas obiecta sicut apprehen-
dente ut genus attribuitur ipsi animali commu-
niter concepto. Et species sive esse subiectum at-
tribuitur homini in communi apprehenso. Et per
hoc soluitur argumentum ea que sunt in predicamento
sunt entia extra animam. sed species in

et ligibiles habitus actus intelligendi et similiter potentie anime sunt entia in anima. ergo non debent reponi in predicamento. Dicendum ut patuit quod tripliciter a quod est in anima. et illud quod tertio modo est in anima non debet reponi in predicamento. Et posset addi quartus quo modo facta sunt in anima. quia totaliter ab ipsa dependent quia eis nihil correspondet in re ad extra tanquam fundamentum primum quare non sunt in predicamento.

Notandum secundum Boetium in libro de duabus naturis accipitur quadupliciter. Primo modo accipitur extense ut dictum est. prout scilicet reperitur tam in substantiis quam in accidentibus. Secundo modo sumitur natura restrictius. prout natura solum dicitur in substantiis in quantum scilicet est idem quod vel facere vel pati potest. Tertio modo sumitur natura adhuc restrictius prout solum in substantiis corporalibus inuenitur et sic sumitur natura in secundo philosophorum. Quarto modo dicitur unumquodque rem informans specificam differentiam.

Et quia ens absolute.

In hac parte prosequitur Doctor sanctus secundum principale. quomodo scilicet essentia in diversis reperitur diversimode. Et assignat primo comparationem substantiarum et accidentium per comparationem essentie. Secundo ponit consimilem comparationem substantiarum simplicium et materialium. ibi. Substantiarum vero quedam etc. Tertio prosequitur de essentia substantiarum materialium assignando causam ordinis sue determinationis ibi. Sed quia illarum substantiarum etc. In prima igitur parte Doctor talem insinuat rationem. Sicut ens se habet ad substantiam et accidens ita se habet essentia ad essentiam substantie. et ad essentiam accidentis. sed ens vere et proprie reperitur in substantiis. et quodammodo secundum quod reperitur in accidentibus. igitur essentia vere et proprie inuenitur in substantiis. in accidentibus autem quodammodo reperitur secundum quod. Huius rationis nec maiorem nec eius probationem ponit. Verum tamen eius probatio sumitur ex supra dictis. Dicebatur enim superius quod essentia sumitur ab ente quod dividitur in substantiam et in accidens. Maior etiam non ponitur in litera.

ra. sed eius probatio que talis est. Ens absolute et per prius dicitur de substantiis. et per posterius et quasi secundario dicitur de accidentibus. igitur vere et proprie reperitur in substantiis. in accidentibus autem reperitur improprie et secundum quod.

Deinde ibi. Substantiarum vero quedam. Hic Doctor sanctus comparat essentias substantiarum ad invicem. et innuit talem rationem. Sicut se habent substantie ad ipsum esse. ita se habent ad essentias. sed substantie simplices et separate nobilius valent esse quam substantie materiales et compositae. ergo habent essentias nobiliores et veriori modo. Maior hic non ponitur sed probatur. quia esse est actualitas essentie. actus autem et potentia debent proportionari. Minor ponitur et probatur in littera. quia substantie simplices sunt cause esse substantiarum compositarum. Causa autem nobilior est effectus.

Deinde ibi. Sed quia secundarum substantiarum. Hic Doctor sanctus incipit determinare de essentia substantiarum materialium. sed primo assignat rationem ordinis sue determinationis quandoque cavillationem repellendo. dicens quod licet essentia sit perfectiori modo in substantiis simplicibus quam in substantiis materialibus. quoniam tamen essentie substantiarum materialium sunt nobis magis note quam essentie substantiarum simplicium. igitur primo de eis determinabitur. ut a facilius ad difficilius procedendo fiat convenientior disciplina. Deinde ibi. In substantiis igitur compositis. Doctor sanctus exequitur de essentia materialium substantiarum. dicens quod in substantiis compositis essentia nec est materia tamen. nec forma tamen. nec est relatio eisdem superaddita. sed est materia et forma simul unire. sed accepte communiter. Et probat primo quod essentia substantie compositae non est materia tamen. sic per illud quod est essentia rei. res est cognoscibilis. et in genere et in specie collocabilis. si per materiam sola res nec est cognoscibilis nec ad genus vel ad speciem determinata pertrahibilis. igitur etc. Maior est de se nota. sed minor patet. quia sola materia est pura potentia non intelligibilis nisi per analogiam ad ipsam formam. igitur ipsa sola materia non potest esse principium cognitionis rei. Et iterum materia est indifferens ad plures formas et indeterminata finem se igitur ipsa non potest esse principium collocans

aliquid in genere vel in specie. **Deinde** ostendit quod essentia substantie compositae non sit forma nisi tali ratione. **Illud** est essentia alicuius rei quod per eius diffinitionem importatur. **Deo** diffinitio substantiarum materialium non solum est forma sed etiam concludit materiam igitur et. **Ratio** patet quia diffinitio indicat quod est esse rei. **Minor** patet quia alias diffinitiones philosophice et mathematice non differunt. **Mathematice** enim assignantur per solam formam.

Deinde ibi nec potest dici hic remouet quamdam causam rationem que posset fieri. posset enim quis dicere licet materia ingrediatur diffinitio nem materialis substantie. **Non** tamen est pars essentie quia ingreditur per modum additamenti. **Dicit** doctor quod modus diffiniendi per additamentum est proprius accidentibus. **Non** autem conuenit substantiis saltem compositis. quod non tamen dico quia forma partis etiam per additamentum diffinitur licet sui generis. **Deinde** ibi non autem potest dici. **probat** quod essentia substantie materialis non sit relatio inter materiam et formam eisdem superaddita tali ratione. **Illud** quod est rei extraneum et sibi accidentale non est eius essentia. **Deo** relatio talis esset huiusmodi igitur et. **Minor** patet quia quicquid aduenit alicui iam in actu existenti est accidentale. **Deo** relatio superaddita materie et forme simul unius aduenit enti in actu igitur et.

Deinde cum dicit relinquitur concludit veritatem scilicet quod essentia substantie materialis conuenitatur ex materia et ex forma. quod probat singulariter auctoritatibus **Boetij** **Auicennae** et **Averrois**. **Deinde** ibi huic etiam concordat ratio. **Confirmat** idem ratione tali si cui se habet esse ad substantiam compositam ita et essentia. **Deo** esse sic se habet quod nec est forma nisi nec materie nisi sed coniunctim utriusque ergo et essentia sui quam res dicitur esse utriuslibet complectetur licet tamen forma in constitutione essentie vel in dādo esse supposito sit causa principalior materia autem est concausa secundaria. **Quemadmodum** videmus exemplariter quod quāvis dulcedo causetur principaliter a calido digere humidorum. **Non** tamen denominatur aliquid dulce a calore sed a sapore complectente quodammodo tam humidorum digestum quam calorem digerentem. **Pro** elucidatione et de

claratione littere perposite est.

Aduertendum **Primo** quod aliud quod ens dici potest absolutum tripliciter. **Primo** modo quia ipsum a nullo dependet penitus nec saltem effectiue nec subiectiue nec obiectiue. et sic solum prima causa dicitur ens absolutum. **Secundo** modo quia ipsum etsi dependet ab alio effectiue non tamen subiectiue nec etiam obiectiue. et sic omnes substantie dicuntur absolute. **Tercio** modo quia ipsum non dependet ab alio obiectiue licet dependeat tam effectiue quam subiectiue. et sic accidentia non relatiua diuisiue absoluta ut quantitas. **Deo** oppositum autem aliquid dicitur tripliciter dependere scilicet. **Primo** modo effectiue. et sic omnia dependunt a prima causa. **Alio** modo tam effectiue quam subiectiue. et hoc modo omnia accidentia dependent a substantia. **Unde** accidentia ideo dicuntur accidentia quia et cadunt a substantia effectiue. et cadunt ad substantiam subiectiue. **Tercio** modo tam effectiue quam subiectiue quam etiam obiectiue. **Et** isto modo solum accidentia relatiua dicuntur dependere ut exempli gratia. **Paremitas** non solum dependet a substantia effectiue et subiectiue. **Verum** etiam dependet a suo correlatiuo scilicet a filiatione obiectiue seu terminatiue. **Ex** quo patet quod quilibet substantia rationabiliter dicitur absoluta comparatiue ad accidentia. et similiter quantitas et qualitas rationabiliter dicuntur absoluta respectu relatiuorum. **Relatiua** autem dicuntur simpliciter respectiua.

Aduertendum **Secundo** quod si simplices separate superiores et nobiliores habent essentias quam substantie compositae materiales. **quinetiam** simpliciores substantie separate habent nobiliores essentias quam compositiores. **Verū** tamen quanto substantie materiales sunt compositiores tanto habent essentias perfectiores. **Quanto** enim substantia materialis est compositior tanto est virtualior et perfectior. **si** uicuetra quanto substantia immaterialis est compositior tanto est imperfectior. **Ratio** quia in uniuersitate entium reperiuntur duo extrema simplicissima scilicet prima causa et prima materia. **Simplicitas** autem prime cause immaterialis ad perfectionem pertinet. **Et** ideo quanto

sube separatè amplius excedunt ab illa simplicitate versus compositionem tanto sunt imperfectiores. sed simplicitas materie primæ ad imperfectionem pertinet. et ideo quanto materiales substantie plus elongantur ab eius simplicitate tanto sunt magis perfectionales.

Aduertendum Tertio q̄ difficultas cognoscendi aliquid oritur quandoq̄ ex pte obiecti q̄ noscibilis. quando scilicet ipsum est minimum diuinitate entitatis. et per consequens cognoscibilitatis. quo modo etiam difficulte cognoscuntur et relatiue. Quandoq̄ autem ex parte cognoscentis dum taxat quod est subdeficiens in facultate cognoscendi. et hoc modo substantie separate sunt nobis cognitionis difficilis. Ipse enim a nobis solum cognoscuntur in hac vita cognitione speculari que fit sine relucetiam quam habent in substantiis materialibus. **Ubi** considerandum est q̄ tripliciter aliquid cognoscitur. Uno modo per realem presentiam ipsius cogniti. quia scilicet ipsum cognitum realiter conuenit potentie cognitiue. et hoc modo lux videtur ab oculo. et beati in patria per lumina glorie cognoscunt deum et intelligentie seipsas cognoscunt. Secundo modo aliquid cognoscitur per presentiam similitudinis cogniti in potentia cognitiua. quo modo nos cognoscimus substantias materiales quarum similitudines ipse nos ter accipit intellectus. per quas similitudines fertur in earum quidditates. Tertio modo aliquid cognoscitur per similitudinem similitudinis in aliquo relucetiam. quemadmodum videmus hominem in speculo per similitudinem sue ymaginis in speculo resultantis. et talis cognitio dicitur specularis. Hac autem cognitione nos solum cognoscimus intelligentias in hac vita. **Utrum** autem anima separata possit naturaliter coasurgere ad cognitionem substantiarum separatarum secundo modo vel primo modo. aut solum de ipsis habere cognitionem specularem quibus multo clariorem q̄ habere possit in corpore. ad presens committitur studiosus.

Quarta hic occurrit

Ita questio. utrum quidditas seu essentia ma-

terialis indiuidui coelementetur intrinsece ex forma partis et ex substantia subiectiua materie.

Et arguitur primo q̄ ipsa materia non sit pars intrinseca quidditatis sic. essentia naturaliter preuenit indiuiduum. quia est forma eius tribuens ei esse et rationem. **Ubi** materia est principium indiuiduationis et pars indiuidui sensibilis. ergo materia non est pars intrinseca quidditatis. **Secundo** sic arguitur. essentia est susceptibilis et communicabilis supposito. sicut exempli gratia. animal rationale vel humanitas recipitur in Socrate sicut superius in inferius. **Ubi** materia est ultimum subiectum incommunicabile et irreceptibile in aliud. igitur etc.

Tercio sic arguitur secundum philosophum in secundo physicoz et septimo metaphysice. partes diffinitionis debent esse formales. sed materia non potest dici pars formalis. igitur nec pars diffinitionis. et per consequens nec potest dici pars quidditatis. **Quarto** sic arguitur essentia est principium datiuum esse. sed materia est pura potentia non datiuum esse. sed datiuum taxat receptiuum est ipsius esse. igitur etc.

Quinto sic arguitur essentia est principium cognitionis ipsius rei cuius est essentia. sed materia non est de se cognoscibilis cum sit pura potentia. sed solum cognoscitur per analogiam igitur ipsa non potest esse principium alioz et per consequens nec principium essentie. **Sexto** sic arguitur. quilibet forma est simplex. ut dicitur in sex principijs. sed si materia esset pars essentie tunc essentia que est forma esset composita etiam ex actu et potentia. igitur etc.

Septimo sic arguitur. essentie rerum etiam materialium sunt incorruptibiles alias enim de ipsis non esset scientia. cum scientia sit incorruptibile ut dicitur in primo posteriorum. **Ubi** si materia esset pars essentie tunc essentia esset corruptibilis etiam per se. eo q̄ materia est radix corruptibilitatis et contingentie. ut dicitur sexto metaphysice.

Octauo sic arguitur. essentia rei constituitur ex genere et differentia. sed nec genus est materia ut patebit inferius. nec differentia est materia ut patet de se. igitur materia non constituit essentiam. **Nono** sic arguitur. forma partis non distinguitur a forma totius. quia est eadem forma dans esse materie et dans esse toti composito. q̄ nisi sic essent

plures forme substantiales in eodē. Sed materia non est pars forme partis. igitur nec est pars forme totius. Preterea phis cōit: eisdem nominibus nominat formā ptis et formā toti? Vocat enim eas quod quid erat esse formam & spēm. Decimo sic philosophus dicit primo celi qui dicit celum dicit formam qui autem dicit hoc celum dicit formam in materia. Sed celum nominat totam essentiam huius celi. quia teste boetio species est tota substantia indiuiduorum igitur essentia rerum materialium est sola forma. Undecimo sic si eēna substantie materialis includeret materiam. tunc in materia libus suppositum non differet ab essentia amplius q̄ suppositum differt ab essentia in substantiis separatis. Quia sicut hec intelligentia vel hic gabriel nominat solam formam q̄ eandem etiam nominat gabriel licet cōmuniōri mō. ita et sores exempli gratia in sua significatione solum includit formam cum materia sicut pronū supponitur que scilicet materia et forma etiam includitur in specie scilicet in homine licet cōmuniōri modo. Duodecimo videtur etiā q̄ concesso q̄ materia ingrediatur diffinitōem substantie materialis non oportet concedere q̄ sit de eius essentia. Accidens enim diffinitur per subiectum et anima per corpus. et tamen nec subiectum est de essentia accidētis nec corpus de eēna anime. Tredecimo et ultimo videt q̄ quando materia ponitur pars intrinseca essentie tūc ipsa non confiteratur sū suam potentiam subiectinam sed sū suam potentiam obiectivā siue formalem formabilem que est habitus cōfusus formarum in materia ut dicitur Albertiste. presumens per hoc palliare contrarietatem doctoris sancti et Alberti. Asserunt enim q̄ doctor sanctus intelligat materiam esse partem intrinsecam quidditatis sū suam potentiam formalem formabilem que sū eos est forma inchoata et hoc etiam concedit Albertus. Non tamē sū eūdem materia ingrediatur diffinitōem sicut per intrinseca sū suam substantiam subiectivam. sicut dicitur sicut extrinsecam receptivam sicut ad lumen conaret diaphanum.

In oppositum Arguitur primo auctoritatibus et rationibus adductis in littera per doctorem. quibus insuper annecti possunt rationes subsequentes. Prima boetius dicit q̄ species est tota

substantia suorum indiuiduorum. Costat autem q̄ si species dicitur nominaret formam. exempli gratia si homo solum nominaret animam rationalem tunc homo non esset tota substantia sortis. sed pars substantie eius igitur et cetera. Hec proprie passionem visibile naturale mobile et corruptibile et effluit ex principiis intrinsicis speciei. Sed huiusmodi passionem conoruntur ex materia et non ex forma tūc igitur materia est pars intrinseca speciei. et per consequens ipse essentie specificę. Tercia materia est cōmuniter intelligibilis sed materia cōmuniter intellecta non est limitata ad aliquod indiuiduum sed est indifferens ad quodlibet et receptibilis sū rationem. ergo illa est pars intrinseca speciei phisice. Quarta philosophus dicit secundum phisicorum q̄ materia et forma sū causa intrinseca rerum naturalium. Non quidem tantummodo indiuidualem. sed etiam rerum naturalium in cōmuni. igitur materia cōcludit intrinsece in essentia rei naturalis. Possent autē plures alie rationes assignari de quibus superest deo gratia breuitatis. Pro terminatōne huius quesiti duo sunt prenotanda.

Notandum Primo q̄ quidditas seu essentia alicuius indiuidui est natura specifica vel quidditas ipsius indiuidui concretive vel abstractive. simpliciter vel explicite designata ut eēna sortis et hō vel humanitas vel animal rationale que tūc sū rem important licet diversissime. Et albedo est essentia huius albedinis. Et gabriel est essentia huius gabrielis. Unde ipsa indiuidua dicuntur habere quidditates vel essentias. ipse autem species important indiuiduorum quidditates.

Notandum Secundo q̄ quidditas vel essentia dicitur forma sui indiuidui non quidem phisice que admodum anima ē forma corporis. sed sū rationem et logicę sicut superius dicitur forma inferioris et predicatum dicitur forma sui subiectibilis. Ex quo patet q̄ essentia dat esse suis indiuiduis nō quidem phisice et ita reale ut anima dat esse corpori. sed sū rationem et logicę exempli gratia homo dat esse essentie sortis. esse quod est essentia sortis in quantum homo ē forma eius in ipsum receptibilis sū rationem sicut superius in inferius. Potest etiam dici q̄ homo dicit sortis esse existentie quia homo ē forma toti?

qua fortis habet esse existentie fm rationem si
 aut anima est forma partis qua materia habet
 esse fm eam et physice. Cuius em esse existentie
 attribuat. et primo ipsi indiuiduo tanq̄ ei quod
 est. attribuitur tamen prius fm rationem for-
 me totius tanq̄ ei quo indiuiduum est. Dicit in
 consimili quous agere primo attriuitur singula-
 ri tanq̄ ei quod agit. attribuitur tamen plus for-
 me ut ei quo agit. Et similiter albedo dat esse hu-
 ic albedim fm rationem. albo autem dat esse phi-
 sice et fm eam. Nam albedo respectu huius albe-
 dims habet se ut forma totius. sed respectu albi
 habet se ut forma partis. Unde essentia dicitur
 quandoq; forma totius intransiuit tñ id ē for-
 ma que est totum id cuius est forma. Et sic albe-
 do dicitur forma totius huius albedinis. Quādo
 q; autem essentia dicitur forma totius partim
 transiuit et partim intransiuit: ut homo dicitur
 forma totius sortis. et quia est forma que
 est totum. et quia est forma ipsius suppositi qd
 est totum et compositum. Ex quibus patet qd n̄
 est inconueniens materiam esse partem quiddi-
 tatis seu essentie. quia materia communiter ma-
 teria recipi potest saltem logice in materiam
 signatam. Dicit enim dicitur hec forma est for-
 ma sic dici potest hec materia est materia. **Di-**
cendum est igitur ad quesitum conclusiue. qd q̄
 nis essentia substantiā separata sit duntaxat
 at forma foris manens et essentia accidentium
 sit tñ forma informans. Verum tamen essen-
 tia substantiā materialium contegratur intrin-
 sece ex forma partis et ex substantia materie sub-
 iectiua. accepta tamen communiter ut humani-
 tas integratur ex anima et ex corpore. Huius
 conclusionis due prime partes patebunt in pres-
 su. sed pars restida patuit per ratios adductas
 post oppositum

Ad ratios Adductas in oppo-
 situm est per oronē
 respondendum. Ad primam dicitur qd materia
 considerabilis est dupliciter. Uno modo commu-
 niter. et sic est pars quidditatis. Alio modo sig-
 nate et indiuidualit. et sic est pars indiuidui sen-
 sibilis. Dicit enim forma sortis singularizata n̄
 est de ratione hominis in communi. ita nec ma-
 teria sortis et signata. Unde materia fm qd re-
 peritur in re natura est de se singularis. sic qd ē
 irreceptibilis. forma autem fm qd reperit in re
 bus est singularizata per ipsam materiam sine

gularem. sed utraq; sunt per intellectum accepti-
 biles communiter. **Ad** secundam dicitur
 qd licet materia non sit physice rec. ptibi is in
 materia quemadmodum n̄ ipsa forma partis.
 Ipsa tamen communiter accepta est receptibi-
 lis logice. vel ut alij dicunt metaphysice. sicut su-
 perius in inferius. Unde nec albedo est rec. ptibi-
 bilis physice in hanc albedinem. tamen albedo di-
 citur esse essentie huius albedinis. et gabriel hus-
 ius gabrie is. **Ad** tertiam dicitur qd phi-
 losophus si primo metaphysice vocat partes ma-
 teriales ipsas materias non proportionatas
 ipsis formis adequate. sed habentes se ad for-
 mas per accidens quemadmodum cupru vel fer-
 ru n̄ se habet respectu circuli. vel materia for-
 is respectu anime rationalis. Per oppositum autē
 materia dici potest pars formalis que est ade-
 quata formis. et ad formam per se et necessario
 requisita. Ut linea dicitur pars formalis respec-
 tu circuli. vel corpus humanum respectu anime
 rationalis. Vel etiam aliter dici potest ipsa ma-
 teria formalis in quantum scilicet ipsa commu-
 niter accepta est receptibilis saltem logice in ma-
 teriam signatam. **Ad** quartam dicitur qd si
 aut essentia dicitur forma suppositi vel indiui-
 diu fm rationem. Ita et pariformiter tribuit es-
 se essentie et esse existentie. sicut in secundo no-
 tabili dicebatur. **Ad** quintam dicitur. qd li-
 cet prima cognitio materie oriatur ex cognitione
 forme. et licet etiam ipsa sola materia non po-
 test esse principium cognoscendi suppositum ma-
 teriale. Ipsa tamen substantia materie est veris-
 cognoscibilis et cuncta forme potest esse prin-
 cipium cognoscendi alterum. ymmo ipsa com-
 munitate accepta est principium cognoscendi se
 ipsam acceptam indiuidualiter. Dicit forma com-
 munitate accepta est principium cognoscendi per
 reflexionem ipsam forma in singularizata.
Ad sextam dicitur qd autō sex principio-
 rum ibidem loquitur de simplicitate forme totius
 us per habitudinem siue comparationem ad sup-
 positum quod fm qd existit in reum natura plu-
 ra concludit. **Ad** septimam dicitur qd essen-
 tie rerum materialium sunt per se mobiles et cor-
 ruptibiles. prout mobile et corruptibile nominant
 passiones. Dunt autem solum per accidens mo-
 biles et corruptibiles prout nominant actum.
 Ipsa enim motio actualis et ipsa corruptio ac-
 tualis primo educunt ipsis indiuiduis. per actus

aut perit spūs. Et ex mobilitate et corrupti-
 bilitate primo perit spūs et concomitāte moui-
 dūis. **¶** Vñ hic est aduertendū q̄ de aliquo esse
 sciām dupliciter intelligit. Vno mō de aliquo est
 sciām ea q̄ de eo quod scit. et sic illud de quo
 sic est sciētia est incorruptibile si simpliciter hoc est
 oportet esse p̄clusionem necessāriā. q̄ si haberet al-
 quam p̄tingentiā tūc nō sciretur nisi modificare-
 tur de iis circumstantiis. et de illo intendit p̄his
 p̄cipue cum dicit sciām esse vniuersaliū et incor-
 ruptibilem sc̄ p̄clusionem. Alio mō de aliquo ē
 sciētia sicut de eo de quo aliquid scit siue de mō-
 stratur aliqui passio sicut de homine ē sciētia
 et illud de quo sic est sciētia nō debet ēē corrup-
 tibile per se. put corruptibile notat actū. q̄ am-
 ne nō p̄ se corrupit. potest tamen esse corrupti-
 bile per se. put corruptibile notat passionem. p̄m-
 mo hec est sc̄ibilis equ⁹ est corruptibilis. vel equ⁹
 est mobilis. **¶** Ad octauā d̄ q̄ licet nec genus
 nec orā significet materiā tūc tū vixq̄ ip̄oꝝ ma-
 teriā includit licet diuersimode. Vñ omnia in ar-
 bore Porphyrij p̄tenta includūt actualiter mate-
 riam citra substantiā incorporeā que materiam
 excludit. **¶** Ad nonam d̄ p̄ intēceptōnem. nā
 forma partis dat esse realiter et p̄fice. et p̄rio
 dat esse materie quod esse est concomitāte totius
 p̄ofiti. forma autē totius substantiā dat esse
 finē tōnem. et p̄mo toti p̄ofito. ut humanitas
 dat esse forti. Nec est mirū q̄ p̄his eiusdē nomi-
 nis p̄terq̄ nominat formā partis et totius in sub-
 stantiis materialibus. Tū q̄ forma partis est
 p̄s eēne p̄ncipalior. Tū q̄ materiā inclusa in es-
 sentia habet modum forme in q̄tū ipsa est res
 ceptibilis. **¶** Ad decimā d̄ q̄ celū notat formā nō
 quide partis. sed formā totius que etiā includit
 materiā hācētem tamen rōne n̄ et modū forme
 ut dictum est. **¶** Ad undecimā d̄ p̄ intēceptō-
 nem si que. q̄ suppositū in separatis substantiis
 nihil includit in eis. quin ip̄m sit essentia sua
 specifica s̄m rem. Sed suppositū in materialib⁹
 in sua signifi. atq̄ includit materiam signatam
 de qua nō p̄ocatur humanitas vel homo. Pre-
 terea in separatis suppositū nō habet aliqua ac-
 cōntia p̄ter ea que oriuntur ex forma specifica. q̄
 in mater alibus plura q̄ n̄ vñ rōne immā-
 cūte supposito ex parte materie et ex parte sue
 p̄ficio nō individualis. **¶** Ad duodecimā d̄ q̄
 dicitur uñctū vel in rē r̄ ingreditur alicui⁹
 diffinitōem. Quāz eñ ingreditur per modū addi-
 tamenti quod etiā est alterius generis p̄dicamē

talitatis q̄ ip̄m diffinitōem. sicut substantia ingreditur
 diffinitōem actus. Alio mō per modum addi-
 tamenti quod eñ est eiusdē generis p̄dicamenta-
 talis cū ip̄o diffinitōem. et sic materia ingreditur
 diffinitōem forme partis. ut corpus diffinitōem
 anime. Tercio mō ingreditur materia per modum
 alicui⁹ in ip̄o extrinsece conclusi. et sic materia
 ingreditur diffinitōem forme totius sube materia-
 lis. Vñ si dicat q̄ materia ingreditur diffinitōem
 forme totius sicut additamentū. tūc oportet in-
 evitabiliter p̄cedere q̄ forma totius equalle dif-
 fi natur per additamentū sicut forma partis. q̄
 tū refugit intellect⁹. **¶** Ad decimā d̄ q̄
 sicut sup̄ p̄tuit Doctor intendit dicit q̄ etiā ma-
 teria ingreditur sententiā s̄m substantiā sub-
 iectiā. quāmo s̄m Doctorē materia nō hā-
 bet aliam substantiā q̄ subiectiā. nō eñ ponit
 formas substantiāle in materia sic inchoatas
 sicut ponit quidam errorē Anaxagorē ab Ace-
 stote imphatum insequentē.

Sed quia individua.

In hac p̄te doctor inducit quādam dubitatōem
 que oritur ex p̄dicatis. et primo mouet ipsaz du-
 bitatōem. sc̄ cūdo subiūgit eius solutōem ibi. Id
 sciendum. Dicit igitur primo sic. cum dictum sit
 q̄ essentia substantie materialis completatur
 materiam que est principium individuationis
 videtur sequi q̄ essentia substantie materialis
 un sit tū partialis et nō sit vniuersalis nec
 possit vniuersa rē designari. Ex quo sequitur e-
 cōsequenter q̄ in materialibus solum diffinitōem
 individuū et nō vniuersale. Nam ipsa diffinitōem
 importat essentiam rei que ut arguebatur tū
 potest individualiter designari saltem in mate-
 rialibus. **¶** Deinde ibi. Et ita sciendum. assignat
 solutōem dubitatōem dicens materia non est
 principium individua tōnis accepta qualiterē
 q̄. non enim est principium individuatōis put
 accipitur p̄mūter. sed prout accipitur signate
 et individualiter sc̄ sub determinatis dimensio-
 nibus. vel sub rōne vltimū subiecti non ampli-
 us receptibilis in aliud. vñ si dicat hoc os hec ca-
 ro hoc corpus. Vñ materia hoc vltimo modo ac-
 cepta non est de essentia hominis. nec in diffini-
 tōne hominis sumpt p̄mūter debet poni. sed
 poneretur in diffinitōne fortis vel Platōis. si
 individua diffinitōem haberent quam tamen
 non hācēt. Sed materia sumpta communiter si-
 cut corpus humanum est de essentia hominis

Deinde ibi. Sic ergo patet. hic dicitur cor-
larie quanda veritatem ex iam dictis. dicens q
ex dictis patet q eena hominis accepta comu-
ter. et essentia fortis accepta specialiter. Similit
et materia hominis supra 2mumiter. et materia
fortis accepta specialiter no differit realiter. sed
solum sicut signatu et non signatu. **U**n dicit co-
mentator q fortis nihil aliud est supple eentalie
q animalitas et rationalitas q etia importat
eenam hominis. **E**t subiungit Doctor q parifo-
miter sicut spes et individuu differunt per signa-
tum et no signatum. sic similiter genus et spes
solum differunt penes signatum et no signatum
sive determinatu et indeterminatu. **A**ssignat tñ
differentiam inter designatōem generis et desi-
gnatōem spei specialissime. Nam designatō sive
determinatio generis ad spem est p dram cons-
titutivam spei que ex forma rei sumitur. **D**esigna-
tio autem spei specialissime est p materia ac-
ceptam individualiter sub determinatis dimen-
sionibus. **D**einde ibi. **H**ec autē determinatio
habet quida tacite questionem. et primo ponit en-
tionem et responsionis pbatōem. **D**einde declara-
tat rñsonē exemplariter ibi. hoc autem quōd cō-
tingat. **T**ercio applicat illam declaratōem ex-
plarem ad suū ppositū ibi. et talis etiam est ha-
bitudo. **U**nde posset aliquis querere an designa-
tio generis ad spem esset p aliquid qd est in spe
et tamen non est in genere. **R**ndet q non pmo
quicquid est in spe est etiam in genere licet disti-
mode qd em spes iportat actualiter et specialiter
sive determinate. hoc genus importat potestati
ue generaliter et indeterminate qd pbat p hoc
quia alias genus esset ps spei et no totū respe-
ctu spei etiam fm rem. et p 2ns no posset de spe
predicari. **D**einde ibi. hoc autem quōd. **H**ic de-
clarat rñsonē exemplariter. dicens q quōd hoc
contingat scz q quicquid contineatur in spe etiam
aliqua liter in genere 2tineatur. patet si attēda-
mus quomō corpus differt put ponitur ps ani-
malis et put nominat ipm totū animal licet in
distinacōe. **U**nde doctor assignat tres acceptōnes
corpis. uno em mō accipit corpus fm eū p ipsa
trina dimensioe. et sic corp⁹ est spes qritatis cō-
tinue. et sic hęc ē falsa hō est corpus. licet hęc sit
vera hō est corporalis. **S**ecūdo mō accipitur cor-
pus put est ps animalis. et tūc importat rem
hntem formā ex qua est nata sequi trina dimē-
sio cū precisionē ulteriois pfectionis. **U**n corp⁹
sic acceptū est ps animalis no includēs pccatiue.

in sua significatōe pfectionis specialiores quem
admodū corp⁹ acceptū tertio mō. **E**t etiā corp⁹
sic acceptū n ē in pccatiue sbe directe s solū re-
ductie. **E**t si hoc mō accipiat corp⁹ hęc ē falsa. hō
est corpus. **T**ercio mō accipit corpus put est ge-
nus corporis animati. et sic importat substanti-
am ppositam ex materia et forma. in qua nata
est fundari trina dimensio sine actuali inclusio-
ne. et etiā sine exclusionē aliar posteriorū pfectō-
num que sūt animatū vegetatū et sensitivū.
et hoc mō hęc est vera homo est corpus. **D**einde
ibi. **E**t talis etiā est habitudo. applicat suā decla-
ratōem exemplarem ad ppositū pntentū. dicens
sic se habet corpus ad animal. ita se habz ani-
mal ad hominē pporcionabiliter. qd tñ intelligē-
dum est qdum ad duas ultimas acceptōnes cor-
poris. **U**n animal dupliater posset accipi. **U**no
mō put importaret partē hominis. et sic no pōi-
cateret de homine. **A**lio mō put acciperet in cō-
ne generis et tūc importaret totū id qd impo-
tat homo licet generalius.

Pro a priori elucidatōe

littere iam exposte mouetur ista questio
Utrum designatōis individualis completa cō-
principia sint ipsa qritas et materia signata
sub certis dimensionibus. **E**t arguitur primo
cōtra suppositū sic nulla res est uniuersalis seu
cōmūnis igitur no oportet inqere principū sin-
gularisatōis. **U**ns patet auctoritate **D**oeti dī-
centis omne qd est unū numero est et singularis-
re. **S**ecūdo videtur q forma sit principū in-
diuiduatōis et no materia sic. de rōne indi-
uidui est q sit quoddam unū alteri 2distinctum
Sz forma est principū unitatis et distinctio-
nis igitur forma est principū indiuiduatōis
et no materia. **A**ntecēdēs p secūda parte patz
nam forma est principū essendi sive entitatis
et p 2sequens est principū unitatis. **N**am ens
et unū cōuertitur. similiter forma est principū
distinctiū nam eadem sūt principia essendi et
distinguendi sicut eadem est orā diuisiua et con-
stitutia. **T**ercō indiuiduare est a gere s agere ē
ipsius forme et no materie igitur forma est cū
indiuiduans. **Q**uarto indiuiduatō est quedā
limitatō sive determinatō alicuius cōis. **S**z ma-
teria est quid indeterminate habens indiffe-
rentiam ad plures formas. forma autem cōsu-
sam cōditatem materie determinat. ergo forma
est principū indiuiduatōis et no macia.

Quinto sic. si materia esset principium indi-
duationis sequeretur quod in substantiis immateria-
libus nulla fieret indiuiduatio. Quis est ab-
surdum. Sed tenet contra. quod deficere causa defi-
cit et effectus. In substantiis autem separatis nul-
la est materia quemadmodum nunc supponitur.

Sexto sic arguitur. si materia esset princi-
pium indiuiduationis. tunc sequeretur quod idem in-
diuiduaret seipsum quod videtur inconueniens. Sed
sequela patet. quia materia includitur in specie
ergo materia indiuidualis indiuiduas species et etiam
am seipsam indiuiduat. Primo sic si ma-
teria esset principium indiuiduationis vel hoc erit
quia materia sed hoc non quia ut sic etiam est
per seipsum. vel quod signata et hoc non quod signatio ma-
terie videtur fieri per quantitatem que est forma. et
sic finaliter forme attribueretur indiuiduatio.
non autem materie nisi gratia quantitatis. Deinde
de arguitur octavo quod sola materia sit causa suffici-
ens indiuiduationis forme. Nam materia indi-
duat quantitatem. quantitas enim est forma de se
communicabilis. sed ipsa per se posita in quo sub-
iectatur indiuiduatur gratia tamen materie. eorum cuius
suppositum est indiuiduum. aut ergo materia indi-
duat quantitatem se sola. et sic habet oppositum
aut mediate alia quantitate. et sic sequenter. quod
de illa quantitate. an scilicet adhuc indiuiduet median-
te alia quantitate. et si sic preteret sine statu. Est
igitur materia se sola sufficiens principium indi-
duationis quantitatis. et per hanc cuiuslibet alterius
forme. ut videtur. Non sic illud quod de se est hoc
et incommunicabile est indiuiduationis sufficiens prin-
cipium. materia autem est huiusmodi cum sit ultimam subie-
ctum terminans fluxum cuiuslibet forme et irrecep-
tibile in aliud. materia igitur est indiuiduationis
principium totale. Decimo sic dicitur. Aristoteles in
quinto metaphysice sic. Eadem numero sunt quorum
materia est eadem. per quod insinuat quod materia est
tota causa unitatis materialis. et per hanc indi-
duationis. Undecimo arguitur quod quantitas non sit
indiuiduationis principium sic. Omnis forma
saltem informata est de se communicabilis. Sed quan-
titas est forma. igitur de se communicabilis. et per hanc
non potest esse principium incommunicabilitatis que
reperitur in indiuiduo. Duodecimo sic. Quantitas est
actus commune. sed actus commune per prius inest in
diuiduis. et concomitantem inest communibus. et per hanc
quantitas an sui inheretiam presupponit indiuiduum sub-
stantiale. an dico naturaliter. et si non tempore. Si
autem quantitas esset principium indiuiduationis tunc

ipsum substantiale indiuiduum naturaliter preueniret.
Decimotercio sic. si quantitas esset causa in-
diuiduas tunc indiuiduum substantiale non esset vere
vnum. sed vnum per actus. quod concluderet quantitatem. nec
esset pure in predicamento substantie. nec hec esset
eternalis predicatio. fortis est homo. valeret enim tam
tum fiat homo fortis est homo. Similiter nec ista
fortis est homo esset de per se predicatio. et sic de ali-
is inuenientibus. Deinde arguitur decimoquarto
quod ipsa quantitas sola sic indiuiduationis principium
sufficiens sic. indiuiduum et vnum numero idem sunt.
Sed per solam quantitatem est aliquid vnum nume-
ro. cum unitas materialis sit actualis et de gene-
re quantitatis. igitur per solam quantitatem est aliquid
indiuiduum. Hec mox arguitur sic. Quantitas per indi-
dualiter existere sine materia. et tamen nec materia
nec aliqua alia fore per indiuidualiter existere si-
ne quantitate. ut liquet inouenti. igitur quantitas est
potissimum indiuiduationis principium. Assumptum
per prima parte patet de quantitate hostie sacrame-
ntalis que post consecrationem per se existit indiuidu-
aliter. Decimosexto sic. materia communis redu-
sa in species non trahitur indiuidualiter nisi per quanti-
tatem per quam diuidit species. cum eadem sit diuisi-
ua et constitutiva. igitur ipsa quantitas est origina-
lius principium indiuiduationis quam materia. cuius
tamen oppositum inferius dicitur. Decimo septimo
arguitur quod nec materia nec quantitas est prin-
cipium indiuiduationis argumento doctoris sole-
nis scilicet Henrici de Gandauo. nam indiuiduum assi-
tuitur per duplicem negationem. scilicet enim indiuiduum
quasi non diuisum. ubi semel ponitur. ne-
gatio expresse scilicet non. et semel ponitur implicite
in hoc quod dicitur diuisum. igitur fit aliquid indi-
duum per duas negationes et non per materiam et quan-
tatem. Decimooctavo arguitur argumento do-
ctoris subtilis scilicet Petri sic. indiuidua etiam pre-
ta sub vna specie distinguuntur substantialiter. fortis
enim aliam substantiam habet quam plato. igitur crea-
tio indiuidualis et distinctio fit per distinctam sub-
stantialem indiuidualem. et non per materiam et quan-
tatem. Decimonono videtur quod materia sig-
nata vna cum quantitate non sit sufficiens principium
distinctio. Nam exempli gratia frigiditas est se-
ro corrupta in aqua. et de mane regenerata in
eadem aqua distinguuntur numero. et tamen in aqua
manet eadem materia signata et eadem quantitas.
Oportet igitur illi querere aliud principium di-
stinctionum materialiter quam materiam cum ipsa
quantitate.

In oppositum Est auctoritas doctoris facti in plerisque passibus. qui de materia cum quantitate esse individuatim principium. et patet ex dicendis inferens. Circa hanc questionem sunt aliqua notanda ex quibus eius solutio poterit deprehendi.

Notandum Primum quod dupliciter individuat aliquid. Uno modo logice sive secundum eodem. et hoc modo species est individuatim per suppositum. ut homo per sortem. Similiter in substantiis separatis forma separata accepta numerice individuat per seipsum acceptam individuatim. et albedo accepta numerice individuatim logice per hanc albedinem individuatim. sed contra hoc albedo trahit physice et realiter individuatim a subiecto. Et hoc individuatim assimilatur specificationi qua genus specificatur per deum que tamen in se importat cum ipso genere huiusmodi quibus ab eodem distinguitur secundum eodem. Unde huiusmodi modum individuatim non est inveniendus quod est aliter tamen acceptum individuatim seipsum. Ad materia considerata in sorte singulariter individuat seipsum numerice acceptam in homine. Alio modo individuat aliquid physice et realiter. qualiter individuatim forma partis ut anima sortis individuatim per eius materiam sive per eius corpus et sic per individuatim rationabiliter physice seu realiter. quod ista individuatim et individuatim realiter distinguitur. et individuatim realiter recipitur in ipsum individuatim. Forma enim partis de se numerice physice recipitur in materiam. non autem est receptus realiter et physice qua species recipi dicitur in suppositum vel in individuum.

Notandum Secundo quod aliquid dupliciter reperit esse in individuo. Uno modo per se et primo. quando aliquid de se non est in altero receptibile. Et hoc modo substantie separate secundum quod reperiuntur in rebus naturalibus sunt individue. Sunt enim forme foris manentes si receptibiles realiter. sed subsistentes ipsi esse existentie. Quis substantie separate per eodem communiter asseruntur sunt logice communicabiles. et sic individuantur logice per eam individua que non distinguitur eis nisi secundum eodem. Similiter materia prima secundum quod reperit in natura est per se primo quodammodo individua. est enim per se incommunicabilis cum sit ultimam substantiam omnium formarum non receptibile in altero. Notatur etiam quodammodo. quia materia per se primo non distinguitur numeraliter ab alia materia eiusdem speciei. sed per ipsam quod

titatem. Similiter quantitas est quodammodo de se individua in quantum ex se primo habet quod ab alia quantitate individualiter distinguitur. quod etiam pertinet ad completam eodem materialis individui. Alio modo est aliquid individuum non per se primo. sed per alterum. et hoc modo sortis est individuum per suam partem scilicet per materiam que est pars ipsum inter se constituens. et per quantitatem que est principium extrinsecam ipsum alteri numeraliter con- distinguens. Similiter anima sortis est individua per eius subiectum scilicet per materiam per quam eius communicabilitas terminatur. et per quantitatem eius per quam ab anima platonis distinguitur. Pars formaliter accidentia sortis individuat immediate per suum subiectum scilicet per ipsum sortem qui ulterius est individuum per suam materiam et per suam quantitatem. Et istis patet quod accidentia magis individuantur per alterum quam forma substantialis. et forma subalis magis quam ipsum suppositum. Suppositum enim partim individuat per materiam que est pars ipsum inter se constituens.

Aduertendum Tertio quod si completa ratione materialis individui sunt duo. Primum est quod ipsum in se sit indivisum. et quoddam incommunicabile. Secundum est quod ipsum sit diuisum a quolibet alio eiusdem speciei. quod vel actu est vel possibile est esse. Primum autem habet individuum per materiam solam que ex hoc ipso quod est infimum subiectum non receptibile in aliud terminat communicabilitatem forme deorsum. Secundum autem scilicet esse diuisum a quolibet alio individuo eiusdem speciei non acquirit individuum actualiter sine approximatione quantitate per quam causatur actualis distinctio unius individui ab alio eiusdem speciei. Quod materia sit potentialis radix illius distinctio- nis. eo quod ipsa est quodammodo origo quantitatis. Et hec duo inveniuntur in diffinitione individui. primum enim scilicet esse indivisum in se inuenitur cum dicitur individuum est quod predicatur de uno scilicet incommunicabili. Secundum autem scilicet esse diuisum a quolibet alio scilicet eiusdem speciei inuenitur cum dicitur solo. De ratione autem universalis sunt duo istis duobus opposita. Primum est quod sit quoddam communicabile. Secundum est quod sit in pluribus indistinctum. Unde loquendo exemplariter dato aliquo continuo patet ipsum habere unam formam unam materiam et et unam quantitatem. Sed si hoc ipsum diuisum diuidatur actualiter iam habet duas

distinctas formas. duas distinctas materias. et duas distinctas quantitates. Sunt autem istae duae formae incommunicabiles per ipsas materias solas et etiam ab invicem distinctae immediate per materias. sed mediate per quantitates per quas materiae ab invicem sunt distinctae. Formae igitur illae nec habent incommunicabilitatem nec co distinctam ex se ipsis. materiae autem ex se ipsis habent incommunicabilitatem. sed co distinctam habent a quantitate. et e contra quantitates habent co distinctam ex se ipsis. sed incommunicabilitatem habent ex materiis quae de se est incommunicabilis et irreceptibilis.

Considerandum Quarto quod in substantiis separatis unum individuum necessario distinguitur ab alio specie sicut fortis distinguitur a brunello. Non enim est in ipsis possibilis individuum pluralitas sub una specie ut inferius ostendetur. Idcirco non oportet in ipsis inquirere duo distincta principia per quorum unum sine incommunicabilis et per alio sunt ab invicem distinctae. sed sunt formae de se incommunicabiles et irreceptibiles realiter quae per se necdum individualiter distinguitur. si specie ab invicem. Nihilominus in una intelligentia sunt plura accidentia quae tamen numero distinguitur ab accidentibus alterius intelligentiae.

Aduertendum Quinto quod non est prae sensus idem esse principium individuationis alius et esse principium ipsius individui. Nam materia est principium tantum individuationis quam individui materialis substantiae. Materia enim constituit in se ipsa sum individuum substantiale. Quantitas autem est principium individuationis substantiae materialis. non autem est principium in se constitutum substantiale individui. Quantitas enim non causat substantiale individuum ut ipsum substantialiter elementans. sed ut ipsum iam per materiam signatam incommunicabiliter constitutum alteri individualiter co distinctum. sicut quatuor subiecta sunt principia individuationis fortium non tamen sunt principia in se ipsa constitutiva. Unde de ratione materialis individui non est ipsa quantitas in se. sed de ratione eius est esse distinctum ab alio quod fit primo per ipsam quantitatem quae tamen non includitur in ipso essentialiter et in se quae a se in se accidentialiter et extrinsece sicut nec de ratione formae individualis est materia

signata nisi per modum additi. nenti quemadmodum modum etiam materia est de ratione formae in communi sed de ratione formae individualis in quantum huiusmodi est individualiter ab alia distincta qui quod fit immediate per materiam et mediate seu originaliter per quantitatem. Attamen forma individualis ut puta haec anima sive haec albedo nec materiam nec quantitatem significat nec eas essentialiter concludit nihilominus concedi potest quod ipsum materiale individuum in quantum individuum saltem sine completa individuatione rationem concretionem aliquam habet ad quantitatem. quia per quantitatem causaliter distinguitur ab alio eiusdem speciei. Et iam dictis patet primo quod fortis exempli gratia fit individuum per se. prout per se solitudinem importat ipsa enim individualis substantia fortis considerata solitarie sine confectione quantitatis est individua. Veritamen fortis non est complete individuum per se prout per se accipitur causaliter fortis enim causaliter est incommunicabilis per materiam et distinctus a platone per quantitatem. Similiter dicitur quod fortis fit individuum sine quantitate id est sine confectione quantitatis in sui nominis significatione seu in essentia ipsius fortis. non tamen est individuum complete sine quantitate id est sine concomitantia quantitatis. Istud declaratur exemplariter a fortiori nam anima fortis est individua necdum solitarie considerata sine confectione quantitatis et materiae. quinimo realiter a materia separata et quantitate sui corporis corrupta. Adhuc enim ipsa est singularis et ab anima separata platoni numeraliter distincta. quatuor hoc habeat causaliter per materiam et per quantitatem. Deducto ex dictis patet quod non sequitur de intrinseca ratione completi materialis individui esse distinctum ab alio numeraliter per quantitatem causaliter igitur ipsa quantitas est de eius intrinseca ratione. Non enim omnino idem est esse distinctum per quantitatem causaliter et esse quantum. nam haec anima est distincta ab alia eiusdem speciei per quantitatem et tamen haec anima non est quantum. similiter haec albedo est distincta ab alia albedine eiusdem speciei per quantitatem originaliter. et tamen quantitas non est de eius intrinseca ratione

Ex prenotatis elici
potest responsio questionis. Respondendum est

primo q̄ in quolibet genere predicamentali ipsa species que est forma totius indiuiduatur immediate logica indiuiduatione per suum indiuiduum ut humanitas vel homo per sortem. Gabriel per hunc. **S**ed non aliter per hanc abedine.

Secundo dicendum q̄ substantie separate non considerate logice. sed sicut existunt in re natura sunt complete per se indiuidue. sunt enim se incommunicabiles et irreceptibiles et per se ab invicem distincte nedum indiuidualiter sed specificiter. **D**icendum tertio q̄ materia considerata philosophice sive sicut reperitur in natura prout scilicet est infinitum et ultimum subiectum cuiuslibet forme de se incommunicabilitatem habet. ut inquit Doctor sanctus in tractatu de genere. et ita materia est per se partim indiuidua. quia est per se incommunicabilis. **Q**uam autem distinguitur ab alia materia eiusdem speciei est per quantitatem causaliter. **D**icendum quarto q̄ ipsa quantitas dimensiva per se habet q̄ ab alia quantitate eiusdem speciei numeraliter distinguitur et ita etiam quantitas partim per se est indiuidua. quia per se est ab alia numeraliter diuisa.

Hoc quantitates separate post consecrationem hostiarum per se numeraliter distinguuntur. **S**ed per materiam suam earum communicabilitas terminata. **D**icendum quinto q̄ forma substantialis est indiuidua complete simul per materiam et quantitatem. nam per materiam solam terminatur eius communicabilitas. **E**tiam per materiam immediate distinguitur ab alia eiusdem speciei. **S**ed mediate et originaliter per ipsam quantitatem per quam materia ab alia fit distincta.

Dicendum sexto q̄ omnes forme accidentales preter quantitatem indiuiduantur immediate per suum subiectum singulare. quod est ultimum indiuiduum per materiam et per quantitatem. **D**ico autem preter quantitatem quia quantitas non indiuiduatur a subiecto penes conditionem eius numericalem ab alia. sed illam habet per seipsam.

patet igitur conclusiue

Quod principia complete designationis indiuidualis in ipsis materialibus sunt ipsa materia signata id est incommunicabiliter accepta. et quantitas dimensiva. **P**er materiam enim sola in materialibus fit incommunicabilitas vel communicabilitatis terminatio. **S**ed per quantitatem ipsa uel indiuidua causaliter est distincta ab alia eiusdem

speciei. **U**erum quia quantitas oritur ex materia in ordine ad formam. ideo materia dici potest principium radicale et potentiale distinctionis numeralis. **Q**uod autem dicitur principium completum et actuale. **U**nde dicitur correlatiue primo. q̄ materia concurret principaliter ad indiuiduationem q̄ quantitas dimensiva. **N**am materia se sola est principium primi quod est de ratione indiuidui scilicet eius quod est esse in se indiuiduum. secundi vero quod est esse diuisum ab alio est etiam materia quodammodo principium radicale. **E**licitur secundo q̄ materia sola sine concursu causali quantitatis dicitur signata prout scilicet signatum importat incommunicabilitatem sive irreceptibilitatem. **I**psa enim materia considerata sicut reperitur in indiuiduo est sicut signatio q̄ hec ipsa materia considerata communiter qualiter includitur in specie non autem materia sine concusalitate quantitatis dicitur signata prout signatum importat numericalem distinctionem unius ab alio. **H**anc enim habet a quantitate causaliter. **E**licitur tertio q̄ quantitate abstracta a sorte per intellectum ad huc ipse remanet contractio q̄ species. quia per solam suam materiam que est pars est incommunicabilis etiam causaliter. **Q**uis per eam non fit causaliter ab alio numeraliter distinctus. sed per quantitatem. **E**licitur quarto q̄ sortes est indiuidua. **D**iversimode per alterum. est enim incommunicabilis per alterum. quia per eius partem scilicet per materiam. **S**ed est distinctus numeraliter ab alio per alterum. quia per aliud quod non est in eodem genere cum ipso scilicet per ipsam quantitatem que ab ipso sorte est primo diuersa. **S**upradicta vero consonant dictis Doctoris in littera. dicit enim Doctor q̄ materia non quolibet modo accepta est indiuiduationis principium. sed solum materia signata. **E**t subdit. dico autem materiam signatam que sub terminatis dimensionibus consideratur. hoc est materiam consideratam sicut est ultimum et infinitum subiectum ulterius irreceptibile. cuiusmodi est materia sicut existit in re natura. ubi reperitur sub certis dimensionibus. **S**ubiungit etiam Doctor postea q̄ designatio indiuidui respectu speciei est determinata per materiam dimensionibus certis. quod intelligitur sic q̄ per materiam habet indiuiduum incommunicabilitatem et per determinationem certarum dimensionum habet causaliter distinctionem numericalem ab alio.

et ita indiuiduū per solam materiam habz quādam designatōnem et etiam per solam quātitatē habet designatōnem quādam. Sed completam designatōnem habet p utriusq simul.

Ad obiectiones ductas i op positum predictum est p ordinē in dēdū. Ad primam est dicendum q licet nulle res sit sint uniuersales q existant uniuersaliter in natura cum formē tam partis q totius considerat ab solute et fm se quādam habent uniuersalitatē tam in quātum indifferentiam habent ad hoc sbiectum vel ad illud siue ad hoc suppositū vel ad aliud. Preterea res fm q sunt in intellectu cōmūter apprehense absq indiuiduantibus cōditōnibus habet completam ratōnem uniuersalis ut patebit inferius. Autōritas autem Boetij uult q nulle res sint uniuersaliter existētes in natura rerū. Ad secundam dicitur licet forma substantialis sit principium unitatis specifi ce tamen materia est principium unitatis numeralis quo ad in cōmunicabilitatem per eā em̄ aliquid redditur in cōmunicabile pluribus. Preterea licet forma substantialis sit principium distinctōnis specificē. Tamen in ipis materialib⁹ accidentalibus forma scilicet ipa quātitas ē principium distinctōnis numeralis. Ad tertiam est dicendum q indiuiduare quēadmodum materia indiuiduat nō est proprie agere fm rem. Quinimo est formam suscipere in susceptione enim forme per materiam prohibetur forma a cōmunicabilitate essendi in pluribus. Sed quia causalitatem omnū causarum circumloquimur per causalitatem effectiuam eo q illa est nobis notior. ideo indiuiduare designatur per modū actōnis sicut et recipere. Ad quartam dicitur q aliter forma determinat materiam et aliter materia determinat formam. Materia enim saltem istorum infetiorū est indifferens ad recipiendum uicissim plures formas específicas. sed forma eius confusōnem specificat. Non tamen tollendo possibilitatem suscipiēdi aliam formā specificam. Contra forma fm se sumpta habet cōmunicabilitatem essendi in pluribus s; materia formam suscipiēdo eius cōmunicabilitatē sic coartat ut forma prohibeatur eē in alio. Unde patet q prima determinatō que est p formā et dicitur specificatio est perfectiua. secūda autē que est per materiam et dicitur indiuiduatō ad imperfectionem pētinet. Ad quintam dicitur

dum q materia signata et quātitas ponuntur principia indiuiduatōnis in materialibus non autem in substantijs separatis. Ad sextam dicitur q sicut non est in cōueniens idē aliter tamen et aliter consideratum recipi in se ipsum fm ratōnem. ita nec est in cōueniens q materia considerata cōmūter indiuiduetur p se ipsam consideratam indiuidualiter et signate.

Ad septimā patuit quid sit dicendum. nā materia dicitur signata quodāmodo etiam sine causalitate quātitatē. Materia enim considerata in infimo quemadmodū in natura reperitur est fm se irreceptibilis licet materia considerata cōmūter sit receptibilis in indiuiduū fm ratōnem. non tamen materia habet per se causaliter designatōnem distinctōnis nūalis s; p quātitatē.

Ad octauā dicitur q materia indiuiduat quātitatē sine alia quātitate eo q ut patuit quātitas est partim de se indiuidua cuiusmodi non sunt alie forme quare nō est simile de quātitate et de alijs formis. Et pariformiter quātitas indiuiduat materiam sine alia materia quātū ad distinctōnem numeralem eo q ipa materia etiam est partim indiuidua. Ad nonam dicitur q quāuis materia sit de se hec quo ad cōmunicabilitatem essendi in alio. non tamē quātum ad distinctōnem numeralem unius ab alio.

Ad decimā dicitur q materia non est complete eadem vel vna numero sine concursu quātitatis non em̄ materia est eadem numero nisi quātitas sit eadem. sicut nec materia est diuersa numero nisi quātitas sit diuersa. Ad undecimā dicitur q quātitas non est principium indiuiduatōnis quo ad prohibitiōnem cōmunicabilitatis. sed quātum ad distinctōnem numeralem unius ab alio. Ad duodecimā dicitur q sistendo in compositōne prima ante concursum quātitatis ipa substantia est partim indiuidua quia est in cōmunicabilis p materiam solā. sed distinctō numeralis sibi aduenit per quātitatez. Itaq; indiuiduū quo ad primū quod est de indiuidui ratōne simpliciter puenit quātitatē.

Ad tredecimā patuit quid sit dicendū nō em̄ sequitur si quātitas cōcurrat ad indiuiduatōnem hoc mō quo supra dicitur est q p tanto cōcludatur in indiuiduo essentialiter et in trinsese quemadmodū albedo includitur in homine albo qd tamen quidā asserere conātur. nō tamen est negandū qn exempli grā Boetes includat in se quātitatē sic q in se habeat quātitatē sibi

formaliter inherenter. quoniam in hoc sic omne corpus
 includit quiritatem. **Ad** decimam quartam dicitur quod
 unum neque importat formam unitatis de gene-
 re quiritatis. sed etiam significat materialiter ip-
 sam substantiam incommunicabilem. vel incommuni-
 cabiliter terminatam. cuius incommunicabilitatis cau-
 sa est materia et non ipsa quiritas. **Unde** dicitur quod
 non est aliquid sine materia plene unum numero.

Ad decimam quintam dicitur quod neque quiritas verus
 etiam quodam alio forme separate remanet indi-
 uidualiter existeres sine materia et sine quiritate
 ut patet de animabus separatis. materia autem
 cum finem se sit pura potentia nequit penitus sola
 existere. et per se in natura. **Quod** autem quiritas per se ex-
 istat miraculosum est. nam causa prima per suam
 omnipotentem maiorem potentiam se quiritate esse indivi-
 duale quiritatis quod primum acquisiuit quiritas
 in materia. nec istud repugnat nature quiritatis
 quoniam eius sit preter naturam eius. non tamen est
 contra naturam quiritatis. quia inheretia actualis
 non est de esse actus. sed aperi. uoluntatis inheretia
Verum ista per se existentia sequitur quiritati pos-
 titus quod alius accidentibus. eo quod ipsa quiritas est
 mentium aliorum actuum ratione affinitatis quam
 habet ad materiam. sequitur enim positum generis
 materie. **Unde** albedo et rotunditas hostie sequen-
 te subiectatur in quiritate. et ita ille ibidem existit
 quodammodo naturaliter. **Ad** decimam sextam dicitur
 quod materia se habet per materiam figuram et prius
 per quiritatem ut patuit superius. nec sequitur si quiri-
 tas sit diuisiva spiritus quod ob hoc sit inter se esse
 diuisiva. nam quiritas non est diuisiva diuisi-
 ua intrinsece ut rationale. sed extrinsece. **Ad**
 decimam septimam dicitur quod quiritas circumloquimur eo-
 dem individuo per duas negationes. sub illis tamen
 negationibus affirmationes audiuntur. **Unde** in co-
 municabile et diuersum numero etiam affirmatio-
 nes important. quoniam eque sunt materia signa-
 ta et quiritas. **Vel** potest dici quod refert loqui de re
 et ratione rei. et ideo quiritas ratio individuui constitu-
 atur per duas negationes. tamen id quod est a per-
 te rei individuui non constituitur in esse individuui
 per negationem. sed per modum qui prefertur.

Ad decimam octavam dicitur quod licet substantia sortis
 distinguatur numeraliter a substantia platonis
 hoc tamen non est casualiter per diuersam essenti-
 alem et intrinsecam. sed per quiritatem que non est
 essentialiter intrinseca sorti vel platoni. sed ip-
 sis accidentaliter inheret. **Ad** ultimam dicitur quod ca-
 lor de nocte generatus in sorte distinguitur nu-

meraliter a calore corrupto in ipso de mane
 ter diuersitatem temporis quod etiam est quiritas
Vel dicitur quod unum subiectum plures querendo
 ad indiuiduatum nunc istius caloris qui est cor-
 ruptus. et postea alterius caloris qui iam est
 ductus. est quodammodo et equaliter plura sub-
 iecta. et sic ab eo sumitur distinctio numeralis ca-
 loris nunc producti et prius corrupti.

Sic ergo genus sig.

In hac parte doctor comparat ista quatuor
 scilicet genus diuersam speciem et diffinitio. **Et** primo
 comparat ea per se quiritatem. secundo compa-
 rat ipsa per se diuersam. **Unde** tamen diuersi
 modo. **Dicit** ergo primo quod genus diuersa species et
 diffinitio in hoc quiritatem quod ipsorum quodlibet sit to-
 tum. nullum enim ipsorum significat vel materiam
 tantum. vel formam tantum. saltem in substantijs mate-
 rialibus. quod dicitur propter substantias immateria-
 les et formas actuales. **Deinde** ibi. sed tamen
 diuersimode. **Doctor** parat hec quatuor per se
 diuersam. et ostendit primo quod genus et diuersa signifi-
 cant totum. non tamen per modum totius. sed per mo-
 dum partis. **Secundo** ostendit quod species et diffinitio
 non important totum etiam per modum totius. **ibi** dicitur
 diffinitio. **Dicit** igitur primo quod genus significat
 totum per modum materie seu partis materia-
 lis. **Genus** enim quiritas non sit materia. habet ta-
 men quiritatem seu modum materie. eo quod signifi-
 cat ipsam rem communiter et indeterminate potest
 formabilis seu determinabilis per ulteriores per se
 etiam importata per diuersam. **Exempli** gratia
 corpus significat positum ex materia et forma
 corporalis accepta communiter sine determinatio-
 ne ad animatum vel inanimatum. quod tamen non nunc per
 se etiam supraditas corpori finem eodem. **Extra** do
 diuersa significat totum per modum forme siue partis
 formalis. **Diuersa** enim significat per modum determi-
 nantis formantis et specificantis ipsum genus.
Unde genus significat rem indeterminate non signifi-
 ficat hanc ipsam determinate. **Extra** do diuersa
 significat rem aliquam determinate non signifi-
 cat ipsam indeterminate. **Et** ideo nec genus in sua sig-
 nificatione seu intellectu includit diuersam. nec diuersa in-
 cludit genus in suo primario intellectu. **Unde** dicit
 Avicenna quod genus non intelligit in diuersa sicut per
 esse eius. sed solum per modum entis extra eam et
 similitudinem quodammodo sicut subiectum est de intelle-
 ctu passionis. **Genus** etiam non potest de diuersa per
 se loquendo nisi forte sicut subiectum potest de

sua passione.

S; diffinitio vel spe

Hic ostendit doctor qd spes et diffinitio important totam etiam p modum totius. Dicens qd tam species qd diffinitio comprehendunt ambas partes. scilicet materialem et formalem licet diversimode. spes enim habet partes implicat diffinitio vero eas explicat. Ex isto patet qd genus se habet proportionabiliter ut materia et forma. spes autem ut compositum in natura. nihilominus non sunt illa. non enim ex animali et rationali homo componitur sed realiter qualiter ex duabus rebus constituitur tertia quae tamen non est aliqua illarum quemadmodum homo componitur ex corpore et ex anima. sed si homo dicatur componi ex animali et rationali hoc erit sicut ex duobus intellectibus constituitur tertiis p quod manentur qd homo non constituitur ex animali et ex rationali sicut qd recipiuntur a parte rei. quia ut sic sunt una sed sicut sunt in apprehensione intellectus sui quae accipiuntur diversimode et ut duo cuius signum est qd ut sic unum est genus et non differentia sed animal. atque vero dicitur forma et non generis rationale. Unde sicut res constituta ex aliquibus rebus non predicatur de ipsis singulariter. non enim homo est materia vel forma nec e contra ita intellectus dicitur non predicatur de intellectu diffinitio tamen. non enim dicimus qd diffinitio est differentia et similiter animal et rationale sicut qd consideratur ut due partes non predicantur de homine. quia ut sic accipiuntur patet eis attribuitur intentiones generis et dicitur. Unde homo non est animal accipiendo animal sicut qd est genus. nam si sic tunc haec esset bona consequentia. homo est animal et animal est genus igitur homo est genus.

Circa lectionem

In sententia tamen primo occurrit ista questio. Atque et si genus dicitur spes et diffinitio designant eandem essentiam. veritatem genus et dicitur nec recipiunt predicationem proprie nec inclusionem mutua. Et arguitur primo qd falsus sit titulus questionis primo sic sicut porphyrii spes componitur ex genere et dicitur statua componitur ex ere et figura. sed figura realiter distinguitur ab ere igitur dicitur distinguitur realiter a genere. Decido sic materiale et formale indeterminate natum et determinatum potentia et actus realiter distinguitur. sed genus se habet ad differentiam ut materiale ad formale igitur et. Tertio sic omne principium distinguitur a principio etiam res

aliter ut innuit Boetius. sed spes precipue generis ergo realiter distinguitur a genere. Et probatur prima pars assumpti quod idem non precipue se ipsum. Quarto sic species addit supra genus dicitur dicitur autem sumitur a forma rei. ergo spes nominatur aliquam formam quam non dicitur genus. Quinto si dicitur significaret idem quod spes sequeretur quod homo differeret ab asino specificiter tam p suam materiam qd p formam. Consequens est absurdum quia materia omnium generabilium et corruptibilium est eiusdem speciei. Sed sequela patet quia homo differet ab asino p rationale. Si igitur rationale importat totum qd homo tunc includet tamen materiam qd formam et sic p utrumque homo distinguitur ab asino. Quod enim homo complectatur materiam superius est ostensum. Sexto sicut doctorem in littera genus predicatur de differentia similiter sicut subiectum de passione predicatur. Constat autem qd passio et subiectum non important idem igitur nec genus cum differentia designant eandem essentiam. Septimo si genus differentia et species designant eandem essentiam pernitus tunc sequitur qd distinctio ipsorum in modo significandi predicandi et intelligendi non habeat originem ex re ipsa. sed distaxat sic conficta p intellectum quod non videtur dicendum. Octavo idem semper includit se ipsum et predicatur de se ipso etiam in primo modo p se. ergo si differentia importat idem cum genere sequitur qd ipsa concludat genus et genus de ipsa predicatur in primo modo dicitur p se. Oppositum est de intentione doctoris in lectione. Ad hanc questionem est particularim respondendum. Primo dicendum qd genus dicitur species et diffinitio significat unam et eandem essentiam. quod patet quod una et eadem res est animal homo rationalis et animal rationale. Si enim generis exempli gratia animal esset pars hominis realis tunc animal non posset essentialiter de homine predicari sed solum denominative. quemadmodum non dicitur qd homo sit materia vel manus sed qd sit materialis vel manualis. Decimo doctorem qd haec quatuor pronomina significant hanc ipsam unam essentiam diversimode. nam genus et dicitur ex una parte significat essentiam totam non tamen totaliter sed partialiter quia p modum partis. species autem et diffinitio significat eandem totam et totaliter quia per modum totius. Veritamen genus et differentia etiam significat diversimode quia genus significat eandem p modum partis materialis. dicitur vero p modum partis moralis. Insuper spes et diffinitio significat dicitur

finem. quia spes significat p modum totius in
 se puse partes implicantis. Diffinitio vero signi-
 ficat essentiam eandem per modum totius de articu-
 lato partes explicantis. **D**icendum tertio q nec
 definitio saltem diuisiva est de intellectu generis
 nec genus est de intellectu dñe viceversa. **P**ri-
 mum patet. qz si una dñia diuisiva esset de coin-
 telligentiā generis. tunc eade pari et alia dñia es-
 set de intellectu. et sic gen⁹ in se cōcluderet actu
 aliter opposita. quod est falsum. genus em̄ app-
 henditur vt vnum cum sit vniuersale. **S**ecundum
 patet. qz dñia nominat ipam rem put habet in
 se perfectōnem sp̄alem per quam vna spes dis-
 fert ab alia. cū igitur genus importat rem fm̄
 perfectōnem generalem in qua diuersē spes zue-
 unt. sequitur q in significatiōe et intellectu dñie
 non includatur genus. **E**xempli gratia. animal
 importat rem fm̄ q habet perfectōem sensitiaz
 essentialiter de vltimo perfectiōe subiecto. quo-
 zera rōnale designat rem fm̄ q habet perfectiō-
 nem intellectualem. nō cōcludit saltem in sua sig-
 nificatiōe primariā perfectōem sensitiaz vel ve-
 getatiuā. quā eade res illas pfectōes etiā p-
 hēdat seu i se p-ineat. **H**omo vero significat rez
 fm̄ q has perfectōnes singulas concludit. **E**t ob
 hanc cām ens fm̄ p̄m tertio et septimo mecha-
 phisice non est genus. **N**am ens in omnibus co-
 intelligitur. et sic esset de intellectu sue dñie si
 quam haberet. **Q**uarto dicendum q nec definitio
 diuisiva de ipso genere. nec genus de dñia p̄dicat
 tur p̄prie. **P**rimū patet auctoritate Porphyrij di-
 centis q minora de maioribus p̄dicantur minime
 p̄stat aut q differentia diuisiva generis p̄traci-
 or est q̄ genus. et per zñs in minus se habet q̄
 genus. **E**t itez p̄traciō dñie de genere nec es-
 sentialis nec accidentalis possit dici. vt patet adā
 tenti. **S**ecundū patet nam subiectū habet p̄ditio-
 nem seu p̄prietatem materie et receptiui. definitio
 aut significatur vt forma et vt receptibile. **E**st
 em̄ dñia formalitas et actualitas qua p̄fusa po-
 restas generis p̄trahitur formaliter. et ideo dñia
 tie vt sic repugnat s̄hēibilitas respectu generis
 quinetiam respectu alterius dñie znumozis.
Nō sensitiuū non p̄dicat p̄prie de ipso rationali
 quodlibet em̄ ipsoz significat s̄ozsum sine alte-
 rius inclusione. et ideo inter se non habēt ordinē
 p̄dicatiōis essentialis ad quam requirit q̄ p̄-
 dicatum sit de intellectu subiecti. nec etiā habent
 ordinē p̄dicatiōis accidentalis vt de se patet.
Et quo deprehenditur q vna differentia nō po-

test esse genus ad aliam. cuius tamen oppositū
 quidam asserere nō verentur. **V**erumtamen si
 differentia quandoqz subiciat vtputa dicendo
 rationale est anim. tunc ipsa alienatur a p̄p-
 etate differentie et reponitur sub p̄prietate sp̄i
 fiat spes quandoqz viceversa subinonit p̄ditio-
 nem differentie. vt cum dicitur animal homo. il-
 lic em̄ homo ponitur per modum differentie con-
 trahentis s̄z vice rationalis. **E**t p̄ hoc saluatur
 hanc locutiōem nō esse nugatoriā animal homo
 qualis tamē esset si homo ibi poneretur sub p̄-
 prietate sp̄i.

Ad obiectiones **A**ductas in
 oppositū ē per
 ordinem responderū. **A**d primā dicendū ē q
 Por. in illa p̄paratiōe p̄trahit aliquā similitu-
 dinem. nō aut zuentiā omnifariam. **N**am si
 aut in p̄stitutiōe statue figura determinat es ad
 sp̄alem formam artificialem. ita et differentia
 p̄trahit genus ad certam sp̄em. **S**ed in alijs la-
 ta est disparitas. **A**d secundā dicitur q nō ē
 inueniens vnum et idē a parte rei aliter tamē
 et aliter intellectu habere modū materie et mo-
 dum forme. **S**o autē nō genus et dñia dicuntur
 se habere vt materiale et formale. quia vniū ha-
 bet quandam p̄prietatem materie et reliquū p̄-
 prietatem forme. **E**sset tamen inueniens q̄ vniū
 et idem esset realiter forma et etiam materia vt
 etiam actus et potentia per se et respectu ei⁹ de
Ad terciā dicitur q hec participatiō nō ē et
 alis qualis est illa qua materia participat for-
 maz. **S**ed est participatiō eōis qua nō est inco-
 ueniens idē diuersimode intellectu recipi et parti-
 cipari a seipso. **A**d quartā s̄z q forma quā
 importat dñā fm̄ rem est eade eū forma quā im-
 portat genus. sed per dñiam designatur sp̄aliter
 et fm̄ q per eam spes ab inuicem distinguuntur
 per genus vero significatur znumiter et confuse
 fm̄ q spes in ea zueiunt. **E**t ideo hec additio
 quā differentia addit generi est fm̄ eōem signifi-
 candi et fm̄ modum intelligendi. **N**on alit est p̄-
 realem sup̄additiōnem forme in genere nequa-
 q̄ apprehense. **A**d quintā obiectionem
 dicitur q homo dicitur differre ab ajino per ip-
 sum rationale quod quidam rationale nominat
 formam totius quodammodo logicę et fm̄ rati-
 nem. **P**hisice autem et realiter homo differre ab
 ajino per formam partis scilicet per animā ra-
 tionalem. **V**nde non oportet q homo dicatur
 p̄ rōnale ab ajino differre primo et rōne totius

sed sufficit q̄ ratione partis. **Ad** sextam dicitur q̄ Doctor in illis verbis intendit q̄ genus nō predicatur de ipsa differentia predicatione p̄pria si tamen formetur talis predicatione tūc ipsa assimilatur predicatōni qua subiectum predicat̄ de ipsa passione. Nam sicut subiectum est extra primariū intellectum passionis. et passio est omnino extra intellectum subiecti. ita cōsimilit̄ genus est extra intellectum primariū differentie et e contra differentia est p̄ritus extra intellectus generis. **Preterea** sicut passio est quale sp̄i fluminis ex eis principijs. ita differentia ē quale generis egeredinis ex generis potestate s̄m̄ eisdem accidens autem ponitur quale individui. et ita triplex quale distinguitur. Verū etiā ampla est diversitas istarum predicationū. predicatō enim subiecti de passione est reducibilis ad s̄c̄m̄ modū p̄ se p̄transpositionem. **Predicatō** autem generis de differentia nō est reducibilis ad predicationem p̄ se nisi for̄sā differentia poneret loco sp̄i. sed sic esset reductive in primo modo dicens p̄ se nō autem in secūdo. **Ex** quo patet q̄ argumentum nō c̄n̄cludit. **Ad** septimā dicitur q̄ distinctō generis et differentie in modo significandi et in mō intelligendi sumitur ex eā ipsa que licet sit un̄a continet tamen virtualiter et equi valenter plures essentielles gradus perfectionis. Nam anima rationalis simplex in se d̄tualiter continet animā vegetatiuā et sensitivā ipsa enim est substantialiter vegetatiuā sensitivā et rationalis. habet igitur res in se unde significatur et intel̄igitur diversimode. **Unde** distinctō generis et differentie nō est distinctō rationis radicantis t̄m̄ sed etiam ex pte rei rationabilis. **Ad** octavā dicitur q̄ idē uno modo designatum est extraneum sibi ipsi significato alio mō. ut id quod p̄ animal designatur ut sic est extraneum sibi ipsi p̄ significatur p̄ rationale et e contra. **Verū** a parte rei est idem quod est animal rationale. **Insup**

Aduertendum dicitur circa hoc littera differentia significat formā determinate sine hoc q̄ de primo intellectu eius sic materia determinata. q̄ hoc non est intelligendū de materia que est altera pars compositi nam differentia scilicet in substantijs materialibus includit in se in sua significatōne materiam que ē altera pars compositi etiam contracti mō q̄ includatur in genere. **Materia** t̄m̄ proportionabi-

liter coelementatur formā. cum igitur differentia designet formā in determinatione mō quā genus sequitur q̄ proportionabiliter materia tractius designetur p̄ differentiam q̄ p̄ genus. **Sed** dicitur doctoris ē sic intelligendū q̄ differentia nō includit determinatā materiā. i. aliq̄ determinatū genū quod s̄m̄ eū dicitur significare materiam eo q̄ significat id quod est materiale tanq̄ h̄ns modum materie ut patuit superius. **Unde** rationale nominat rem compositam ex materia et forma intellectuali nō curando an habeat perfectionem insitivam vegetatiuam vel corporā. **Cū** itaq̄ animal in suo intellectu includat tam sensitivū vegetatiuū et corporum. patet q̄ rationale nō includit animal quoniam nec corp̄ animalium nec etiam corpus.

Aduertendum dicitur circa hoc quod quo modo ex animali et rationali dicitur et non erit sicut res etia ex duob̄ rebus. s̄ sicut intellectus etia ex duob̄ intellectib̄. **Ad** idē q̄ hoc q̄ d̄ homines p̄poni ex animali et rationali sicut ex duob̄ intellectibus est potius resoluendū ad ipsa intellecta s̄m̄ t̄m̄ q̄ intellecta s̄m̄. q̄ sic s̄m̄ dū in ipsis int̄lectibus actib̄. **Nam** ex illi genā ex intellectu animalis. i. ex animalis intellectu generalit̄ et ex intellectu rationalis. i. ex rationali intellectu determinate p̄t̄ p̄ ipsam unā sp̄es differat ab alia s̄m̄ t̄m̄ intellectib̄. **Unde** s̄m̄ intellectus ut utriq̄ apprehendit et sic h̄e s̄m̄ t̄m̄ intellectus animalis et intellectus rationalis dici possēt intransitive. i. intellectus qui est animal intellectum. et intellectus qui est rationalis intellectus. **Dicit** t̄m̄ signanter doctor hominē p̄poni ex intellectu animalis et intellectu rationalis. ad insinuandum q̄ h̄s non s̄m̄ t̄m̄ ex animali et rationali tanq̄ ex duobus nisi p̄t̄ ipsa sunt p̄ intellectū apprehensa. **Verū** tamen q̄ isti tres actus intelligendi. s̄ intellectus animalis rationalis et hominis se h̄nt̄ proportionabiliter ad invicem sicut se habens ista tria intellecta animal et rationale et homo p̄t̄ inq̄ intellecta sunt. **Nam** sicut actus intelligendi siue intellectio animalis rationalis et hominis procedūt ab una et eadem sp̄e intelligibili s̄m̄ rem existenti in potentia intellectuali et d̄nt̄ d̄t̄at̄ r̄d̄. ita ista tria intellecta. s̄ animal rationale et h̄s rep̄ant̄ in uno et eodem a pte rei et d̄nt̄ sola r̄d̄. ita etiā l̄r̄ possēt exponi d̄ actibus intelligendi sic. s̄ q̄ sicut ex actu intellecti genōi quo intelligitur animal rationale distingo

ctis tñ ratione et ab una specie intelligibili
 procedentibus constituitur intellectus hominis im-
 plicans priores duas intellectiōnes. ita p̄cedit
 nabilitate ex animali et rationali ut ex distinctis
 ratōe tñ. quia sunt salicet diversimode designa-
 ta et intellecta p̄stituitur homo utrumq; in se cō-
 plectens. Unde sicut in forte est eadē anima sim-
 rex que est vegetatiua sensitua et intellectua et
 nihilominus anima humana potest intelligi sim-
 q; est vegetatiua non intelligendo eam. put ē
 sensitua siue rationalis. Ita pariformiter est ea-
 dem species intelligibilis que representat homi-
 nem animal corp⁹ animatum corpus et substan-
 tiam. et tamen intellectus per illam sp̄m potest
 fieri cognitue in animal absq; hoc q; feratur pi-
 ter in hominem. Et ita sicut se habet intellectus
 animalis ad intellectiōnem hominis. ita se habet
 animal intellectum ad hominē intellectū.

Quamuis at genus

Quic repellit quandā cauillatōem exortam ex
 iam dictis. qua quis possit se obijcere. Si gen⁹
 significet totum id quod designat sp̄s. sequitur
 q; oim sp̄s quaz est unū genus sit una et eadē
 eēna. Et primo hāc obiectiōez remouet. sedo uni-
 tatez generis unitati materie p̄parat. ibi Et id
 dicit Cōmētator. Dicit igitur obiectiōem repelle-
 do q; natura p̄ genus designata non dicit una
 numero. sed unitas generis p̄cedit ex eo q; na-
 tura generis absolute et sim se sumpta est in de-
 terminata ad hanc vel ad illam sp̄m. et est indiffe-
 rens in diversis sp̄ibus. quia ut sit p̄siderata nō
 includit unū diversificat in ipsis. sed per additō-
 nem dīnaz diversificatiue eēntialiter. quia p̄ il-
 las generis indifferentia et indeterminatō remou-
 uel q; erat causa unitatis generis. Intendit igitur
 Doctor p̄clusiue q; nō obstante unitate sp̄ez
 in genere adhuc sp̄es dici debet simpliciter eēntia-
 lit̄ diverse. Quis s; quid dici possent in eēna que
 mie. diverse em̄ sp̄es p̄ueniūt in natura generis
 que est una sim modū supradictū. et est tota es-
 sentia sp̄i. nō tñ totaliter designata et sp̄aliter
 qualiter p̄ sp̄m designat. sed generaliter et p̄tialiter
 se; ad modū p̄is. **Dem** cū dicit. Et iteo di-
 cit p̄mentator. p̄parat unitatez generis unitati
 materie. Dicens q; materia est una p̄ remotōez
 formaz omnū. Genus autē ē unū p̄ amunita-
 tem et generalitatē forme. **Hi** unitas materie
 est p̄tissimilis et p̄tīm dissimilis unitati gene-
 ris put inferius dicit. **Dem** ibi. sed q; ut dictū

est. Doctor hoc qd dictū est s̄ genē. et sp̄ applicat
 p̄porionabilē ad sp̄m et indiuiduū. et ostendit
 primo q; sp̄es pariformit se habet ad indiuiduū
 quēadmodū genus ad sp̄m. Secūdo assignat e⁹
 eē cam ex p̄narratis. ibi **S; q; ut dictū est. Ter-**
cio epilogat quoddā correlatiū inferēdo. ibi **Sic**
ergo patet. Dicit ergo primo q; sicut natura ge-
 neris supra in aereō p̄dicat de sp̄e et implicat in
 sua significatiōe totū. Quis indistincte. q; delm-
 nate exp̄ssum est in sp̄e. **Red** natura generis ab-
 stractiue designata cū p̄cisione vlterioris p̄fectō-
 nis nō p̄dicat de ipa sp̄e. ut declarabat de corpo-
 re et animali. **Sic** similē natura sp̄i supra acc-
 tione p̄dicat s̄ indiuiduis. q; significat totū id q; ē
 eēnaliter in indiuiduo. licet indistincte. **S; si** na-
 tura sp̄i designet abstractiue cū p̄cisione matie
 signate q; est p̄ncipiū indiuiduatōnis sic habe-
 bit se p̄ modū p̄is. et non p̄dicat de indiuiduis.
Exēpli grā ut humanitas significat solū id vñ
 hō est hō. nō autē est aliquid hō p̄ materiā signa-
 tam. sed potius hic hō. et p̄ p̄ns humanitas p̄ci-
 dit matie signatā. et h; rōez p̄is respectu sortis q;
 includit materiā designatā. et id ut sic humanitas
 nec de homine nec s̄ forte p̄dicat. **Ad** q; allegat
Doctor autoritatē **Auicēne** dicens q; quidditas
 compōnis nō est ipm p̄positū cū⁹ est quidditas
 Quis quidditas sit compōsita ut humanitas ē
 compōsita ex materia et ex anima rōnali. **Red**
 si dicitur de homine. vel de forte p̄dicari opoz-
 tet ut significetur per modum concretōnis ad re-
 cipiens quod est materia designata. quemadmo-
 dū significat cū s; hō. **Dem** ibi. **Red** q; ut di-
 ctū est. Doctor assignat eē cam cū dā dicit ex habitis
 supius. Dicens q; q; gen⁹ p̄trahit ad sp̄m p̄ dīnaz
 formale. sp̄es at p̄trahit ad indiuiduū p̄ ma-
 teriā. **Hinc** em̄ ē q; natura generis designata p̄cise et ab-
 stractiue sit p̄tē matialez ut aialitas vel corpe-
 tas h; modū matie respectu hois. s; natura sp̄i p̄-
 cise designata ipoztat p̄tē formale. et id hūanitas
 significat ut forma qdā respectu sortis vel p̄dōnis
 et s; q; ē forma totū nō quasi forma realit̄ toti
 supaddita quēadmodū forma dom⁹ ē forma p̄tē
 b; intelligib; ipi⁹ dom⁹ supaddita. et eis realit̄ cō-
 distincta. **S; s; forma** totū quasi forma q; ē to-
 tū materiā se; et formam comprehendens. sed ta-
 men quia p̄cedit materiā designatam. iteo
 dicitur designare partē formalem respectu indi-
 uidui. **Dem** ibi. sic ergo patet. **Hic** epilo-
 gat et subinfert correlatiū dicens q; ex dictis
 patet q; homo et humanitas significant essenci-

am diuersimode. Homo enim significat eam ut totum quia non preedit materiam designat: sed indistincte eam continet. Et ideo de indiuisiuis hominis predicatur. Humanitas vero si significat eandem ut partem quia prescindit materiam designatam non concernendo eam. et ideo non predicatur de indiuisiuis hominis. Et subiectis correlatiue quod nomen essentie quoadque reperitur predicari de ipsa re veruta cum essentia capitur generaliter prout idem est quod res vel substantia accepta numerice. Unde dicimus sortem esse entiam quandam: vel etiam essentia accepta communiter predicatur de entibus specialibus. ut dicendo humanitas est essentia. Quoadque autem essentia de re non potest predicari ut quando essentia accipitur specialiter. tunc enim non predicatur de eo cuius est essentia. Non enim dicimus quod sortem sit sua essentia que est humanitas.

Circa litteram prepositam est
Aduertendum Primo quod exempli gratia natura animalis consideratur triplex. Uno modo secundum quod reperitur a parte rei in diuersis speciebus seu in indiuisiuis diuersarum specierum et ut sic considerata non est una. sed est iam plurificata essentialiter. Alio modo consideratur hec ipsa natura animalis secundum se et absolute et ut sic considerata est quodammodo una scilicet negatiue quia ut sic non est plurificata actualiter. sed ordine nature preuenit pluritatem specierum. et est indifferens ad diuersas species non includens illud unde in ipsis distinguatur. Tertio modo eandem natura consideratur secundum quod est obiectaliter apprehensa per intellectum et ut sic est una affirmatiue secundum unitatem rationis. Nam ipsa ut sic per intellectum accepta predicatur de diuersis speciebus. et est in ipsis retinens in illis nihilominus unitatem secundum apprehensionem rationis. Unde animal hoc modo sumptum est unitate logicum de cuius ratione est quod sit unum in multis. Sicut autem completa vniuersalitate ratio conuenit rebus diuersarum per intellectum. ita et hec unitas non est realis sed est secundum apprehensionem rationis. non enim natura animalis est una in diuersis speciebus prout existit realiter in ipsis. sed solum secundum quod ipsa natura animalis tanquam una intellecta apprehenditur in diuersis speciebus. Ex quo patet quod ipsi animali per intellectum obiectaliter apprehenso conuenit illa vniuersalitas secundum rationem quam assererat plato pre-

is secundum eum a parte rei vniuersaliter existentibus conuenire. Nam animal apprehensum communiter per intellectum predicatur de homine et est in eo secundum rationem. et hoc ipsum animal sic intellectus predicatur de azimo et est in eo secundum apprehensionem rationis. Ex isto etiam patet quod secundum metas philosophiam etiam verificem ealem natura generis dicitur una dicitur unitate indifferencie que est negatiua licet quodammodo sit realis in quantum uenit nature secundum se accepte. Sed secundum logicum natura generis dicitur una in diuersis speciebus etiam affirmatiue. licet hec unitas sit unitas rationis. Et quod doctor in hoc capitulo determinat principaliter de essentia considerata realiter et secundum se. in subsequenti autem capitulo determinat de ea prout intentionibus logicis applicatur ideo in ista attribuit generi primam unitatem scilicet unitatem indifferencie que est quodammodo realis ut preterit.

Aduertendum Secundo quod unitas generis est partim similis et partim dissimilis unitati materie horum inferiorum. Similis quidem est. quod utraque unitas consurgit ex indifferencia. ut quemadmodum genus sumptum secundum se est unum quia si indifferens ad hanc vel ad illam speciem. ita et materia inferiorum sumpta absolute et secundum se dicitur una. quia ut sic est indifferens ad hanc vel ad illam formam. Et secundum hoc dicitur quod omnium generabilium et corruptibilium eadem est materia. quia materia vniuersalis sumpta secundum se non habet unde diuersificetur ab alia. Diuersificatur autem ab alia numeraliter per ipsam quantitatem causaliter. Dissimilis autem est quia unitas indifferencie ipsius generis est respectu eorum que ab ipso solum differunt ratione. Unitas vero indifferencie materie est respectu formarum ab ipsa realiter distinctarum. Preterea indifferencia generis que est eius unitas non stat cum unitate numerali. non enim possit aliquid unum numero sic esse indifferens ad diuersas species ut est natura generis. Indam autem materie stat cum eius numerali unitate. nam hec materia scilicet sortis supra secundum se est indifferens ad quatuor formas. Preterea materia intelligit una unitate indifferencie per hoc quod ipsa secundum se accipitur sine conclusione alicuius forme. Sed genus intelligit unum per hoc quod ipsum accipit sine intellectus forme specialiter designate. Quis includat hanc ipsam formam sumptam generaliter.

Cōsiderand Tercio q̄ hęc tria
 et fortes se habent concomitanter fm̄ quendam
 ordinem. Nam humanitas nominat essentiam
 hominis cum p̄cisione concretōis ad supposito-
 riu et ad materiā signatā inclusā i supposito. Nō
 at̄ notat eādē eēnam sine p̄cisione tali. q̄nimo au-
 p̄cretōe quadā ad suppositū et ad materiā signatā
 Nō hō nec materiā signatā ut sic includit determinate
 seu actualiter. nec etiam p̄cisionem concre-
 tōis simpliciter excludit. Fortes vero in sua sig-
 nificatione intrinsece conducit materiā desig-
 natam siue individualem. Quinetiā fortes con-
 sideratus sub ratione completi individui scilicet
 tam sub ratione incommunicabilis q̄ etiam
 sub ratione distincti numeraliter ab alio. concre-
 mit quodammodo quantitatem per quam causa-
 liter ab alio numeraliter est distinctus. non ta-
 men fortes in sua significatione et intellectu in-
 trinsece includit quantitatem. Etiam si conside-
 retur fm̄ q̄ in ipso fundatur completa ratio in-
 diuidualis quemadmodum in ante habitis dis-
 cebatur. Ex isto elicitur primo q̄ substantie
 abstractiue designate non predicantur de seini-
 em. hęc enim non cōceditur humanitas est ani-
 malitas. nec ista fortēitas est humanitas. et q̄
 consequens a fortiori hęc non sunt consequente
 homo est animalitas. et fortes ē humanitas. Id
 enim quod debz de alio predicari habebit aliquā
 concretōnem ad ipsum. Et quia accidentia in ab-
 stracto retinent concretōnem ad sua inferiora et
 non ad substantiam. ideo de suis inferioribus p̄-
 dicantur. non autē de substantia. Secūdo eli-
 citur q̄ conuenienter dicitur humanitatem desig-
 nare naturam humanam ut p̄cisam ab habēte
 te. hominem vero eam designare ut in habente
 et forte designare habēte hanc naturā. Tercio
 elicitur q̄ amplior est distinctio fortis ab hu-
 manitate q̄ fortis ab homine. Quarto elicitur
 q̄ fortes distinguitur ab humanitate per inclusi-
 onem materie diuidualis que nec est humani-
 tas fm̄ rem. nec in ea ut sic includitur. distingui-
 tur etiā fortes sub eōe completi individui ab hu-
 manitate extrinsece p̄e aliqualem concretōnez
 ad quantitatem. quam humanitas nequa-
 q̄ concretit.

Dico quid significet.

Hęc est pars secunda tractatus primi hu-
 ius libelli. Cōtinet enim iste libellus tres tracta-

tus. in quoz primo determinatur de essentia sub-
 stantiarum materialium. In secundo vero tra-
 ctatu determinatur de essentijs substantiarum im-
 materialium. Et in tercio de essentia accidentium
 et quilibet horū tractatum subdividitur in dus
 as p̄tes capitulares. In quaz prima determina-
 tur de ipsa essentia metaphisice et fm̄ se. In se-
 cunda vero determinatur de ipsa logice seu p̄e
 attributionem ad intentiones logicas. In hoc
 itaq; secundo capitulo huius tractatus primi in-
 cipit Doctor sanctus determinare de essentia s̄b-
 stantiarum materialium logice. Et primo p̄es-
 mitit intentum cōtinuando dicta cum dicens
 Secundo exequitur intentum ibi. Quia autem
 id cui. Dicit ergo primo q̄ postq̄ visum est quid
 significetur per nomen essentie in substantijs cō-
 positis id est quid sit et ex quibus constituatur
 essentia substantiarum materialium. Jam est vi-
 dendum quomodo essentia materialium substā-
 tiarum se habeat ad intentiones logicas. ut puta
 generis speciei et differentie et. Deinde ibi
 Quia autem illud cui. Doctor sanctus exequi-
 tur intentum suum. et assignat primo aliquos
 modos acceptōis essentie fm̄ quos ei non pos-
 sunt intentiones generis speciei vel differentie
 applicari. Secundo assignat modum acceptōis
 eius fm̄ quem sibi attribuuntur hęc intenti-
 ones. Ibi Relinquitur ergo q̄ ratio speciei. Pos-
 sit autem prima pars quadripartiti fm̄ q̄ as-
 signat quatuor modos acceptōis essentie ma-
 terialium substantiarum fm̄ quas sibi non ap-
 plicantur intentiones logicę. Primus est si es-
 sentia accipitur in abstracto. Secundus est si
 sumatur ut res per se existens separata ab ip-
 sis singularibus. quemadmodum Platonia di-
 cebant essentiam esse uniuersalem. Tercius mo-
 dus est si essentia sumatur in concreto fm̄ suaz
 considerationem absolutam et essentialē qua
 fm̄ se accipitur. Quartus est si essentia suma-
 tur in concreto fm̄ q̄ est in ipsis suis singulari-
 bus. Dicit igitur primo q̄ intentio generis vel
 speciei non conuenit essentie substantiarum mate-
 rialium fm̄ q̄ significatur in abstracto et q̄ mo-
 dum partis qualiter designatur cum dicitur hu-
 manitas. Et hoc primo probat ratione. secun-
 do confirmat autoritate. Ratione probat sic. id
 cui conuenit intentio generis vel speciei potest
 predicari de inferioribus sub se contentis. Sed
 humanitas non potest de indiuiduis hoīs. igit
 humanitas ut sic designata nequit esse species.

Et confirmat eam auctoritate Avicennae dicentis
 q̄ rationalitas nō est differentia sed principium
 differentie. Et similiter dicitur q̄ humanitas
 non est species sed principium speciei. Deinde
 ibi similiter non potest dici. Dicit doctor secūdo
 q̄ nec ratio generis vel speciei potest attribui es-
 sentie sibi q̄ est quedam res existens extra sin-
 gularia. licet platonici hoc dicebant. Unde quā-
 vis esset aliqua essentia ydealis separata ad-
 huc sibi non competere ratio speciei. quod sic pro-
 bat doctor quia talis nec predicaretur de indivi-
 duis eo q̄ esset ab individuis separata. nec esse
 posset principium cognitionis ipsorum singulari-
 um cuiusmodi tamen est ipsa species. Concludit
 igitur q̄ ratio generis vel speciei attribuitur tē-
 tie sibi q̄ designatur cōcretive. et per modum to-
 tius continentis implicite et indistincte quicquid
 in individuis continetur. Deinde ibi natu-
 ra autem vel essentia. Doctor assignat duos mo-
 dos quibus ipsi essentie accepte in concreto non
 attribuitur intentio generis vel speciei. gratia
 cuius doctor ponit acceptōnem triplicem essen-
 tie designate in concreto. Dicens q̄ essentia ac-
 cipitur. Uno modo in concreto sibi suam rationem
 et naturam propria. Et hec dicitur absoluta eius
 consideratio sibi quam sibi attribuitur dicitur
 predicata essentialia. ut puta que vel sunt de
 eius essentia vel que eius essentiam consequū-
 tur. et hoc modo nō cōvenit ipsi ratio universali
 tatis saltem complete. ut sic enim sibi non cōve-
 nit unitas affirmativa qualis est de ratione uni-
 versalis ut dicebatur in lectione precedenti. nec
 ut sic pluralitas sibi competit. Alius doctor sic
 probat. quia si pluralitas sibi ut sic cōveniret.
 tunc sibi pluralitas per se competere et semper
 in se. qd̄ est falsum cum natura sit una in ap-
 prehensione intellectus. Similiter si unitas ut
 sic sibi competere tūc sibi per se et semp̄ inesse-
 t. et non esset ipsa natura pluralis in diversis
 his. Et ideo quāvis natura sic cōsiderata sit ea
 que predicatur de individuis omnibus tamē ip-
 sa ut sic non habet rationem universalem. quia
 qd̄ alicui competit sibi q̄ absolute in se cōsidera-
 tur hoc sibi inest essentialiter. Secūdo modo cō-
 sideratur natura cōcreta prout est in hoc vel in
 illo. et sic sibi attribuitur accidentaliter predi-
 cata. Sed hic modus subdividitur. quia uno
 modo consideratur sibi q̄ est in singularibus ad-
 extra et hoc modo iterum sibi non competit ratio
 universalis ut sic enim non habet unitatem

tamq̄ existens quid unum pluribus cōveniens.
 Sed ut sic sibi attribuitur predicata accidentia
 realia cuiusmodi sunt curere esse album et
 sic de alijs. Alio autem modo accipitur natura
 prout est in anima ut puta per intellectum obie-
 ctualiter apprehensa. et hoc modo sibi attribuitur
 predicata accidentaliter intentionalia cuiusmo-
 di sunt genus species et. Itaq̄ intentiones logi-
 ce applicantur nature cōsiderate hoc ultimo mo-
 do ut dicitur in lectione proxima. Circa hec
 teram iam expositam est.

Aduertendum Primo q̄ inten-
 tius intentio. Uno modo ideo quia intentio est
 ipsa res vel attribuitur rei sibi q̄ res ipsa est tē-
 ta obiective in ipso intellectu in quo species intel-
 ligibilis rei est tenet subiective. et sibi hanc inter-
 pretationem intentio capitur passive. et dicitur
 ab in et tenet tenetis. Alio modo ideo dicitur
 intentio quasi intentio tenet. quia intentio est res
 vel rei attribuitur prout res ipsa per intellectum
 apprehensa est principium quo tendit intellectus
 in rem sibi q̄ realiter existit in natura. et sic in
 tenet accipitur active. et dicitur ab intendo.

Aduertendum Secūdo q̄ in-
 tero videlicet in intentionem primam et intentio-
 nem secundam. Unde intentio prima est ipsa res
 prout est per intellectum apprehensa vel prout
 est primarius terminus ipsius intellectus. Gra-
 tia cuius est.

Notandum Intellectus possibilis per
 se speciem intelligibilem in eo
 subiectatam formaliter primario fertur in rem
 nō sibi q̄ existit particulariter in natura etiam
 sed sibi q̄ accipitur cōmuniter et sibi esse intelli-
 gibile. secundario autem traducitur in rem ip-
 sam sibi q̄ existit in natura ut intellectus per spe-
 ciem intelligibilem hominis primo fertur in ho-
 minem apprehensum cōmuniter et intelligibili-
 ter acceptum. secundario autem fertur in homi-
 nem sibi q̄ existit in natura. Et sic duplex ē ter-
 minus intellectus scilicet proximus qui dicitur
 terminus quo et remotus qui dicitur terminus
 qui. quemadmodum potentia sensitiua per spe-
 ciem sensibilem statue primario et immediare
 fertur in statuam desculptam vel depictam per
 quam protenditur consequenter in figuram ce-
 gis vini. Dicuntur etiam individua tam sub-
 stantie q̄ accidentium intentiones prime prout

sunt saltem reflexe apprehensa per intellectum. et sic in intellectu tenentur. **¶** dicitur intentio prima alio vocabulo mentali verbum quod ipse intellectus dicitur formare. eo quod intellectus agens speciem intelligibilem per quam speciem intelligibilem in tale verbum representatur. et per consequens notionaliter producitur. **¶** In pari formam ut ea prima universa in esse nature producit sic humana intelligentia omnia intelligibilia in potentia in esse intelligibilitatis actualis constituit. **¶** in tentione secunda est quidam respectus accidentaliter intentionalis consequens ipsi rei prout ipsa est per intellectum apprehensa seu secundum quod res dicitur intentione prima. **¶** ut exempli gratia. species nominat respectum intentionalem quo homo ab intellectu apprehensus refertur ad sua singularia de quibus predicatur. **¶** Est autem intentio secunda subiectiva secundum subiectum rationis in intentione prima. nam intentio secunda est in homine corde accepto. **¶** dicitur tamen intentiones secunde fore in intellectu eo quod non sunt in rebus nisi prout sunt ab intellectu obiectualiter apprehense. **¶** Ex his elicitur primo quod intentio prima quoadquod est accidens et quoadquod est substantia et similiter dicitur de mentali verbo. **¶** Secundo elicitur quod logica rationaliter dicitur de intentionibus secundis adiunctis primis ut dicitur Avicenna. **¶** Tercio elicitur quod intentiones secunde sunt relationes rationis et sunt in predicamento relationis quo ad modum non sunt tamen vere in aliquo predicamento eo quod sunt entia rationis.

¶ **Considerandum** Tercio quod ascribitur plato in ipso posuit se peras universales a singularibus separatas tam secundum esse quam secundum rationem. existentes nihilominus singularium quidditates que essent exemplaria prouocandi principia essendi et media cognoscendi ipsa singularia. **¶** Inducebatur autem plato ad hanc asserationem tunc ut saluaret aliquam esse scientiam cognitionem de rebus generabilibus et corruptibilibus. nam scientia est vniuersaliu et perpetuorum quare dicebat quod preter res generabiles et corruptibiles singulares oportet ponere aliquas quidditates separatas a quibus singularia participarent esse et cognitionem scientiam cognitionem dico passiuam. **¶** Mouebatur etiam aliunde videmus enim aliqua singularia generari sine casu causali alicuius similis sensibilis ut patet de generatione eorum que spontaneae generantur. cum ergo secundum eum quodlibet fiat a

suo simili necessarium erit ponere aliquas causas viles habentes tamen virtute actiuam quam etiam calitate exemplare respectu productionis talium. et hinc secundum eum erant hypothetice veritales. **¶** Quare est in mabat Plato res a parte rei quodammodo sic existere quemadmodum apprehendunt a re. quia alias abstractiuium esset in dicitur. **¶** Zippinus autem rem vniuersaliter quare concludebat eam vniuersaliter existere a parte rei. **¶** Sed estimo quod Plato hunc errorem non intenderat. **¶** Quis sua verba metaphorice quibus vniuersaliter utebatur hunc errorem preterea vere videbat. **¶** Vni potius sua verba metaphorice quam sua intentio ab Aresto impugnat.

¶ **Considerandum** Quarto quod triforsis acceptio nature coaptat agere triplici consideratio ipsius luminis. **¶** Nam lumen considerat vno modo in effluuio a corpore lucido nisi incidentia in nullo per se vel in alterum desum dyaphonum. et hinc consideratio luminis correspondet acceptio nature secundum se et absoluta. **¶** Quemadmodum enim natura sic accepta naturaliter preuenit indiuidua existens formalis ypostasis eorumdem. **¶** Ita lumen sic consideratum preuenit naturaliter eius receptionem. **¶** Est etiam lumen quoddammodo formalis ypostasis colorum. in quantum ad constitutionem colorum parit. et in eis vniuersaliter refertur quemadmodum forme elementorum remanent in mixtis. non tamen lumen est essentialiter colorum proprie dictus. **¶** Quis oppositum nonnulli asserunt allegantes quod color causatur ex incidentia luminis in nullo per se. **¶** Sed asserit quod huiusmodi incidentia non causat illis colorem verum per se suum. sed apparentem. que autem fit causa talis apparentie habet a sebi recitari. **¶** Secundo modo considerat lumen secundum quod est diffusum in dyaphonum. et hoc modo lumen adaptatur natura considerata. ut est recepta in suis singularibus. **¶** Tercio modo consideratur lumen secundum quod a corpore denso illuminato refertur spiritaliter multiplicando suos radios visibiles ad potentiam visuam in quam recipiuntur eidem radij vitaliter. et hoc modo lumen coaptatur natura considerata prout est a singularibus abstracta et ab intellectu communiter apprehensa per eius speciem intelligibilem in intellectu subiectata. **¶** Vni patet quod natura sumpta primo modo rationaliter dicitur ante rem. secundo modo in re et tertio modo post rem. **¶** Et ob id nonnulli distinguunt triplex vniuersale scilicet ante rem in re et post rem accipientes vniuersale extenso modo.

Relinquitur igitur quod

Postquam doctor assignauit duos modos acceptio-
 tionis essentie sumptre concretive quibus sibi non
 competit ipsius vniuersalis ratio seu intentio
 hic subinfert tertium modum nature sibi quem si-
 bi conuenit intentione vniuersalitate. Et primo fa-
 cit hoc quod dictum est. secundo remouet quasdam
 cauillationes tactas quibus quis posset preha-
 bitis obuiare ibi. Et quis hec natura. tertio epi-
 logat correlatiuum conclusiuum inferendo ibi. sic
 ergo patet qualiter. Dicit igitur primo quod quia in-
 tentiones logice. s. generis vel speciei non attribuitur
 essentie considerate sibi se et absolute nec sibi quod
 est in ipsis singularibus ad extra. Relinquitur quod
 exempli gratia ratio speciei conueniat nature hu-
 mane sibi illud esse quod habet in intellectu in quo
 habet esse abstractum ab omnibus indiuiduis
 et relatiuam vniuersalem ad omnia indiuidua que
 sunt extra animam. Nam est equaliter similitudo naturalis
 inducens incognitionem omnium eorum in se existit
 homines. Et ex illa vniuersali relatiue eius ad in-
 diuidua intellectus sumit intentionem speciei que nomi-
 nat respectu rationis. Unde dicitur. Quicquid est
 et quod intellectus agat vniuersaliter in rebus. Nam
 actus vniuersalitate qui est intentio secunda at-
 tribuitur rebus solum ut stant sub actu preparatiuo
 intellectus. Deinde ibi. Et quis hec natura. h.
 remouet quasdam cauillationes sue dubitationes.
 Et diuidit hec pars in tres partes sibi quod tres ca-
 uillationes remouet. ut patebit inferius. Possit
 itaque primo quis sic obijcere contra dicta. Quia
 quid recipit ad modum recipientis recipit. sed qui-
 libet intellectus est singularis. igitur natura existens
 in intellectu est singularis. et non vniuersalis et per
 quod vniuersalitas non debet nature pure existit in
 intellectu. Respondet doctor quod licet natura sibi quod h.
 esse in hoc vel in illo intellectu suppleat subiectie
 per suam speciem intelligibilem sit species intelligibilis
 particularis. tamen natura obiectiue intellecta per il-
 lam speciem intelligibilem est vniuersalis sibi quod som-
 parat ad res extra animam. Unde et ipsa species in-
 telligibilis est vniuersalis in representando quod sit
 singularis in eendo. et per hoc doctor impugnat ef-
 ficaciter errorem commentatoris qui voluit ex vniuersa-
 litate forme intellecte deducere vniuersalitem
 intellectus. et species intelligibilium in eendo ponens
 unum intellectum numero in omnibus speciebus. Nam
 non est vniuersalitas forme intellecte sibi esse quod
 habet in intellectu subiectiue per suam speciem intelli-

gibilem. Sed in se abstracta in intellectu obiecti-
 uae sibi quod est similitudo reze extra animam. Nam
 natura specifica est similitudo naturalis omnium
 indiuiduorum. Quod autem species intelligibilis singularis in
 eendo sit et vniuersalis in representando declaratur de
 statua corporali. si enim esset una statua represen-
 tans plures homines statueret quod figura illius sta-
 tue esset singularis in eendo. sed esset nihilominus
 vniuersalis in representando. Et similiter est de simi-
 litudine speciei intelligibilis hominis in intellectu subiecta
 quod illa licet sit singularis in eendo. attamen naturam
 vniuersaliter representat. et hoc commentator recipere
 non poterat. Non tamen loquendum est vniuersaliter de specie
 intelligibili hominis et de ipso homine intellecto quod
 tum ad singularitatem essendi. Quod commentator
 hoc dicebat ut inferius patebit. Deinde ibi. Et
 quod negat. Doctor remouet secundam cauillationem
 qua quis posset sic obijcere hec est vera homo est
 species per iam dicta. sed fortis est homo. ergo
 hec erit vera fortis est species. Soluit doctor et
 respondet quod discussus non valet sed in ea com-
 mittitur fallacia accidentis. Nam aliter accipi-
 tur homo in propositione prima et aliter in secun-
 da. homini enim quod uenit de forte predicari sibi su-
 am considerationem absolutam. sed intentio spe-
 ciei non conuenit homini considerato absolute. quia
 sic sibi per se comprehendet conuenit autem sibi acci-
 dentaliter sibi quod est ab intellectu obiectiue ap-
 prehensus. Deinde ibi et tamen predicari abijcit
 doctor cauillationem tertiam epotam ex iam
 dictis. qua quis fortis sic obijceret predicari seu
 esse predicabile conuenit generi vel etiam speciei
 per se. nam intentio predicabilis est de ratione inten-
 tionis generis cum predicabile sit superius ad
 genus. Sequitur ergo quod intentio vniuersalis seu
 predicabilis animalis quod est genus vel hominis
 in qui est species non accidentaliter sed potius
 essentialiter ueniat. seu per se. Respondet doctor in effe-
 ctu quod genus dupliciter accipitur. Uno modo pro
 ipsa intentione generis. et sic predicari seu esse
 predicabile generi per se uenit ut obiectis preha-
 bat. Nam predicatio complectitur actum intelli-
 gibilem componens et diuidens habens funda-
 mentum in re ipsa sibi vniuersalitem eorum quorum
 unum de altero predicatur. Unde et predicatio
 potest includi in ratione huius intentionis que est
 genus que similiter complectitur per actum intelli-
 gibilem per quod intendit doctor dicere quod tam predicatio
 seu predicabilitas quam ipsum genus nominat
 intentiones secundas et per quod intentio predicabilis

potest includi in intentione generis. Alio modo genus accipitur per se subiecta huic intentioni. et hoc modo predicari id est esse predicabile vel uniuersale non uenit generi per se. sed accidentaliter sibi inest. **Ex** quo patet quod hec sit distinguenda animal predicatur de homine. potest enim eius sensus esse quod est uel intentio predicacionis animalis equaliter ueniat quod est falsum. posset etiam esse sensus quod esset actuale animalis quod predicaretur de homine. quod iterum non est concedendum eo quod inferiora accidant quodammodo superioribus quibus non extra. admittitur igitur ad hunc sensum quod anima predicatur ut exis de entia ipsius hominis. Similiter patet quod hec propositio est genus est predicabile sit distinguenda. si enim genus accipiat formaliter per intentionem secundam a similitudine et predicabilis tunc hec predicatio est per se. Si uero genus accipiat materialiter per ipsam rem subiecta tunc hec predicatio est denominativa secundum rationem. **Demum** sic ergo patet qualiter. **Doctores** epilogat et subinfert correlarium conclusiuum. **Dicens** ex dictis patet quod nature ueniat ut est species. et subiungit quod intentio species non est de his actibus quod ueniat nature sed sua abstractioem absolutam. nec est actus realem quod sequitur ipsam secundum quod est in singularibus a parte rei. sed est actus intentionalem respectum quod eam sequitur put ab intellectu apprehendit obiectum.

pro ampliori euiden

tia licet iam exposite occurrat primo ista dubitatio. **Utr** ueniat distinguitur triplex uniuersale scilicet ante rem. post rem. et in re. **Ex** istis primo ex autoritatibus philosophorum quod uniuersalia post rem sunt ponenda. **nam** dicit philosophus in primo de anima. quod uniuersale nihil est. aut posterius est singularibus. **Similiter** dicit philosophus primo philosophi cor. quod uniuersale est dum intelligitur. **Dicit** etiam Boetius quinto de solatione. quod uniuersale est in ordine ad rem. seu ad apprehensionem intellectus. **Dicit** etiam Avicenna et Commentator. quod intellectus agat uniuersalitate in rebus. **Ex** quibus omnibus comprehenditur quod uniuersalitas dicitur rebus attribuitur per intellectum a singularibus sunt abstracta. et uniuersaliter apprehensa.

In oppositum

Est autoritas plurimorum assignantium hanc distinctionem quam probant omnibus sic. quolibet forma secundum quod homini est uniuersalis et principalis pluribus. et per unum quolibet for-

ma quantum est de se est uniuersalis. **Est** autem quod forme ree naturaliter sunt priores suis singularibus vel suis reeceptiuis. et per unum uniuersalia ante rem sunt ponenda. **Secundo** quolibet forma est radius lucis prime intelligentie loquendo metaphorice. ergo sicut lumen effluens a sole est secundum se indistinctum ad hoc vel ad illud opaphanum. ita et forma put est in effluuio a primo est indistincta et uniuersalis. licet particularizet per diuersa suscipientia per quod indiuiduat. **Tercio** ponendum est uniuersale in re. quod natura uniuersalis participata indiuiduis sic singularizata non tamen est singularis. quoniam secundum se est uniuersalis. **si** enim humanitas sortis est ex se incommunicabilis quemadmodum ipse sortis qui includit materiam designatam. ratio cuius est simpliciter incommunicabilis. **Relinquit** ergo quod natura put est participata indiuiduis dici potest quodammodo uniuersal

Aduertendum

uniuersale est triplex in genere loquendo scilicet uniuersale ante rem per rem et in re. **Utr** uniuersale ante rem secundum eum subdistinguitur in uniuersale ante rem tempore et natura et in uniuersale ante rem natura tamen. et ita loquendo species uniuersale esset quadruplex. **Utr** uniuersale ante rem tempore et natura. ante rem in se scilicet singularem creatam. est secundum eum ipsa forma accepta in intellectu lumine cause prime in quo habet rationem principij fontalis ycaalis et exemplaris exis illic lux et uita. **Uniuersale** autem ante rem natura tamen est ipsa forma abstracta put est radius lucis prime. quod abstractatur in ratione fluentis principij non determinati ad indiuiduum. **Uniuersale** in re est eadem forma. put est participata indiuiduis. in quibus licet singularizet non tamen est singularis. **Utr** uniuersale post rem est eadem forma. put est abstracta ab indiuiduis per lumen agentis intellectus et per intellectum possibilem uniuersaliter apprehensa.

Aduertendum

Est etiam quod nomen uniuersalis multis modis accipit. **Uno** modo uniuersale est quodlibet uniuersale. et sic tamen forma peris quod totius uniuersales possunt dici. **Alio** modo sumit restrictius put est aliquod uniuersale cui uniuersalitate in re non potest applicari. et sic forma peris est proprie uniuersal. **Tercio** modo uniuersale nominat naturam uniuersalem put est iam substracta actui uniuersalitate quod est intentio secunda. nam natura ut sic habet com-

pletam vniuersalis rationem.

Respondendum Igitur ad du-
 bus q. si vni-
 uersale accipitur put id est est qd. coicabile ul. p
 ipsa natura que potest subici intentionem vniuer-
 salitatis tunc est admiranda distinctio vniuersa-
 lis qua vniuersale diuiditur in vniuersale an te
 natura tunc et in vniuersale in re. et in vniuersale
 post rem. Et hec distinctio consistet triplici ac-
 tione nature in se superius veritate. Si autem
 vniuersale accipitur proprie sicut completam eius
 formalem rationem sic solum vniuersale post re seu
 alio nomine vniuersale logicam est ponendi. nam
 hoc vniuersale solum retenta eius unitate in in-
 tellectu est pluriplurificata et in pluribus existens.
 Verum illa subdistinctio vniuersalis ante re qua
 vniuersale ante rem subdiuiditur in vniuersale
 ante rem tunc et natura. et in vniuersale an rem
 natura tunc. videtur ex errore philosophorum veterum ema-
 nasse qui dicebant q. deus esset esse vniuersale
 quo quilibet res formaliter haberet esse et q. res
 create procederent a primo summo bono p. modum for-
 malis generationis seu emanationis naturalis
 quemadmodum radius a luce et uolus a fonte et
 species intentionalis procedit ab obiecto. vnde ipsi po-
 nebant processionem creaturarum a primo saltim in
 aliquo primo emanationem quam fides ortho-
 doxa asserit in processionem personarum in diuinitate
 sed sicut veritate res create potius a primo opi-
 ficis processerunt p. intellectum et voluntatem quemadmo-
 dum artificata procedunt ab artifice qui formam sui
 artificis preterdeterminat et ideo forma consecrata
 in lumine primi officis non est sic communicabilis
 qualiter ipsi assererent. nec est eadem forma cum
 forma sumpta secundo modo. s. sumpta ante re na-
 tura tunc nisi sicut premitatem analogiam qua
 etiam deus ipse est id est cum singulis creaturis.
 posset nihilominus hec subdistinctio saluari sicut ali-
 quam interpretationem que mittitur studiosis.
 Ex iam dictis patet quid sit deum ad argumen-
 ta tacta pro et contra.

Secundo occurrit ista

Dubitatio. vix vltimatis esse attribuitur nature
 intellectu obiective vel species intelligibili in intel-
 lectu existenti subiective. Et videtur primo q. vniuer-
 salitas sit attribuenda non nature intellecte. sed
 intelligibili species. nam dicit boetius q. species que est
 esse est similitudo naturalis suorum si indiuiduorum
 et idem tangit doctor in lea. sed constat q. natu-

ra ipsa non est similitudo. sed potius eius species in-
 telligibilis. igitur intentio species potius attribuitur
 species intelligibili q. nature p. species intelligibilem
 presentate et intellectu. Secundo doctor dicit in lea
 q. natura put est in hoc vel in illo intellectu est
 particularis seu singularis. Constat autem q. na-
 tura non efficitur singularis ex hoc q. est in intel-
 lectu obiective. ergo hoc intelligendum est de species
 intelligibili que est in intellectu subiective. Quia
 autem natura non efficitur singularis ex hoc
 q. sit in intellectu obiective. patet quia intellectus
 sortis et intellectus platonis apprehendunt natu-
 ram penitus eandem quemadmodum duo visus
 videt eundem colorem etiam unum numero et ita natu-
 ra apprehensa ab intellectu sortis obiective est
 eadem penitus cum natura apprehensa a sorte qd.
 non posset esse si natura a apprehensa in quolibet
 duorum efficeretur singularis.

In oppositum

Et p. veritate
 arguit primo
 nam illud cui vniuersaliter s. attribuitur re indiui-
 dualis predicatur sed est in totum q. species intelli-
 gibilis hominis non predicatur ut de sorte vel platone
 ne. quoniam ipsa species intelligibilis est actus exi-
 stens in intellectu subiective. Preterea secur-
 do si sic tunc intentio vniuersalis attribueretur ei
 qd. est indiuiduum. nam species intelligibilis efficitur
 in intellectu singularis. Preterea vniuersale
 est id quod intelligit. species a ut intelligibilis non
 est id quod intelligitur. sed illud quo natura in-
 telligit sicut nec species sensibilis est id quod senti-
 tur sed quo sentitur aliquo.

Aduertendum

Est igitur q. Auerrois
 commentator assererat
 in omnibus hominibus sortis dicitur vniuersaliter intel-
 lectu numero que dicebat ei substantiam p. se sub-
 sistere. et tamen esse principium unum quo omnes homi-
 nes singulares intelligerent. quemadmodum ipse pla-
 to ponebat preterea hominis p. se subsistere quo
 nihilominus omnes homines sicut animales esse. No-
 uebatur autem ipse precipue put apposito refer-
 uit ex eo quia si intellectus esset pluriplurificatus no-
 meralis sicut pluralitate hominum tunc intellectus esse
 singularis et p. consequens species intelligibiles in
 eo existeres subiective esset singulares. et ita non
 posset natura vniuersaliter intelligi nec p. species in-
 telligibilem vniuersaliter reperiri. igitur ex oppo-
 sito cum natura vniuersaliter intelligatur et vni-
 uersaliter designatur. sequitur q. eam species intelli-
 gibilis q. etiam intellectus sint vniuersales. De q.

Doctor Averroem impugnat sensibili exemplo ostendens q̄ natura potest uniuersalis et presentari et intelligi per sp̄m intelligibilem singularem quia alicui conuenit singularitas in essendo q̄d tñ habet uniuersalitem in presentando. ut liquet sensibilibus de statua. **E**st igitur ad dubium respondendum q̄ intentio uniuersalis non attribuitur ipsi sp̄i intelligibili in intellectu subiectate. sed nature obiectaliter per sp̄m apprehensum q̄ est in intellectu sicut cognitum in cognoscente. et hec responsio meo iudicio est de intentione Doctoris hic et alibi. **E**t probatur eõibus adductis in oppositum et p̄ veritate. Verumtamen reuera Doctoris uerba in aspectu primo uidentur opposita fauere. quãmodõ una ratio arguebat

Ad rationes Igitur oppositum præcedens est dictum Ad primam dicitur q̄ quodammodo sicut sp̄s intelligibilis immediate representat specifi-
cam naturam. ita et ipsa natura specifica vltimè eius perducit in notõem in diuisionem. quorū ipsa est similitudo naturalis et essentialis. **A**d secundam dicitur q̄ quando natura intellecta esse dicitur singularis s̄m q̄ est in hoc vel in illo intellectu. tunc non est sistendum in natura ipsa intellecta obiectiue s̄m seipsam. sed est procedendum ad ipsam sp̄m intelligibilem que est uicaria quid dicitur seu nature. ita q̄ natura dicatur singularis quia sp̄s intelligibilis q̄ nature gerit v̄ eam existit singularis. **U**n et ipsa sp̄s intelligibilis saltem iporū actiũ est quodammodo eiusdem essentie cum actiue. sicut sp̄s sensibilis coloris est eiusdem essentie cum colore. si tamen videtur hoc censendum esse de sp̄i intelligibili substantie. Nam illa cum sit in intellectu in seip̄e tanq̄ actiue non videtur esse taliter eĩ de essentie cum substantia. Quis quidam dicant e p̄ situm defendentes q̄ sp̄s intelligibiles non efficiunt intellectum in seip̄e sed insunt intellectui per modum localis continentie. et allegant p̄m dicentem q̄ intellectus est locus sp̄i. **E**t hĩ forsitan concedent q̄ sp̄s intelligibilis sit uniuersalis nõ singularizata in intellectu. sic etiam natura intellecta. et sit illud cui attribuitur intentio uniuersalis. quod tamen sententie phi nullatenus est conforme. Posset etiam quis rationem euadendo dicere q̄ Doctor hic Averroem impugnat qui ponebat q̄ si sp̄s intelligibilis esse singularis. tunc et natura per eam presentata esset singularis. dicit Doctor inuicem q̄

etiam supposito q̄ natura intellecta esset singularis put est in hoc vel in illo intellectu. adhuc tamen esse posset uniuersalis per relationem ad in diuisionem. quorū omnium est similitudo naturalis. **E**tiam dicitur posset q̄ ipsa natura intellecta diceretur singularis per relationem ad intellectum singularem in quo tamẽ si esset subiectiue. sed a quo cognosceretur obiectiue. **S**ed hic modus singularizationis meo iudicio est extorsus. quia quodammodo similiter quomodo diceretur potius q̄ hec ipsa natura intellecta efficeretur singularis per relationem intentionalem qua per intellectum ad indiuidua comparatur

C. 5.

De quibus tractatus secundus de essentijs immaterialium substantiarum

Hinc autem restat

Iste est secundus tractatus hu-
ius libelli in quo doctor incipit
determinare de essentia substā-
tiarum immaterialium et dividit hic tractatus
in duo capitula. Primo enim doctor determinat de
essentia substantiarum immaterialium meta-physi-
ce et secundum se. Secundo determinat de hac ipsa logi-
ce et per relationem ad intendentes secundas ibi. Et
quod in istis. **P**rima pars subdividit primo enim
doctor reprobare sit positio in falsam. Secundo persequi-
tur veritatem ibi. Huiusmodi ergo substantie ad
huc subdividitur pars prima. primo doctor si-
militate intentum dicens quod suppletur postquam deter-
minatum est qualiter recipitur essentia in substā-
tiis in materia libus superest nunc videtur quod
in modo recipitur essentia in substantiis separa-
tis scilicet in anima in intelligentia et in causa pri-
ma. Causa autem ordinis patitur superius in ei-
dem libelli capitulo. **D**einde ibi quod sit enim sim-
plicitatem doctor de trinitate positio in falsa n. de
essentia substantiarum immaterialium et primo
ponit eam dicens quod licet concorditer philosophi
concedant primam causam esse simplicem ostendit
verumtamen quidam philosophi de re conatur
intelligentias et animas esse compositas ex for-
ma et ex materia. Et huius positionis autor pri-
mus videtur Avicenna fuisse qui edidit librum
fontis vite. **D**einde ibi tamen hoc dicitur pro-
prium. **M**o obat doctor hanc positionem primo au-
toritate philosophorum qui dicunt intelligentias et
etiam animas saltem post separationem esse sub-
stantias separatas et immateriales. **D**einde
de ibi. **D**icti de materia est potissima improbat eam
secundo ratione tali i. lud est immateriale cuius di-
tus est immaterialis cum virtus sequatur e-
ntiam quemadmodum agere sequitur esse. sed vir-
tus cuiuslibet substantie intelligentis est immat-
erialis igitur quelibet substantia intelligens est
immaterialis. **M**inor huius rationis patet sic vir-
tus cuiuslibet substantie intelligentis in se reci-
pit et etiam agit formam actu intelligibilem. si
si virtus substantie intelligentis esset materia-
lis tunc forma in ipsam recepta et ab ipsa acta non
esset intelligibilis igitur et. Illius rationis mi-
nor iterum patet. et patet in littera. nam for-
ma non est actu intelligibilis nisi si forma a mate-
ria separatur. sed si virtus substantie intelli-
gens esset materialis tunc forma in ipsam recepta

est et etiam a materia comprehensa. nam quilibet
bet actus inexistens forme materie immense et
am inest ipsi materie. **S**imiliter si virtus substā-
tie intelligentis esset materialis tunc non posset
agere formam actu intelligibilem eo quod nihil agit
ultra gradum proprii saltem virtute propria. **U**n-
de si ipsa virtus esset materialis tunc actio nedum
attribueretur forme. sed toti ex forma et ex ma-
teria constituta. quod cum non sit actu intelligibi-
le non posset producere formam actu intelligibilem
sicut nec eam possit recipere. **R**elinquitur igitur
quod intelligentia et anima sint forme actu intelli-
gibiles et omnino a materia separate. **E**t expo-
nit doctor qualiter est dicitur oino a materia separe
dicens quod nec dicitur habere materiam tunc pre sui nec
esse devent forme materie impresse. primo con-
mit in universaliter intelligentis et animabus tunc
separatis quod coniunctis. **S**ecundo autem conuenit ani-
mabus separatis principaliter. et nihilominus
quodammodo competit animabus coniunctis saltem
extrinsecis in quantum ille non sunt materie im-
mense sicut ceterae forme corporales. sed sunt su-
pra capacitatem materie quodammodo eleuate
in quantum non sunt materia apprehensibile.
Deinde ibi nec etiam potest aliquis. **R**espondit
doctor cuiusdam cavillatorem tacite qua quis pro-
bat hanc iam assumptam posset sic obicere non
quelibet materia impedit intelligibilitatem. sed
materie corporales dicitur. in intelligentis au-
tem non pono materiam corporealem sed materi-
am spiritalem. **R**espondet doctor quod hec cavilla-
tio non valet. qui in materia impedit intelligibi-
litatem actu. non fin quod est corporalis sed fin quod
est materia. quod sic probat quia si materia im-
pediret intelligibilitatem forme in quantum esset
corporalis sequeretur quod forma corporalis etiam
per intellectum abstracta a materia non foret actu
intelligibilis quod est falsum. **D**einde ibi un-
de in anima et in. **D**octor concludit propositum di-
cens quod in intelligentis et in animabus non est
compositio ex materia et forma. sed nihilominus
in eis est compositio. scilicet esse et ex forma ad quod
allegat autoritate libri causarum. sed istud in se-
rius laicus ostenditur. **D**einde ibi et quod hoc
sit. **D**octor probat propositum iam primum tunc
tali quomodo aliqua sic se habet quod unum est causa
alterius. tunc id quod habet rationem cause esse potest si
ne altero licet non eodem. sed forma sumpta fin
tota suam latitudinem est causa materie forme
vel effectus. nam causa prima quod est forma et purus

actus est causa materie effectiva. id est possibile est materiam esse sine forma. et tamen possibile est formam esse sine materia. Quia forma in eo quod forma non dependet a materia. si potest in eo quod forma multum distans ab actu primo. sequitur igitur quod forme primo principio propinquissime cuiusmodi sunt intelligentie sunt per se sine materia subsistentes. **¶** Deinde ibi. in hoc ergo differet. Doctor assignat dicitur triplicem inter etiam substantiarum in materialium. et substantiarum materialium. Prima dicitur est principalis. et relique sunt accomitantes. Dicens quod essentia substantie materialis applicatur formam et materiam. Essentia autem substantie separate est forma tantum. **¶** Deinde ibi. et ex hoc causatur. Assignat secundam dicitur. dicitur quod essentia substantie separate materialis potest designari vel ut totum vel ut pars. Essentia autem substantie separate solum fit ut totum designari. **¶** Cuius subdit eam. quia in substantiis materialibus preter essentiam includit materia designata que est pars individui recipiens eentiam et ab eadem realiter distincta. sed in substantiis separate non est aliquid in individuo quod recipiat eentiam. sic quod ab eentia realiter sit diversum. et ideo dicit Avicenna quod quidditas simplicis est ipsa summe simplex. quod non est aliquid aliud recipiens ipsam. **¶** Deinde ibi. secunda dicitur est. hic ponit tertiam differentiam. que tamen secunda dicitur inter duas dicitur prima accomitantes. Dicens quod essentia substantiarum materialium multiplicatur numeraliter. Sed etiam substantiarum separate non pluraliter numeraliter sub una specie. Cuius assignat eam. quia materia signata diuisa per quantitates est causa distinctiois numeralis que materia reperit in substantiis materialibus. non autem in substantiis separatis.

pro lucidiori intelli

gentia predictarum mouet ista questio. Vtrum intelligentie et rationalis anima actu intelligibiles etiam. que in natura sunt indiuidualiter. ex materia spirituali et ex forma coelementate sunt substantialiter. **¶** Et arguit primo quod substantie separate non sunt intelligibiles secundum quod existunt indiuidualiter in natura. Nam spiritus intelligibiles in intelligentiis se vniuersaliores quam spiritus intelligibiles in humano intellectu. Sed spiritus intelligibiles in humano intellectu representant vniuersale tamen et non singularare. saltem tunc. igitur nec spiritus intelligibiles in ma-

telligentiis representant intelligentias indiuidualiter. et per consequens vna intelligentia non intelligit aliam secundum suum indiuiduale esse. **¶** Secundo sic intellectus substantiarum separate est vniuersalior et separatio quam humanus. sed humanus intellectus non intelligit res. prout existunt singulariter. ergo nec intellectus intelligentie.

¶ Tertio sic dicit Aristoteles. septimo metaphisice quod singularium nec sunt diffinitiones nec demones. que tamen ut videtur preterent quibusdam singularibus. si quedam singularia essent intelligibilia.

¶ Quarto sic philosophus insinuat in philosophia solis quod singularia non sunt intelligibilia. sed quod intellectus fit dumtaxat vniuersalium. Nec valde si dicatur quod assertio philosophi verificet tamen de singularibus materialibus. et non de singularibus separate.

Etis cuiusmodi sunt intelligentie. hoc fit ostendit. quod non solum materialitas. sed sola singularitas intelligibilitate impedit ut videtur. nam ipsa quidditas materialium substantiarum accepta quantum est intelligibilis. et tamen materia concludit. Per hanc etiam obiectum Doctor impugnat qui innuit in littera quod materia non secundum quod corporalis est secundum quod est materia intelligibilitate impedit.

¶ Quinto videtur quod nec rationalis anima fit intelligibilis secundum quod indiuidualiter existit. nam ipsa in materia recipit. et per materiam indiuiduat quod admodum alie forme corporales. Preterea rationalis anima cognoscit per seipsum intelligibilem eandem qua cognoscitur homo cuius ipsa anima est pars rationalis. sed spiritus intelligibilis hominis solum representat hominem quantum est. igitur etiam representat animam quantum est.

¶ Sexto sic videtur quod intelligentie et rationalis anima non sunt actu intelligibiles. nam si sic hoc attendatur potissime et eo quod ipsa redit seipsum intelligentem. Sed hoc non. nam substantia intelligentie non potest illahi in eius intellectum per modum intelligibilis spiritus. Similiter dicit philosophus tertio de anima quod anima intelligit seipsam sicut et alia. Costat autem quod anima intelligit alia per seipsum intelligibile. ergo intelligit sic seipsam.

¶ Septimo sic videtur quod in intelligentiis et in anima sit materia sic. Vbi tamen reperunt proprietates illius illic reperit ipsam. Sed in intelligentiis et in anima reperunt proprietates materie. igitur in eis materia reperit. Maior ostenditur. nam proprietates non desinit suum subiectum proprium. Maior patet quod in intelligentiis et in anima reperunt esse in potentia subiecti recipere. et quod amplius est esse mobile localiter. **¶** Per sufficientes.

est euasio dicentis q̄ predicta inueniuntur equo
se in intelligentijs et in substantijs materialibz
nam adhuc obinet eō ut videtur q̄ in intelligē
tjs sit materia q̄uis sit alterius eōm̄ q̄ mate
ria in istis materialibus. **O**tauo composi
tō secūda presupponit compositionem primā sed in
intelligentijs ē secūda cōpositio scz ex substantia et
accidente igitur illis est compositō prima que vi
detur esse ex forma et materia. Unde dicit Boe
tius i primo libro de trinitate q̄ simplex forma
subiectur esse nō potest. **N**ono qualibet forma
creata est limitata sed forma nō imitatur nisi
p̄ materiam igitur quelibet forma creata est in
materia recepta et nisi sit nō videtur quomō
ipsa fieret indiuidua. **D**ecimo omne q̄ est
in actu efficitur in actu p̄ participatōem actus pri
mi qui est actus purus et actus p̄ eētiam igit
omne illud q̄ est in potētia existit in potentia
p̄ participatōem potētie primę que est materia
cum ipsa sit pura potentia et potentia p̄ e sen
tiam. **U**ndecimo Boetius exp̄sse dicit in libro
de pro et unitate q̄ intelligentia seu angelus cō
ponatur ex materia et forma et in cōmento p̄
dicamentoz dicit q̄ plus in predicam̄to sube
extremis scz forma et materia relictis air s̄ me
dio scz de substantia ex his composita. **U**lti
mo videtur q̄ doctoris ratio nō sit efficax qua p̄
sumit nihilominus ostendere potissime immate
rialitatem cuiuslibet substantie intelligentis enā
homo est substantia intelligens et tamē habet
materiam tanq̄ p̄t̄ sui. **P**reterea rōnalis ani
ma ē substantia intelligens et tñ ē forma matie
imp̄ressa cum sit formalis actus corpis et ex eo
dem ostenditur q̄ potētia intellectus sit materi
alis nam potentia nequit eē separatōr q̄ eētia
Insup obiectur sensibile materiale agit species
sensibiles spūales et potētia visiva materialis
et organica eas in se recipit videtur ergo q̄ ex
immaterialitate forme intelligibilis nequit con
cludi sufficienter immaterialitas intellectus pos
sibilis et agentis.

Horū oppositū est de intens
sancti in lra p̄reposita. et p̄dabitur inferius
quibusdam cōmibus. **A**d istam questionē est
respondendum primo q̄ singularia tam materialia
q̄ separata etiam ut existūt singulariter sūt cog
noscibilia ab intelligentijs p̄ sp̄s eis inditas na
turaliter. **I**stud potest multipliciter persuaderi
nam esset in cōueniens q̄ intelligentie orbū mo

teices nō cognoscerent orbem quē mouent. **P**re
terea angelus deputatur hominū custodie neces
sariū est itaq̄ q̄ singulariter homines intel ligat
Preterea illud q̄ in inferioribus sit p̄ plura sit
in superioribz p̄ paucoza igitur agm̄cō tā q̄ sit p̄ m
tellectū tā q̄ sit per sensū fieri p̄t̄ in intelligentijs
p̄t̄ intellectum tñ. **P**reterea sp̄s intelligibiles
sunt intelligentijs conceate ab autore nature
qui nedum est principiū effectiuū forme sed eti
am materie que est indiuidua tñm̄s principium
igitur in huiusmodi sp̄s intelligibilibus ne
dum est relucētia rep̄tatōm̄s forme sed etiā
materie nec solum nature specificę sed indiuidu
alis etiam substantie. **D**icendū secūdo q̄ taz
rōnalis anima q̄ intelligentie sunt p̄ se intelli
gibiles actualiter etiam eē accipiuntur pat̄ in
nature sunt indiuidua tñ. **P**er nā res materia
les efficiuntur actu in intelligibiles p̄ hoc q̄ a ma
teria abstrahitur q̄ sit dum intellectus agēs
format sp̄s intelligibiles in materialibus que ge
tū vicem ipsarum rez cum sint eaz similitudi
nes essentialis rep̄tātes intelli gibiliter res ip
sas. **U**nde res materiales dicuntur abstracte a
materia nō s̄m se sed s̄m suam sp̄s n̄ intelligibi
lem que est ipsa res quodāmodo cum igitur in
telligentie et anima se ipsas intelligūt p̄ se ip
sas intellectōne cōuersiū vel reditiū ut nunc
supponitur sequitur q̄ ip̄s sūt indiuiduales s̄be
habeant legem simul sp̄eam intelligibiliū et rez
eum intellectū az licet differēt s̄m rōnem et p̄
consequēs sicut sp̄s intelligibiles sunt p̄ se actu
intelligibiles ita p̄t̄iter suba intelligentie mo
di uoualis et suba anime habituare sūt actu intel
ligibiles et nō sup̄iēt viē intelligibil̄ sp̄s in ea
rum intellectōne quęstua. **U**ndecū intelligenti
aliter ad se cōuertitur q̄ rōnalis anima ut pa
tebit postea. **D**um tēcō q̄ intelligentie et rō
nalis anima substantialiter sūt dūta rat forme
subsistentes ip̄s esse et nō sunt in aliquam spū
alem materiam recepte nec ex ipsa cōstitute. pa
ter nam plus secūdo de anima p̄m̄sa diuisio
ne substantie in formā materiam et in compositū
tū vocat generaliter animā formam et actum
nullam autē vocat cōpositū. **P**reterea si sic tunc
formale anime esset in duplici materia. et p̄ con
sequēs in homine eēt due uacētie. vel ergo ille
recipere formale aie subordinare ita q̄ forma
le aie recipereetur primo in materia spūalem et
materia spūal̄ recipereetur ulterius in corpore
q̄ si sic tūc materia spūal̄ haberet pot. us ratio

nem forme comunicabilis q̄ materie. nam phi
 vocant hoc materiam. q̄ fm se est ens in pu
 ra potentia formaz susceptiuū. et eaz ultimuz
 stramētū v̄terius irreceptibile in aliud saltem
 physice et realiter. v̄ formale aīe informat v̄tā
 q̄ naturam collateraliter sine subordinatōe
 et si sic tunc v̄nū formale numero erit collatera
 liter in duobus subiectis ad minus numero dēn
 tibus. quod non existimo minus impossibile q̄
 v̄nū intellectū numero esse in omnibus homi
 nibus. quod asserit ficticiū Averroys. Prece
 rea fm Proculū. Omne sup̄ius agmētū est
 ad seipm̄ omniquaq̄ queritū sc̄ tam fm subs
 tantiam q̄ fm operatōem. Nam illud quod ē
 sup̄ius agmētū ad suam essentia queritur
 per suam operatōem intelligibilem. nisi igit̄ eēt
 etiam queritū ad se fm suam substantia tūc
 eius operatō esset prestantior q̄ substantia. di
 cuntur aut̄ illa ad se queri. vel reoīe fm eētā
 am que subsistunt habētia fictōnem per se ip̄a
 ita q̄ non querantur ad aliquod aliud s̄bsta
 nentium cui illabantur. Cum igitur intelligen
 tia sit sup̄ius agmētū. sequi q̄ est ad se cōs̄
 sua. et per s̄ns in ip̄a nō est materia

Ad ratios Ad primam dicendū.
 q̄ sp̄s intelligibiles
 in intelligentijs nō dicuntur v̄niversales ob cō
 munitatem predicabilitatis. nec ob id q̄ solum
 res v̄niversaliter representēt. sed p̄pter sue rep̄
 sentatōis amplitudinem. quia sc̄ eoz rep̄se
 tatō ad multa se extendit sc̄ tam ad v̄niversa
 lia q̄ ad singularia. quo attento patebit q̄ ra
 tio potius seipsam interimat q̄ aduat. Ad
 secūdam dicendū per interemptōem similitu
 dinis. nam species intelligibiles in intelligentijs
 aliam habent legem q̄ species intelligibiles hu
 mani intellectus. Ad terciam ratiōem di
 citur q̄ singularibus non subtrahunt diffini
 tō et dem̄tō ex eo q̄ non sunt intelligibiles. s̄
 aliunde. V̄n singularē ut sic non est diffinibile
 eo q̄ citra d̄nāam specificam nō est aliqua d̄nā
 substantialis individualis. Similiter de singu
 lari ut sic non potest aliquid demonstrari eo q̄
 singularia rōne sue singularitatis nō assequit̄
 aliqua actiōia p̄pria. sed solum actiōia v̄niversa
 que non possunt de ip̄is dem̄tari. Ad quartā
 dicitur q̄ dictum phi est intelligendū de singu
 laribus materiālibus et respectu nostri intella
 ctus. Ad hoc aut̄ quod subiungit̄ d̄r q̄ quiddis
 tas rei materialis nō est fm se actu intelligibilis. s̄

si dicatur actu intelligibilis hoc est gr̄a sub intel
 ligibilis sp̄i q̄ est a materia separata. quoniam
 si quidditas hominis reperiret̄ ex̄ter in natura
 ea sicut p̄ intellectum app̄enditur obiective ad
 huc ipsa non esset actu per se intelligibilis. que
 admodū est ip̄a sua sp̄s intelligibilis. V̄n mul
 tū refert̄ dicit̄ aliquid eē intelligibile. et aliq̄ eē
 actu p̄ se intelligibile. nā ipsa mat̄ia ē intelli
 gibilis v̄niversim ab humano intellectu. per sp̄m
 intelligibilem aliquid materialis p̄p̄tē in intel
 lectu ex̄terem. Est etia; materia intelligibilis in
 diuidualiter ab intelligentia per sp̄m intelli
 gibilem materialis p̄p̄tatis eius intellectui con
 natam. Patet igitur q̄ materia impedit intel
 ligibilitatem actu fm q̄ materia. nūq̄ em̄ ma
 teria est intelligibilis nisi per sp̄m intelligibilem
 que est forma in intellectu subiectata saltem a
 creatis. Forme aut̄ immateriales et omnes spe
 cies intelligibiles sunt actu intelligibiles per in
 tellectōem reoīnam etiā sine sp̄e intelligibili.

Ad quintam d̄r quo ad primā partē q̄ licet
 anima corpori v̄niversa sit app̄ensa a materia
 nō tamen est a materia p̄p̄tata. quoniam ha
 bet p̄p̄iam subsistentia. et ideo etiā ipsa aliqua
 liter ad se queritur agmētū. Quo ad secūda
 partē d̄r q̄ rōnalis anima nedum se intelli
 git fm suum esse specificum per sp̄m intelli
 gibilem hominis. V̄n etiā seipsam agnoscit singu
 lariter intellectōe ad se reoīna. etiā in corpore
 adhuc ex̄ns. licet ad se p̄tius redeat anima
 separata. Ad sextam d̄r quo ad primā partē
 q̄ nō oportet si substantia intelligentie sit prin
 cipium seipsam agnoscenti q̄ p̄ tanto sit forma
 suo intellectui inherens. Nō em̄ calor minus ca
 lefacet si esset per se subsistens q̄ calefacit in
 herens. Quo ad secūda d̄r q̄ anima d̄r intel
 ligere se quodammodo sicut alia. in q̄tum ipsa q̄
 sp̄s intelligibiles p̄ quas alia intelligit p̄ducit̄
 ad reoīdē queritū supra se. non aut̄ sic q̄
 ipsa seipsam diuidualiter intelligat per intel
 ligibilem sp̄m representantem ip̄am diuidu
 aliter. quoniam modū sp̄s intelligibilis hominis
 representat hominem. V̄n intelligentia prima
 eō intelligit se. et p̄mittentes aīa. sed rōnā
 lis anima v̄tāsa primo intelligit alia. et p̄ illa
 p̄ducitur ad seipsam agnoscentem. Ad sep
 timam dicitur q̄ iste p̄p̄tates ex̄ter subiecti
 et. equiuocē reperiuntur in intelligentijs et in
 substantijs materialibus. nec iste p̄p̄tates
 sunt. p̄p̄tates materij si ex̄ter capiant.

sed potius sunt proprietates potentie in comuni.
 Unde non oportet quod in substantiis immaterialibus recipiatur materia, sed sufficit quod illic recipiatur potentia que apprehendit tam materiam quam etiam formam foris maiorem similiter et formam informantem illa enim etiam est potentia respectu ipsius esse quous sit actus respectu materie. **Ad octavam** dicitur quod prima dispositio semper est ex actu et potentia ita quod est quous ex esse et essentia, quous autem ex materia et forma. Unde de ad auctoritatem boetii quod forma simplex non coelementata cum alio quo respectu cuius habet se vel ut actus vel ut potentia non potest esse subiectum actus. **Intelligentie** autem sunt forme coelementate ipsi esse extrinsece. **Ad nonam** de quod quilibet forma creata est de se ad se limitata forme autem foris manentes sunt etiam de se individuales eo quod sunt irreceptibiles saltem realiter ut patuit superius. Verum possent intelligentie dici infinite in se et in se essentia non est recepta in aliud quo etiam non materia de infinita. **Ad decimam** de quod interemprionem non enim oportet quod materia que est creata sit tanti ambitus in receptibilitate quam ti ambitus est creator in influxu. Preterea quilibet potentia habet quodam analogiam ad potentiam materie unde potentia materie recipitur in aliis analogice et non uniuoce quemadmodum etiam actus primus precipatur ab aliis analogice. Verum est tamen quod non proprie potentia in seipso dicitur precipare potentiam materialem quia hoc non est illius causa ut actus primus est causa secundorum actuum. **Ad undecimam** quo ad primam premissam dicit doctor quod boetius illum librum non composuit licet sibi ascribat quo ad secundam premissam de quod boetius hoc intelligit de substantia corporali. **Ad ultimam** quo ad primam premissam dicitur quod homo non est substantia intelligens secundum se totum sed enim esse anime. Quo ad secundam premissam de quod rationalis anima non est materie sic impressa quod sit ab ea comprehensa quemadmodum alie forme corporales. Quo ad tertiam premissam de quod species sensibiles sunt longe relegate a spiritualitate spirituum intelligibilium nam species intelligibiles non coherunt hic et nunc sicut nec intellectus ipse. Intellectus enim nec sibi organum determinat nec sub tempore cadit et species intelligibilis recipiat universale quod est in determinatum ad hic et nunc sed species sensibiles sunt in determinato organo et recipiunt cum tempore et continuo. **Aduertendum** de quo quod quidditas substantie materialis ab

abstractiue designata a substantia materiali individuali preterea duplici distinguitur de qua quod primo non distinguitur quidditas substantie sepe ab abstractiue sumpta ab ipsa individuali substantia si patet. Prima de qua attenditur penes intrinsecum secunda vero sumitur penes extrinsecum. Est itaque prima quod in substantia materiali individuali aliquid substantialiter et intrinsece includitur quod nec est ipsa quidditas nec est de ratione quidditatis sed quidditas in ipsum recipitur cuiusmodi est ipsa materia individualis et singularis per eentiam nam exempli gratia in forte includitur intrinsece materia irreceptibilis in alio quod ut sic in humanitate fortis non includitur nam humanitas fortis non est irreceptibilis per essentiam cum habeat rationem forme nec est proprie singularis sed potius dicitur singularizata et consimiliter dicitur de qualibet forma informate. Sed in substantia separata individuali nihil includitur substantialiter et intrinsece quin sit ipsa quidditas secundum esse eum in seipso tam quidditas quam individualis unum sunt tamen forma licet diversimode designata. Secunda differentia est quod substantiam materialem individualement ut sic plurima accidentia consequuntur que speciem ut sic non respiciunt sed in se separatis quecumque accidentia consequuntur individuali consequuntur speciem et e contra. Verum quia in separatis substantia individualis per modum non precisionis seu non exclusionis quodammodo concernit esse existentie et ipsa accidentia que in eis sunt que tamen quidditas abstractiue sepe presentia alicuiusmodi. hinc doctor dicit in secundo quodlibeto articulo quarto quod secunda quod in separatis non omnino idem sunt suppositum et natura. Unde si in separatis consideretur in diuisum dicitur secundum suam substantialitatem intrinsece tunc non distinguitur a natura nisi secundum esse et per se et per se predicatio quidditatis de supposito propter proprietatem rei sed si consideretur in diuisum proten et per relationem ad ea que sunt substantialitati adherent tunc amplius distinguitur a natura quam secundum rationem et quo comprehenditur concordia doctoris sibi ipsi hic et in quodlibetis quodammodo superficialiter differentiantis. **Ex** his elicitur etiam quod in solo deo in quo nec est substantialis nec accidentalis coexistentia sunt idem omnifariam suppositum et natura. Unde he ex parte rei sunt omnifariam concurrente deus est veritas deus est vita nam

diversitas modorum significandi dei et veritatis si
stabiliter in ipsa natura rei secundum se. sed adhaeret
tamen nostro modo concipiendi. hec aliter fortis est
humanitas potius penitus est neganda quam con
cedenda. sed hec Gabriel est Gabrielitas nec
est omnis. etiam est concedenda nec omnia faciam ne
ganda est. non enim ipsa est similiter con
cedenda sicut ista deus est veritas et quod diversitas
Gabrielis et Gabrielitatis in modo signifi
candi et intelligendi ne dum adheret nostro mo
do concipiendi. sed etiam oritur ex natura rei
cui quidem foris secus coheret ad que potest ac
cipi concretive.

Queritur scio utrum

In separatis pluralitas numerabilis sub una specie
sit possibilis. Et videtur quod sic. nam aliquae intel
ligentiae conveniunt specie. quod primo sic ostendi
tur. Plures intelligentie propter casum nunquam
fructus in beatitudine attingunt. ad que tamen primo
creabantur. Sed auctor nature non permittit quod
aliqua tota species pereat et frustraretur suo fine
igitur ille intelligentie sunt eiusdem speciei cum quibus
dam intelligentiis adhuc beatis et in beatitudi
ne confirmatis. Secundo universitas entium
creatarum in tres distinguitur regiones. Repertum
tur enim quedam entia materialia et corruptibilia
que differunt secundum plura genera. ut homo et
lapis ignis et ceterum differunt per plura genera
intermedia. Deinde in secunda regione ex
sistentur materialia incorruptibilia ut sunt cor
pora celestia que ut videtur differunt tamen specie
et sunt eiusdem generis primi. Sequitur igitur
quod ipsa immaterialia que collocantur in tertia re
gione duntaxat numeraliter distinguantur. nam
cum primum sit maxime unum sequitur quod qua
to aliqua regio entium sit prior christi. et tunc sit
unior. Tercio in separatis reperitur species. si
quolibet natura specifica est apta nata esse in
pluribus. cum si universalis. ergo possibilis est
pluralitas individuum sub una specie in separatis.
Nec valet si dicatur quod natura specifica est ap
ta nata existere in pluribus. et tamen in pluri
bus esse non potest eo quod potentia attribuitur ex
parte materie. et aptitudo ex parte forme. nam
in separatis nulla potest esse materia. ut supra
ostensum est. Quarto due anime separa
te tamen individualiter sunt distincte. similiter et
due quantitates. et due albedines separate. igitur
est possibile quod due intelligentie tamen materia

aliter sunt distincte. Quinto quilibet in se
gentia est per se individua secundum quod existit in na
tura ut patuit superius. ergo una numeraliter et
distinguitur ab alia. et per consequens in intelli
gentiis sunt reperibiles differentie numerabiles
et ita erit sub una specie pluraliter. Sexto
quocumque conveniunt in formali et differunt in
materiali numeraliter distinguuntur. sed due
intelligentie conveniunt in esse quod est forma
le. nam esse unius sumptum secundum se non videtur
differre ab esse alterius saltem speciei. cum esse
differentiam non habeat. Differunt autem in es
sentiali que est materiale quasi habet motum
materie. igitur et. Ultimo cum genus dividit
tur per duas differentias. tunc species constituta
per imperfectiorem differentiam subdividitur in
plures species quam species constituta per differentiam im
perfectiorem. ut patet de irrationali et rationali.
de insensibili et sensibili. igitur substantia cor
porale subdividitur in plures species quam substantia
incorporale. quod non esset si tota essent species in
intelligit et quot sunt individua. Hinc oppo
situm est de intentione Doctoris sancti hic in li
tera et in suis summis.

Ad questionem

Itaque si en
dum primo
quod quilibet due intel
gentie a se invicem distin
guuntur specie. Secundo di
endum quod repugnat
duas intelligentias numeraliter duntaxat fo
re distinctas. ut patet permissive. nam intelli
gentie sunt forme tamen ut supponitur ex prehabitis
Et per consequens earum differentie tamen sunt for
males et intrinsece que inducunt specificam dif
ferentiam et nunquam individualement tamen. Preter
ea secundo forme non sunt pluraliter numerabiles
realiter sub una specie nisi per materiam partitam
quod valet ut innotuit plus in plerisque locis. Unde
si forme concipiuntur sub una specie potest sine
habitudine ad subiectum. tunc intelliguntur ad
invicem coherere. In hoc tamen aliquantulum est
legitima queritas. nam due quantitates eiusdem speciei per se
habet repugnantiam secundum se generandi cum igitur for
me separate cum sunt intelligentie. per se nulla cre
nant materiam. sequitur quod non sunt pluraliter sub
una specie. Preterea scio eternalis ordo est emine
ntior et persistens actuali ordo. si in distinctis solli
individuale est actualis ordo et in specie distinctis est
ordo eterna. igitur in intelligentiis ubilibet est pondera
diastira specifica et non nisi tamen. Preterea scio
individuum est perfectius tota specie occupat quam quod sola

Omni ergo substantie

Pro ostensio q̄ in intelligentijs non sit compositio forme et materie. In hac parte cōsequēter ostendit Doctor q̄ in ipsis non sit omnimoda simplicitas. sed in eis sit aliqualis compositio. Et hec pars dividit̄ in duas partes. in prima enim parte. explicat compositionē q̄ in eis est. In secunda vero ex hōi zposiōe elicit cōnem multitudinis ipsarū intelligentiarū. ibi Et quia in intelligentijs. Prima pars adhuc subdividitur in tres ptes fm q̄ hanc ipsam zposiōem nominat trāscare. nominat em̄ eā primo zposiōnem esse et cōntie. secūdo actus et potentie. tertio zposiōnem ex quo est et quod est. Prosequit̄ igitur primo qualiter in intelligentijs reperiat̄ zposiōem ex esse et cōntie. et sumit̄ q̄ quāis intelligentie et anime separatae. sint forme tñ sine materia. nō tñ in eis est omnimoda simplicitas. nec sunt actus puri. sed habet̄ ḡm̄t̄iōem potentie in ḡm̄rum se se habet̄ potentialit̄ respectu ipsius esse quod est ipsa actualitas. ¶ De m̄ ibi. Et h̄ sic patet. pbat̄ cōne q̄ esse et cōntie realen zposiōnem zstruane in intelligentijs. sed nedum in intelligentijs. sed etiā in quibuslibet alijs creaturis. Et est ista cō quicquid inest aliam realiter et nō est de intellectu eius hoc nō existit ei pars inter se. sed sibi superaddit̄ et facit̄ realē compositionem cum ipso. Sed esse inexistit omnibus cōntijs et actis. et nō est de ipsa intellectu. igit̄ esse cuiuslibet create rei vel essentie realiter distinguitur ab ipsa et vel cōntie creatura. Maior cuius est de se. Et minor in littera deducit̄ sic. q̄i bet cōntie creatura p̄t̄ intelligi nō cōintellecto et p̄t̄ Possimus em̄ intelligere quid est homo et q̄d est fem̄. et nihilominus dubitare an esse habeant in re natura. quod non esset si esse foret de ipsa intellectu vel si esse se haberet ad essentia sicut unum ad ens. tunc em̄ hec esset natura. fem̄ est. sicut ista homo ē animal. et sicut ista cōntie est quo aliquid est in re natura. ¶ De m̄ ibi. si forte. Doctor remouet quoddam dubium q̄d posset ex iam dictis suboriri. Posset em̄ q̄s am̄ ligere an vniuersalit̄ in oibus s̄ijs immaterialibus esset talis compositio. R̄ndet doctor q̄ non sed q̄ sit aliqua res que est ip̄m suū esse in se subsistens. Hec tamē nō potest esse nisi vna. q̄d sic pbat̄. pluriūficatō aliam sit istis i ribus modis. v̄puta vel per adiciem d̄ne. sicut genus pluriūficatur. Vel per hoc q̄ forma in diuersas

las materias et capit. sicut multiplicatur sp̄s. Vel per hoc q̄ aliqua forma est alibi se pat̄ que alibi est recepta. sed res que est ipsum suū esse subsistens non potest recipere additionem aliam differentie. Quia iam nō esset esse tñ sed esse et preter hoc aliqua forma. et multoties recipere posset additionem materie per quā ip̄m pluriūficaretur. quia iam non esset esse subsistens. sed receptum. Relinquitur ergo q̄ talis res non sit pluriūficabilis. sed sit em̄ vna que sit ipsum suū esse in se subsistens. in alijs autem esse est receptum. ita q̄ in ipsis aliud est ipsum esse et ipsa quidditas natura seu forma. ¶ De m̄ de ibi. d̄ne aut̄ quod cōuenit. Declarat doctor q̄ hec ipsa compositio nuncupari possit compositio ex actu et potentia. et hoc sic. Omne quod recipit aliquid ab alio existit in potentia respectu eius a quo recipit illud. et hoc quod recipit in ip̄m est eius actus. Sed ipsa quidditas vel natura intelligentie esse recipit ab alio sicut a deo. igitur ipsa se habet ut p̄na recepta respectu eius a quo recipit et ipsum esse est eius actus. Maior claret inductiue. minor in littera deducit̄. Nam omne quod conuenit aliam et inexistit sibi. vel est causatum ex principijs sue nature. sicut visibilitas in homine. vel aduenit sibi ab extrin̄ se sicut lumen est in aere. Esse autē nō potest esse causatum ab ipsa natura seu quidditate rei. causatum deo sicut ex causa efficiēte. q̄ sic aliqua res esset suiūp̄s causa. et se ipsam in esse p̄duceret. quod est impossibile. Relinquitur ergo q̄ omne creatur esse pat̄cipet ab alio. Et quia omne quod est per aliud deducitur ad illud quod est per se. q̄ sit aliqua res que sit causa essendi in omnibus. et hec est ipsum suū esse in se subsistens. aliam enim procederet in infinitum in causis. ¶ De m̄ de ibi. Et quia ut dictum est. Doctor declarat q̄ h̄c ipsa compositio nominari potest compositio ex quo est et quod est. vel ex quo est et quid est tali ratione. illud in quo est compositio ex esse et essentia. in eo est cōpositio ex q̄ et quod est. Sed in intelligentia est compositio ex esse et essentia. igitur et. Maior patet. quia quidditas intelligentie est ipsamet̄ intelligentia. et ita quidditas intelligentie est ipsum quod est. sed suū esse a deo receptū est ip̄m quo existit intelligentia in re natura. ¶ De m̄ de ibi. et quia in intelligentijs. Doctor ex iam dicta compositione elicit rationem multitudinis substantiarū simplicium. Dicens q̄ quia in intelligentijs ponuntur actus

tionabiliter duobus esse. Similit' unius rei erit duplex diffinitio. nam diffinitio indicat esse. **Decimo** si esse differet ab essentia. tunc vel differet ab ea genere vel spe. vel tñ numerali. sed nullum istoz quomodo dicitur. ut patet. **Decimo** si esse et essentia essent realiter diversa tunc non esset unum simpliciter. sed ens nominative acceptum et principaliter dicitur duo realiter diversa. et proportionabiliter ex equo transcendentia. **Decimo** questio quod est que querit esse entitatis presupponit questionem si est que querit esse existentie. quod non esset si esse existentie esset actualiter realiter quidditati superaddita qua quod dicitur existet in re ipsa natura. hoc enim non sequeretur homo est animal rationale. igitur homo est. **Decimo** tertio. secundum philosophum secundo posteriorum. questio si est non ponit in numero. sed si esse existentie diversificaret realiter ab essentia. tunc questio si est poneret in numero. nam in his proportionibus materia est. homo est. predicatum dicitur aliquid subiectis realiter superadditum. tunc cuius illic poneret numerus. **Decimo** quarto terminus generationis est substantia. nam generationis dicitur mutatio ad substantiam. Sed terminus generationis dicitur in esse. igitur dicitur sunt esse et substantia. et per consequens esse et essentia. **Decimo** quinto illud est essentia rei quod per eius diffinitionem importat. sed diffinitio importat esse rei ut habet autoritas famosa. igitur esse est id quod essentia. **Decimo** sexto. esse et essentia sunt que dam transcendentia. Sed cuiuslibet rei debet assignari principia constitutiva sibi appropria. igitur non debet dici quod exempli gratia Gabriel constitueretur ex esse et essentia. sed diceretur quod proprius actus quod constitueretur ex intelligere et intelligentia. quod nullus finxit unquam. Similiter videtur quod debet dici quod vivum constitueretur ex vita et vivere. **Decimo** septimo. videtur quod Doctoris ratio non sit efficax. nam diceret aduersarius quod non possemus intelligere hominem quoniam intelligimus eius esse intellectus in propria. licet ignoremus ipsum hominem esse secundum rationem simplicem. quinimo intelligere possumus ipsum esse existentie intellectus in propria non comitellendo ipsius esse existentie esse secundum simplicem rationem. Nam primus pertinet ad primam operationem intellectus que proprie venit secundam operationem eius. **Decimo** octavo non videtur valere distinctio que inter esse et entitatem a quibusdam assignat scilicet quod esse quomodo rei

participatiōem ab alio. entia vero quomodo rei essentialiter et per seipsam. nam non solum ipsum esse. sed etiam ipsa rei essentia producitur a causa efficiente. Unde essentia angeli creatur. et substantia animi generatur. igitur rei non quomodo essentia per seipsam. sed ab alio. **Decimo** nono inquitur si sit duplex esse scilicet esse essentie et esse existentie. de quo esse tunc intelligat assertio Autoris libri causarum dicitur quod esse est primus creatum primum. Insuper inquitur an aliqua scientia diceret esse existentie ipsarum rerum. **Decimo** decimo esse essentie est esse spiritus. esse autem existentie est esse individui. nam esse videtur dici esse existentie quasi ex isto esse stans. cuiusmodi est esse singularizatum et individuum. quam etiam interpretatiōem Albertus observat. sed id est esse spiritus et esse individui. igitur id est esse essentie et esse existentie. **Decimo** primo videtur quod esse non sit quod actualissimum. nam est aduissimum specificabile seu intrinsece formabile secundum rationem per posteriora perfectiores. ut puta per esse vitam. per esse sensum. et per esse intellectuale. ut patet aduersus sententiam. igitur et. **Decimo** secundo ipsa forma est actus per esse existentie. igitur forma non est in actu per esse existentie. et per consequens ipsa forma est actualissimum quod in re creata exprimi potest. **Decimo** tertio. videtur quod esse efficiat ab essentia. quia sic esse se habet ad essentiam que ad modum operata se habet ad potentiam. ut Doctor insinuat in prima parte summe questione quinquagesima quarta. sed operatio prebet esse actus et potentia. igitur esse efficiatur ab essentia. **Decimo** quarto. esse se habet ad essentiam sicut lucere se habet ad lucem et intelligere ad intelligentiam. sed lucere similiter et intelligere sunt actus a luce et intelligentia exerciti effectus. igitur esse efficiatur ab entia saltem put est impugnata virtute causalitatis prime. **Decimo** quinto. famosum peripateticorum dictum assertit entitatem exercere esse et entitatem esse principium entitatis et formam dare esse. Sed valet ratio quod dicitur quod entia esset principium essendi formale. nam essentia in intelligentijs est forma formis mansuris. et ita non potest esse principium formale entitatis. sicut forsitan forma informans est principium formale communicans esse materie. Respondeo. ergo quod sit principium entitatis effectiuum. **Decimo** sexto. videtur quod esse non sit in eodem predicamento cum essentia. nam tam esse quam entia sunt quodam transcendentia. igitur nullum illoz.

debet in aliquo predicamento collocari. Ultimo esse ipsi? dominis est actus. igitur no est in eodẽ predicamento cũ homine. Assumptũ patet naz omne id quod aduenit eti in actu est actus. sed esse aduenit enti i actu. quia aduenit entis seu forme que siue dicitur cõtere siue indiuidualiter est quid cõpletum fm spẽ. et idem vt videt sonat autoritas Auicene dicentis qd et accidat rebus creatis. **O**ppositum est de intentione doctoris sancti hie et in plerisq; alijs sue doctrine passibus et in ferius deducetur quibusdam rõnibus. **C**irca difficultatẽ pñtis questionis ẽ

Aduertendũ Primo qd circa ipsam præuersione pñtis repit nam ponit quidam qd in nullo secũdoy sit realis constitutõ ex eẽ et eẽtia. asserentes eẽ et eẽtiam p cõmpositiõem realiter et modaliter se cõternatur. Et hanc viam sequit dñs Albertus qd ponit hec tria eẽtiam eẽ eẽtie et eẽ existentie modaliter sic distingui. viz qd eẽtia cum sit nomen substantiuũ significetur p modũ stãtis et principij fontalis ipsius eẽ a quo scz fluit eẽ formaliter. Esse võ eẽtie est idẽ ipsũ designatum p modũ actus intra se diffusi et p modum intrinsece fluentis. **D**e esse existentie est idẽ designatum p modum actus extrinsece diffusi seu p modum effluentis in materiam vel suppositum. **N**o quod adduci potest quedam manuuctõ nã eẽtia habet se vt aqua fontalis stans. sed eẽ eẽtie habet se vt eadem aqua fluens intrinsece intra ripas fontalis aluei. sed eẽ existentie habet se vt eadem aqua effluens extrinsece in euolos vel in aliquem alueũ extrinsecũ. **N**ihilominus Albertus in quibusdam substantijs creatis ponit constitutõem ex quo est et quod ẽ. quimimo istã etiam ponit in intelligentijs. et p quo est intelligit eẽtiam seu formã. p qd est vero intelligit aliquid possibile quod de se nihil est et ẽ p ipã eẽtiam actuabile. **U**nde ipẽ in effectu videtur in intelligentijs ponere materiam spũalem qd est superius reprobatũ. **A**uicena autem doctor sanctus et egobius de thoma sententiã cõcorditer qd in omnibus circa primũ repiatur realis cõstitutõ esse et eẽtie sue forme. nam fm eos in intelligentijs esse existentie est quid supadditũ realiter forme intelligẽtiali que est forma foris manẽs. in substantijs autem materialibus esse supadditur taz forme qd materie. similiter et in actũalibus accidentale eẽ existentie supadditã forme accidentali qd substantie. **U**nde doctor

res prenommati intelligit p eẽ existentie actualitatem supradictam eẽtie vel forme p quã actualitatem ipa forma dicitur existere actualiter in natura quodãmodo simili vt forma supradadditur materie p quam formã ipsa materia reponitur in actu essentiali determinate speciei. **U**nde esse existentie est eẽ quod predicatur in ap. sicut de est secũdo adiacente. vt puta cup dicitur fortes est. sensus em̃ est. fortes est eẽtis actualiter in natura. **E**x quo patet lucide qd doctor sanctus et venerabilis albertus non sumit esse eẽtie in eadem significatõne. **U**nde supposita significatõne quã imponit Albertus ipsi esse existentie doctor sanctus indubie concederet qd hec tria eẽtiam esse eẽtie et esse existentie eẽnt solum modaliter diuersa. nam etiam fm doctor eẽtia et eẽ eẽtie solum modaliter distinguitur. sed nulli est a. nbiguũ quin ipa eẽtia vel esse eẽtie cõmunitẽ acceptum p cõmpositiõem realiter cum eadem eẽtia vel cum eodẽ esse eẽtie accepto indiuidualiter. nam eadem est humanitas que sumitur cõmunitẽ et absolute et que indiuiduatur in suppositis. **I**taq; volẽs in hac materia disputare p cõmpositiõem ab aduersario quid velit p nomen esse existentie designet

Aduertendũ Secundo qd cã pri ma ẽ ipsum esse in se subsistens seu in alterum nõ receptum. **E**t idẽ deest necessaria deus est. et ex parte sui p se nota eo qd predicatum est de ratõne subiecti. in intelligentijs autẽ eẽ non est de se subsistens. sicut est receptus in formã seu eẽtiam. unde in ipis etiam infra latitudinem predicamẽti substantie remanẽdo inuenitur constitutõ ex eẽ intellectu et ex eẽtia vel formã intellectuali non vnica alicui per in formatõnẽ. sed foris manẽt nisi dicitur forma in formã fm rationẽ inq̃tum scilicet eẽtia in intelligentijs accepta cõmunitẽ recipi diceretur fm rationẽ in se ipsã acceptam indiuidualiter et eadem in intelligentijs ponitur vna sola realis cõpositõ scilicet ex eẽ et eẽtia. sola dico in genere substantie si stendo. in substantijs autẽ materialibus ipsum eẽ immediatius recipitur in formã partis. p formã autẽ que vltimũ cõiungitur materie ipsum eẽ etiam materie cõiungitur. **U**nde in substantijs materialibus ponitur duplex cõpositõ scz ex eẽ et ex formã partis. simili ex formã partis et ex matã. **E**x quo patet qd in substantijs materialibus materia dupliciter actuatur scilicet

immediate per ipam per quam in se collocatur
 et mediate per esse exiit per quod existit actu
 aliter in natura. Vel dici possit loquendo quod
 modo logice et fm ratione qd ipm ee exiit pri
 mo vinctur spe ifice nature substantie materi
 alis. per quam fm ratione conuincatur sup
 posito. vtpote qd ee exiit fortis naturalis pri
 us humanitati vinctur qd suppositum vltimus
 informando sibi conuincatur esse. Unde qd libet
 natura specifica dci possit simul quod e et quo
 est fm ratione. Forma autem partis e simul quo
 est et quod est etiam ex parte rei simpliciter. li
 cet respectu diuersor. est em quod e respectu esse
 exiit. et est quo est respectu materie. Esse autem
 est quo est tm. materia vero et forma foris ma
 nens est quod est tm fm rem. licet materia et
 forma foris manens accepte conuincit dici pos
 sent quod est respectu individui fm rationem
 Et hic est attendendum qd in xposito quod est ac
 cipitur p qualibet potentia susceptiua. non em
 forma partis dicitur quod est tanq id cui xpe
 existere attribuitur. sed tale e suppositum. in acci
 dentibus autem ipm accidentale esse existit vni
 tur im mediatis accid. itali for ne accepte com
 muniter. vnde conuincatur sibi ipsi accepte in
 diuidualiter. Et his patet qd omnes locutio
 nes iste admitti possunt qd in rebus creatis
 est compositio ex esse et essentia. ex esse et sub
 stantia. ex esse et forma. ex esse et natura. ex ee
 et supposito

His itaq; Premis est ad questi
 onem particulari in re
 spondendum. Et dicendum primo qd colemena
 ratio essentie et ipius esse que in quolibet crea
 tum qd diuersificatur participatur constituitur
 ipius forme et materie aliqualiter. Patet pri
 ma pars quibusdam rationibus alijs pretermis
 sis gratia breuitatis. Primo sic essentia rei seu
 eius substantia puenit sibi per se et de eius in
 tellectu. Sed exempli gratia esse exiit fortis
 quod predicatur cum dicitur fortes e. nec forti per
 se conuenit fm aliquo prescriptatis modum. nec
 est de eius intellectu. nam si sic tunc hec ee nec
 ia fortes est. sicut et ista fortes e homo. Se
 cundo si esse participaretur cum essentia. seq
 uetur qd ens capitur participaliu put dicitur ab
 esse exiit. et ens capitur nominali put dicit
 ab essentia. pui aetur de rebus equalit necario
 quod peripathetici non admittunt. dicentes qd n
 est formalis consequentia arguendo sb est essentia

adiacete ad est secundum adiacetes. Tercio et
 exiit de se incipit verificari per generationem
 vel per creatam et per corruptam de ipsa inci
 pit negari. sed eis ad suam denam habet habi
 tudine immobil. igitur et. Quarto in chri
 sto ponuntur due nature vel exiit scz humana
 et hilana. et tm in eo no ponit nisi vnu ee exiit
 eo qd humana natura in xpo deat assumpta ad
 diuinum ee. quod esse non possit si esse et exiit
 idem nominaret. quia tunc vno multiplicato mul
 tiplicaretur et reliquu. Proinde patet specialiter
 in substantijs separatis autozitate Autoris
 libri causaz. qui dicit in commento none xpositio
 nis qd causa prima est et tm. intelligetia autem est
 forma et ee. Preterea nisi in intelligetijs ponere
 retus huiusmodi constitutio oporteret in ipis
 ponere compositum forme et materie spirituali
 lis vt admitteret aduersarij. huiusmodi autem
 compositum est superius ex pbata. Secunda pars
 patet. nam forma xpatue ad materia vt actus
 informans ad potetiam. et consimilit ee se habz
 ad denam. Preterea sicut ee no est vt ee. vbi
 et intrinseco intellectu ipius essentie. ita nec for
 ma est de intrinseco intellectu ipius materie.
 Preterea sicut per formam materia constituit
 in actu denali et specifico. ita per ee exiit ipsa
 forma vel exiit constituitur in ee vate et actu
 alis exiit. Preterea sicut forma e principiu
 intelligetie ipius materie. ita ipm esse est principiu
 existendi ipius forme vel exiit. Sed in
 xposito dicebatur aliqualit. nam inter consti
 tutionem forme et materie et inter constitutorem ee
 et exiit se forma lata est diuina. nam mate
 ria non est ipsa substantia rei. sed est pars sub
 stantie. essentia vero est ipsa rei substantia. Si
 milis ipm ee non est actus xpius materie. sed
 est actus tam forme qd materie. forma autem sal
 tem informans et substantialis est actus mate
 rie appropriatus. Et hanc doctrinam assignat Do
 ctor in secunda parte summe contra gentiles ca
 pitulo qd. par. similitudo. Preterea aliqua for
 ma creata potest existere sine materia. Si nul
 lum creatum persistere potest sine forma. si
 milis nec forma existens potest sine esse. Pre
 terea materia preexistit forme sibi introducta
 sale in generabilibus. sed forma nunq pre
 stitit ipi ee exiit quod in ipam suscipitur. Et
 dicitur vphenditur correlatiu qd omne crea pri
 mum per aliud est ens. et per aliud est existens
 nam est ens per creatam. et est existens per ee

ipſi eētie ſupradictum. **S**ecundo dicendum q̄ infra ambitum creatōis nihil ipſo eē exiſtētie repitur actualius quēadmodū nihil ipſa materia prima eſt potentialius. patet nam exēpli gratia ipſum eē exiſtētie hominis vel equi eē actualitas que nō poteſt ſubſterem ut potētia alicui ipſam actuanti. ſed eſt extrema actualitas hominis vel equi. q̄ innuit boetius in libro de ebſdomatibus ſic dicit q̄ eſt p̄cipat. aliquo poteſt. ſed ipſum eē nullo mō aliquo p̄cipat. ſit eſſi p̄cipatō cū aliquid iā eſt. eſt eſſi aliquid cū eſſe p̄ceperit. **M**ateria vero victueſa non pōt aliquid aliud actuare cum ſit in ſimū receptaculū unde ſequit q̄ ipſum eē ſim ſe eſt pura actualitas licet ipſum ſit vmbile potētie receptiue ſicut p̄portōnabiliter quicūq̄ materia prima ſit actui vmbilis ſz nihilominus ſim ſe pura poſſibilitas cū ipſa ſim ſe nec habet eſſe actualis exiſtētie nec eſſe quidditatiū determinate ſp̄i. **F**orma vero nec eſt pura poſſibilitas nec eſt pura actualitas. ſed eſt ſimul actus et potētia. nam que libet forma tam in formās q̄ foris manens ſe habet ut potētia reſpectu eſſe exiſtētie. **F**orma autem in formās etiaſz ſz actus reſpectu ipſius materie quā determinat ad eē quidditatiū certe ſp̄i. ſimiliter forma foris manēs dici pōt actus in quātum ipſa ſim ſe eſt formalis nature et habet eſſe quidditatiū determinate ſp̄i. **C**uius igitur pura actualitate nihil ſit actuali⁹ et pura potētiatate nil ſit potentialius patet p̄poſitio. **N**ihilominus diuini⁹ eē eſt longe actualius q̄ exiſtētie creatōrum. quia diuini⁹ eſſe nō eſt unſabile ſeu cōmbile alicui potētie ipſi⁹ ſuſceptiue. eſſe autem exiſtētie creatōrum recipitur formaliter in creatō. **E**x his deprehenditur correlatiō q̄ rei q̄ eſt ipſum ſibi eſſe cuiusmodi eſt ſola cauſa prima nullaten⁹ aliqua in eē poſſint actiua. prima p̄ p̄ rōnem doctōis in lēa qua reducit q̄ eē in ſe ſubſiſtēs nō eſt pluriſicabile. ſecūda pars patet quia ſubſtracū actiue ſe habet reſpectu actiui ut potētia ad actū. eſſe autē cū ſit in eē actualitas ut p̄ſertur nō eē potētia ſuſceptiua alicuius ipſum actuatiue. **Q**uimimo ipſa actiua in creatōis nō inuenit ipſi eē exiſtētie. ſed ipſi ſubſtantiē creatōrum itaq̄ res que eſt dūtaxat ipſum eſſe nō poteſt ſubſterem alicui accidenti. **D**om̄ tertio q̄ eētia vel forma nulla tenus realiter ipſum eſſe exiſtētie efficere poteſt in ſe ipſam. **N**ihilominus eētia vel forma exere eē dici poteſt ipſum eſſe in ſuppoſitum vel in ma

teriam. **P**rima p̄s patet reducendo ad impoſſibile. nam ſi eſſentia efficere eē in ſe ipſam ſeq̄retur q̄ aliquid eſſet cā eſſendi effectiua ſubipſi quod eſt impoſſibile. niſi intelligatur q̄ aliquid ſit cauſa eſſendi effectiua ſibi ſim eſſe actiue hoc eē eſt impoſſibile. nam ſubſtancia eſt cauſa effectiua aliquorū ſuorū accidentium. et eē exiſtētie eorūdem. **N**ec ſaluo iudicē meliori videt ſufficiens euāſio ſi dicatur q̄ eſſentia ſit cauſa eſſendi effectiua ſibi nō p̄ncipalis. ſed inſtrumentalis. nam ex h̄ ſequeretur q̄ aliquo ſecūdozum poſſit creatōm inſtrumentaliter ſubſtere. quod ſanctus doctōr reputat impoſſibile. ſi ſequela patet quia ſi eſſentia intelligentie eē cā cauſa inſtrumentalis ſui eſſe. tūc cum eē intelligētie ſit creatōm ipſa eſſentia intelligentie cōcreat ipſum eſſe. et cōſimiliter indueretur q̄ quilibz creatōis. **S**ecūdo ſequeretur q̄ aliq̄ eē ante q̄ eſſet q̄ contradicōnem implicat. ſed patet ſic quia eſſentia intelligentie nō poteſt intelligi effectiue cōcreare ipſum eſſe quin ipſa prius intelligatur eſſe cum opaxi ſequatur eſſe. **N**ecum ex alio cum cauſa p̄ueniat naturaliter ſuū cōtum ipſa eſſentia intelligentie intelligatur prius ſub cauſalitate efficiendi q̄ ſub formalitate eſſendi. **I**llud igitur nō ſolum eſt in cōueniens ſed contradicōnem implicat. **S**ecūda pars p̄s nam forma prius realiter loquendo prius naturaliter ſubſteritur ipſi eſſe exiſtētie q̄ materia et eatenus ipſa forma partis ipſum eē exiſtētie quod ſuſcepit prius naturaliter q̄ materia. **V**icetur ipſi materie cōmunicare vel in ipſam exere. **V**erū etiaſz loquendo ſim rōnem ipſum eē exiſtētie naturaliter prius vmbit nature ſp̄i actiue q̄ ſuppoſitio. et ita ipſa natura ſpecifica dicitur ipſum eſſe ſim eadē cōmunicare ſuppoſito vel in ſuppoſitum exere. **I**llud doctōr ſanctus in ſecūda p̄e ſime contra gentiles capitulo q̄nq̄z eſt ſmoctio hec ſc̄a dicit. **P** hoc in p̄poſitis ex materia et forma. forma dicitur p̄ncipium eſſendi. quia eſt cōmplementum ſubſtantiē cuius actus eſt ipſum eſſe ſicut dyaphanū eē aeri p̄ncipium lucendi. quia facit eum p̄p̄riū ſubiectum luminis. **U**nde ex his verbis elicitur q̄ eſſe recipitur in materiam nō immediate ſed p̄ formam quēadmodū lumen recipitur in aere p̄e ipſam dyaphanditatem que tamen non eſt cauſa luminis effectiua. **E**x quibus correlatiō colligitur q̄ ipſum eſſe actualis exiſtētie dicitur actus eſſentie vel forme p̄e in formationē non

propter aliquam effectivam in se esse ab essentia causatione patet ex primis. **D**icendum quare to quod tam materia quam forma partis quod etiam ipsum esse sunt in predicamento duntaxat reductive. ut cum nec per materiam nec per esse sed per solam formam reponitur res sub certa specie patet prima pars nam omni id quod est aliquo modo per se in predicamento vel est genus vel species vel differentia vel modus individui. sed ipsum esse nullum horum est. igitur etc. **N**on patet nam esse existit nec est genus nec species. **T**um quia esse est quod actualissimum non formabile propter aliquam differentiam. **T**um quia exempli gratia esse hominis non predicatur de individuis hominibus essentialiter et in quid. nec eis est intrinsecum tanquam in eis essentialiter conclusum cuius oppositum esset si esse existit hominis haberet rationem generis vel species respectu individui hominum. **E**x eodem patet quod nec esse habet eandem differentiam nam differentia ipsi rei substantie est intrinseca. **P**atet etiam quod esse hominis non est individuum humane species et similiter induceretur de esse existit cuiuslibet alterius. **D**e materia autem et forma partis concorditer conceditur quod non sunt in predicamento per se sed solum reductive. **S**ecunda pars patet nam cum materia sit una numero in omnibus generabilibus et corruptibilibus ipsa nequit esse principium limitans ad speciem. **S**imiliter nec ipsum esse nam limitatio specifica fit per intrinsecum cuiusmodi non est ipsum esse et respectu substantie. **R**espondeatur igitur quod res in predicamento et in certa predicamenti specie collocatur per ipsam formam que in hoc obtinet orientem inter ipsum esse quod est ut hemispherium superius et inter ipsam materiam que se habet ut hemispherium inferius. **U**nconcomitant patet quod collocari in predicamento per se nec promittat simpliciter rei eminentiam nec admittit ipsius rei declinationem omnimodam. **E**x his procedit correlativum quod in se subsistens cuiusmodi est divinum esse in nullo predicamento collocatur. **S**ed esse receptum est eiusdem generis reductive cum essentia cui coelementatur. **P**rima pars patet inferius in prima lectione. **S**ecunda pars patet quia cum ipsum esse non sit per se in predicamento rationabiliter est quod ipsum ponatur eiusdem generis reductive cum eo cui coelementatur ut sue proprie potentie quod ipsum reductur ad idem genus cum quocumque alio. **R**espondeatur igitur quod esse existit hominis sit reductum in predicamento substantie et esse alterius in

dicamento qualitatis.

Ad rationes **S**ed per ordinem et pondus. **N**o prima dicendum primo quod refert dicitur ipsa secunda esse composita ex esse et essentia et dicitur quod in secundis sit compositus esse et essentia. **U**nde quis sequatur ipsa secunda componuntur ex esse et essentia igitur esse intelligitur in ipsis secunda dis. tamen non sequitur in secundis est compositus esse et essentia seu ex esse et essentia igitur esse intelligitur in eis nam quod in qualibet creata substantia sit coelementatio substantie et accidentis tamen accidentis in ipsa rei substantia non intelligitur. **S**ecundo dici potest quod licet res creata consideratur solum substantialiter seu essentialiter non concludit esse in eius intellectu. nec dicitur propter ex esse et essentia componi tamen hec ipsa res considerata si nullo essentialiter et existenter concludit ipsum esse in eius intellectu et ex esse et essentia dicitur componi nam homo albus componi dicitur potest ex homine et albedine. **U**nde secunda dicitur primo quod in constitutione esse et essentia se habet ut potentia ipsius esse susceptiva. **S**ecundo dicitur quod essentia et esse non sunt hoc modo entia in actu quo modo potest autem dicitur quod ex duobus in actu existentibus non fit tertium nam autem dicitur potest intelligi quando ipsa duo sunt in actu disparatis quod idem sunt apud et homo. **T**ertio dicitur quod licet constitutum ex esse et essentia non sit tante unitatis quod est constitutum ex materia et forma tamen constitutum ex esse et essentia est longe maioris unitatis quod constitutum ex materia et forma. **U**nde constitutum ex materia et forma includit solum esse quidditativum et specificum constitutum vero ex esse et essentia includit tam esse quidditativum quam esse existit quod est proportionabilis actualitas ipsi esse quidditativum constitutum vero ex substantia et accidente includit duo esse quidditativa quod autem libet considerat suum esse existit. **U**nde tertia pars superius quod dicitur nam licet quilibet forma sit actus vel respectu materie ut forma in formans vel saltem finis ut forma foris manens tamen quilibet forma respectu esse existit se habet ut potentia. **U**nde non est inconveniens quod ita respectu dicitur non sit quo est et quod est actus et potentia. **N**o illud autem quod adiungitur respectur per intertemporem nam in generabilibus ponitur materia ut aliquid forme introducere ipsa

liter existens qd p generatus dispositur. sed
 essentia nō potest existere ipsi cō qd recipitur
 in eam. Unde essentia nequit esse stramentū ge-
 neratōis successivē quale ponitur materia. Ni-
 hilominus essentia potest esse subiectum intro-
 ductōis subitaneae ipsius esse existētie. **Ad**
 quartam dicit qd ipsum esse existētie non est de
 numero secundarum tāq id quod existit de quo
 questionis titulus intelligitur. sed est solum id
 quo existunt aliqua. Unde cum hoc verbum est
 secundum adiacens includat hoc pncipium ens
 quod significat actum unum substantie seu cō-
 cretum ad substantiam sicut albu significat al-
 bedinem concretam ad subiectū. igitur sicut ista
 nō conceditur albedo est alba. sed potius dicitur al-
 bedo est albedo. vel albedo est id quo aliquid est
 album. ita nec ista conceditur esse est. sed dicitur qd
 est esse vel qd esse est quo aliquid est. **Ad** qm
 tam dicitur qd licet forma accidentaliter conside-
 rata essentialiter et fm se sit simplex tamen sibi
 eouitur esse existētie sibi supradictam. similiter
 licet materia sit simplex essentialiter tamen si
 bi supradicitur esse existētie qd in materialia
 bus nequm est actualitas forme sed etiam ma-
 terie. potest etiam dici qd forma actualis et ma-
 teria considerate tam essentialiter qd existētes
 essent resolubiles in esse et essentiam. **Ad** sex-
 tam cōceditur qd quodāmodo similiter materia
 se habet ad potentiam sicut se habet forma ad
 actum. nam sicut hoc quod dicitur potentia materie
 dupliciter potest accipi. uno modo intransitive
 ut sit sensus potentia que est ipsa met materia
 quomō conceditur qd materia est potētia mate-
 rie. Alio modo potest accipi transitive ut sit sen-
 sus potēti materie. potētia qd inheret ipsi ma-
 terie quo modo nō oportet qd potentia materie sit
 ipsa met materia sicut nec potētia visiva est ocu-
 lus. Et pari modo hoc quod dicitur forme duplici-
 ter potest accipi. uno modo intransitive ut sit sen-
 sus actus qui est forma. Alio modo transitive ut sit sen-
 sus actus qui inheret ipsi forme. cōceditur igitur
 uno modo qd actus forme sit forma et negat alio
 modo. **Ad** septimā dicit qd substantia accipit
 extense cum dicitur qd verbum substantiū signi-
 ficat substantiam. nam licet hoc verbum sum signi-
 ficat quādoq ipsam rei substantiam quādo. sicut
 accipitur p esse entie. tamen sepe accipitur p
 esse existētie quod nō est proprie substantia. sed
 potius actualitas substantie seu essentie. quādo
 qd etiam esse est nota compositōis extremorū

*De ma pma d' pncipio p pncipio
 ad ois pncipio ad pncipio
 p ma m d' pncipio qd nō quādo*

sed omnibus his modis dicitur substantiam esse
 signare. eo qd nec actōnem nec passionem signi-
 ficat quis significet p modum actōis vel pas-
 sionis inquantum significat p modum fluentis
 et non per modum stantis seu fixi. **Et** est hic
Aduertendū qd fm grammaticos
 nomē significat p mo-
 dum substantie compositae ex forma et materia
 significat em substantiam cū qualitate. Prono-
 men vero significat p modum substantie inre.
 quia significat substantiam sine qualitate.
 Verbum vero substantiuū significat substan-
 tiam formalem non tamen per modum sub-
 stantie sed per modum fluxus seu fluentis.
Ad octauam dicitur qd licet res creata ppe
 essentiam sit ens captum nominaliter put dicitur
 tur ab entia tamē quodlibet creatur est ens ac-
 ceptum pncipialiter put dicitur ab esse existētie. nō
 quidem p essentiam. sed p esse ipsi entie supradic-
 tum. **Ad** nonā dicitur p interemptionem se-
 cūde sequēte nam nō sequitur qd exempli gratia
 homo sit duo entia. si in homine sit duplex esse
 unū essentialē et reliquū existētiale. Tum qm
 homo sumptus fm se in suo intellectu nec inclu-
 dit nec anominat esse existētie. tum est acci-
 peretur homo cum inclusione ipsius esse adhu
 homo nō esset duo entia simpliciter. quādo mo-
 dum est constitutum ex substantia et actūe ut
 patuit superius. similiter nec sequitur qd unū rei
 sit duplex diffinitō. nam diffinitio rei nō sumit
 ab esse existētie. sed sumitur ab esse essentie qd ipsa
 diffinitō indicat. **Ad** decimā dicit qd appro-
 priate loquēdo esse nō differt ab entia. sed po-
 tius est diuersum ab ea quodāmodo similiter sicut
 forma nō appie differt sed diuersificatur a ma-
 teria. et ita nō oportet qd esse distinguatur ppe
 ab entia genere scē vel tm numeraliter. si suffi-
 cit qd esse sit p se diuersū ab entia. **Ad** undecimā
 dicit qd p interemptionem. nam ens sumptum
 ab entitate est trāscēns tam ad ens dictum
 ab entia qd ad ens sumptum ab esse existētie.
Ad duodecimā dicit qd questio si est qrit esse ex-
 tie in forme et sub illa generalitate qua dicitur
 entia. Questio at quid querit idem esse entie pro
 ut est significat formatū seu in seali. et qd entia
 sō fixata specialiter psumpōit se ipsam acceptā
 generalit. itēo qstio qd est dicitur psumpōit qstio-
 nem si ē. aut em querit quid est hō psumpōit qd
 hō habeat qd dicitur. sed qd ois quidditas seu es-
 sentia hz aptitudinē ad existētie quodāmodo sum

coelestatur ap p r i a t e **A**d viceſimā patuit
ſuperius quid dicendum. nam ſim doctorem eſſe ē
actualitas ſup addita tam eſſentie conſiderate
ſpecifice q̄ eſſentie ſumpte individualiter. qua
re intermedium eſt q̄ eē eſſentie et eē eſſentie di
ſtinguantur ſolum penes ſpecificum et individu
ale nec militat aduerſariōſi interpretatō. tum
quia ipa eſt volūitaria et exorta. nam eſſe
non dicitur ab ex et ab hoc pronomine iſte. ſi
dicitur ab ex et iſto. res em̄ per ipſum eē exi
ſtentie quod eſt formalis ratio generati vel cre
ati in quātum huiusmodi dicitur ſe ſtare ex
alio. Tum quia etiam ſim doctorem licet eē ſit
actualitas eſſentie ſubſtante qualitercūq̄ tamē
ipſum eē attribuitur ſingulari vel ſuppoſito pro
priſſime in quātum ſuppoſitū eſt pot̄ ſine ipſi
quod eſt. et ſic hec ipſa interpretatō doctōri deſi
uaret diceretur em̄ eſſe eſſentie quaſi eſſe iſtius
ſingularis vel ſuppoſiti. **A**d viceſimā primā
dōm q̄ ipſum eſſe eſſentie etiam cōſideratum
qualitercūq̄ nō eſt actuabile realiter p̄ aliquid
ab eo realiter condiſtinctū qualiter tamē actū
tur forma et materia. ſed eſſe eſſentie conſide
ratum tranſcendenter eſt ſolum actuabile ſeu for
mabile ſim eōnem p̄ eſſe vitale et per eſſe ſenſi
tium. eſſe autem eſſentie conſideratū ſp̄aliter
nec eſt actuabile p̄ aliud ſim rem nec ſim eōnem
Patet igitur q̄ quic in re creata ſit aliq̄ actu
alius ſim rationem ipſo eſſe eſſentie accepto
tranſcendenter. tamen nihil eſt hoc ipſo actuali
us ſim rem. ſed ipſo eſſe eſſentie cōſiderato ſpe
cialiter in aliqua re creata nec eſt aliquid actu
alius in eadem re ſim rem nec ſim eōnem. **D**icit
autem in eadem re quia eſſe eſſentie em̄ cre
ati eſt actualius q̄ eſſe eſſentie alterius.
Ad viceſimā ſecūda dōm q̄ licet forma ſit act̄
eſſentialis p̄ eēntiam. tamen ſibi competit act̄
eſſentialis p̄ p̄cipatōem ipſius eſſe eſſen
tie q̄ eſt actualitas ipſius forme. **A**d vice
ſimā tertia dōm q̄ doctōr nō intendit illic ſi
tudinem omnifariam ſed aliqualem. vnde dicit
doctōr ibidem q̄ ſicut opatio eſt actualitas ipſi
us potentie ita eſſe eſt actualitas eſſentie.
Ad viceſimā quartam cōſiderandum p̄ interempti
onem nam eē eſſentie nō ſe habet ad eſſenti
am ſimiliter vt lucere ad luce et intelligere ad
intelligentiam ſaltem ſi lucere et intelligere no
minant ipſas operatōes exercitas. ſed potius
eſſe ſe habet ad eſſentiam ſicut eſſe lucis ad lu

tem. et ſicut eſſe intelligentiale ad intelligentiā
Ad viceſimā quintam patuit in ſecūdo nota
bili et in p̄poſitōe tertia quid dicendum.
Ad viceſimā ſextam dicendum q̄ eſſe et eēntia
nō reperitur in predicamento ſim q̄ accipiunt
in ſua generali tranſcendētia. ſed ſim q̄ accipiū
tur ſpecialiter qualiter accipiuntur. atz dicitur ho
mo et eſſe hominis. vnde eſſe hominis ponitur
reductiue in predicamento ſubſtantie. **A**d vl
timam dicitur q̄ eſſe eſſentie ſaltem ipſi ſub
ſtantie nō aduenit enti eſſenti in ſuo actu vl
timato. ſed aduenit enti dicitur eſſentialiter
completo. Verum eſt tamen q̄ eſſe eſſentie ip
ſius ſubſtantie quodāmodo medium obtinet in
ter ipſam ſubſtantiam et inter ipſum accidens
ſeu eſſe eſſentie accidentis quod aduenit enti
etiam tam eſſentia liter q̄ eſſentialiter cōſu
mato. **A**d autoritatem autem Auicēne dicitur
q̄ eſſe eſſentie dicitur rebus creatis accidere in
quantum nō ē de ipſarum eſſentiali integritate
te nec de ipſarum intellectu quādamodum etia
inferius ſuperiori accidit vt forma materie.
Circa reſidū huius lectōnis.

Ad uertendū **P**rimo q̄ noſter in
reſpectuſ possibilis
parificatur materie prime horum inferiorum.
Tum quia ſicut materia prima inferiorum eſt
inſimū in genere corporalium. ita intellect̄ poſ
ſibilis eſt inſimū in genere intellectualium. **T**ū
quia ſicut ipa materia inferiorum formas ad
quas eſt in potentia acquirat ſue eſſue per mo
tum et mutatiōem. ſic intellectus possibilis ſpe
cies intelligibiles viciſſim adipiſcitur. quineti
am ipſis iam acceptis intelligit per eas diſcur
ſue et mobiliter. **S**ed intellectus intelligentia
rum qui nec proprie possibilis nec agēs dici de
bet ſed complexus viciſſim coaptatur. materie
corporum celeftium. Tum quia illa eſt altōris
gradus in entibus q̄ materia inferiorum. **T**ū
quia ſicut materia celeftium formam ad quam
eſt in potentia acquirat non per mobilitatem
ſed per concreatiōem ſubitanēam ſic intellect̄
intelligentiarum adipiſcitur ſpecies intelligibi
les per cōnaturatiōem et per eas intelligit ſine
diſcurſu. intellectus vero diuinus intelligit et ſe
et alia per ſe ipſum. **E**x quo patet ordo intelle
ctuum.

Ad uertendū **S**ecūdo q̄ ſi
aut aīa ratio

nalis que est dumtaxat actus corporis ē a corpore separabilis. ita esse exiitū hominis quod est actualitas tam anime q̄ corporis est a corpore separabile. quā nō posset ab anima separari. **U**n̄ in separatiōe anime rōnalis a corpore ipsa anima coaccipit seclū esse exiitū hominis. et ita post separatiōem anime esse exiitū hominis in sola anima subiectat. **I**n alijs autē in quibus forma nō est a corpore separabilis etiā esse nō potest a corpore separari. **P**atet igit̄ q̄ esse hominis nō dependet a corpore q̄ s̄ in litera

His uilis patet quō

Postq̄ est aliqua l̄e postensū qualiter reperiatur et que sit eētia in substantijs tam materialib⁹ q̄ separatis. **I**n hac parte **D**octor euz quādā recapitulatiōe subiungit sūmariā declaratiōem eiusdē postensū. **R**ecolligit em̄ **D**octor summatim ex p̄dictis et declarat triplicē modū habēdē eētiam in separatis et interserit modū p̄s que in substantijs separatis sumunt genus et d̄ntia. **I**tem hęc pars in quatuor diuidit̄ partes. **P**rimo em̄ ostendit qualiter eētia in deo reperit̄. **S**ecundo recolligit quō eētia reperiatur in substantijs separatis. ibi **S**ecundo inuenitur **T**ercio manifestat modum p̄s que genus et d̄ntia in intelligētijs assignē. ibi **E**t q̄ in istis **Q**uarto recolligit qualiter eētia reperiatur in substantijs materialibus. ibi **T**ercio inuenit̄. **P**rima pars subdividit̄. primo em̄ facit hoc quod dictū est. **S**ecundo ex hoc inferit quoddā corollariū. ibi **E**t ex hoc sequit̄. **T**ercio repellit duas cauillatiōes. primā ibi **N**ec oportet. secundā ibi **S**imiliter etiā quis. **P**remittit autē primo suā intentiōem dicens. **V**isus his que dicta sunt patet q̄ eētia inuenit̄ in diuersis diuersimode. nā eētia reperiit̄ in substantijs tripliciter. **R**eperiit̄ em̄ aliqua substantia cui⁹ eētia est ip̄met suū esse. ita q̄ in ea iū p̄mitus sunt esse et eētia et h̄mōi est ipse deus. **U**n̄ q̄dam phi dicebat q̄ deus nō deberet dici habere quidditatē vel eētiam seu etiā habere eēt. cū habēs ab habito sit aliqualiē diuersum. s̄ diceret̄ potius q̄ deus eēt sua eētia vel etiā suū eēt. **D**einde ibi. et ex h̄. **I**nferit **D**octor ex iam dicto q̄ deus nō debet in genere collocari. quod sit p̄bat. **O**mne quod est in genere habet eētiam diuersam a suo esse. sed deus non habet eētiam diuersam a suo eē. igitur deus non est in genere. **M**aior reducitur in littera sic. natura generis non distinguitur fm̄

ratiōem naturē in illis quoz est genus vel species sed eēt est diuersum in diuersis. igitur id quod ē in genere habet eēt distinctum ab eētia. **D**einde ibi **N**ec oportet. **H**ic repellit duas cauillatiōes quaz prima sic formari posset. **S**i in deo sint iū eēt et eētia sequitur q̄ deus sit eēt t̄m seu esse sine additiōe. quo concesso consequi videtur q̄ deus sit esse vniuersale per p̄dicatiōem. et per consequens q̄ sit formale principium euz de euz bus p̄dicabile. quāmodum fingebat error quorundam phoz. **S**ed respondet **D**octor per distictiōem. nam ipsum esse dici potest esse t̄m siue eēt sine additiōe dupliciter. **V**no⁹ quasi p̄scindens additiōem cuiuslibet alterius ab eo diuersi et hoc⁹ esse diuinum est eēt t̄m. seu esse sine additiōe. nam eēt esse simplex in se subsistens non commissibile extrinsece per informatiōem alicui⁹ materiē ab eodiuersē. nec est intrinsece contrahibile saltem ex natura rei per aliquod habens modum differētiē contrahētijs vel constituētijs. **A**lio modo ipsum eēt dicitur sine additiōe vel eēt t̄m quasi eēt non includens additiōem alicui⁹ alterius. non tamē p̄scindens hanc ipsam additiōem. et hoc modo eēt acceptum transcendenter est eēt t̄m. quia nec includit additiōem alicui⁹ ipsū suscipiētijs. vel ipsū per modum differētiē contrahētijs. quia talis additiō sibi in deo repugnat. **N**ec tamē p̄scindit huiusmodi additiōem. quia hęc sibi conuenit in creatis. si em̄ additiōem p̄scinderet. tunc illud non posset intelligi esse in quo super esse addeatur aliquid quod est falsum. **D**einde ibi. **S**imiliter etiam. **D**octor repellit secundam cauillationem que sic formari posset. **S**i deus esset eēt t̄m sequeretur q̄ sibi deficerent relique perfectiones posteriorēs scilicet uiuendi et intelligendi. et etiam perfectiones que reperiuntur in creaturis. **R**espondet **D**octor q̄ deus non dicitur esse t̄m siue esse sine additiōe quasi p̄scindens quomolibet perfectiones uiuendi et intelligendi. seu etiam perfectiones ipsaz euz sed quasi non continēs aliquas perfectiones suo esse in ipso ex ipsa natura rei aliquo modo superadditas. ut perfectiōnes uiuendi et etiam intelligendi in deo nihil ex natura rei adiungunt suo esse impartibili. **S**imiliter perfectiōnes hominis et azim put in deo sūt iūctificat̄ p̄sus cū eēt d̄m sine quacūq̄ supadditiōe. **S**icut si exēpli grā esset aliq̄s color quo quis effi cere posset opatiōnes omnū qualitatum talis color in se continēt eminētē et vni

tim pfectōnes omnū qualitatū. Deinde ibi secūdo nō inuenitur. Doctor recolligit qualiter essentia recipitur in substantijs sepatis. dicit q̄ in substantijs sepatis recipitur essentia diuersa a suo esse. nam quis in illis essentia nō sit recepta in materiam tamē earum eē nō est absolutum a recipiente. sed recipitur in eēntiam. et idē s̄ in libro de causis q̄ intelligentie sunt infimae inferius. sed sunt finitae supius. nam earū eē qd̄ in eis est supius finitur p̄ eēntiam in quam recipitur sed earū forma seu essentia nō finitur p̄t aliquod recipiens. Ex quo infert correlarie q̄ in intelligentijs nō inuenitur p̄ualitas in diuiduoz sub vna sp̄e ut dicitur est supius. quāuis anima humana pluriūficetur in diuidua. p̄pter corpus cui vnitur et a quo in diuiduatur. Deinde ibi. et lic̄ in diuiduato. Remouet doctor quādam ex illatōnem qua quis sic obijceret. si anima in diuiduatur p̄ ipsum corpus sequitur q̄ anime s̄ parte nō maneat in diuidue nec distincte numerata iter. Rōdet doctor p̄ interemptōnem sequē. nam licet anima in diuiduatur p̄ corpus occasionaliter sicut a causa sine qua nō ipsa tamen semel in diuiduata manē potest in diuidua sine corpe ut dicit Auicēna quez doctor allegat in littera.

Occasiōe plenioris

Quidē lic̄ p̄pōsite primo occurrerit ista q̄stio. Atz causa prima sup̄plex sit esse tū seu eē sine additiōe cōtēns nihilomin⁹ p̄fectōes omnū. et si nō sit in genere. Et videtur primo q̄ deus nō sit sup̄plex si scire possum⁹ deum esse nō scientes quid sit deus. igitur in deo eē et sua quidditas seu essentia distinguūt. nam si sic cognoscere nō possemus esse dei suam eēntiam ignorantēs. Secūdo si deus eē simplex sequeretur q̄ quilibet aliquid a deo apprehēdit apprehēderet totam eius eēntiam. nam qui cōtingit simplex contingit ip̄m totum. Tercio esse tū est quid p̄fectissimū siue capiatur eē tū p̄ esse transcendenti qd̄ nō includit posteriores p̄fectōnes. siue capiatur sp̄ialiter p̄ aliquo eē excludente posteriores p̄fectōnes sicut eē lapidis qd̄ nō admittit p̄fectōnes viuendi sentiendi et intelligendi. Si igitur deus sit esse tū in se erit imperfectus nō inducens p̄fectōes posteriores nec etiam p̄fectōnes ipsarū rerū. Quarto si deus esset esse tū. tū deus esset esse vniuersale quo quilibet res formaliter esset. quod est etroa

rum deus non sit alicui cōmisibilis. Quin to p̄fectōnes rerum sunt oppositae. sed oppositae nō sunt in eodem igitur p̄fectōnes rerum nō sūt in deo. Sexto arguitur contra ratiōnem qua doctor nititur ostendere q̄ deus non sit in genere. dicitur em̄ in ratiōne q̄ natura generis vel sp̄i non distinguūtur fm ratiōnem nature in diuersis speciebus vel in diuiduis. sed esse est diuisum in illis. Hoc autē videtur inuēniēter dictum. quia sicut natura animalis cōsiderata generaliter nō distinguūtur in homine et in asino ita ut videtur nec eē animalis cōsideratum fm p̄pōtionabilem cōmunitatez distinguūtur in homine et in asino. et sicut esse animalis cōsideratum specialiter in homine et in asino distinguūtur ita et essentia animalis accepta specialiter distinguūtur in homine et in asino. et similit̄ argueretur de esse hominis et de essentia hominis respectu suozum singulariū. Septimo deus est in genere substantie igitur et. Assumptum patet tum primo quia substantia dicit res p̄ se exis s̄ de se p̄ se subsistēs igit de se s̄ba. et p̄ cōs̄ quens eē in predicamento substantie. Tū secūdo quia omne qd̄ est aut est suba aut actūs. cū igitur deus nō sit actūs relinquit q̄ sit substantia. et ita idē sequit qd̄ prius. Octauo deus eē nomē appellatiuū fm gramaticū. igitur est vniuersale apud logicum. cū igitur deus nec sit genus nec d̄a nec p̄p̄ū nec actūs. Relinquitur q̄ sit sp̄ies et p̄ p̄is ponitur in predicamento etiam p̄ se igitur et. Nono ad hoc q̄ aliquid in genere collocetur sufficit q̄ in se habeat distinctōez rōnis ex pte rei cōmūabilis qualiter distinguūtur genus et d̄a. Sz doctor admittit in deo distinctōnem rōnis rei cōmūabilis igitur de p̄t in predicamēto collocari. Ultimo oē principū est reductiue in eozē predicamēto cū suo p̄māiato sicut p̄ctus et vntas reductiue ad gen⁹ p̄tatis. Deus at̄ est principū substantie. igitur de est in genere sube reductiue. igitur et.

In horum oppositū

est veritas et autoritas doctoris. Ad hāc q̄stionē est p̄culatim in d̄dū. Nū d̄m primo q̄ cā prima nec est p̄p̄bil cū alio nec in ea ex natura rei eē ulla p̄p̄sitiō. Prima p̄s p̄z q̄z in p̄p̄e q̄libz p̄s p̄ponēs se h̄z potētialit̄ respectu totū et etiaz respectu inf̄ vniuersis. Sūt em̄ p̄tes p̄z potētialit̄ alic̄ vmbiles q̄ actualit̄ sint vntas. s̄ ois potētialitas a deo relegat. igitur. scda p̄s patet tum qz

in omni compositio reperitur ex natura rei actus
 et potentia. **T**um quia omne compositum est po-
 steriorius suis componendis. deus autem est si-
 miltiter ens primus. **T**um quia omne compositum in-
 diget aliquo p[ro]ponere. igitur etc. **E**t isto sequitur
 correlatio q[uod] deus ipse est actus simplex et pur-
 tius. **I**tem nec hinc scitur nec hinc numerum plurimu-
 cabilis. **P**rima pars patet ex oppositio[n]e. **D**e-
 cunda pars patet in littera p[re]cedens lectionis.
Secundo dicitur id q[uod] esse omni in esse in se
 subsistens sine ulla additio[n]e seipso distinctum
 ab esse cuiuslibet creature. **P**rima pars patet q[uod]
 esse dei non est cum aliquo compositum. et p[ro]p-
 ter sequitur ip[s]um seip[s]um saltem. **S**ecunda pars patet
 quia esse dei nec est in altero receptibile. nec est
 ex natura rei per aliquod habens modum dicitur
 contradictibile. et ita sibi nihil superadditur. **T**er-
 cia pars patet quia cum esse divinum sit esse singu-
 laciter in se subsistens. ipsum est esse distinctum
 a quolibet alio esse. et quia esse divinum non desig-
 nat per dicitur. igitur seip[s]o et non per dicitur
 tiam ab alio est distinctum. **E**t isto sequitur cor-
 relatio q[uod] esse dei non est principium reip[s]e formale
 cuiusmodi est esse transcendens de rebus p[re]ter. ier-
 bile. patet ex oppositio[n]e. **D**icitur tunc tertio q[uod] sin-
 gule p[er]fectio[n]is etiam ipsar[um] reip[s]e componuntur
 in divinis esse non ut in rebus sunt. sed sup-
 ereminens et unius. **P**rima pars patet. **T**u-
 quia quicquid est p[er]fectio[n]is in effectibus meo-
 rusa p[er]hibet. deus autem est causa omnium esse-
 etia. **T**um sicut primum principium materiale
 eo q[uod] est maxime potentiale est un[um] effectissimu[m]. ita
 primum principium effectiuu[m]. eo q[uod] est actus ab
 omni potentia telegatus est simpliciter et uni-
 versaliter p[er]fectum. **T**um patet a simili. quia
 si calor per se existere haberet in se ip[s]o sine t[er]ra
 videretur et ea iditate cuiuslibet caloris inhe-
 rentia est in se subsistens habet p[er]fectione[m] totius la-
 titudinis e[ss]endi. **S**ed quia deus est causa reip[s]e non
 uniuoca sed equiuoca. id eo oportet p[er]fectiones
 reip[s]e esse supereminens in deo q[uod] sunt in rebus
 et quia in deo non est ulla compositio relinquitur
 q[uod] p[er]fectiones reip[s]e sunt in ip[s]o uniuersaliter. et si-
 patet e[ss]e dua pars oppositio[n]is. **E**t isto sequitur
 correlatio q[uod] p[er]fectio[n]es reip[s]e in deo non distm-
 guantur ex natura rei nec se vel ab ip[s]o esse-
 dei. patet ex dictis. **D**icitur quareto q[uod] ip[s]e
 deus cuius entitas est nequaquam limitabilis. nec est
 per se nec p[ro]p[ri]e reductiue in genere collocabilis.
Patet prima pars. quia deus nec est limitabilis

per se recipit extrinsecu[m]. nec p[ro]p[ri]e contrahes intrin-
 sicum. **S**ecunda pars patet. quia si deus per se
 poneretur in genere hoc esset sicut sp[irit]us. ut dicitur
 aduersarij. sed hoc imp[er]atur sic in omni sp[irit]u
 per se itur ex natura rei actus et potentia. im-
 tabile et limitans. formabile et formans. nam
 genus se habet ad dicitur. ut potentia ad actum
 limitabile ad limitans et sic de alijs. **A**d deo autem
 elegat omnis limitatio potentia et forma
 bilitas. igitur etc. **P**roterea si sic deus ex na-
 tura rei esset dissimilis. et ita esset intrinsecu[m] si-
 miltis per genus et dicitur. **T**ercia pars patet
 videlicet q[uod] deus non sit p[ro]p[ri]e reductiue in p[ro]p-
 tamento. quia et si deus sit principium reip[s]e non
 tam est p[ro]p[ri]e ipsum ear[um] intrinsecu[m]. sed extrinse-
 abn duntaxat. **T**um quia nedum est adequa-
 te principium reip[s]e unius generis. sed est transcen-
 dens principium reip[s]e cuiuslibet categorize. quia
 videlicet punctus et unitas qui collocantur in ge-
 nere p[ro]p[ri]etatis reductiue. sunt et p[ro]p[ri]e ip[s]a p[ro]p-
 tatis intrinsecu[m] et sunt generi p[ro]p[ri]etatis ad. ius-
 ta. igitur etc. **P**ossit tamen deus reductiue in ip[s]a
 et longinqua reductiue ad principalem partem en-
 tis salicet ad genus substantie. cuius deus est
 causa. si in necessariis et potiss. me. et sic saluaret
Doctor in libro de potentia rei in materia septima
 ubi videtur deum ponere in genere substantis
 reductiue. **E**t isto sequitur correlatio q[uod] ens
 de deo et de creaturis dicitur transcendens ac-
 ciritur q[uod] ens quod immediate in deo genera
 diuiditur. patet nam ens dicitur de deo et de crea-
 turis accipitur in tanta reas e[ss]entia. ut vel no-
 minat ip[s]um esse in se subsistens. ut in minima ter-
 tiam dicitur q[uod] substantia ip[s]i est. patet autem ens im-
 mediate diuiditur in deo genera hanc nomina-
 etiam q[uod] substantia ip[s]i esse. **E**t quo sequitur q[uod] in
 omni eo quod per se in p[ro]p[ri]e uniuersaliter ponitur re-
 p[ro]p[ri]e e[ss]entia substantis ip[s]i est. **U**n de substantia
 nominat etiam per se substantia ip[s]i esse. accidens
 nec nominat etiam substantia est per aliud sci-
 licet per substantia. **E**t hoc dicitur p[ro]p[ri]e se q[uod]
 q[uod] si deus est in genere tunc ens est. et accepti re-
 sed dicitur q[uod] accipit dicitur immediate in deo genera
 diuidit. q[uod] est deus deus substantia suo esse. h[ic] ip[s]e sunt
 et deus ens q[uod] diuidit immediate in deo p[ro]p[ri]e
 meta si p[ro]p[ri]e et gen[er]e respectu rei nec de deo p[ro]p[ri]e
Ad obiectiones. **A**d prima dicitur q[uod]
 sicut dicitur p[ro]p[ri]e. et hoc de deo dicitur q[uod] est
 conapiendo hanc p[ro]p[ri]e deus est. h[ic] isto modo

Handwritten marginal notes:
 q[uod] p[ro]p[ri]e dicitur q[uod] p[ro]p[ri]e
 sit p[ro]p[ri]e dicitur ad q[uod] dicitur
 p[ro]p[ri]e dicitur q[uod] dicitur ad p[ro]p[ri]e
 p[ro]p[ri]e dicitur q[uod] sit p[ro]p[ri]e dicitur q[uod] dicitur
 p[ro]p[ri]e dicitur q[uod] sit p[ro]p[ri]e dicitur q[uod] dicitur
 q[uod] p[ro]p[ri]e dicitur q[uod] sit p[ro]p[ri]e dicitur q[uod] dicitur
 deus est p[ro]p[ri]e q[uod] dicitur p[ro]p[ri]e dicitur q[uod] dicitur
 no[n] sit p[ro]p[ri]e dicitur p[ro]p[ri]e dicitur q[uod] dicitur

do esse nō est idē q̄ dei eētia. **A**lio mō eē ac
cipit. ut p̄ actu eēndi seu exōi. quomō in deo pe
mitus rē sunt eē et essentia. et hoc mō scimus q̄
ignora mus simul dei esse et eius et eētia. **A**n
ex creaturis agnosim⁹ et eē dei et eius essen
tiam sub cōmuni intēse. attribui mus eē deo
tam esse q̄ eētia. quid autem sit dei eē sub
ppria ratione. et quid eius essentia ignora
mus. non eē scimus specialiter quid sit esse dei
vel eius essentia. sed potius quid nō sit. **A**nde
scimus quodāmodo affirmatiue q̄ deus sit act⁹
q̄ autem sit purus negatiue cognoscē
tes q̄ nō sit potentie p̄mixtus. **A**d scidam
dicitur q̄ licet deus in se sit simplex tamen ip̄ e
exōit composere in nostrum intellectum. et ita
dei essentia a nobis in hac vita nequit tota ap
prehendi. verum etiā nec a beatis potest tota
prehendi. quia et si beati cognoscant eam totā
nō tamen totaliter cognoscūt eam id est omni
bus modis quibus est ip̄e cognoscibilis.
Ad reatim dicēdum q̄ licet esse tū transcendēs
sit imper̄fectum respectu esse vitalis esse sensiti
ui et esse intellectualis ipsum eē transcendēs lo
gicē et fm̄ rēōnem intēse contrahentium.
et similit̄. quāuis ipsum esse exceptum in alia
quam natura. am̄ specialem sine perfectōne vitali
quā nōdi est eē lapidis sit imper̄fectū respectu ip
sius esse vitalis in aēre vel respectu esse intel
lectualis in homi. tamen ipsum esse fm̄ stari
ter in se subsistens singulari p̄fectōne in se com
prehendit. **A**nde nec ipsum est ex natura eē in
transcēte perfectibile ut eē transcendens nec eē im
per̄fectū respectu aliū uis esse in alio reipi qua
liter est imper̄fectum esse nō uientis respectu
se esse uientis. **A**d quartam patet in com
mento quid dicō n. **A**d quintam dicēdum
q̄ ratio militaret si perfectōes eēū essent in do
pat. formiter qualiter sūt in rebus. cuius opposi
tum superius dicebatur. **A**d sextam dicēdū
q̄ licet esse sumptū absolute. et fm̄ se possit sal
tem fm̄ eādē accipi cōmunit̄ in quātum eē
contrahitur fm̄ rēōnem per esse vitale et esse
vitale per esse sensitū et sic de alijs. **A**utem
men eē dicitur esse substantie esse animalis vel
esse homin. tūc esse designatur cum vaga sine
gularitate si ut cum dicitur curfus hominis. cur
fus designatur vague individualiter. nam sicut
currere nō attribuitur homini prout homo acci
pitur in sua cōmunitate sed in quantum homo
est singularizatus cum actōes sint suppositōis

ita cōsimiliter nec esse attribuitur seu cōuenit
alicui cōmuni in quātum illud am̄nē considerat
tur in sua cōmunitate. quia sic vniuersalia vni
uersaliter existēnt in natura. sed cōuenit com
munit̄ in quātum ipsa sunt singularizata in
individuo cui p̄ mo competere existere tanq̄ ei
quod est. licet fm̄ rēōnem prius cōueniat for
me vel eētie tanq̄ ei quo est ad sensum superi
us expositum. **S**ic his patet q̄ cōmunitas esse
animalis nō est appropriabilis cōmunitati eē
tie animalis. sed potius am̄nitiati huius q̄ di
citur aliquod animal quod est vagi individuali
Ande eē substantie appropriatur in cōmunitate
hinc q̄ dicitur aliqua substantia et esse corpo
ris hinc quod dicitur aliquod corpus. et sic de
alijs. **S**ic itaq̄ am̄nitas eē animalis est sola
cōmunitas individualis vaga si cōmunitas es
sentie animalis est cōmunitas etiam complete
vniuersalitaris. **A**nde nō irrationabiliter conce
ditur q̄ exempli gratia homo et asinus non di
uerfifantur in essentia animalis tamē diuer
fificant in esse animalis. **S**ecūdo patet quare rēō
nabiliter cōceditur q̄ homo et asinus cōueniāt
in animali cōsiderato essentialiter. et non in
animali cōsiderato existentialiter. **N**am ani
mal existēs designatur vague individualiter ut
animal curfus. **T**ercō p̄ quare essentia anima
lis attribuitur homini et asino etiam cōsidera
tis in sua cōmunitate sed esse animalis nec eis
nec animali competit cōsideratis cōmunit̄.
sed ut cōsideratur in individuo tanq̄ vna in
se singularizata. **Q**uarto patet q̄ eētia cōna
biliter prius attribuitur speciei individue. econ
tra vero esse prius attribuitur individuo q̄ spe
ciei. **Q**uinto patet q̄ quāuis superius dicebat
q̄ esse existētie etiam competet nature specifi
ce ut nature accēte cōmunit̄ per hoc tamen
non est intelligendum q̄ existere cōueniat na
ture specificē seu cōmuni in quātum ipsa cōmuni
ter accipitur. sed in quātum ipsa cōsideratur in
singularibus in quibus licet non sit pprie singu
laris vel individua est tamen singularizata et
individua. et istud est memorie cōmōdandū.
Ad septimā quo ad primā p̄t̄ q̄ de nō ē
fuda. pat̄ fuda nomē gen⁹ generali. tūc nā h
mō ut dicit̄ ē sba ē res p̄ se subsistēs ip̄s eē. **S**mo
di nō ē de. si at̄ fuda. capiat̄ tūc de. ut
ta. pat̄ est res p̄ se subsistēs. tūc deus diu. posset
sua. sed tūc substantia non ē mēdy cōdiuētis
sp̄m ens q̄ immediate diuidit̄ in tēz generā. s

est membrum concludens ens acceptum transcen-
ditur. Quo ad secundam partem dicitur quod si om-
ne ens dicitur substantia vel accidens oportet
dicitur vel substantiam ex parte transcendentius quod
ut est genus generalissimum. Vel oportebit ens
ex parte restrictius quod sumitur cum de deo et crea-
tunis predicatur analogice. Ad octavam de
per interceptorem sequitur plura enim sunt nomina
appellativa secundum grammatice ut chimera vel om-
nis et alia syncategoremata que non sunt uni-
versalia apud logicum. Nam grammatice acci-
dit modum significandi logicus autem preterit ad ipsam
naturam rei. Ad nonam dicitur quod in se non
solum est distinctio rationis rei rationabilis qua-
lem Doctor in deo ponit. verum etiam in quali-
bet se recipibilis est distinctio ex ipsa natura rei
etiam in se accepta quod in deo ponere esset
eo. Ad de imam patuit in quarta oppositio
quid sit dicendum.

Secundo circa literam oc-
currit ista dubitatio. Vix quod esse sit presanti-
us quod essentia tamen essentia est infinita et est
est finitum in ipsa intelligentia. Et arguit
primo contra primam partem tituli. nam primi-
pium est presantius suo principio. sed etiam
est principium ipsius esse. igitur essentia est pre-
stantior quod ipsum esse. Secundo arguitur con-
tra secundam partem tituli. quia si etiam in se patet
esset infinita hoc vel esset infinitate molis vel quod
tatis. vel infinitate perfectionis. Ad primum quod
illa infinitas conuenit solum quoditati. Nec secun-
dum quod sic essentia intelligentie esset infinita quod
fectionis. vel esset saltem longe perfectior quod ip-
sum esse.

In oppositum Veritas est au-
toritas Doctoris in litera. Ad istud dubium dicitur primo
quod nedum in intelligentia veritas etiam obliet ipse
sum esse preuenit simpliciter essentiam in perfe-
ctione. Patet quia in quolibet creato esse compa-
ratur ad essentiam sicut forma ad materiam. Unde
de sicut forma est actus et naturalis materie et eius-
dem generis cum materia. ita esse est existentia
lis actualitas essentie. et est eiusdem generis cum
essentia. Ex isto sequitur correlatio quod esse est
et essentie intelligentie conuenit simul esse. ta-
men esse prius producit naturalis ordinis pri-
oritate. Secundo dicendum quod in intelligentie
essentia dicitur infinita eo quod ipsa in alio non recipit

pitur quo contra ipsum esse susceptum in essen-
tiam si non dicitur. Patet nam esse et ipsum
in essentiam sicut actus in potentiam. Actus au-
tem per potentiam quocummodo sinitur in se in
ipsam recipitur. Essentia vero in intelligentie si
recipitur in materiam. eo quod intelligentie sunt sub-
stantie a materia separate. suntque per se indis-
uidue. Ex isto sequitur correlatio quod infinitas
essentie in ipsis intelligentie infinitate materie
partim est dissimilis. partim pariformis. Patet
quia sicut materia in alio non suscipitur. ita
nec essentia. Verum tamen materia est viciosa
susceptiva forme diuersarum. ratione cuius in de-
terminata et infinita dicitur. Essentia vero vni-
us rei nequit viciosa in se suscipere diuersas ex-
istentias.

Ad rationes Ad primam dicitur
quod etiam et forma
non sunt principia esse existentie nisi in quantum
esse prius naturaliter in formam suscipitur vel
in essentiam quod suscipitur in suppositum vel in
materiam ut superius est late declaratum. Ad
secundam ipsa forma partis dicitur principium
constitutiuum ipsius esse etiam in quantum est eius-
partes etiam principales. Ad secundam dicitur
quod etiam nec est infinita infinitate molis. nec infinitate
te perfectionis. si infinitate irreceptibilitatis. quod
scilicet non recipitur in alio ut patuit superius.

Tercio occurrit ista

Dubitatio. Vix rationales anime indiuiduate
per corpus occasionaliter post separationem dis-
tinguantur dumtaxat numeraliter. Et arguit
primo sic. ipsa anime intelligit indiuidua prius
est terminus creationis. eo quod actiones sunt cie-
ta singularia. sed anima est prius terminus cre-
ationis quod in formet corpus. igitur anima prius
intelligit indiuidua ante ipsius esse corpore uni-
onem. Secundo sic differentia formalis est
differentia specifica. sed anime separate differ-
entur formaliter. igitur differunt specificiter. Ad hoc
patet. quia anime separate sunt sole forme ab-
inuitate diuersa. Tercio si anime separate disti-
guentur numeraliter sequeretur quod ipse etiam quod
te. De qua patet. quia eis attribueretur nomen
eius indiuidualis qui videtur esse de genere quod pri-
oritate. Quarto de hanc causa dicitur et effectus
Si ergo corpus sit causa indiuiduationis anime ra-
tionalis. sequitur quod corpore subiecto preterit ani-
ma indiuiduatio.

In horum oppositū

est autoritas doctoris. Ad hanc questionem dicendum primo qd rōnalis anima sine corpore effici nequit indiuidua initialiter ob qd eius indiuiduatio dicitur ex corpore dependere occasionaliter patet nā vnicuique forme est naturalis sue proprie materie vniuersalis et p̄ h̄c est p̄ter eius naturam qd a sua materia sepeatur prius autem cōuenit alicui quod est finis eius naturae qd id quod p̄ter ea; igitur anime rationali que est forma nō congruit creari extra corpus. Preterea p̄fectus est prius imperfecto. p̄ autē a toto sepeata est igitur facta igitur rō. Preterea si anima crearetur extra corpus ipsa nō esset postea naturaliter corpori vniuersalis. cum igitur anima naturaliter sit actus primus corporis. patet qd sibi repugnat creari sine corpore. quia igitur anima rationalis exigit in creati corpori cum quo creabit quādam cooperatio nem singularem seu cōmensuratiōnem proportionalem. itē eius indiuiduatio dicitur aliquo modo ex corpore dependere. sed quia est indiuiduale rōnalis anime nec obligatur corpori nec cōphendit ab eo nec eius p̄manētia dependet ex corpore. anima quādammodo aliam formam. itē corpus potest esse causa occasionalis indiuiduatiōnis anime rōnalis qd causa p̄prie dicta. nec cōgruat dicitur esse essentialis causa. qd ad fieri potest. vnde de anima in hoc est or̄p̄n inter intelligētiās q̄ sunt omnino p̄ se indiuidue et inter formas alias quas indiuiduatio dependet a materia simpliciter et in fieri et in p̄manētia. Ex isto sequitur correlarie qd anime sepeate appetitū naturalem suo corpori cōuenit. quāte resurrectio mortuorum ventura quāte ex lumine naturali. prima p̄ patet ex dictis. secūda p̄ patet quia appetitū naturalis nō frustratur finem totam sp̄z.

Ad in secūdo qd anime rōnales a corpore sepeate distinguuntur soluz numeraliter. nec distinguuntur tū p̄prie formaliter. patet prima p̄ quia cum anime rōnales corporibus vnde distinguuntur tū numero si eadem sepeate distinguerentur sp̄z tū anime in sua sepeate acquirerent nouas substantialitatem specificam. n. et p̄ cōsequens eorum p̄prie vel tū substantialitatem vel saltem ampliantur. secūda p̄ patet quia distinctio p̄prie formalis dicitur que originaliter accipitur penes diuersam eōdem forme vel penes diuersa p̄cipia formalia et essentialia. Distinctio autem animarū sepeatarum sumitur finem diuersam cōmensuratiōnem

nem ad diuersa corpora quibus fuerit vniuersalis quibus etiam remissum naturali appetitū remissum. Ex isto sequitur correlarie qd binarius dicitur attribuitur animabus sepeatis duobus hominibus et ipsis intelligentibus. patet nā n̄ intelligentibus attribuitur binarius formalis et specificus qui resultat ex diuisione generis p̄ suas differentias. Hominibus autē attribuitur numerus de genere quantitatis q̄ eis formaliter inheret. In animabus autem sepeatis oportebit medium cōpensare. nam licet animabus sepeatis etiam finem sepeate binarius constituitur ex vno finem qd vniuersalis nominat in pluribus qd adhuc sistit in genere substantie tū binarius constituitur ex vno finem qd vniuersalis nominat formam vniuersalis de genere quantitatis nō attribuitur animabus sepeatis finem sepeate nec etiam eis formaliter inheret. vnde si anime sepeate dicantur due finem hūc binarium hoc est quia ille binarius presens existit in hominibus quorū ipse anime fuerunt presens vel etiam adhuc inheret corporibus in quibus presens et que adhuc quodammodo ipse anime concernit.

Ad rationes Ad primam dicendum qd cōueniret si anima rationalis p̄prie seorsum crearetur que tamen solum corpori increatur in qua increatione necessario cōintelligitur corpori cōiungi. Ad secundam dicendum qd licet anime sepeate sint diuersae forme indiuiduales nō tamen p̄prie differunt formaliter ut patet. Ad tertiam patet quid sit dicendum ex ultimo correlatio. non enim sequitur qd anime sepeate vel sint quāte finem sepeate vel quāte inheret eis formaliter si dicantur due finem qualitatem numeralem. sicut quāte albedines dicuntur due numeraliter tū ipse nec finem sepeate nec eis quāte inheret formaliter.

Ad quartam dicendum qd corpus potius dicitur occasio indiuiduatiōnis anime rationalis qd causa. Preterea est causa potius in fieri qd in facto esse. Vel dicendum qd licet corpus subtrahatur tamen ipsum manet substantialiter eo qd materia prima est incoceptibilis. potest igitur saluari qd est quodammodo causa indiuiduatiōnis anime sepeate etiam post eius sepeatiōnem. inquit etiam anima sepeata habet naturalem remissum ad corpus in quo presens.

Et quia in istis sub.
In hoc parte doctor inter segit qualiter se habeat

essentia substantiarum separatarum ad participandum ipsas intentiones logicas. Et ostendit Doctor primo quod in separatis reperitur genus species et. Secundo declarat ubi in eis genus et differentia sumantur quod in eis genus et differentia accipiuntur aliter quam in substantiis materialibus. ibi Hoc tamen sciendum. Prima pars est tripartita. Primo enim facit quod dictum est. secundo remouet cauillationem quandam. ibi Causa earum differentie. Tertio ostendit quod non eodem modo nobis sunt ignote differentie substantiarum separatarum et differentie substantiarum materialium. ibi Accidit autem. Dicit igitur primo quod quia in substantiis separatis reperitur distinctio inter quidditatem et esse. ideo ipse substantie separate sunt ordinabiles in genere et per consequens in ipsis sunt reperibiles intentiones logicas. cuiusmodi sunt genus species et differentia. nam illud quod proprie ponitur in genere est species que ex genere et differentia constituitur. Deinde ibi. Causa earum remouet Doctor cauillationes. dicens quod in intelligentiis inueniuntur differentie ex natura rei. non obstante quod earum proprie differentie nobis sunt occulte. nam quarundam substantiarum materialium proprie differentie sunt nobis ignote secundum se. licet circumloquamur eas per differentias accidentales. ut puta per proprias passiones que sunt effectus proprie diuinitatis ex differentis essentialibus. Deinde ibi. accidit autem. Doctor subdit quod differentie proprie substantiarum immaterialium nobis sunt ignote penitus. tam scilicet secundum se quam secundum proprios suos effectus. eo quod proprie passiones earum etiam nobis sunt occulte. in materialibus autem ut perfectus sunt nobis manifeste. saltem proprie passiones earum quibus essentialis differentia circumloquimur. Deinde ibi. hoc tamen sciendum. Doctor declarat unde sumantur genus et differentia in substantiis separatis. et tripartitur hec pars. Nam ostendit primo quod diuisi uide sumantur genus et differentia in substantiis materialibus et in substantiis separatis. Secundo ostendit quod tam genus quam differentia sumantur in intelligentiis a tota quidditate. differenter tamen considerata. ibi Modo tamen differentie. Tertio repellit duas cauillationes ibi. nec oportet. Dicit igitur Doctor factus primo quod in substantiis materialibus genus sumitur ab eo quod est materiale in re. differentia uero sumitur ab eo quod est formale in ipsa re. ad quod allegat Auicenam dicentem. in principio sui libri de anima. quod in rebus compositis ex materia et forma. ipsa forma est differentia

etiam simplex ipsius suppositi. quod non sic intelligitur quod forma sit differentia. sed quod sit differentie principium. ut dicit idem in sua metaphysica. Dicit aliter differentia reum materialium simplex. quia sumitur a forma que est pars quidditatis. et non tota quidditas. in substantiis autem separatis tam genus quam differentia sumuntur a tota quidditate. eo quod illae substantie sunt simplices non partibiles. Et ideo dicit Auicena in principio de anima quod differentiam simplicem non habent nisi species substantiarum compositarum. Deinde ibi. modo tamen differentie. Doctor ostendit qualiter genus et differentia sumuntur in separatis a tota quidditate differentie modo. Dicit quod genus sumitur in eis ab illo in quo omnes conueniunt scilicet intelligentie. et differentia sumitur ab illo in quo ab inueniuntur differentie. Quia igitur substantie intellectuales conueniunt in immaterialitate. et differentie ab inueniuntur in gradu perfectionis scilicet penes recessum maiorem vel minorem a potentialitate et accessum ad actum purum. ideo genus sumitur in eis ab eo quod consequitur illas in quantum sunt immateriales. sicut est intellectuales. uel aliquod huiusmodi differentia uo nobis tamen ignota in ipsis sumitur ab eo quod consequitur terminatum gradum perfectionis ipsarum. Deinde ibi. nec oportet. Doctor repellit duas cauillationes. secundam ibi. nec iterum. Prima posset fieri formae. differentie sumpte secundum magis et minus perfectum seu secundum diuisos gradus perfectionis sunt accidentales. sicut patet de magis albo et minus albo. Si ergo differentie in substantiis separatis sumantur penes maiorem et minorem recessum a potentialitate et accessum ad actum purum. sequitur quod substantie separate solam accidentaliter distinguantur. Respondet Doctor quod magis et minus perfectum seu diuisi gradus perfectionis in formis attenduntur dupliciter. Uno modo solum penes diuisam participationem ipsarum formarum a diuisis substantiis. qualiter attenduntur in albo magis perfecto. et in albo minus perfecto que non diuisificant speciem. non enim diuisificant albedinem secundum se. cum ipsa albedo non sit minus albedo in minus albo quam in magis albo. Alio modo attenduntur diuisi gradus perfectionis penes ipsas formas etiam secundum seipsas. qualiter attenduntur in anima minus perfecta. ut puta vegetatiua. et in anima magis perfecta scilicet in anima sensitiua uel intellectiua que speciem diuisificant. forme enim secundum se in indiuisibilibus consistentes non admittunt diuersos gradus

perfectiois sicut sine diversitate specifica. Cum igitur substantie se pate sint solli forme a subiecto non precipuales. sequitur quod in ipsis magis perfectum et minus perfectum sicut diversificantur. Deinde ibi. nec iterum. Repellit doctor secundam causam nullationem qua quis se obijerit. si in substantiis separatis diversi gradus perfectiois sint specifici tunc oportet quod divisio substantiarum intellectualium sit per duas differentias reales. Dicit doctor quod hoc non est necessarium. ad quod allegat auctoritatem philosophi in undecimo de animalibus. sed eam dicit non adiungit. Potest igitur dici quod hoc non est necessarium quia in substantiis separatis dicitur proprie nobis penitus sunt occulte. unde divisio substantiarum intellectualium non sit per veras differentias. Et quia substantia intellectualis dicitur coequere in plures species quod in duas. quod ad modum etiam animal rationale dividitur in plures species coequens quod differentie proprie nobis etiam sunt ignote. unde divisio substantiarum intellectualium non sit per duas dicitur tamen. Deinde ibi. tertio modo inveniunt. Recolligit doctor qualiter reperitur essentia in substantiis materialibus. Dicitur quod quia in eis esse recipitur in essentiam et alterius essentia recipit in materia signata. et hoc sicut rationem vel aliter et realius. quia ipsa esse prius recipitur in forma. et forma ulterius in materiam. ideo substantie materiales dicitur sicut tam superius quam inferius. sicut tam penes esse quam penes rationem vel formam. verum tamen penes materiam dicitur possent quodammodo in fine. Et subiungit doctor quod in substantiis materialibus proprie divisionem materie signate possibilis est pluralitas individuum sub una specie. qualiter autem se habeat essentia substantiarum compositarum ad intentiones logicas est superius propositum.

Circa litteras preex
posita dicitur primo ista dubitatio. Verum nec possit rationalis anima ex sua naturali facultate differentias intelligentiarum proprias nec generum earum primam cognoscere. Prenotandum quod suba que est genus generalissimum est remotum genus ipsa eum intelligentiarum. Genus autem earum primam circuloquimur per substantiam incorpoream vel immaterialem. Et circa istud genus primam quibus intelligentia habet aliquam dicitur sibi propriam nobis ignotam penitus.

Considerandum dicitur quod licet ratio naturalis anima ipsis intel-

ligentibus quodammodo sit congenita tamen ipsa nec est eiusdem speciei nec proprie eiusdem generis primi cum ipsis intelligentibus cum ipsa naturaliter sit forma corporis preter naturam a corpore separabilis. Unde ipsa est naturaliter per speciem et non per se completa species quare non debet poni eiusdem generis primi cum substantiis separatis. Huius autem oppositum quibusdam fuit erroris occasio dicebant enim quidam animam rationalem esse eiusdem generis proximum cum intelligentibus qui proprie concedebant quod anima rationalis intelligendo. se ipsam agnosceret similiter generum primam in intelligentibus. quidam etiam dixerunt rationalem animam seu intellectum agentem esse eiusdem speciei cum intelligentibus concedebant quod ipsa anima rationalis anima seu intellectus agens per completam sui ipsius intellectionem potest assurgere in comprehensionem quod dicitur in intelligentiam etiam quo ad duas species animas.

Ad dubitatem Igitur tamen dicitur primo quod anima rationalis remotum genus intelligentiarum potest comprehendere sed eorum genus proximum dicitur intelligit quodammodo circuloquone. patet nam species intelligibiles rebus materialibus sunt principia cognoscendi substantiam in qua conveniunt intelligentie cum rebus materialibus per abnegationem autem materie et proprietatum rebus materialibus circuloquimur genus intelligentiarum primam negativam nuncupantes intelligentias substantias immateriales et incorporeas. Verum etiam rationalis anima per cognitionem rebus materialibus potest etiam per cognitionem sui ipsius et sui agentis intellectus qui est quodam precipatio luminis seipati assurgere potest in quodam affirmativam circuloquone generis primi in intelligentibus pro ut se per perfectiones quas anima reperit in se ipsa supereminetius attribuit intelligentibus. Unde vocat eas substantias intellectuales. Verum tamen huiusmodi locutus sulcitur in negatione. dicitur enim intellectuales quasi sine discursu intelligentes. Deinde dicitur quod nequaquam potest comprehendere rationalis anima differentias intelligentiarum proprias ex sua facultate propria. patet non enim potest asciuius intelligentie dicitur concipere propria cognitione negativa. nam cognitio propria negativa unius dicitur erigit aliqualem cognitionem affirmativam oppositam dicitur. Et etiam nec possit intelligere dicitur intelligentiarum penes earum proprias passiones vel penes se ipsas patet. nam cognitio sicut intentione sue ultime dicitur requirit in intelligibilitate aliquid

similitudinē propriam ipsius rei intellecte. Cū igitur ratio anima nequeat acquirere ex facultate sua naturali similitudinē propriam alicuius intelligentie sequitur oppositum. nihilominus tamen negatur quia rationalis anima habeat potestatem obedientialem ad recipiendū influxum a superioribus quodammodo sicut materia prima habet potestatem obedientialem ad recipiendam animam rationalem que sibi formiscus influit. et ex ipsa non educitur. ut autem per huiusmodi influxum anima rationalis separata posset perficere incompletam cognitionem generis primi ipsarum intelligentiarum et tamen posset assurgere in apprehensione distinctarum vel etiam earum est questio curiosa. Vix autem asserentur quia facultas anime naturalis non est proportionata huiusmodi influxui. ideo ipsa per hunc influxum nequaquam potest perfecte comprehendere intelligentiarum quidditates. sed distingat eas apprehendere seculariter et confuse. si enim superiorum illustratio asideretur in sua limpiditate. tunc est in proportionata naturali facultati anime cognoscentis. si autem asideretur ut comtemporata naturali facultati anime. tunc eius representatio est umbrosa non proportionata apprehensionem intelligentie secundum eius quidditatem. Patet igitur conclusio quod anima rationalis nec per rationem ad species intelligibiles rerum materialium nec per questionem cognitionis simplicius et simpliciter intelligibilis quod est intellectus agens. nec etiam per influentiam a superioribus proportionatam sue naturali facultati potest assurgere in comprehensionem quidditatis intelligentiarum. etiam quantum ad intellectus possibilis fuerit per lumen intellectus agentis comprehensus. Sed omnibus modis adductis cognitio anime manet speculativa et enigmatica et non quidditatis intelligentiarum apprehensiva. Quia etsi anima sit separata veritatem gradatam cognitionis unius modi est limpidior quam cognitio secundum modum alium secundum quod est luculentior et luculentia intelligentiarum in uno quam in reliquo. Quinetiam per separationem anime a corpore limpiditas sue cognitionis secularis respectu intelligentiarum sit amplior et intensior. quia pro speculum est politius tanto in ipso est expressior seu intensior ymaginis resplendentia. quam tunc obiectum est secundum situm proprius tanto ymago est extensior seu amplior. sed si liberat uti metaphora anima separata a subigine corporis est politior quam iuncta. est etiam intelligentia propria anime separate quam iuncte. nam ordo in spiritu

alibus equivalet situi in corporalibus. Constat autem quod anima separata subordinat erectius et instantius coordinatur ipsis intelligentiis quam anima iuncta corpori. igitur et. Preterea anima separata perfectius se intelligit quam iuncta. separata enim se intelligit per se ipsam. iuncta autem se intelligit per aliam. Preterea intellectus agens separatus illustrat libere intellectum possibilem quam unicus corpori. nam in corpore etiam convertitur ad fantasmatum. Preterea intellectus possibilis per separationem recipit habundantiam influentiarum a superioribus qua ad cognitionem superiorum vigetatur. Sed quia rationalis anima per se non habet completam specificam subsistentiam nec cognitionem determinatam. ideo appetit suo corpori aliam tamē dispositio rerum. Ex dictis patet quod multum rationalis anima separata tenet vegetatigini suo conditori qui eam tam mirifice et supernaturae liter elevat ad cognitionem matutinam beatificam visionis. Supra dictis autem meo iudicio ferre assentiunt ipsi Albertiste. dicunt enim ipsi quod intellectus possibilis etiam formaliter comprehensus per agentem intellectum intueri potest dumtaxat intelligentias quodam amplexu apprehensivo et attractivo. non apprehensivo suorum rationalium terminorum qui sunt distincte earum proprie. Unde dicunt quod intellectus humanus agnoscere potest quia intelligentie sunt. et hoc per signa suorum effectuum. etiam quod non sunt discernit determinate. quod autem sint non diiudicat nisi infirmiter. sicut visus corporalis infirmiter diffundit super pelagus litoreum non inclusum. Opinantur tamen Albertiste quod anima rationalis adhuc unita corpori posset etiam naturaliter per raptum extatis obdormitōnis seu sompnialis vel similis alienationis suum intellectuale inveniri ab enigmatibus fantasiarum et species intelligibilibus rerum materialium totaliter altere sic ut sua contemplatio soli luminis agentis intellectus innitatur. a quibuslibet autem rerum sensibilibus species intelligibilibus auerteretur. et dūtaxat ad intelligentias quertatur. in qua questione sit quedam applicatio luminis agentis in intellectus ipsius anime ad sincerum lumen intellectuale ipsarum intelligentiarum. in qua applicatione saltem raptim ad intelligentiarum intuitum evolat reiformem. Sed in hoc Thomiste non assentiunt Albertiste.

Tercio circa literam octavam currit ista dubitatio. Vix genus et distinctio in se

stantijs separatis sumatur aliter q̄ in substan-
tjs compositis. Et videtur q̄ nō nam tā in sub-
stantijs compositis q̄ in intelligentijs necessa-
riū est q̄ sumatur gen⁹ ab eo q̄ se habet ex na-
tura rei ut potentiale. differētia vero ab eo q̄
se habet ex natura rei ut formale. Et sicut in sub-
stantijs compositis materiale q̄ p̄ genus defi-
gnatur p̄emptificatur fm̄ rem cū formali per
differentiam designato. diversificatur autē ab
eo fm̄ rationem. sic similiter in intelligentijs po-
tentiale designatum p̄ ip̄arū genus et actuale
designatum p̄ ip̄arū differentia diversificatur
fm̄ rationem etiam in natura rei stabilitatē. igitur
in intelligentijs sumitur genus et differen-
tia pariformiter sicut in substantijs compositis.
Assumptum patet quia alias deo nō repugna-
ret repobilitas in genere. **Secūdo** nō vide-
tur verū q̄ doctor dicit q̄ genus in substantijs
compositis sumatur a materia et differentia a
forma. nam tam genus q̄ differentia in substā-
tjs compositis sumitur ab aliquo complectēte
tam formā q̄ materiaz ut patuit sup̄ius in q̄n-
ta lectōne

In horum oppositum est auctori-
tas doctoris in litera
Responso dicitur q̄ in essentia substantiarū se-
paratarū sunt utiqz repibiles fm̄ rationem et
am in natura rei stabilitatē potentialitas que
fundat rationem generis et actualitas que fun-
dat rationem differentie. Est em̄ essentia intel-
ligentis potentialis respectu esse existentie cui
subsistentur et est actualis put in ip̄a fm̄ se re-
p̄itur determinatio ad esse specificum. unde ge-
nus remotum q̄ est substantia sumitur in ip̄a
intelligentia put eius essentia est p̄ se substra-
ta ip̄i esse existentie. prout autem hec ip̄a eēn-
tia est substrata ip̄i esse existentie intellectuali
sic ab ea sumitur genus p̄p̄inquū. Differētia dō
subalterna sumitur penes determinatōem eēn-
tie ad esse substantiale intellectuale. Differētia
vero specialissima sumitur penes determinatio-
nem essentie ad determinatū gradum p̄fectio-
nis intellectualis. huiusmodi tamen determina-
tōnes essentie nō sunt p̄ diversos gradus for-
marum virtuales quemadmodū in homine de-
minatio nature corporalis fit p̄ gradum vege-
tariū sensitivū et intellectivū. **Ubi** aduertē-
dum q̄ quīs in homine non fit nisi una forma
tamen illa habet quādam expansionem virtua-
lem sic q̄ in ip̄a sunt diversi gradus formarū

virtuales quorum prior se habet materialiter
respectu posteriorum. huius autem signū est q̄
in homine a gradu vegetatio p̄fluit aliq̄ue po-
tentie naturales realiter condistincte potentie
naturalibus p̄fluentibus a gradu sensitivo et
etiam a gradu rationali. quinetia potentie p̄-
fluentes a priori gradu habent se etiam fm̄ re
materialiter respectu potentiarū p̄fluentū a
gradibus posterioribus. Sic autē nec est in in-
telligentijs nec in accidentibus. nam exempli gra-
tia passio ipsius coloris que est et immutativū
visus et passio albedinis que est esse segregati-
vū visus nec differit realiter. nec passio coloris
se habet fm̄ rem ut stramentum materiale res-
pectu passionis ipsius albedinis. sed differit so-
lum fm̄ rationem superioris et inferioris. nec una
est realiter stramentum materiale alterius sed
solum fm̄ rationem. similiter patet de passione
trianguli et de passione psychelidis. et similiter est
cōiecturandum in intelligentijs.

Ad obiectōes Ad primā dicitur
lo sit cōformitas. tamen in substantijs compositis
reperitur amplius. Nam in ipsis genus rep̄i-
tur sumi ab aliquo gradu p̄portōnabili ip̄i ma-
terie. differētia vero ab aliquo gradu p̄portio-
nabili ip̄i forme. In intelligentijs autem sumi-
tur tam genus q̄ differentia penes eūdem gra-
dum simplicem consideratum tñ diversimodē. s-
potentialiter et actualiter seu terminabiliter et
terminative. nō em̄ in intelligentijs reperitur talis
expansio gradualis qualis in substantijs compositis.
Ad secūdam dōm q̄ dicitur doctoris nō ē
sic intelligendū q̄ genus p̄cise sumat a materia
que est ps p̄p̄tōnis p̄p̄cise. s̄ potius q̄ sumat
a materiali s̄ou forme q̄ est ps p̄p̄tōnis meta-
p̄p̄cise et p̄p̄tōnis rōcinabilis qualis est coele-
mentatō gradū virtualiū. cuius modi sunt gra-
dus elementaris mixtionalis vegetativus sensi-
tivus et intellectivus.

**Dequit̄ tertius trac-
tatus de essentijs ip-
soy accidentiū.**

De crestat vi

Hic est tractatus tercius presentis apud in quo doctor determinat de essentia ipsorum actuum. Et diuinit tractatus iste in duo capitula quemadmodum alij duo tractatus precedentes. In primo enim determinat de essentia ipsorum actuum metaphisice. In secundo vero determinat de essentia ipsorum actuum logice. ut puta per comparationem ad intentiones logicas. ibi sciendum etiam est. Primum capitulum subdividitur in duas partes. In quarum prima ostendit qualiter reperitur essentia in ipsis actibus. In secunda ostendit qualiter ipsa actus a substantia et a principiis substantie derivatur. ibi sed illud quod maxime. Adhuc autem prima pars subdividitur primo enim ostendit absolute qualiter reperitur essentia in actibus. De iudo manifestat ite preparatur. ut puta per comparationem ad ipsam formam substantialem. ibi sed sicut ex forma. Primo igitur arguendo dicta dicendis promittit sua interdem dicens. Quia dictum est quod inueniat essentia tam in substantiis propriis quam simplicibus. nunc super ostendit qualiter essentia reperitur in ipsis actibus. Deinde subdividit suam intentionem persequendo quod actus sibi se non habet essentiam absolutam et completam. quod ostendit tali ratione. eo modo aliqua habet essentiam quo modo ipsa habet diffinitionem. sed actus sibi se non habet absolutam et completam diffinitionem. igitur nec habet sibi se essentiam perfectam et absolutam. Maior patet quia eterna est id quod per diffinitionem designatur. Minor patet. quia accidentia non possunt diffiniri nisi per substantiam. nam actus habet esse dependens ad substantiam. cum actus esse sit inesse. Deinde ibi. sicut ex forma. Doctor manifestat qualiter reperitur essentia in actibus comparando formam substantialem ad ipsam formam actus. primo quidem per se. secundo per se. tertiam ibi et per quod res est. quartam ibi. Et ideo ex hoc. quintam ibi. propter quod accidens. quia tam huiusmodi declarantes sunt superius interpositae. ideo eorum per se dimittal. Deinde ibi. sed illud cui accidit. Declarat vicis sibi dicitur superpositas. secundam ibi. Et ideo actus. tertiam ibi et per quod res est. quartam ibi. Et ideo ex hoc. quintam ibi. propter quod accidens. quia tam huiusmodi declarantes sunt superius interpositae. ideo eorum per se dimittal. Deinde ibi. sed illud cui accidit. Doctor ostendit quod actus a substantia derivent. et primo hoc ostendit generaliter et in umum. secundo declarat particulariter qualiter actus ex principiis substantie derivantur. ibi quod tamen diversimode. Formatur igitur primo talem rationem. Maxime et verissimum in quolibet genere est causa aliorum posteriorum in

sibi se habet etiam perfectam et absolutam. et eius diffinitio assignatur per additamentum sui materie. quod manifestat exempliter. nam in diffinitione anime ponit corpus a naturali philosopho qui assignat animam solum in quantum est forma corporis philosophici. Deinde ibi. sed tamen inter formas. comparat formam substantialem ad formam accidentalem per se dicitur. Et si attentè consideretur littera ex ea recolligi poterit quintuplex dicitur forme substantialis a forma accidentali. Prima est quod id cui aduenit forma substantialis scilicet materia non habet per se esse absolutum. sicut nec ipsa forma substantialis que ipsi materie aduenit. Illud autem cui aduenit forma accidentalis habet esse per se absolutum et completum. est enim substantia propria vel saltem substantia per se subsistens. Secunda dicitur que tangitur ibi. Et ideo ex est quod ex iunctio forme substantialis cum materia resultat illud esse in quo res per se subsistit. non autem ex iunctio forme accidentalis cum subiecto assignatur esse in quo res subsistit. quoniam hoc actus presupponit. Tertia dicitur que tangitur ibi. Et ex eis. est quod ex iunctio forme substantialis cum materia efficit ens seu unum simpliciter et per se. sed ex iunctio forme accidentalis resultat ens seu unum per actus et sibi quid. Quarta dicitur que tangitur ibi. propter quod ex est quod ex iunctio forme substantialis cum materia resultat quedam essentia. non autem ex iunctio forme accidentalis cum subiecto resultat quedam essentia. nam essentia debet esse una natura ea specifica. Quinta dicitur que tangitur ibi. una forma est. est quod quibus forma substantialis non habeat sibi se essentiam completam. est tamen pars eternae complete forme alie accidentalis nec sibi se habet essentiam absolutam et completam. nec est pars essentie complete. sicut est ens sibi se quid. ita et habet essentiam sibi se quod scilicet dependentem ad subiectum. Deinde ibi. sed illud cui accidit. Declarat vicis sibi dicitur superpositas. secundam ibi. Et ideo actus. tertiam ibi et per quod res est. quartam ibi. Et ideo ex hoc. quintam ibi. propter quod accidens. quia tam huiusmodi declarantes sunt superius interpositae. ideo eorum per se dimittal. Deinde ibi. sed illud cui accidit. Doctor ostendit quod actus a substantia derivent. et primo hoc ostendit generaliter et in umum. secundo declarat particulariter qualiter actus ex principiis substantie derivantur. ibi quod tamen diversimode. Formatur igitur primo talem rationem. Maxime et verissimum in quolibet genere est causa aliorum posteriorum in

eodem genere. sed in genere entium substantia est
 maxime et verissime ens seu habes entia. igitur
 suba est ea actio que secundario participat eodem
 ente. Maior declarat in tra p exempli phi in secundo
 metaphisice. nam ignis que maxime calidus est causa
 caloris in alijs rebus calidis. Deinde ibi. quod tam
 diversimode manifestat doctor id specialius ostendendo
 qualiter accidentia ex principijs substantie diversimode
 dicuntur. et quadruplitur hec pars secundum quod doctor
 assignat quatuor distinctiones actuum sumptas
 penes habitudines eorum ad principia substantie
 ex quibus oriuntur. Primo igitur assignando pri
 mam distinctionem actuum dicit quod actus sequitur
 principia substantie que sunt forma et materia.
 ideo quedam actus principaliter consequuntur
 ipsam formam. quedam autem consequuntur prin
 cipaliter materiam in ordine tamen ad formam.
 Deinde ibi. forma autem ponit secundam distinctionem
 nem actuum que est subdistinctio precedentis di
 cendi quod actuum sequentium ipsam formam quodam
 modo consequuntur formam talem cuius esse non
 dependet ad materiam cuiusmodi est anima rationalis.
 Et huiusmodi actus non habent communicationem cum mate
 ria sicut sunt intelligere et velle que non sunt per
 organum corporale ut probat philosophus in tertio de anima.
 que sunt actus sequuntur formam cuius esse de
 pendet ad materiam. et huiusmodi actus coincidunt cum
 materia ut sunt talia videre audire etc. que ex
 terentur per organum corporale. Deinde ibi. si nul
 lum actus. Assignat doctor tertiam distinctionem
 primo ponit eam. secundo subinfert quoddam cor
 relatum ibi. et quia unaqueque adhuc primo punitur
 quoddammodo videlicet quia materia non potest se
 ipse esse sine forma. ideo nulla actus sequuntur
 materiam sine communicatione forme. sed quecumque
 materiam consequuntur consequuntur eam in ordine
 ad formam. Deinde ibi. in his tamen. ponit di
 stinctionem istam quod actuum sequentium materiam
 principaliter quodam modo sequuntur eam secundum
 ordinem que habet ad formam specialem sicut masculinum
 quod est naturalis potentia et femininum quod est
 naturalis potentia quorum distinctio ad matiam
 reducitur ut dicitur secundo metaphisice consequuntur
 materiam secundum ordinem ad formam anima
 que est specialis. et ista actus non remanent
 eadem in generato et corrupto unde in anima
 si mortuo non reperitur sexus masculinus vel femi
 ninus nisi saltem equivoce. Quedam vero actus
 consequuntur materiam secundum ordinem ad formam
 generalem sicut nigrum autem in ethiopia et alibi

do in signo consequuntur formam mixtionalem. res
 sultant enim ex mixtione quodammodo elementorum in
 mixto. et ista actus remanent eadem saltem secundum
 speciem in generato et corrupto. unde in ethiopia
 mortuo est eadem albedo in specie que preerat in
 vivo. Deinde ibi. et quia unaqueque subinfert
 doctor ex ista dicitur quoddammodo correlatum. Dicitur
 quod quia unaqueque res supplet materialis de qua
 sermo presertim individuat per materiam saltem si
 generatam. collocatur autem in genere vel in specie
 que per suam formam. ideo actus sequentia ma
 teriam dicuntur actus individui secundum que indivi
 dua eius sunt speciei ab invicem distinguuntur. actus
 vero per suam formam dicitur actus vel speciei vel generis sicut
 alium et huiusmodi sunt per passiones sicut estibile quod
 consequuntur animam rationalem. nam usus congruit ex
 aliqua apprehensione anime ipsius hominis.
 Deinde ibi. sciendum est etiam. Assignat doctor
 quartam distinctionem dicens quod quedam acci
 dens ex principijs essentialibus sui subiecti causa
 tur etiam secundum actum completum sicut calor in igne
 ne qui semper est actu calidus. non enim potest ca
 lor ignis igne substantialiter emanante intantum
 mitti ut ignis denominetur frigidus quous frigi
 ditas aque possit remitti sic quod aqua denomi
 netur calida. Quedam autem actus causantur so
 lum ex principijs sui subiecti secundum quodam
 modum. sed complementum supaduenit ex agen
 te exteriori sicut ex primis partibus aeris oritur
 opacitas que completur per lucidam extrinsecam
 et in talibus apertudo est actus inseparabilis
 complementum quod aduenit ex aliquo principio
 extrinseco est accidens separabile sicut estibile etiam
 se habet ad usum
Ut habeat plenior in
 telligentia predictorum moueatur ista questio.
 Utrum actus secundum se veram habens essentiam
 sit tante dependentie ut ipsum sine substantia
 nec sit dissimile nec intelligibile. Et arguitur
 primo quod actus non habeant veram essentiam
 nam philosophus in quarto metaphisice comparat analogiam
 entis ad analogiam sanitatis. sed sanat
 quod sanitas solum est in animali vere. non autem
 in abis vel in vitiis igitur pari ratione ens dis
 taxat in suba reperitur vere et non in actibus. et
 per istos actus vera essentia non habent. De
 secundo sic principia substantie sunt etiam principia
 actuum. igitur accidens non habet entiam saltem sub
 stantie distinctam. Assumptum daretur quod forma et

materia sunt principia actuum ut dicitur in littera. et ex his ipsis dicitur substantia. **Tercio** sic actus ab autoribus appellatur modus entis seu esse. non autem essentia cum essentia sit nomen absolutum. actibus autem non attribuitur natura absoluta. sed natura dependens et respectiva. **Quarto** sic quoadmodum se habet substantia ad substantiam. ita se habet actus ad esse. sed substantia non potest intelligi sine substantia. igitur nec actus potest intelligi sine inherencia. **Quinto** requiritur exemplar. nam similitudo nec est diffimibilis nec intelligibilis sine naso. cum similitudo dicat similitudinem nasi. sed sicut similitudo determinat sibi nasum. ita quodlibet alter actus erigit aliquod subiectum ad quod determinetur. ut spiritus determinat sibi corpus et color spiritus determinat sibi corpus mixtum. **Sexto** sic in ratione actus importat habitum ad vel relationem realem vel saltem rationem. nam actus dicitur uno modo quasi cadens a substantia effectivus. et hoc modo in ratione actus intelligitur realis habitudo ad substantiam. Alio modo dicitur actus quasi cadens ad substantiam inherens. et hoc modo in ratione actus intelligitur saltem relatio rationis ad substantiam. **Septimo** quis fortassis diceret. quod in ratione actus importat relationem fundatam non in actuali inherencia vel cadentia a substantia. sed solum fundatam in aptitudinali inherencia vel cadentia a substantia. **Quo** signum est quod actus separata in sacramento adhuc appellantur actus. quibus actu non inherant. quoadmodum similiter anima separata nuncupatur anima vel forma. quibus nec vivificatio nec in forma actualiter. sed hec non est sufficiens evasio. nam licet causabile importet relationem fundatam in aptitudine candi. tamen candibile ut sic intelligi non potest nisi intelligatur potest causare ad quod refertur. **Septimo**. entitas actus non reperitur sine habitudine ad substantiam. igitur non poterit vere intelligi sine ea. Tenet prima quod veritas intellectus requirit eam correlativam. **Octavo** si entitas actus possit intelligi sine cohabitudo ad substantiam. sequeretur quod eorum entitas dici possit. entitas absoluta non dependens ad substantiam quod est falsum. igitur etc.

In oppositum non assumptam primam partem auctoritatis Doctoris in littera. Sed in oppositum rationem adductam per secundam partem erit determinatio subiungenda. **Ad presentem** questionem est dicendum primo quod singulis actibus secundum se et in eorum habitudine propria reperitur vera et realis entitas

positiva. patet tamen quod secundum veritatem actus potest existere realiter extra substantiam separata quod non esset possibile si non haberet entitatem positivam et realem. **Tunc** secundo quod secundum peripateticos quodlibet principium nominat ens reale positivum extra animam. **Tunc** tertio quod actus esse potest vel principium vel terminus realis actus. sicut patet de calore. igitur etc. **Nec** istis dissentiant Alberti ste non attribuites actibus entitatem. nam secundum eos essentia nominat entitatem formalem non respectivam seu ad aliud dependens qualis non attribuitur actibus. **Ex** isto inferunt correlativum quod essentia taliter reperitur in decem generibus qualiter sanitas in diversis animalibus. sed in primatibus et negatibus qualiter sanitas in cibus vel vermis patet nam essentia reperitur vere et positivum in decem generibus. quoadmodum sanitas reperitur vere in diversis animalibus. in primatibus autem et negatibus essentia reperitur secundum quandam reductionem analogicam. et similiter sanitas reperitur solum in cibus et vermis per attributem quandam. si attendatur quod essentia reperitur in decem generibus analogice. sed sanitas in diversis animalibus reperitur univoce. **Secundo** dicitur quod visum respectiva dicitur habitudo ad substantiam quodlibet actus. **Ubi** advertendum quod aliquis dicit dependens ab alio effectivus. Alio modo tamen ab alio effectivus quod ad aliud inherens vel subiectivus. **Tercio** modo tamen ab alio effectivus quod ad aliud subiectivus vel inherens quod etiam ad aliud obiectivus. primo modo dependens omnia creata a creatore. secundo modo dependens specialiter actus. tertio dependens specialissime ipsa re lativa. **Ex** isto sequitur correlativum quod in ipsis re lativis tres considerantur dependentie que distinguuntur saltem ratione. patet nam relatum dependens a substantia effectivus. dependens etiam ad substantiam inherens vel subiectivus. et dependens ad suum correlativum obiectivus. quod tamen ipsa habitudo seu dependentia est realitatis entitas. igitur relatio refertur vel dependens ad substantiam. non per relationem aliam sibi superadditam realiter sed per seipsam acceptam sub alietate rationis. **Tercio** dicitur quod probabiliter a seipso quod actus entitas sub modo generis vel speciei ut sic accepta sit diffimibilis et intelligibilis eius habitudine ad substantiam non comrellecta.

Ad advertendum exempli gratia entitas albedinis potest considerari quadrupliciter. Primo modo in abstracto qualiter designatur ut actualiter substantia

inexistēs .et sic nedū intelligit cū habitudine ad
 subam vey etiā recipit cū suba tāq̄ in eius intel
 lectōe esset sba p̄p̄hēsa quā p̄seruat etiā in reō
 Secōdo mō entitas aliter dicitur p̄ accipi vt cadens
 a suba effectiue .et vt sic recipit cū reali relatōe
 ad sba q̄ relatōe q̄libet cōrū cōfēt ad suā cām
 effectiua quimino hō sub eō creaturē recipit cū
 reali relatōe ad creatorē quinetiā actiua in sa
 cramento sepata referitur relatōe reali ad reuz
 a quo ipsa in eē p̄seruatur et p̄ eandē relatōem
 referant p̄ius ad subam panis ad quā post
 consecratōem referitur solū sū eōnem . Tercō
 mō p̄ferat entitas aliter dicitur vt cadēs ad sub
 stātiā inhesiue .et sic intelligit cū habitudine ad
 subam saltē eōnis quā ad modū etiā forma suba
 lis sub eō forme intelligit cū relatōe eōnis ad
 materiā quinetiā actiua sepata in sacramento
 p̄nt p̄ferari cū tali habitudine eōnis ad suba q̄
 panis quā ad modū etiā aia sepata intelligi pōt
 cū habitudine seu relatōe eōnis ad corp̄ in quo
 p̄fuit . Quarto mō entitas aliter dicitur p̄ p̄fer
 rari logice v̄puta dicitur p̄ habitudine ad ea
 q̄ sibi p̄p̄t in suo xpo generē quo mō p̄ferat
 tue sub intentōe sp̄i .et sic p̄ferat qualitas
 dū sumit sub intentōe generis generalissimī . vey
 etiā sic p̄ferat color sūptus sub intentōe gene
 ris subalē p̄ itaq̄ xpo . nā licet hoc nomē acci
 dēs implicet entitatē actiua cū eius habitudine
 ad subam tū hōsi habitudo intelligit ipsi enti
 tati actiua supadi vel sū eōnem vel saltē sū
 eōnem . exempli grā entitas qualitatis nō intel
 ligit esse ipsa met habitudo ad subam sicut pa
 tentas intelligit esse ipsa met habitudo ad su
 um correlatiuū . potest igit̄ intellectualis acies
 figi in eitate actiua subteata habitudine ad
 subam nō cōintelligendo hāc ipsā habitudinem
 s̄ recipiendo entitatē hūc habitudini subteataz
 sub alia habitudine v̄puta sub habitudine ge
 neris generalissimī generis subalē vel sp̄i spe
 cialissimē . vey etiā qz habitudo ad subam in
 telligit relatōem supadi sū eōnem . igit̄ relatō
 etiā sub intentōe generis vel sp̄i p̄t intelligi ei
 habitudine ad subam nō cōintellecta neq̄ tū re
 latio intelligit nō intellecta eius habitudine ad
 suū correlatiuū . quia ipsa relatōis entitas in
 telligit esse habitudo ad suū correlatiuū . et quia
 entitates actiua intellecte sine cōintellectōe habi
 tudinis ad subam . s . sub intentōe sp̄i implicat ge
 n̄ et dicit eis intrinsecas licet nob̄ freq̄nter ocul
 tas . iteo vides q̄ dicitur q̄ possint diffiniri sine co

habitudine ad subam Quis he diffinites sūt di
 lectice seu logice et nō phisice ut innuit p̄sus in
 p̄hēmo de aia p̄tēta quodāms̄ sūt vt suba q̄
 est gen̄ generis . ismū notificari p̄ vno^o p̄ actū
 substāndi sū quē habitudine ad extēsecum
 nā suba substānt eē extērie et actiua . Alio^o etiā
 suba notificari p̄ logice p̄ actū substāndi . nāz
 substāntiat vel substāntificat sua inferiōra lo
 gice et sū eōnem . Sic p̄sōm̄ter vt videt̄ exēpli
 grā qualitas notificari p̄ . vno^o p̄ in eē quō as
 apit̄ sub eō actiua . et cū habitudine ad extē
 secū . Alio^o notificari p̄ logice p̄ actū p̄stiuendi
 sua inferiōra logice et sū eōnem q̄ actus exēgis
 tato noie dici posset qualitate q̄ esset p̄stius
 et tales sp̄es qualitatis de quibus qualitas in eo
 q̄ q̄ p̄ p̄dicat . p̄tēta admissō q̄ eita hā
 bitudine sū quā aliter referet ad subam p̄tēta
 aliter aliqua entitas hūc habitudini substā
 ta . tū cum in illa cōfiterari possint gen̄ et dicit̄
 sonctēter oportebit q̄ diffiniri illius entitatis
 nō implicet habitudinem ad substātiā . vtrum
 autem intelligi possint sine cōintellectōe substā
 tiā accidētis cōfiterari penes habitudinez ad
 suas opationes p̄rias v̄puta aliter cōfide
 rata penes habitudinem ad disgegatōnem vi
 sus cōm̄itur studiosis . nihilominus in propo
 sitione dicebatur probabiliter . quia quidam asse
 rūt oppositum quibus p̄p̄tōs cōtradictōes non
 p̄sumit . Ex isto sequitur correlatiue q̄ nō quo
 mōlibet similit̄ hoc quod dicitur actiua ē de intel
 lectu qualitatis qualē hoc q̄ dicit̄ ens est de in
 tellectu substāntie et quāntitatis . patet nam hoc
 quod dicitur ens inseparabiliter cōintelligitur
 tam in substāntia q̄ in quāntitate q̄ in qualita
 te . et etiā qualitercūq̄ cōfiterari . sed hoc
 quod dicitur accidētis vt sic non cōintelligitur in
 separabiliter in qualitate et in quantitate sū
 ptis sub intentōe generis generalissimī . nam
 accidētis vt sic implicat habitudine ad substā
 tiā quā qualitas et quantitas et sub intentio
 ne generis generalissimī non cōcludunt . Ex
 his patet primo q̄ diuisio entis in substāntiam
 et accidētis parificatur aliquāter diuisiōi qua
 ens diuiseretur in creatorē et creaturam . et sub
 diuisio qua accidētis subdividitur in nouem ge
 nera accidētium assimilatur subdivisiōi qua
 subdividetur creaturā in substāntiam quanti
 tatem qualitatem et . Nam ista diuisiōe non
 obstante sba p̄t intelligi nō intellecta habitudine
 quā implicat creaturā . ita etiā qualitas p̄t intel
 ligi nō cōintellecta habitudine quā implicat hoc nō

in actis sumptu sub esse actibus. Vn' p'comit' d'ee
p' q' diuisio eris qua ens im'diate diuideret in
subam p'ritate qualitate' et. sup'as sub inter
t'oe generis generalissimi esset absolutior q' ois
uisio entis in subam et actus. eo q' in actus im
plicat' hitudo ad sbam. sed illa disio e'te logica
hec at magis e' realis. P' et ex p'ictis q' actus
sumptu sub r'oe vel sub nomine actus no intel
ligit sine com'lectone substatie. et t'n id q's est
actus ut color ex'pli g'ca intelligit sub r'oe gene
ris vel sp'ei substatia no intellecta.

Ad rationes Est p' ordine t'oe
du. Ad prima d'z
q' analogia entis est p'iformis analogie sam
tatis penes modu q' p'fer in primo correlatio
et illo mo' verificat' p'hi p'pato. Ad secunda d'z
q' forma et materia n' s'nt p'incipia actus in
t'ens'ca. s' ext'ens'ca effectiua. quare eo no' adu
dit. Ad tertia d'z q' hoc dictu' autoz no' p'ien
dit enam actibus p'entis substatie. s' in
nuat q' actibus com'p'it' t'na defectiua rep'e
tes et respectiua. Ad quarta d'z dicit q' illic sit
aliquis p'iformitas. na' sicut substatia q' est ge
nus generalissimu' supra penes actu' substat'oi im
plicat' quoda' habitudine ad actia. ita et actus
in r'oe actus p'ferat' implicat' quoda' habitu
dine ad substatia. et sicut substatia p'ferat' pe
nes actu' substat'oi sumit' d'ic'at' cu' iplicat'oe
hitudinis ad sua inferiora. it' r'asimiliter id q's
est actus reputa' qualitas p'ferat' p' d'ic'at'
at hitudine ad sua inferiora q' logice p'ferat'
et de q' in eo q's q' d' e' p'icat'. Ad quinta d'z q'
s'ntas formaliter et specific' nominat' curuita
et p'caua q' p' sub t'ens'ca sp'ei p'ferat' logice si
com'lecto' n'aso. na' curuita' p'caua est eiusde'
sp'ei in n'aso et in ligno. p' igit' ipa supra specifi
ce salt' absoluti a com'lect'oe n'asi. Ad sexta
d'z q' licet in hoc nomine actus ut sic inseparabi
liter implicet' hitudo ad sbam. et in eo q's d'z
actus t'ap' h'noi hitudini substat'oi no' impli
cat' hitudo ad substatia. s' ipm' intelligi p' sb
hitudine generis vel sp'ei hitudine ad sbam
no' com'lecta. Ad septima d'z q' in h'noi in
tellect'oe falsitas n' p'mittit. na' p' hoc q' entitas
actus intelligit eius hitudine ad substatia
no' com'lecta no' negat' q' enit'ati actus hi
tudo sic annexa. Vn' et fecit aliquid ab alio abs
trahere p' modu' no' com'lect'oe. et ab eo ab
strahere negatiua' comp'oe. na' ad com'lect'oe ab
stract'oe p'imo sufficit distinctio' r'ationis illoz

quoz nisi sint alio intelligit qualis salt' assig
nat' int' enit'ate actus et eius hitudine ad
substatia. Et ex eode' p'z q' d' d'm ad octaua.

Aduertend' Est p'io q' quoad mo
dum dictu' est de acci
dere. ita p'porcionabilie' posset dici de forma sub
st'iali. reputa' q' quis ipsa sub r'oe forme ne
gat' intelligi eius hitudine ad materia' no' so
intellecta. nihilominus entitas ipius forme sub
st'ata huc h' hitudini r'ois est p'm seipam in
telligibilis. Quinimo dicit q' d' actus entitas
materie no' sit p'gnosibilis inialie' et p'hisice ni
si p' analogia. ut d'z p'imo p'hisice. v'p'at' id q'
ia puenit in agnit'one eius p' eius entit'ate in
telligere logice si com'lecta e' hitudine ad forma'

Aduertend' Secundo circa l'eam q'
du in l'ea d'z q' forma
s'balis diffinat' p' aliq's q's est extra genus ei'
illic genus no' accipit' p' genere p'icam'etali. et
est forma substatialis et sua materia p' qua' dif
finit' s'nt eiusde' generis p'icam'etalis. s'nt em' in
p'icam'etico sube' reductiue. s' gen' ibi accipit'.
s'ba seu e'na. ut sit sensus materia est extra ge
nus forme. i. extra subam seu e'nam forme
Insup est hic in'et'aliter.

Aduertend' q' subiectu' alieit'
forme potest d'ic'
p'licite' designari. Vno' ut in forme. quemadmo
du' a' d'z subiectu' lucis. et materia d'z subiectu'
forme sub'alis. et suba' p'posita ex forma sub'ali
et mat'ia d'z sub'ati forme act'ualis salt' in ma
terialibus. Alio mo' p' sb'ati forme designari ut
formatu' seu informatu'. et sic lucidu' d'z sub'ati
lucis et corpus animatu' d'z sub'ati anime. Vn'
forma respectu' sb'ati designari secundo mo' p'pe' d'z
formalis ca'. Et ex hoc ip'o elicit' p'imo q' cau
sa formalis est de in'ens'ca r'one seu intellectu
eius cui' est formalis ca'. no' alie' forma est d' in
t'ens'ca r'one seu intellectu' eius cui' est forma.
Secundo elicit' ex eode' q' res no' s'nt p'ouabi
les sine eaz' formali causa. Non em' album est
p'ouabile sine albedine. possunt t'n res p'ouabi
ne eo q's est eaz' forma. na' substatia est p'ouabi
lis sine albedine vel aliqua alia act'uali for
ma. Veritate' ipsa materia p'ima no' est p'ouabi
lis sine sua forma substatialis. eo q' ea existe
re sine forma implicet' p'radic'one' repugnancia'
quoad modu' Doctor asserit.

Aduertend' Tercio circa l'eam q'
est aliqua operatio

Handwritten marginal notes on the right side of the page, including phrases like "p' q' d'z sub'ati lucis" and "et materia d'z subiectu' forme sub'alis".

Handwritten marginal notes on the bottom left side of the page, including phrases like "p' q' d'z sub'ati anime" and "et corpus animatu' d'z sub'ati anime".

tium ad ipsas intentiones logicas. verum genus
 est dicitur et species. Et dividitur hec pars in tres p
 tes. nam Doctor ostendit primo q intentiones
 generis dicitur et species attribuitur non taliter acti
 vibus qualiter attribuitur ipsis substantijs. De
 cundo ostendit vñ sumantur genus et dicitur in ip
 sis actibus. ibi Et quia actus. Tercio epilo
 gat ea que dicta sunt in hoc libello. ibi Sic ergo
 patet. Dicit igitur primo q in actibus genus
 dicitur et species sumuntur alio modo q in substan
 tijs. nam huiusmodi intentiones attribuitur sub
 stantijs put substantie et signantur creature. si
 attribuitur actibus put actus designant ab
 stractive. Cuius assignat eam istam. quia cre
 tum substantiale nominat propositum ex forma
 substantiali saltem in materialibus ex quibus
 fit per se vñ ens et natura vna. et ideo ipso co
 ceto substantiali potest attribui intentio gene
 ris vel species. et ita per se in predicamento collo
 catur. Abstractū aut substantiale cuiusmodi est
 humanitas similiter et partes substantiarum que
 sunt forma et materia nec sunt species vel genera
 nec per se in predicamento reponuntur. ponunt
 aut in predicamento reductive. sed ex subiecto et
 actus non resultat vñ ens seu vna natura. et
 ideo cetero actuali quod significat formam acti
 valem et significat subiectū non potest attri
 bui intentio generis vel species. et per consequens nec
 ipsum reponi potest in predicamento proprie et per se
 licet reponatur in predicamento reductive. Attrib
 uitur aut ipsis actibus intentiones generis
 et species put actus designatur abstractivè. tali
 ter aut significat naturam seu essentiam vnam. et pre
 zis ut sic per se in predicamento reponunt. De
 inde ibi. et quia actus. Doctor ostendit vñ ge
 nus et dicitur sumantur in actibus. et primo ma
 nifestat vñ in eis accipiat genus. scilicet vñ in
 eis sumantur dicitur. ibi Dicit vero. tercio remouet
 quandam cavillationem. ibi Sed quia propria. Pre
 mittit aut primo q in actibus genus et dicitur
 non possunt sumi taliter qualiter sumuntur in sub
 stantijs propositis. Dicens q quia actus potis
 sime abstractivè designata qualiter eis attribu
 itur intentio generis vel species non propositur ex for
 ma et materia cum non habeat materiam ex qua et
 si habeat materiam in qua. ideo in eis genus non
 fit sumi a materia et dicitur a forma qualiter su
 muntur in substantijs propositis penes sensum superi
 ore declarati. Dem ibi. sed oportet ut genus
 Doctor ostendit vñ in actibus sumat genus. di

tes q genus generalissimū alicui actus sumit
 ex ipso suo modo tēdi in subiecto fm que si ppe
 ad sdam ut misura eius dicitur qritas. si ut dispo
 eius dicitur qualitas. Dem ibi. dicitur do. Ostendit vñ
 in eis sumantur dicitur. et primo facit hoc secūdo
 ex hoc ipso elicit duo correlata documenta. ibi
 Et q proprie passionis. Dicit igitur primo q dicitur
 quibus actus eius generis dicitur ab invicem acci
 piuntur penes diversitatem. Proprie et primorū prin
 cipiorū ex quibus cānt ipsa actus. Dem ibi. et
 q proprie. Elicit ex hoc primū documentū. dicitur q
 ex quo proprie passionis cānt ex proprijs principijs
 sui subiecti. ideo in diffinitōe proprie passionū de
 signatarū in abstracto subiectū ponit loco dicitur et
 in obliquo. hēset ratio si diffinitōe proprie passio
 nes in cetero. tūc em in ea diffinitōib⁹ subiectū
 poneret loco generis et in recto. Cui⁹ rōem sub
 dit. q actus signant in cetero ad modū sbarū
 propositarū in quibus gen⁹ sumit a materiali et dicitur
 a formali. cū itaq subiectū assignatū p ceterorū
 actuale se habeat materialit⁹ respectu forme ac
 tualis principalit⁹ designate p hoc ipm ceterū
 patet q subiectū assignatū p ceterū actuale cōna
 biliter suppleat vicē generis. Exēplū pōit Doctor
 de similitudine et de simo. vñ similitudo dicitur
 nati. et simus dicitur natus ceterorū. Dem ibi. De
 milie etiā. subdit secūdu correlatum documentū
 dicitur q q vñ actus est plex⁹ principij alie
 eius. ideo vñ actus sepe ponit in diffinitōe ab
 terius loco dicitur. et hoc si actus diffinitōū desig
 net abstractivè. si em actus diffinitōū designa
 ret ceterivè tūc actus qd ē eius principij ponit
 ret loco generis. Vñ relationes possent diffiniri
 p sua fūdāntia. emōi sūt qritas actō et passio
 fm q fūdāntia relationes ab invicem distinguunt
 Dem ibi. h q proprie. Repellit cavillationem quā
 da. dicitur q lz dicitur actus sumat penes propria prin
 cipia ex quibus cānt. qz tñ hmoi sepe nobis sūt ig
 nota. id quāq oras actus circūloquuntur ex eorū
 effectib⁹ queadmodū dicitur coloris circūloquuntur
 p aggregatiū et disgregatiū q cānt ex habun
 dāntia vel ex paucitate lucis ex qua dicitur sepe
 coloris cānt. vñ infer⁹ declarat. si tñ nob sē ag
 mita propria principia coloris vniuersarū. Dem
 ibi. sic ergo patet. Epilogat ea q sūt dicta in h
 libello. dicitur q ex supradictis per qualiter repiat
 tēna i sibijs propositis. et qualiter i sibijs simplicib⁹
 et qualiter in actibus. patet etiā ex pōictis que
 licet his omnibus attribuantur intentiones vniuersales
 logice. excepto solo primo qd est rō qui est in h

ne simplicitatis cum in eo nulla prozsus repia-
tur compositio cui nec uenit eo generis vel spe-
ciei nec dicitur et p̄ consequens nec sibi competit dif-
finitio. Et in hoc sit huius sermōnis finis et cō-
sumatio. Ob lucidiorē intelligētiā lē perposite ē

Aduertendum Primo q̄ ab-
stracta predi-
camenti sube nō predicatur de se inuicem. hec em̄
humanitas est animalitas nec est ppria p̄dica-
tio nec est cōcedenda. sed ea que dicitur abstrac-
ta in cathegorijs accidentium si sint subordina-
ta de se inuicem predicatur. hec em̄ albedo est co-
lor cōceditur et est ppria p̄dicatione. huius potest
assignari rō. nam cōcreta predicamēti sube nō
habent pprie cōcrenētiā ad ea que sūt alteri
generis predicamentalis. sed dicitur q̄ cōcrenētiā
inferiora sue pprie coordinatōnis ut exempli gra-
tia homo cōcrenētiā p̄dicatione uaga sua indiuidua
dicitur et ideo quādo p̄dicatione substantiale ac-
cipitur abstractiue tūc p̄ceditur hec ipsa ha-
bitudo suoz inferioroz concretiu. et p̄ q̄ ab eo
p̄ceditur pprietate p̄dicatione de suis inferiori-
bus. nam rō p̄dicatione cōstitit in concretia
habitudine inexistendi suo subiecto. sed concre-
tum actūale h̄z duplicem cōcrenētiā. nam exē-
pli gratia coloratum cōcrenētiā tam substantiā
q̄ etiam inferiora sui generis que sūt album et
nigrum. potest itaq̄ cōcrenētiā actūale sumi cū
p̄cisione cōcrenētiā ad substantiam retenta in
hilom̄ cōcrenētiā ad inferiora sue coordinatō-
nis. unde color p̄cedit cōcrenētiā ad substanti-
am. retinet autem cōcrenētiā ad inferiora sue
coordinatōnis. et ideo de suis inferioribz potest
p̄dicatione. Posset tamē actūale designari ab-
stractiue ut fieret p̄dicatione utriusq̄ cōcrenētiā. et
sic etiam amitteret pprietatem p̄dicatione. ut si
cōcrenētiā nomine diceretur coloritas et albedine-
tas. Unde hec nō est cōcedenda albedineitas est
coloritas. hec tamen potius cōcedetur q̄ ista
humanitas est animalitas. si tamen eam ali-
qua foret cōcedenda q̄ nō est admitterendū.

Aduertendū Secūdo circa lēam
coordinatō substantiaz p̄dicatione rōnabilē ex cō-
cretis. nā predicamēta notant coordinatōnes ali-
quoz de se inuicē p̄dicabiliū qualia sūt sube in
cōcreto nō sūt in abstracto. Quo p̄dicatione p̄dica-
ta actūale p̄dicatione ex abstractis q̄ nihilom̄
aliquo mō sūt creta cū cōcrenētiā inferiora sue co-
ordinatōnis. quimmo ea q̄ dicitur abstracta in

ipsis actūalibz quodamō sūt tūc cōcrenētiā q̄re
concretōnis sūt creta subalia. s̄ ex cōcretis acci-
dentiu nō p̄dicatione p̄dicatione p̄dicatione. nā creta ac-
cidentiu p̄dicatione nec sūt genera nec spēs. Tū primo
q̄ de rōe generis vel spēs ē unitas entie. nā ge-
nus et spēs sūt vltia. vniuersale autē nō sūt vni in
pluribz. sed creta actūale nō impat vna cō-
crenētiā dicitur. Tū sc̄do q̄ de rōe generis vel spe-
ciei est p̄dicatione p̄dicatione in q̄o et cōcrenētiā q̄
nō p̄dicatione p̄dicatione actūale. illa em̄ significan-
tur sub p̄dicatione p̄dicatione in quale de sba quā cō-
crenētiā. Et isto p̄dicatione q̄ ipsi actūalibz dif-
finitio p̄dicatione in abstracto non at p̄dicatione in cōcreto
solius em̄ spēs ē pprie diffinitio. sed intentō spēs
nō p̄dicatione actūalibus designatis in cōcreto vbi
daret ex iam dictis

Tercio mouet circa li-

terā ista dubitatio. **Primo** in notificatōe cuiuslibet
concreti actūalis poni possit suū subiectū loco
generis. Et videt q̄ nō nā sūt q̄dā creta actū-
aliū q̄ cū suis subiectis sūt p̄dicatione sicut visibile
est p̄dicatione cū hōie. et itaq̄ de rōe generis sit
esse in plus q̄ sit ip̄m diffinitum cuius est q̄. se-
quit q̄ in diffinitōe taliu cretoz poni si possint
eoz subiecta loco generis s̄ pot̄ genera suoz sub-
iectoz ponē loco generis vbi videt q̄ visibile sic d̄
beat diffinitū visibile est al̄ ap̄tū natū vel h̄is
potētiā naturālē ad rōdū. nō autē sic visibile ē
h̄o habens naturālē potētiā ad rōdū.

In oppositū Allegat autoritas

phi in primo postea
rioz. vbi dicit q̄ in sc̄do mō p̄ se subiectū ē de rōe
p̄dicatione. constat at̄ p̄dicatione in qua p̄dicatione de
subiecto passio p̄dicatione cū eo ē potissime in se
cūdo mō dicendi p̄ se qualis est hec p̄dicatione homo
visibilis. sequit igitur q̄ exempli gratia h̄o sit de
rōe visibilis. **Primo** creta est famosum dictū
autoz q̄ quelibet forma debeat diffinitū p̄ subie-
ctum sibi adēquatū salē si q̄s habeat notatum

Responso dicit quidam q̄ non om-
nia actūalia cōcreta debeat

diffinitū p̄ eoz subiecta. sed solum ea que insūt
suo subiecto sub diffinitōe qualiter par et impar
insūt numero. rōdū et curuū insūt linee et sym̄la
et aquilum insunt naso. nā subiectū talū actū-
aliū est generalius q̄ sint ipsa. nō at̄ subiectū ei
similitatis vel similitatis p̄dicatione passiois est genera-
lius q̄ sit visibile vel passio p̄dicatione. Et quic videt
phis aliq̄lic fauē in p̄mo posterioroz vbi ponens

exempla mathematicalia de secundo modo per se exemplificat de talibus actibus. cum sit par et impar respectu numeri. vnde alii vident fore dicendum ut puta quod etiam actus proprie supra est creatus debet diffiniri per eorum subiecta. propter quod si habet nominata. Vnde etiam alia actus non proprie propria debet diffiniri per se cum eis adequati. ut coloratum per corpus mixtum. et alium per subiectum sibi proportionatum. si tamen hoc esset nominatum.

Ad rationem Assumpta in oppositum sicut est deum quod cum subiectum ingrediat diffinitionem actus ut additamentum ipsum fulciens subiective. non est necessarium quod subiectum habeat proprietatem generis respectu actus. et cum subiecto quertibili adhuc habere per quod datur analogia generis putat se ipsum subiectum habere plura actus ad illud in cuius diffinitione ponit quodammodo preterit.

Advertendum duplex est tractatus quodam enim est tractatus ad supposita qualis est tractatus animalis per rationale. et hominis per album. Alia autem est tractatus quod ad determinata formalia rationem sub qua considerat aliquo qualis est tractatus hominis per visibile. et coloratum per mobile. nam hoc consideratur sub visibilitate luminis sub determinata formalia ratione cum tamen sit sub alijs plurimis formalibus rationibus considerabilis.

Considerandum ultimo quod color saltem proprie dicitur quodammodo qualitas secunda resultans ex elementorum mixtione. Vnde non reperitur color proprie nisi in corporibus mixtis. quibus enim lucis incandescencia causat plerumque coloris apparentiam. non tamen ex sola lucis incandescencia resultat color verus et proprie dicitur. In quatuor autem elementis ignis nudus est dyaphanus si secundum se est lucidus. humo ignis si ipsa lux putat ignis distinguitur in igne carbonis flammam et lucem. Aer autem et aqua sunt elementa dyaphana tamque capacia lucis in profundum. non tamen secundum se sunt lucida. Terra autem est opaca nec lucis capax in profundum nec secundum se lucida. Et secundum hoc color qui resultat ex mixtione elementorum debet resultare ex participatione lucis scilicet ignis in dyaphano aeris et aque terminato per opacitatem terre. quod autem lux ignis in ista est formalis. ideo dicitur interpretari quodammodo quod lumen sit formalis propositus colorum. et quod luminosum habet epiphaniam albi. tenebrosus autem vel obscurus habet epiphaniam nigri. ideo si in humo mixtione elementorum suphabundans sit luciditas ignis. et dyaphanei

tas aeris et aque. tunc rationabiliter in superficie corporis mixti resultat color albus. quo preterea si in humo mixtione suphabundat opacitas terre resultat color niger. Ex quo pronuntiat apprehenditur cur album disgreget visum. et nigrum visum aggreget. nam excellens lumen visum disgregat in albo autem est suphabundans luminis redundancia. sed mediocriter tenebrosus ipsum visum unit. modo in nigro est resonantia obscuritatis et opacitatis terre. Et est huius tenaci memorie amodo quod ad actum experientia lucis participatio in corporibus variis quodammodo considerat eorum perfectionibus. quoniam entitas cuiuslibet creature in effluxu effectivo participat radio. et in refluxu finali passivo ad lucem primam assimilatur splendori qui resultat ex refractione radii ab aliquo corpore opacitate refractionis. Namque perfectio tota est in nuda rebus variis instar linee radiose a luce inaccessibilis claritatis potest effectivum et exemplariter. Ad cuius contemplationem lumen pium et finitatem beatificam reducat nos finaliter hec ipsa lux non dissipabilis sed lucens eternaliter.

A M E N

Comentarius venerabilis viri artium magistri nec non sacre theologie professoris eximii magistri Gerardi de Monte. compilata circa predictum de quodammodo rebus. quod evidit sanctus Thomas de Aquino. insignis peripateticæ veritatis in pres. hic feliciter terminat.

Tabala

Sequitur tituli questionum et notabilium principalium super predictum Doctoris sancti de ente et entia iuxta numerum foliorum annotati.

Quæstiones problemiales

- An de ente et eterna sit aliqua scientia fo .i.
- Quid sit substantia seu generis scibile huiusmodi predicti .i.
- Que sit huiusmodi libelli intitulatio. .i.

Tractatus primus de

- essentis substantiarum materialium
- An ens sit obiectum nostri intellectus .h.
- De questione quid non ens. vnde ibidem

Tabula

Ad hñdum noticiã qđditatis entiu a signifi-
catōe entis ad signifi. atōem essentie fit proce-
tendum. ij.
Quo q̄reta dñe sũt ap̄ōa abstractis ij.
An aliqua sint etiã q̄ cẽntiam nō hñt. ij.
Quo accipit̄ multifa. re et quot modis iij.
An ens rōnis sit enti reali p̄distinãtũ iij.
Natura accipitur quoadrupti. iter. iij.
Aliqđ ens p̄t dici absolutũ tripliciter. et p̄ o-
scitum aliqđ s̄ tripliciter dependet. iij.
Quãto s̄ba materialis ē ap̄ōa tãto ē p̄fectior. iij.
An oriẽ difficultas cognoscẽdi aliqđ vi.
Tripl̄citer aliquid agnoscat̄ur vi.
Utr̄ qđditas seu cẽntia materialis individui co-
elementetur intrinsece ex forma partis et ex s̄b-
stantia subiectiva materie. vi.
Quid est essentia individui. vi.
Essentia individui s̄ eius forma vi.
Utr̄ designatōnis individualis p̄leta cōp̄inci-
piã sint ipsa quãritas et materia signata sub-
certis dimensionibus. viij.
Dupliciter aliquid individuatur. ix.
De p̄leta rōe materialis individui sũt duo ix.
Non est prozsus item esse principũ individua-
rōnis et individui. ix.
Utr̄ et si qđ dñã sp̄s et diffinitō designat̄ dñã
essentiã utriusq̄ genũ et dñã nec recipiunt p̄dica-
tōem p̄p̄e nec inclusiōẽ mutuã. xi.
Quo d̄ intelligi qđ dñã s̄ significare formã de-
terminatẽ sũt h̄. c. qđ de eius intellectu primatio
fit materia xij.
An hō aliquo dicit̄ ap̄ōm ex aiali et rōnali. xij.
Natura aialis p̄ferat̄ tripl̄. xij.
Vnitus generis ē p̄m filis et p̄m dissimilis
vnitati materie. xij.
Hec triã hñãntas hō et fortes se hñt p̄omita-
ter s̄m quendam ordinẽ. xij.
Vñ s̄ intentio et quo distinguit̄ur. xij.
Quo attribit̄ platoni ip̄m posuisse p̄t. s̄ vles a
singularibus sepatas tã s̄m d̄ qđ s̄m rōem. xv.
Sci formis acceptō nature coaptatur congrue
triplici consideratōni ipsius luminis. xv.
Utr̄ quẽmenter distinguit̄ur triplex vles. s̄ an
te rem in et et post rem. xvi.
Nomen vniuersalis multipliciter accipit̄ xvi.
Utr̄ vnitatis rō attribuat̄ natẽ intellectu obie-
ctiue vel sp̄ci intelligibili in intellectu extrĩ sub-
iectiue. xvi.
Quo auerrois asserbat̄ in omnibus hominib̄
fore vñã intellectum. xvi.

Tractatus secundus

de essentijs substantiar̄ immaterialiũ xvij.
Utr̄ intelligit̄ et rōnalis aia actu intelligibiles
etiã p̄ut in nata sũt individualit̄ ex mat̄ia sp̄i-
ali et ex forma coelementate sunt s̄baliter. xvij.
Quidditas s̄be materialis abstractiue designata a
s̄ba materialis individuali duplici distinguit̄ dñã. xvij.
Utr̄ in sepat̄is plurificatio numeralis sub vna
s̄ctate sit possibilis. xx.
Utr̄ in quolibet sc̄ũdoy sit coelementatio realis
cẽntie et ipsi? et qđ ē qđ actualissimã ad cẽntia
nō effectã sed sc̄ũt̄ eius cathegorie. xxi.
Tã prima est ip̄m eẽ in se subsistens. xxij.
Utr̄ intellectus possibilis parisi. ac materie
prime horum inferiorũ. xxij.
Utr̄ cã prima simpliciter sit eẽ tẽm p̄inens in
hilomn? p̄fectōes oim et si nō sit in genẽ. xxvi.
Utr̄ quũs eẽ sit p̄stãt? qđ cẽntia tñ eãna ē in
ita et eẽ est finitũ in ipsa intelligẽtia xxvij.
Utr̄ rōnales aie individuare p̄ corp? occasionalit̄
post sepatōẽ distinguit̄ dicitur ad aliã. xxvij.
Utr̄ nec possit rōnalis aia ex sua natali facul-
tate dñã intelligẽtiã p̄p̄as nec genus earum
proximũ cognoscere. xxix.
Utr̄ genus et dñã in substantijs sepat̄is sumã
tur aliter qđ in substantijs p̄positis. xxix.

Tractatus tercius

de essentijs substantiar̄ immaterialiũ xxxi.
Utr̄ actus s̄m se verã hñã cẽntiã sit tãte xp̄e
den. re ut ip̄m sine substantia nec sit diffinibilis
nec intelligibilis. xxxi.
Entitas alterius p̄ferat̄ qđ dupliciter xxxij.
Subiectũ actus p̄t dupliciter designari. xxxij.
Quo dñã aia i suis op̄atōib̄ diḡ corpe. xxxij.
An i aliquo substantiãl̄ corrupto sit possibile
actiã qđ in gñato p̄eat̄ eadẽ não emanẽ. xxxij.
Aligua sũt actiã que nō p̄nt a subiecto sepa-
ri neq; in eo remitti. xxxij.
Abstracta p̄nti s̄be ñ p̄oicãt̄ de se inuicẽ. xxxij.
Predicamenta is coordinatio substantiar̄ cõsti-
tuitur rōnabiliter ex p̄ctis. xxxij.
Utr̄ in notificatōne cuiuslibet p̄cti actiãl̄is
pom possit sũt subiectũ loco generis. xxxij.
De p̄stitutiōe coloris p̄t dici et ei? s̄be. xxxv.

Fins tabule.

Tractatus ostendens concordiam sancti Thomae et venerabilis Alberti in multis in quibus dicantur esse contrarii

Ulte plu

res magistri fieri fecerunt mei. scribit Jacobi tenacio. De quo sic inquit sanctus Augustinus in principio libri tractatōnis

Plures magistros fieri exi-
 stimo esse diuersa atque inter se aduersa sentiant
 Cui vero id ipsum dicitur omnes et verum dicitur et ab
 unius magistri magisterio non recedunt Ad hoc inu-
 tat Apostolus primum ad Thimotheos primo. Dis-
 ces Iosipm dicatis omnes et si sint in vobis scis
 mata. scitis autem perfecti in tota sentia et in eade
 scia. Putat nihilominus plurimum quod duo illi e-
 re ordinis et professionis doctores famosissimi sa-
 ctus Thome et venerabilis Alberti. sunt reseriores sa-
 lutarium homini exhortationis. quibus unus doctri-
 na alterius doctrine frequenter sit tractata
 De hoc tractatus quidam est editus. qui numerat
 contrarietates multas quas inter sanctum Thomam
 et venerabilem Albertum asserit existere. et in eorum
 decisionibus sagaciter suppressit quibus quidam asserit
 bit sancto Thome. hic tractatus turbat multos
 inclinatos studio doctrine sancti Thome. qui in
 philosophicis Aristotilem et in theologis tra-
 ctu colit Augustinum. Ea propter producere quodam in-
 stitui in presentia tractatu per que rationabiliter tra-
 ctatus ille poterit impugnari. quoniam ostendit ea que
 producam doctores memoratos in terminatōni-
 bus publicati que tractat ponit non esse repugnantes

preambulū aut produ-

endox sunt quodam que venerabilis Albertus dicit
 in suis libris philosophicis. In fine 2° libri
 animalibus dicit sic. Jam expletus est liber ani-
 malium. et in ipso expletu est datum opus natu-
 rarum. in quo sic moderamē tenui quod dicta peripa-
 theicorum ut melius potui exposui. Nec alijs in-
 eo potest reprehendere quid ego ipse sentiam in phi-
 naturali. sed quicquid dubitat parietur hec que dicta
 sunt in nris libris dictis peripateticorum. et tunc vel
 reprehendat vel assentiat. me dicens scientie ipsorum
 fuisse inceptum vel expositum. Si autem non legens
 et parans reprehendat tunc astat ex odio tunc ex
 reprehendere vel ex ignorantia. et ego valium homi-
 ni per curio reprehensiones. In fine libri amen

ei politicorum dicit sic. Non dixi aliqd in isto libro
 nisi exponendo que dicta sunt. et edes et causas ad
 hunc modo sit nec in omnibus libris philosophicis unquam
 de meo aliquid dixi. sed opinionibus peripateticorum
 eorum pro fidelius potui exposui. In fine 2°
 libri metaphysice dicit. Hic igitur finis sit dispu-
 tationis istius. in qua non dixi aliquid secundum opinio-
 nem meam propriam. sed omnia sunt dicta secundum opinio-
 nes peripateticorum. et qui voluerit hoc phare di-
 ligenter libros eorum legat. et non me sed ipsos lau-
 det vel reprehendat. In fine vntim metaphi-
 sice dicit huc simile. In fine 2° libri ceterum
 dicit sic. Eligat veros viuisque quod vult. ea enim
 que dicta sunt secundum peripateticorum rationes determi-
 nata sunt et non assertōibus nris inducta.

In fine 2° libri physice. Et primum ab om-
 nibus hoc opus inspecturis ut diligenter exami-
 nent non acceptōes suas. sed dicta antiquorum per-
 ipateticorum. et tunc vel reprehendat vel dimittant
 secundum que eis placuerit. Insuper libro tercio de so-
 no et vigilia qui est de diminutione capitulo duo-
 decimo dicit sic. Philosophia tunc suscepimus de-
 cenda plus secundum peripateticorum sententiam ea po-
 sequentes que intendimus. que etiam ex nra scien-
 tia aliquid velimus inducere. si quod enim forte prope
 opinionis habemus in theologis magis que in
 philosophicis deo volente profect. Ex his pri-
 mo reprehendit que non est certum que ea que venera-
 bilis Albertus scribit in philosophicis sunt. sunt
 proprie opinionis nisi eade expectant in operibus
 suis theologis. Deprehendit ex his secundo
 que ea que ponit in philosophicis nequaquam debet
 sententi sue opinionis quoniam illorum opposita determi-
 nat in suis scriptis theologis. His premissis
 accedat vicissim contrarietates quas tractat me
 sanctum Thomam et venerabilem Albertum. asserit existere
 que secundum sanctum Thomam logica et alie liberales
 artes sunt speculatiue scientie.

prima contrarietatis

Quid tractatus narrant est. que sanctus Thomas
 dicat logicam et alias scias triuales et practi-
 cas quas venerabilis Albertus dicit esse specu-
 latiuas. sed assertio ista tractatus ipsius non est
 vera. Nam etiam sanctus Thomas manifeste ponit
 logicam et alias scias triuales esse speculatiuas
 dicit enim prima scilicet que sunt. primo duplex
 est opus scilicet exterius et interius. practicum ergo
 est operatiuum quod diuidit ultra speculatiuum sua-
 tur ab opere exteriori ad quod non habet ordinem

habitus speculatiuus. sed tam̄ habet ordinē ad
opus interius intellectus quod est speculari
uerum. et fm̄ hoc habitus speculatiuus est habi-
tus opatiuus. **P**rererea eadē questione ar-
teris. arguit sic artes liberales sunt excellentio-
res quā artes mechanicę. sed sicut artes mecha-
nicę sunt practice ita artes liberales sunt spe-
latiue. ergo si ars esset uirtus intellectualis de-
beret uirtutibus speculatiuis anumerari. **E**t sol-
uendo dicit q̄ etiam in ipsis speculatiuis ē ali-
quid p̄ modū cuiusdam opis puta cōstruētō syl-
logismi aut oratōis congrue aut opus nume-
randi uel mēsurandi. et ideo quęcūq; ad huius-
modi opa rōnis habitus speculatiui ordinātur
dicuntur p̄ quandam similitudinē artes. **H**ec
liberales ad differentiā illarum artū que ordi-
nātur ad opera p̄ corpora exercita que sūt quo-
dāmodo seculares in quātum corpus seculiter sū-
ditur anime et homo fm̄ animam est liber. **I**n-
le uero scientie que ad nullū huiusmodi opus or-
dinantur simpliciter scientie dicuntur non autem
artes. nec oportet si liberales artes sint nobilis-
res q̄ magis eis cōueniat ratio artis. **E**t in ea-
dem questione articulo quarto arguit sic pruden-
tia magis cōuenit cum arte quā habitus specu-
latiui. sed quidam habitus speculatiui dicuntur
artes. ergo multo magis prudentia dicitur ars.
Et soluendo dicit qd̄ prudentia magis cōuenit
cum arte q̄ habitus speculatiui quantum ad
subiectū et materiā. utriq; enim est in opinatiua
pte anime et circa contingens aliter se habere.
si ars magis cōuenit cum habitibus speculatiuis in
ratione uirtutis q̄ cum prudentia ut ex dictis pa-
tet. **E**t secūda sedē q̄. **A**. **4**. ar. **2**. arguit sic in ea-
dem parte anime ponitur a philosopho pruden-
tia et ars ut patet ex sexto ethicorū. **H**ec ars si
solum inuenitur practica sed etiam speculatiua
ut patet in artibus liberalibus. ergo prudentia
etiā inuenitur et practica et speculatiua. **E**t sol-
uendo dicit q̄ omnis applicatio rationis recte ad
aliquid factibile pertinet ad artem. sed ad prou-
dentiam non pertinet nisi applicatō rationis recte
ad ea de quibus est cōsiliū. et huiusmodi sūt in
quibus nō sunt uie determinate ueniendi ad fi-
nem ut s̄ tertio ethicorū. quia ergo ratio spe-
culatiua quedam facit puta syllogismū p̄positi-
onem et huiusmodi in quibus procedit fm̄ cer-
tas et determinatas uias inde ē q̄ respectu illo-
rum potest saluari ratio artis nō autem ratio
prudentie. et ideo inuenitur aliqua ars specula-

tia sed nō prudentia speculatiua. **E**t questione
2i arti. quarto in responsione ad scdm̄ argumētū
s̄ q̄ etiam in speculatiuis dialectica q̄ est in qui-
sitiua procedit ex cōmuni bus. demonstratiua au-
tem que est iudicatiua procedit ex p̄p̄is
Et fm̄ sanctū Thomā est idem qd̄ est uniu-
siale ante rem in re et post rem.

Scdm̄ contrarieta

tē tractat? ponit q̄ sanctus tho. dicat uniuersale
ante rem et in re non esse idem cum uniuersali
post rem. **H**ec uenerabilis Albertus dicit itez
esse. et tamen tractatus dicit in decisione quod
esse humanitatis ut est ante rem et in re est de
genere substantie. et ut est post rem est de ge-
nere accidentis. hec uerba magis sonāt diuersita-
tem maximā q̄ p̄emptitatem. **E**t subditur in
tractatu q̄ albedo ut est intentio siue species
naturalis est de primā specie qualitatis. et ut
natura est de tertia specie qualitatis. cōsuet
studiosus an cōuenit dicere q̄ intentō lūmi-
nis et albedinis sit sp̄i alterius q̄ lumen et al-
bedo. cum distinctō specificā sit essentialis. **E**t
in fine decisionis dicit q̄ uenerabilis Albertus
dicit subscripta uerba uniuersale post rem
est duplex habens esse scilicet materiale quo ha-
bitualiter informat intellectū possibilem ad actū
intelligendi. **E**t formale quo est natura de plu-
ribus predicabilis. et primo mō est accidens in-
tentionale de prima sp̄e qualitatis. secūdo modo
est in pluribus generibus predicamentalis. iux-
ta exigētiā eorū de quibus essentialiter predi-
catur. **U**bi autē hec uerba uenerabilis Albertus
dicit nō narrat. sed quicquid sit ex dicendis pa-
tet q̄ in hac materia nō est illa quā p̄dit dis-
crepantia tractatus. nō enim sanctus Thomas
sentit q̄ sp̄s intelligibilis habitualis informat
intellectū ad intelligendū sit uniuersale post re-
m et predicabile s̄ indiuiduis. sed q̄ uniuersale p̄
rem sit terminus obiectalis primarius ip̄si in tel-
lectōnis cui terminus cōuenit magis p̄emptis
cari cum re ad extra q̄ ip̄i habituali sp̄i intelli-
gibili. unde sanctus Thomas in suo tractatu
de quidditatibus entium dicit q̄ ratio generis et
sp̄i cōuenit essentie fm̄ q̄ signatur per modum
totius ut nomine hominis uel animalis prout
implicite et indistincte continet totum illud qd̄
in indiuiduis est. unde deprehenditur ex his que
in eodem tractatu paucis interpositis sequuntur
q̄ sententia sancti Thomę est q̄ homini accepto

in se quo modo est uniuersale ante rem quod sunt
 essentialia primi et secundi modi per se. sed homi
 ne suscepto in singularia quo modo est uniuersale
 in re quod sunt predicata accidentalia realia. ut cur
 etres et sedere. homini uero ut conceptus et obies
 et aliter intellectu quo modo est uniuersale post re
 quod sunt primi et intentus cui attribuitur inte
 llectus secundum ut esse speciem et esse in predicamento
Quia correspondere dicit sanctus Thomas
 primo per ar. nem. q. cum de re quodam sunt
 uniuersalia quodam uero singularia. Diuidun
 tur res quodammodo significant per nomina que
 subiungunt in enunciatis. et que intentiones
 generis et speciem intellectus attribuit nature intel
 lecte. **Præterea** in prima parte q. lxxv. arti.
 secundo dicit. sicut species sensibilis non est illud quod
 sentit sed magis id quo sensus sentit. ita species intel
 ligibilis non est id quod intelligitur. sed quod pri
 mo intelligitur est res cuius species intelligibilis est
 similitudo. **Et** subdit que humanitas apprehendit
 sine individualibus conditionibus quod est abs
 trahi ipsam ad quod sequitur intentus uniuers
 salitatis accidit humanitati sicut que percipitur ab
 intellectu in quo est similitudo nature speciei et si
 individualium principiorum. **Et** ar. exercio q. uniu
 sale potest considerari uno modo sicut que natura uniu
 uersalis consideratur simul cum intentione uniuers
 salitatis. et que uoces non significant species intelligibi
 les. sicut ea que intellectus sibi format ad iudicandum
 de rebus exterioribus. **Et** in paruo quodam tra
 ctatu de uerbo dicit. hoc nomen lapis non signat
 substantiam intellectus nec significat speciem in
 tellectus intelligit. nec signat ipsam intelligere. sicut
 significat uerbum interius expressum et forma
 tum in anima quod operatur ad intellectum non si
 cut id quo intellectus intelligit. sed sicut in quo
 intelligit. nam in isto expresso et formato uidet
 naturam rei et intelligit. **Et** similiter quodlibet
 to quinto q. nona dicit que uerbum exterius non
 significat speciem intelligibilem. sed uerbum cordis
 quod per operationem formatur. quod ipsam uerbum
 possit dici forma uel species intelligibilis. sed sunt
 per intellectum constituta sicut forma artis quod
 intellectus adiuuenit sed quodam species intelli
 gibilis. **Et** in summa contra gentiles libro primo ca.
 liij. dicit intellectus per speciem rei formatus intel
 ligendo format in seipso quodam intentionem rei
 intellecte que est ratio ipsius quam significat diffinitio
Et hoc quod necesse est eo que intellectus intel
 ligat inuenire rem presentem et absentem. in quo

cum intellectu per imaginationem conuenit. sed intelle
 ctus hoc amplius habet que etiam intelligit rem
 separatam a conditionibus naturalibus sine quibus
 in re natura non existit. et hoc non possit esse
 nisi intellectus intentionem in predicta sibi forma
 ret. hinc autem intentus intellecta cum sit quasi termi
 nus intelligibilis operationis est aliud a specie in
 telligibili que sicut intellectum in actu quam oportet
 considerari ut intelligibilis operationis principium
 licet utrumque sit rei intellecte similitudo. per hoc enim
 que species intelligibilis que est forma intellectus et
 intelligendi principium est similitudo rei exteri
 oris. sequitur que intellectus intentionem format illi
 rei similem. quod quale est unumquodque talia ope
 ratum. **Et** ex hoc que intentus intellecta est similis
 alicui rei sequitur que intellectus formatio huius
 intentionem rem illam intelligat. **Verbis** primis
 sancti Thomæ sonat id quod uenerabilis Al
 bertus dicit in de homine. ibi dicit sic si proprie lo
 quamur species intelligibilis non est materia consider
 atio circa quam est consideratio. sed res potius
 cuius est illa species. **Et** subdit sed si non fiat uis
 in hoc tunc species intelligibilis est in duplici consi
 deratione. enim est species rei et species intellectus. sicut res
 species est ut in quam ducit per hoc que est ratio
 rei et quidditas. species uero intellectus ut forma
 perfecta potentie eius. **Et** deinde subdit que species
 consideratur duobus modis. scilicet ut ratio rei et ut
 actus anime. et ut ratio rei est apud omnes ita
 ut accidens uero anime indiuiduatur in omnibus
 animabus. **Et** subdit que uniuersale est de omni
 sicut que est ratio uel natura communis suorum parti
 culatum et non sicut que est actus anime. **Et** sub
 dit que uniuersale sicut que est actus anime non est
 ratio rei. ratio est enim quidditas rei et substantie
 species autem intelligibilis est accidens non rei sed in
 tellectus. **Et** hec uerba uenerabilis Alberti uice
 sonant tanta ideptitatem uniuersalis post re
 cum uel ante rem et in re quodam sonant uer
 ba sancti Thomæ. quare tractatus non recte in
 dicant.

Et sanctus Thomas potest materia esse cau
 sam indiuiduationis in materialibus subiectis.

Tercia contrarietas

Quia tractatus potest esse circa primum in di
 uinationis in substantijs materialibus. putat
 enim tractatus que sanctus Thomas dicat mate
 riam non esse eam originalem indiuiduationis. sicut
 quidditatem. Istius oppositum ostendit multitudo

producentem. Nam sanctus Thomas circa octa-
uam propositionem libri causarum dicit sic. q. aliq. nō
fit natum esse in multis potest contingere du-
pliciter. Uno modo per hoc q. est determinatum ad
aliquod unum in quo est. Alio modo per hoc q. nō est
natum recipi in aliquo. et ex hoc habet individu-
ationem sicut materia prima in rebus corpora-
libus que est principium singularitatis. et hoc modo
est individuatum in substantiis separatis. Et in tra-
ctatu de dimensionibus interminatis cap. secundo
in fine dicit sic. Cum enim forma recipitur in ma-
teria circūscriptis per intellectum dimensionibus
fit aliquid existens in genere substantie et ulti-
mū habens completam rationem individui in sub-
stantia. Et licet nō sit hic et nūc demonstrabile
nisi dimensionibus certis et terminatis quas se-
qui necesse est eo q. forma recipitur in materia
cum impossibile sit eam in materia recipi quin
constituatur corpus q. est substantia. cuius pro-
pria signa sūt dimensionibus ipse et ideo dicit q. ma-
teria sub certis dimensionibus est causa individua-
tionis nō q. in dimensionibus causant individua-
tionem. accidens enim nō causat subiectum. sed q. a
per dimensionibus certas demonstratur individua-
tionem. hic et nūc sicut per signa propria individui et in se
parabile. Et in primo scripto distinctione vice-
materia. arti. primo sic dicit. Natura non dicit
compositum ex hac materia demonstrata deter-
minatis actibus substance in qua individuatur
forma. hec enim materia demonstrata est sicut re-
cipiens materiam communem. Hinc correspondet
illud quod dicit sanctus Thomas in suo tractatu
de quidditate rebus entium ibi dicit sic. Materia si
quolibet modo accepta est individuationis princi-
pium sed solum materia signata. et dico materiam
signatam que sub determinatis dimensionibus
consideratur. Et distinctione octava arti. decimo
quarto per materiam natura individuatur et q.
anima nō individuatur nisi ex corpore. Et distin-
ctione. xxv. arti. primo. natura in compositis fit
additio materie determinate per quam natura co-
muni generis vel differentie individuatur. Et
eodem arti. particulare efficitur individuum per ali-
quod essentialē quod quidem in rebus compositis
est materia. Et in secundo scripto distinctione
tertia arti. secundo. dicit sic incommunicabilitas in
homine est ex hoc q. natura sua receptibilis in
materie fundamento per materiam determinatur
Et eodem articulo dicit sic. forma principialis
nō individuatur nisi per materiam in qua recipit

esse determinatum. Sed forma que nō est recep-
tibilis nō indiget materia determinate. s. in sua
natura determinat ad esse. Et arti. quarto. ani-
ma rationalis ex corpore recipit esse individuatum
quod quia nō dependet ex corpore remanens in
individuatione etiam destructo corpore. Et arti. deci-
mo dicit sic. forme individuationis nō est nisi ex ma-
teria. unde quoties forme aggregantur semp-
er manet collectio illa comunicabilis multis quo-
usque intelligatur per materiam determinatam. unde
de cognitio huiusmodi forme aggregatis nō co-
gnoscitur sicut et plato. Et deinde subdit q. ma-
teria est principium individuationis et singularia
individuantur per materiam. Et dicit in scripto scio
distinctione secunda in fine. Singulare habet in-
comunicabilitatem per illud quod est de ratione
eius scilicet per materiam que est pars differentiationis
eius si diffinitur. Et in quarto scripto distinctione
duodecima. arti. primo dicit sic. Primum individua-
tionis principium est materia. sed ex dimensionibus
materia habet q. dividatur. Deinde in prima
parte questione. ij. arti. ij. dicit sic forme que sunt
receptibiles in materia individuatur per materiam
que nō potest esse in alio cum sit primum subie-
ctum. Et arti. tertio. principia diffinitur i. hinc se
formaliter respectu materie individuationis. Et q.
stione decima quarta. arti. v. decimo. Singulare
ria ex causis universabilibus sortiuntur quasdam for-
mas et virtutes que quantum ad invicem coniunguntur
nō individuatur nisi per materiam individua-
tionem. Et deinde subdit q. scientia dei usque ad sin-
gularia se extendit que per materiam individuatur
Et questione vice-primanona. arti. primo dicit sic. ha
individuantur per se ipsam. sed actus individuat
per subiectum quod est substantia. Et questione. lvi. arti. i. sic
fit in rebus corporalibus materia est individuationis
principium. Et questione. lxxv. arti. iij. sic fit. Materia est
per se in rebus materialibus nō quidem materia si-
gnata que est principium individuationis sed ma-
teria communis. Deinde in tertia parte questione. lxx. arti. ij. sic
materia est individuationis principium omnibus for-
mis inherentes. quia cum h. nōi forme in se ipse est
de se sūt nature in aliquo esse sicut in subiecto. ex
quo aliqua earum recipitur in materia in que nō
est in alio nec ipsa sic ex his potest in alio esse. di-
uisio autem substantie accidit eode quantitate ut
dicitur in primo philosophorum. Ceterum in questionibus di-
sputatibus de potentia materia nona. arti. primo
sic fit in substantia particulari preter materiam
communem est materia individualis que est singu-

facilitatis principium. Et subdit accidentia non indiuiduantur nisi ex suis subiectis. sola autem substantia per se ipsam indiuiduat et per propria principia. Et ar. ij. dicit sic substantia ex proprijs principijs indiuiduatur et non ex alijs extraneo sicut accidentia ex suo subiecto. Et subdit quod hoc singulariter indiuiduatur per hanc materiam et illud per illam. Et ar. tertio dicit in rebus materialibus in quibus forme non sunt per se subsistentes si materie inherentes oportet quod principium indiuiduationis sit ex materia. Et in questionibus de spiritualibus creaturis quod quinta dicit materia est principium indiuiduationis in quantum non est nata in alio recipi. Et in summa contra gentiles libro primo capitulo vicesimo quinto dicit quod essentie vel quidditates generis vel speciei indiuiduantur per materiam signatam huius vel illius indiuidui. Item quidditas generis vel speciei includat materiam et formam in quantum. Et libro secundo capitulo lvij. per hoc forme indiuiduantur quia sunt in materia. Pro ampliori premissa sero declaratione.

Primo Considerandum est quod incommunicabilitas que est de ratione indiuidui non est incommunicabilitas in recipere. quia in recipere materia etiam indiuidualis est communis. sed incommunicabilitas in recipere que in recipere potest dici et hec incommunicabilitas conuenit indiuiduali materie simpliciter et per se. quia ipsa nec ratione nec forma nec per se nec per partem est ad modum forme in alio subiectum receptibilis. ipsi autem supposito materiali conuenit incommunicabilitas ratione partis. scilicet ratione materie indiuidualis. sed ipsi nature specificiter indiuiduat et ipsi forme partis et formis accidentibus conuenit hec incommunicabilitas per actus et per se. per actus quod esse extrinseci. scilicet suppositi aut subiecti. per quid vero. quia huiusmodi non sunt incommunicabilia et irreceptibilia simpliciter. quia iam sunt recepta. sed dicuntur incommunicabilia quia non sunt communia aliquibus alijs aut receptibilia in aliqua alia quam in illa in quibus iam sunt indiuidualiter recepta. quia non conuenit forme in genere de subiecto in subiectum.

Secundo Considerandum est quod esse diuisum ab alio eiusdem speciei non est de communis ratione indiuidui. in intelligentis enim et corporibus celestibus nequaquam esse multa sub eadem specie indiuidua. in illis

tamen in quibus sunt multa sub una specie indiuidua ibi esse diuisum ab alio eiusdem speciei est secundum quodam conditio seu proprietates indiuidualis. et illius principium primum formale et actuale ponitur ipsa quantitas. quia tamen quantitas oritur ex materia. igitur materia etiam est illius principium originale potentiale primarium et fundamentale.

Tercio Considerandum est quod quantitas oritur ex materia et est materie magis propinqua quam alia accidentia. et ideo sibi magis conuenit non esse in alio et esse subiectum quam alijs accidentibus. Unde in sacramento altaris quantitas non est in alio et est subiectum aliorum accidentium et quodammodo quantitas ibidem participat conditorem materie in substans. ita etiam quodammodo participat et secundario conditorem materie in indiuiduando in quantum illa quantitas in illa indiuiduatione quam habuit ex subiecto et materia. virtute diuina conseruata conseruat consequenter indiuiduationem aliorum accidentium que etiam prius in substantia prius et vi in indiuiduantur mediante quantitate dimensiuam. Hanc indiuidualem conditorem quantitas et eius propinquitatem ad substantiam student doctores catholici pretere. ideo ut tanto precipiat maior congruentia indiuidualis substantie ipsius quantitas sine subiecto et distinctionis numeralis vnius quantitas ab alia in sacramento altaris. Unde venerabilis Albertus in quarto scripto di. duodecima dicit sic superficies et quantitati que forma aliquid conueniunt cum subiecto scilicet in sustinendo qualitates quas datur ad usum sacramenti in toto cum subiecto conuenit scilicet quantum ad ens per se existere sine subiecto. Et subdit quod sic quantitas conuenit in hoc cum substantia quod ipsa est subiectum quorundam accidentium ita etiam conuenit cum proprietate substantie quod ipsa forma sui mutatorem recipit contraria. non tamen est substantia. quia hoc non conuenit ei per se et primo. sed per accidens scilicet per substantiam tenentem eam in esse. et hoc ex eo quod virtute diuina loco subiecti in esse conuenit.

Quarto Considerandum est sicut recipere non conuenit materie per rationem materie. sed per rationem communem potentie receptive. sic sensibile conuenit homini non per rationem hominis. sed per rationem animalis. ita nec indiuiduare communiter sumptum

conuenit materie per rationem materie. quia in
diuiduare reperitur etiam in ipsis immaterialibus.
Sed indiuiduare conuenit materie per rationem in
communeabilis existentie aut per rationem irrecep-
tibilitatis in alio. aut per rationem entis non in
alio. aut per rationem fundamenti in quo fundatur
esse ratum huius suppositi seu ipsius quod est. Et
ita licet ut dicit dominus Albertus in argentea libro
quinto tractatu primo capitulo xi. Cuius huma-
nam naturam in se indiuiduat et humana na-
tura est in christo indiuiduata. non tamen propter
hoc sequitur quod respectu humane nature uerbum
habetur causalitatem et influentiam materie in
quorum materia est ut dicit sanctus Thomas quod
libro nono questione secunda. Humanitas non est
forma partis que dicitur forma quia informat
aliquam materiam uel substantiam. sed dicitur for-
ma totius in qua suppositum nature subsistit. unde
de non oportet ponere quod in christo propositis increa-
ta infunditur humanitate. sed quod subsistat in ea.
Et est diligenter attendendum quod sicut in sacramen-
to altaris quantitas prius per subiectum indiuidua-
ta conseruatur ea de numero uirtute diuina. ita
quodammodo uiceuerfa si de potentia absoluta di-
uinum relinqueret seu deponeret naturam huma-
nam in christo iam indiuiduata. tunc eadem natura
numero conseruaretur indiuiduata per suppositum
proprium hominis quod tunc resularet ex hoc quod per
positionem illam preter et ultra corpus in christo
indiuiduatum intelligitur secundum rationem adueni-
re corpus prout habet conditionem et modum fun-
damenti incommunicabilis et irreceptibilis. et per
consequens indiuiduatis et suppositatis. Unde li-
cet corpus acceptum communiter in communem spei ho-
minis et corpus indiuiduatum in supposito homi-
nis et corpus indiuiduatum ipsius hominis suppositum
constituens sint idem corpus et habet tamen di-
stinctionem rationis etiam oram ex natura rei ra-
tionabilis. et sic concipitur rationabiliter corpus
corporei aduenire propter modalem alietatem et ra-
tionis distinctionem quam habet corpus prout consti-
tuit speciem communem et prout constituit naturam ut
est indiuiduata. et prout constituit ipsum supposi-
tum quo modo est indiuiduatum.

C sanctus Thomas non discrepat a venera-
bili Alberto circa terminatorem questionis an est.

Quarta contrarietas
qua tractatus ponit est circa questionem an est quare

estimatur secundum sanctum Thomam non esse demonstrabile
nisi hypothetice. **S**ed secundum venerabile Albertum esse
demonstrabilem cathogozice. sed hoc non esse ve-
ram patebit ex dicendis. **D**icit sanctus Thomas
in summa contra gentiles libro. iij. ca. xliij. Sicut
se habet questio propter quid ad questionem quia est
ita se habet questio quid ad questionem an est.
nam questio propter quid querit medium ad demon-
strandum quod est aliquid. puta quia luna eclipsat
et similitur questio quid est querit medium ad de-
monstrandum an est secundum doctrinam traditam secundo
posterioꝝ. et simile de circa finem septimi me-
taphisice. **E**t in secundo posterioꝝ de quod aliqua res
esse possumus scire absque hoc quod sciamus profecto
quid est dupliciter. **U**no modo secundum quod cognoscimus
aliquid actus eius. **A**lio modo per hoc quod cognoscimus
aliquid de essentia eius. et aliquibus interpositis
dicit sic. **S**i non possit haberi aliqua alia ratio rei
quod diffinitio impossibile est quod rem aliquid scire
esse quin scire de ea quid est. quod impossibile est
quod sciamus rem aliquam esse nisi per aliquid illius rei
eodem. de eo enim quod est nobis per uisum ignotum non
possumus scire si est aut non est. inuenit autem ali-
qua alia ratio rei preter diffinitionem que quid est
uel est ratio expositiua significationis nominis
uel est ratio ipsius rei nominare. altera tamen a
diffinitione. quia non significat quod est sicut diffinitio
sed forte aliquid actus. **U**n in pre prima questione
secunda acti. secundo nomina imponuntur ab effe-
ctibus. unde de monstrando deum esse per effectum acci-
peret possumus per medium quid significet hoc nomen
deus. **E**t in summa contra gentiles. li. i. ca. xij. **D**i-
cit sic in rationibus quibus demonstrat deum esse non
oportet assumi per medium diuinam essentiam seu quod
ditate. sed loco quidditatis accipitur effectus per
medium sicut accidit in demonstratombus quod. et
ex huiusmodi effectu sumitur ratio huius nominis
deus. nam omnia nomina diuina imponuntur uel
ex remotione diuinorum effectuum ab ipso. uel ex ali-
qua habitudine dei ad suos effectus. **P**remis-
sis consonat etiam ipse tractatus et venerabilis
Albertus circa finem septimi metaphisice et cir-
ca secundum posterioꝝ. **U**ter non reperio sanctum Thomam
dicere questionem an est non esse terminabile uel
demonstrabilem nisi hypothetice. sed hoc ponit
Albertus venerabilis in secundo posterioꝝ. ibi
enim dicit sic sicut de alphorabius questio an est
prope cathogozice terminari non potest. et ideo con-
ditionali terminatur. **D**einde dicit quod **A**uicenna

dicit q̄ quia questio an est querit esse simpliciter et primum non est terminabilis nisi per primam causam. et non est terminabilis nisi per conditionalem et non per propositionem categoricam. Et deinde quasi ex seipso loquens dicit q̄ per conditionalem questio si est terminatur. Et subdit aliquibus interpositis. questio an est demonstratio non terminatur. sed ex conditione vel per conditionem. Erat ergo tractatus iste in assertionem illius contrarietatis. dicit tamen Buridanus in questionibus secundis posterioribus q̄ questio si est potest terminari demonstratione sine petitione principij. et hoc ex propositionibus hypotheticis. vel una hypothetica et alia categorica. **C** Est etiam notandum circa materiam quatuor questionum. y questio si est et quid est querunt entitatem seu esse rei. sed questio quia est et propter quid querunt inesse appetitatis seu passionis rei. Unde questio an est querit entitatem rei seu esse simpliciter et in communi. et questio quid est querit entitatem seu esse rei in speciali. Similiter questio quare est querit inesse passionis quasi in communi. et questio propter quid querit determinatam causam inesse ipsius passionis quasi in speciali. **E**x his sequitur primo q̄ in diffinitione quoddammodo et essentiali ens si debet poni. nam questio quid est presupponit ens sicut speciale presupponit generale. **D**equitur secundo q̄ esse quod querit questio an est de ipsis rebus creatis non est esse existentie actualis a parte rei. quia hoc conuenit rebus creatis contingenter. nec hoc esse questio quid est presupponit. si esse esse apertionale quod a quibusdam nominatur esse non prohibetur.

De medio demeritatis potissime

Quinta contrarietas

Quam ponit tractatus est circa medium demonstrationis potissime. vix hanc ipsam contrarietatem ipsemet tractatus reducit ad concordiam quandam que inferius nareabitur. Producam primo ea ex quibus poterit patere intentio sancti Thomae. ponit enim Aristoteles quarto phisicorum q̄ quatuor conditiones habere debet diffinitio danda de loco. et una illarum scilicet tertia est q̄ diffinitionem loci ea que videtur loco messe in fere. Circa hanc conditionem dicit sanctus Thomas sic. q̄ diffinitio loci erit talis q̄ ex ea manifestentur proprietates loci que in sunt loco. quia

diffinitio est medium in demonstratione qua propria accidentia demonstrantur de subiectis. debet autem pensari q̄ Aristoteles dicit proprietates loci debent demonstrari de loco per diffinitionem loci. non autem dicit per diffinitiones proprietatum ipsius loci. Et subdit Aristoteles in littera. sic enim pulcherrime demonstratur unumquodque. **E**t secundo posteriorum sanctus Thomas et sic videt hic Aristoteles dicit q̄ diffinitio passionis sit medium in demonstratione. Sed considerandum est q̄ diffinitio eius per se non potest sine diffinitione subiecti. manifestum est enim q̄ principia que continent diffinitio subiecti sunt principia passionis. si ergo demonstratio resoluet in primam causam nisi accipiatur ut medium demonstrationis diffinitio subiecti. Sic ergo oportet passionem concludere de subiecto per diffinitionem passionis. et ulterius diffinitionem passionis zeludare de subiecto per diffinitionem subiecti. Unde in principio libri dicitur est q̄ oportet recognoscere quid est non solum de passione sed etiam de subiecto. quod non oportet nisi demeritatis videtur diffinitione subiecti demonstrando. et hoc patet per exemplum si velimus de triangulo demonstrare q̄ habet tres angulos equales duobus rectis. accipiamus primum pro medio q̄ est figura habens angulum equalem duobus interioribus sibi oppositis quod est quia si diffinitio passionis. quod iterum demonstrare oportet per diffinitionem subiecti. ut dicamus omnis figura tribus rectis lineis contenta habet angulum exteriorem equalem duobus interioribus sibi oppositis. Et item patet si velimus demonstrare q̄ vox acuta et grauis consonent. accipiamus diffinitionem passionis ut hic dicitur finis q̄ habet proportionem numeralem. sed ad hoc euisum demonstrandum oportet accipere diffinitionem grauis et acuti. nam grauis vox est que in multo tempore nata est mouere sensum. acuta autem que in modico tempore mouet. modica autem ad multum est proportio numeralis. ergo vocis acuta et grauis est proportio numeralis. nec refert si aliter diffinitur acuta et grauis. oportet enim q̄ in eorum diffinitione ponatur aliquid ad certitudinem pertinens. et sic necesse erit concludere in eis proportionem numeralem. Deinde sanctus Thomas circa hoc quod philosophus dicit q̄ medium est eo primum enim id est maioris extremitatis et subiungit phisicorum. si autem iterum huius aliud medium sit ex reliquis erit rationibus. Exponendo dicit

Si si oporteat accipere aliquod aliud mediū hoc
assumetur ex cōmibus reliquis id ē ex diffinitio
ne minoris extrinsecus et aliarum causarum
extrinsecarū. cum enī subiectum sit causa passio
nis necesse est q̄ diffinitō passiois demonstrat
tur per diffinitōnem subiecti et hoc patet in ex
emplo proposito quia enī luna est corpus natum
sic moueri necesse est q̄ obijatur certo tempore
et terra inter solem et lunam. **C**eterum in se
cūdo posteriorū venerabilis Albertus dicit sic
diffinitō passiois que nō datur nisi p̄ essentia
lia passiois est demonstrabilis sicut ipsa pas
sio est autem alia passiois diffinitō que dicit
quid et propter quid que formalibus et e sententi
alius passiois cōiungit subiectum. Et aliquibus
interpositis subdit quāuis subiectum sit causa
passiois nō tamen sibi totum est causa. quia
aliquid passiois est ex rebus sui generis causa
tum sicut ens constitutum in genere accidentis
et tunc oportet cognoscere in medio q̄ passio sit
ex illis. et sic oportet q̄ diffinitō passiois sit
mediū. Et ideo oportet q̄ diffinitō dicat quid
passiois et propter quid et concernat subiectum
quod est causa passiois. et talis diffinitō est ve
rum mediū demonstratōis. Et postea dicit q̄
diffinitō que dicit quid et propter quid passiois
est ex formalibus passiois et subiecto. **E**t p̄
dictis colligit q̄ sanctus Thomas et venerabi
lis Albertus veniunt in hoc q̄ principalitē de
monstratiua ferat ad subiectum et eius diffini
tōem. Verum tractatus psequitur concordiam
veteriorum et dicit q̄ subiectū capitur. uno mo
do ut perfectum quid intrinsece p̄ sua substan
tialia sui generis dūtaxat. Alio modo capitur ut
quid perfectum extrinsece p̄ virtutem causarum
extrinsecarū ordinantē ipsius substantialia ad
actōnes et passiones. Et primo diffinitur diffi
nitōne dicente quidditatem eius absolute que
resultat ex unione potētie et actus sui generis.
Secūdo modo diffinitur diffinitōne dicente seu
explicante propter esse quidditatum aptitudi
nes causales sibi exigentiā passiois aut acti
onis in ordine ad quam diffinitur tanq̄ propria
causa. verbi gratia homo quidditatis diffini
tur est animal rationale. sed ut est causa huius
passiois visibile additur predicta diffinitō ap
tūm ad potentiam videndi aut aptum ad visum
ut talis aptitudo intelligatur causalis seu ori
ginalis et non causata p̄ modum naturalis po

tentie. Et postea subdit duplex est diffinitō pas
siois scilicet formalis et materialis. Prima ē
oratio indicans quidditatem abstractam sibi q̄
species est subordinata generi. Secunda scilicet
materialis est oratio indicans esse completum
passiois p̄ principia illud immutabiliter caus
santia. et prima nō potest esse medium demon
stratōis ex quo nō indicat esse inherētie. sed
essentie tñ. Sed secūda est duplex una que ac
cipit nomen subiecti cum nomine aptitudinis si
bi analoge ut hec visibile est homo cui apti
tus. Alia que accipit diffinitōem subiecti cum ta
li aptitudine sibi finaliter proportionata ut si vi
catur visibile est animal rationale aptum natum
ad videndum. n. prima hanc diffinitōnem materia
liū nō potest esse mediū sepe dicit demonstratō
nis eo q̄ mediū non intrabit cōclusionem nec ad
mūti debet nūgatō in pressu artis quorū quodli
bet accideret ex dato. sed secūda est verū mediū
Possit sententia verborū priorū ipsius tractatus
aliter exprimi et facilius sic. diffinitō subiecti
accipitur. Uno modo ut exprimes absolute quod est
sive principia ipsius subiecti et ut sic nō est medi
um demonstrandi. Alio modo capitur ut propter quid
ipsius passiois et ut quomā illius est causa. cū ha
bitudine et propter ad ipsā passionē quādamodū
Aristo in primo physicoz asiderat materiam et
formā ut sūt principia sbe materialis. Et in se
cūdo physicoz asiderat de eis ut sūt principia
mobilitatis. s. sub nomine nature q̄ importat res
pētū seu habitudinē ad mobilitatē. Et qm̄ sbe
cū hz multas quodā ordine passiones tūc p̄ hu
iusmodi habitudinē sic quasi quodā aptitudō et
adequatō ad unā passionē. quāmodo vltima dicit
diffinitōis subiecti importat sepe propter ad pri
mā ipsius subiecti passionē ut rationale ad rōnati
uū et sensibile ad sensitiuū. et quā ipsa passio cie
cū loquit vltimā dicit subiecti. et tūc passio cū
loquit dicit sollicit habitudinē ad passionē ac
ceptā tanq̄ passionem. sed hec habitudo seu propter
diffinitōis subiecti ad ipsā passionē nō ē aliq̄
formalē eēne ipsius passiois. si enī in medio de
monstratōis p̄tineat aliq̄ formale ipsius eēne pas
siois tūc p̄misse nō sūt indemonstrabiles et imedia
te et etiā aliq̄ mediū intrat p̄tōnem et idem ve
notat eē tā inherētie sui ipsius q̄ nō p̄sonat aditō
nis potissime de demonstratōis ut etiā tractat de
Et quia concordia quā tractat p̄tineat non est do
ctrine sancti Thome concordia sed conformis ideo

non est a me repellenda. Sed consideret studi-
osus an consonet verbis venerabilis Alberti
preallegatis.

De subiecto ipsius phisice

Sexta contrarietate

tractatus ponit esse circa subiectum ipsius phi-
sice siue naturalis scientie. quod sanctus Tho-
mas de esse ens mobile et venerabilis Albertus
corpus mobile. et in huius asserere contrarieta-
tis solutione utitur tractatus verbis inuicem
que recitabuntur inferius. Et nunc prebent pri-
mo quedam verba que a diuersis dicunt in hac
matia. dicit Aristoteles sexto meta phisice phi-
sica theorica quod est. si theorica circa tale ens
quod est possibile moueri. Et viderimus metha-
phisice dicit. naturalis speculatur entia non in-
grum entia. magis autem in-gram motu participat
Et pauca interpositis dicit. naturalis acciden-
tia et principia speculatur entium in-gram mo-
ta et non in-gram entia. Et venerabilis Alber-
tus in expostione verborum premissorum non mutat
ens mobile in corpus mobile. Dicit etiam Aris-
toteles sexto meta phisice quod phisica est circa ta-
lem substantiam in qua est principium motus
et status in ea. cum ergo li circa sit nota obiecti
siue subiecti attributis patet quod est conforme
doctrinae Aristotelis dicere quod subiectum phisice
poni posset sba naturalis. Deinde venerabilis
Albertus in principio commentum libri phisicorum di-
cit. corpus naturale in vniuersali sba est na-
turalis philosophie. et licet omne corpus quod est
in natura mobile sit. tamen cum ponitur subie-
ctum phisice oportet quod sibi addatur hoc quod di-
co mobile. quia alia est consideratio corporum in-
gram huiusmodi. et alia est consideratio mobilis
quia non in-gram corpus est. sed in-gram corp⁹
mobile subicitur siue est subiectum scientie na-
turalis. Et quarto meta phisice dicit phisica con-
trahit ens ad corpus mobile. aliqui libri habent
ad ens mobile. et hoc magis conuenit illi quod
statim subdit scilicet et illius accidentia per principia
propria ipsius entis mobilis speculatur. Et in fi-
ne sexti meta phisice dicit. ostendimus in fine pri-
mi phisicorum quod prima principia entis mobilis sibi
bonum et malum. quia forma et priuatio. **Sa-**
ctus Thomas in principio commentum libri phisicorum
dicit. subiectum libri phisicorum est ens mobile sim-
pliciter. non dico autem corpus mobile. quia omne
mobile probat esse corpus in isto libro. nulla autem

scientia probat suum subiectum. et ideo statim in pri-
mo libro de celo et mundo quod sequitur ad istum incipi-
tur de notificatione corporum. Et in principio secun-
di libri de celo dicitur quod inuenit apud latinos dici quod
in hoc libro agitur de corpore mobili ad situm si-
ue sibi locum. Et in libro de veritate materia xiiij
quod est. viij. dicit corpus mobile est subiectum natura-
lis phisice. Et in prima parte quod lxxiiij. articulo primo
dicitur. scilicet naturalis est de corpore mobili. **Clai-**
ditur ex premissis primo quod venerabilis Albertus
non impugnatur sed approbat positionem quam affirmat
ens mobile ponit posse subiectum phisice. nam asserit
verbis Aristotelem de ente mobili morum pallegas-
tis. Et etiam dicit quod phisica speculatur actum per
principia propria entis mobilis. modo huiusmodi princi-
pia actus proprii etiam sunt principia ipsius subie-
cti. Dicit etiam quod forma et priuatio sunt prima princi-
pia entis mobilis. **Clai-**dit secundum quod sanctus
Thomas non intendit asserere quod corpus mobile
nequaquam posset poni subiectum phisice. sed quod que-
rentius ponit ens mobile et non corpus mobile
propter quandam subiecti attributis rationem de
qua dicitur in textu quod huiusmodi ens mobile. si autem corp⁹
mobile. Sed Egidius de Rhoma in commento suo
circa libros phisicorum dicit. videtur dicitur quod ens mo-
bile non sit subiectum in hac scientia. et ponit rationes quas
bus etiam utitur ipse tractatus. sed non reperit vne-
rabilis Albertus. ponere rationes aliquas contra ens mobile
Finaliter tamen Egidius de Rhoma subiungit. quod vbi
ei magne autoritatis dixerit contrarium. non est
sic permancie asserendum quod claudat via ad contrarium
vni operandum. **Itaque** per intelligentiam pleniori
considerandum quod mobile accipit
Primo dupliciter. vno formaliter. Alio ma-
teriali. Formaliter accipit adhuc dupliciter. Vno
ut nominat passionem seu appetitum quod est natura-
lis quodammodo ad motum appetitum. Alio modo ut nomi-
nat formalem rationem asserendi quod est obiectalis ratio
habens se quodammodo ad ipsum genus scibile materi-
ali acceptum sicut vniuersalis substantialis se habet ad
genus logicum. et huiusmodi rationem nominat mobile po-
situm in subiecto ipsius phisice siue ponat ens mo-
bile siue corpus mobile. et non nominat passionem
quod substantiam non debet assignari cum inclusione passio-
nis. si mobile acceptum materiali est id quod habet
se potentialiter et substantiue tam respectu mobilis
quod est formalis ratio asserendi quod etiam respectu mobi-
lilitatis quod est propria passio substantie. Deinde ulterius li-
mobile. sibi quamlibet dicitur trium acceptio-
num potest adhuc sumi dupliciter. Vno modo

limitate p mobili p se et principaliter. et sic mobile nō est extensius fm rez q corpus. Alio modo potest extendi tam ad mobile p se et principaliter q etiam ad mobile secundario et p accidens. et sic mobile est cōmune q corpus. pmo q substantia. nam extendit se ad quodam que nō sunt substantia. Potentie enī a nime mobiles sunt a suis obiectis. Etiam punctus et forme accidentales ad modū illorum in quibus sunt p actūs sunt mobiles.

Secundo Considerādū q Aristoteles in sexto physico accipiendo mobile limitate p mobili p se et principaliter ostendit ratōnibus physicis q nullum impetibile seu nō corpus est mobile cōtra opōnimentū de nocenti ponentis ut hōmō p se movetur. et in illa Aristotelis ostēsiōne comprehenditur et probatur implicare q omne mobile est pētibile siue corpus. nō autē includitur in hac ipsa pōnitiōne q omne corpus sit mobile. nam ad istam nullum impetibile seu nō corpus est mobile sequitur ista omne mobile est corpus. sed ad illam nō sequitur formaliter ista omne corpus est mobile. nam nō sequitur in simili nullum impetibile est ratōniale. ergo omne sensibile est rationale. sed sequitur bene. ergo omne rationale est sensibile. Aristoteles ergo in sexto physico nō probat mobile qd est passio de ipso corpore sed probat viceversa q ipm mobile sit corpus siue partibile. Et licet mobile sic acceptum si sumatur materialiter sit idem q corpus et acceptum formaliter cum corpore cōvertatur fm rem et veritatem nō tamen fm notoriam in physica pōnitiōne nec fm ratōnem. nam democritus pōnuit nō corpus p se moveri. et platonici ponebant superficies rerum mobilium esse substantias qd impugnat Aristoteles in principio tertij libri de celo. Et est una conditiō subiecti attributiōnis q sit primo notum et in scientia presuppositū. Unde Avicēna in principio sui metaphysice dicit subiectū nō omnis scientie est res que conceditur esse et ipsa scientia nō inquirat nisi dispositiōnes illius subiecti. modo si mobile capiatur extēse tūc nō presupponit corpus. quia cōmune est q corpus. Si autē mobile sumatur limitate tunc nec corpus nec substantia respectu ipsius mobilis habet in physica cōditōnem modū siue ratōnem presuppositū. sed ens notorie presupponitur mobili accepto qualitercūq. et ppterca factus thomas

a Terit se potius dicit subiectū scientie libri physicoꝝ esse ens mobile q corpus mobile ponit enī ens mobile subiectum cōvertentius fm cōvertentius

Tercio Considerādū ē q materiale cōvertentius formaliter cōrespondere et ita si mobile capiatur extēse tūc materiale qd cōvertentius signat mobile ens conceptū pēntis transiēnter pōnente. sed hoc nō potest pōnente ipsum principaliter et directe. quia nō omne ens est mobile. Nō enī physice sunt mobiles substantie separare nec earū accidentales forme. sed materiale qd cōvertentius significat mobile pōnente acceptū est supra corpus et infra ens sumptū omnino transiēnter videlicet ens habens mobilitatem qualitercūq. siue p accidens siue p se. unde ille materiale nō est nominatū uno nomine. Et ex hoc patet q in hoc q dicitur ens mobile. si etiam mobile sumatur extēse ipse ens cōvertentius accipitur q quādo ens p se ponitur. Premissis ē simile aut dicitur animal gressibile aut animal bipes. Nam gressibile et bipes nō cōvertentius animal universaliter tenent. sed materiale qd cōvertentius significat est aliquo modo nominatū existens infra animal et supra hominem.

Quarto Considerādū qd est etiam una alia conditiō subiecti q subiectum sit quid cōmune. nō duplex ē cōmunitas. Una est cōmunitas simpliciter predicatōnis. alia est cōmunitas partim predicatōnis et partim reductiōnis siue attributiōnis. Et sic unius et eiusdem scientie potest a signati subiectum aut cōmune si simpliciter p predicatōnem aut cōmune partim p predicatōnem et partim p attributiōnem. quem modū subiectū logice ponitur ens ratōnis aut argumentatio siue philosophus. et subiectum theologie ponitur ens divinū cognoscibile p inspiratōnem aut deus. partim formice subiectum physice possit ponere ens mobile sumens mobile extēse qualiter est cōmune us. q corpus mobile aut ponere potest subiectum physice ens mobile accipiendo mobile limitate p ut sit fm rem et veritatem cōvertentius cum corpore mobili. Ne ex isto sequitur q unius et eiusdem scientie sunt duo diversa subiecta. nam licet cōmune si simpliciter p predicatōnem et cōmune partim per predicatōnem et partim per attributiōnem distinguatur si fm se et absolute capiatur tūc cōvertentius simpliciter p predicatōnem partim fm extensionem ad omnia ea q quibus predicatur

et comune partim per predicationem et partim per attributionem put sumitur fm extensioem tam ad ea de quibus predicatur q̄ etiam ad ea que ad ipsam habent reductionem ordinem seu attributionem. et tunc licet diuersimode tamen ad eade se extendunt et fm rem om̄ino coincidunt et p̄t̄r hunc duplicem modū assignationis subiecti scientiar̄ distinguunt non nulli in scientijs subiectū q̄nuntiat et subiectū principa litatis

Quinto Considerandum q̄ cum scientia totalis amplior sit q̄ pars eius. subiectū scientie totalis debet nominari latius q̄ subiectum scientie partialis et sic subiectū libri p̄t̄ificor̄ debz poni ens mobile sumptum simpliciter et fm se. sed subiectū totius phisice est ens mobile tam sumptum simpliciter et fm se q̄ etiam fm suas partes. pari modo sicut subiectū libri p̄ior̄ ponitur fillogismus simpliciter et fm se acceptus. sed subiectum totius logicę ponitur fillogismus sumptus tam simpliciter et fm se q̄ etiam fm suas partes subiecti uas et intelliges. **Nunc** p̄t̄at̄ uerba inuectiua que ponit tractatus. ipse dicit sic Ille Doctor factus in hoc contradicit Doctori magno suo dudum sicut nunc meo quibusdam persuasiombus sibi de nonstratiuis mihi aut̄ sophisticis. et mobilitas non fluit de principijs essentialibus entis fm q̄ huiusmodi. et ens non increat gen⁹ nature per mobilitatem tanq̄ per differentiam sibi extrinsecam sed intrinsecā. ergo scientia phisicalis non esset realiter distincta a scientia que est de ente. et corpus est p̄prium determinabile seu genus mobilitate distinctum. quod ego concedo cum Doctore meo qui in hac materia non est inimicus ueritatis. sicut putat sanctus Thomas. et hoc est manifestum ex ratio nibus post oppositū inductis qū meo iudicio ueritatem et sententiam Aristotilis inuicibiliter cōcludūt. Voluantur ergo sophisticata ante oppositū multiplicata. quorū quedam sunt Thomistarū in forma. quedam uero per me ad confirmatōem apparentie uerisimilitudinis adiecte et nullibi p̄bat mobilitas que est differentia substantialis corporis phisici s̄ corpore. sed mobilitas que est cōsequens passio. Et nimis q̄ hoc ignorauit sanctus Thomas. nam per hanc ignorantiam omnes Platonici et non nulli peripatetici fuerūt seducti. ita ut putarent substantiam sensibile esse formaliter de genere accidentis. et nihil est

ens mobile quod nō sit corpus mobile. **Utor** uerborū insultatōm est obuiandum. dicit tractatus. ille Doctor sanctus. hec ipsa demonstratio sanctum Thomam non ueneratur satis. sed caueat tractatus ne montem t̄gat aut os in celum ponat. **In** hoc contradicit. iam patuit q̄ inter subiectum quod sanctus Thomas ponit et q̄ ponit uenerabilis Albertus n̄ est nisi distinctio modalis. nec aliquis eorū unum subiectum sic assignat q̄ simpliciter alterum excludat. Et ideo non est dicendū q̄ inter eos fm hoc sit contradictio. **Doctori** magno. uenerabilis Albertus fuit Doctor magnus. sed magnus cum sit gradus positiuus non p̄iudicat aliorū magnitudini quicquam nec maioritati. **Quo** dudū p̄fuerūt plurimū ultra illos quorū aliqui fuerunt discipuli. erat factus Thomas adhuc iuuenis existens et anteq̄ esset in theologia baccalarius uenerabilis Alberti discipul⁹. Et ut legēda sit etiā tūc sanctus Thomas multa que magister non dixerat repetendo suppluit. ita q̄ fert tūc uenerabilem Albertum dixisse per spiritum prophetie. Nos uocamus istum bouem mutum. si ipse adhuc talem dabit in doctrina mugitum q̄ in toto mundo sonabit. Et postea factus baccalarius Parisius cum cepisset legendū effundere que taciturnitate delibauerat occultare deus tantam ei infudit scientiam. et in labijs eius tanta diuinitus est effusa doctrina ut des etiam uideret m̄gros excedē. et orate adhuc iuuenis p̄mouebatur ad magistrum in theologia. **Patet** ergo q̄ p̄ter uenerabilem Albertū et ceteros homines instructores habuit duos doctores alios sc̄ excellens naturale ingenium. et diuine illustrationis radium gratuitum. **Sicut** nunc meo. hic est nimis parum similitudinis. **Quibusdam** persuasiombus. erat tractatus penitus quia sanctus Thomas non reperit. ponere aliam rōnem q̄ illam unquam p̄rebatam. et quia tamen tractatus non facit mentionem. **Et** mobilitas non fluit de essentialibus principijs entis fm q̄ huiusmodi. nec hoc aliquis mō sanctus Thomas dicit. sed conformiter sentis uenerabili Alberto ponenti q̄ mobilitas passio fluit ex principijs p̄p̄ijs entis mobilis. Dicit em̄ quarto metaphisice ut superius allegatur q̄ phisice et accidentia p̄p̄ia principia entis mobilis speculat. Et in fine p̄m̄ phisicorū q̄ prima p̄cipia entis mobilis sunt forma et priuatio.

et ens nō inerat genus nature per mobilitatem
 tanq̄ per differentiam ei extrinsecā sed inter
 secam. ergo scientia physialis non esset rea-
 liter distincta a scientia que est de ente. nō va-
 let cōsequencia quia scientia de genere alia est
 a scientia de sp̄e. Unde de substantia est meta-
 physica et de corpore est physica aut mathemati-
 ca. et tamen corpus nō contrahit substantiam
 p̄ differentiam extrinsecam. similiter alia est sci-
 entia de animali ut animal est. et alia de homi-
 ne ut homo est. **¶** Et corpus est p̄prium deter-
 minabile seu genus mobilitate distinctū. patet
 q̄ hoc nullatenus est verum si mobile accipiat
 exten se quia tūc aliquid est mobile quod non ē
 corpus. Sed si mobile sumatur limitate tūc mo-
 bile nō respectu corporis sed respectu entis ha-
 bet conditionem modum p̄prietatem seu rōnem
 determinatōis obiectalis cui cōuenit p̄suppo-
 nere suū determinabile quatinus subiectū scien-
 tiæ sit primo notum et in scientia p̄suppositū
 quia ergo in naturali scientia corpus ostēditur
 de mobili. itē in ipsa a signatōne subiecti phi-
 sic magis cōueniret et p̄prie determinabile ip-
 sius mobilis ponitur ens q̄ corpus. **¶** Immo
 veritatis sicut putauit sctus Thomas. nequa-
 q̄ est verisimile sanctum Thomā hoc putasse.
¶ Sententiā Aristotilis est in oppositum q̄ ver-
 ba Aristotilis p̄allegata omnino sūt confor-
 mia p̄positi qua ens mobile ponitur subiectū.
¶ Sophismata. hoc sanctū Thomā nō cōce-
 rit. quia ille nō sūt rōes sancti Thomæ p̄ ente
 mobili. sicut nec rōnes quas ponit tractatus
 pro corpore mobili sunt venerabilis Alberti
¶ Ignorant. hic tractatus pandit q̄ rōes san-
 cti Thomæ nō iuxta eius mentem intellexit. q̄
 illa nō pretendit q̄ in sexto physicozum probe-
 tur omne corpus esse mobile. sed omne mobile
 esse corpus ut declaratū est sup̄ius.
¶ De inchoatōne formarum substantialium
 in materia.

Septimaz contrarie
 tatez ponit tractatus circa hoc. an materia phi-
 sica anteq̄ subiiciatur motui p̄habeat ap̄ se
 habitum confusum omnū formarū ex ea p̄ mo-
 tum educibilū. Et determinando dicit q̄ in ma-
 teria p̄sūt forme sub vmbroso et potenciali et
 imperfecto esse q̄ per influentiam agentis ge-
 nerantis ad perfectōnem reducit. et nihilomi-

nus ipse met tractatus finaliter valde rep̄hē-
 dit et confidit illum confusum habitum quem
 tamen prius ponit. Et dicit sic. hec est determi-
 natio s̄m mentem Boetij porphiri et doctoris
 maḡni illos in hac parte insequentis quātū ad
 sensum paripateticorū quorū Aristotiles erat
 caput et princeps. nō autem quātū ad verita-
 tem fidei. non enī fuit sane doctrine q̄ agens
 secundum sub deo producat substantiā forme aut
 q̄ illa oriatur ex materia sicut ex sua radice. aut
 q̄ ipsa partim creetur a deo. et partim formetur
 posterius a natura. ex quo substantia est ens p̄
 se. forma quidem substantialis in actu seu actū
 per se. omnis autem actus p̄ se fluit ab actu a
 se perfecto qualis est deus solus. nec potest ali-
 quid pullulare vel surgere ad actum essendi ex
 aliquo q̄ in se nō est in actu qualis est mate-
 ria. nec potest natura agens per virtutem acci-
 dentalem et nō p̄ essentiam suam causare totā
 tam vel partem substantie quimmo illius est a-
 gere substantiam cuius virtus agendi est sub-
 stantialis puta solius primi seu dei. Hec sūt ver-
 ba tractatus que sonant q̄ sit aliqua veritas
 philosophie que obuiat veterari fidei catholice
 contra q̄s dicit Aristotiles primo ethicozum ve-
 ro quidem omnia cōsonant existentia falso au-
 tem cito dissonat verum. nec p̄missa intentio
 in venerabilis Alberti sunt conformia qui circa
 distinctōnem primā secūdi sententiā dicit no-
 stri doctores habent duas vias scilicet q̄ omnes
 forme creantur et q̄ actus creatōis compleat
 omnem nature motum et q̄ natura non facit
 nisi p̄parando materiam. et hec opinio a pau-
 cis defenditur. Secūda q̄ deus operatur in na-
 tura. et aī ipsa in hoc q̄ nō est separata ab ope-
 re nature ut ipsa agat i parte vna et natura in
 alia. et hec est via p̄babilior et puto q̄ vera ē
 Deinde soluendo argumētum dicit sic. Accidens
 ut accidens nō facit substantiam sed s̄m q̄ est p̄-
 p̄rietas naturalis elementi cōiuncta virtuti ce-
 lesti et formatiue virtuti in seip̄ne bene facit
 formam substantialem trāsmutando materiam
 ex qua educitur. Et subiungit auctoritates in op-
 positum adduce nō intendit ostendere nisi q̄
 deus principaliter agit quo subtrahente suam
 actōem nullum f̄cūdozum ageret vel perman-
 ret in esse. Et in libro de homine questione scū-
 da articulo tertio dicit. Accidens non facit effe-
 ctive substantiam illā cuius ē actus. sed nihil p̄hibet

transmutare materiam ipsam accidens ut educatur de materia forma substantie que non est et qualitates elementares multa possunt quādo eis cōiunguntur virtutes stellarum et virtutes anime que non possunt per se solas. Et q̄ sexta ac. ultimo dicit. Dicimus q̄ forme substantiales sunt a qualitatibus primis agentibus. et q̄ calidum nō agit t̄m virtute calidi ignei sed virtute calidi celi et virtute anime. Preterea presus tractatus insinuat q̄ venerabilis Albertus studiosē conetur asserere modum quendam sc̄tis extremum inchoationis formarum substantiarum in materia. et q̄ sanctus Thomas pensus prescribat vocabuū inchoationis. P̄ hoc p̄duco contra primū illud quod ponit venerabilis Albertus in libro de quatuor coequiuis q̄. secunda ibi dicit sic materia que est subiectū generatiois et corruptiois et principium hoc mō quo subiectum potest esse principium simplex est nō habes compositionem nisi t̄m ordinis ad formā cum substantia materie. et hic ordo differt ab ea sicut potētia ab eo quod est i potētia. et est imperfectio ipsius et defectiva ad formā. et ideo nō dicitur simpliciter sed fm quid. ita sc̄ q̄ non habet compositionem in aliquo q̄ sit simpliciter. res. q̄ nō est absoluta res sc̄ a qua secūda ē inchoatio rei que est forma et est fm veritatem ordo ad formam qui ordo medium est inter ens et non ens. Et s̄ dicit q̄ materia seipsa ē principū desiderij desiderij em̄ nihil aliud ē nisi privatio forme cū potētia habēdi eam que potētia est ipsa materia. ipsa em̄ entitas materie est subiectum subijabilitatis forme. que subijabilitas est potētia et desiderium siue appetitus. et nō differt ab ipsa nisi fm rōnem iam dictam. Et si queratur utq̄ illa rō aliquid ponat. dōm q̄ fm rem que simpliciter sit res nihil ponit sup subiectū. et hoc contingit ideo quia nō est ratio rei. sed privatio rei et privatio nihil relinquit nisi subiectum cum ordine et aptitudine ad formā. Unde Anselmus orbitas nihil magis ponit in oculo q̄ in lapide nisi q̄ in oculo relinquit p̄prium subiectū habitū. Dem̄ subdit q̄ similitudo materie ad formam nō ponit nisi ordinem cum negatione p̄teritij sic q̄ non appetitur p̄teritium. Et subiungit materia prima in ratione materie non potest abstrahi in ratio potētie fm seipsam em̄ subiectū est. et ratio potētie et ratio subiecti in ipsa materia itē sunt. et sic materia ipsa habet formā quandā edis. eo q̄ privatio nō est absoluta res. sed or

do ad rem que est forma. hęc autē ratio ordinis est forma fm quid. et hoc est quod dicit p̄mus q̄ principia h̄nam sunt duo ratio aut sunt tria materia em̄ semp est una numero. sed iuncta privationi et potētie est duo fm esse. et hęc forma ratiois non diminuit simplicitatem materie fm rem. et in acquisitione forme destruitur privatio eiusdē forme. et adheret ei alia privatio. Hinc sonat sanctus Thomas in libro de potētia materia quarta q̄. prima dicens q̄ appetitus forme non est aliqua actio materie sed quodam habitudo materie ad formam. sed q̄ est in potētia ad ipsam. ut Commentator exponit in primo p̄fisco. Preterea venerabilis Albertus in prima parte circa primos duos libros sententiarum quam aliqui nominant 3 mirabili scientia dei. quia p̄logus illius summe 2 mirabilis facta est scientia tua ex me et. ibi circa distinctionem tertiam dicit q̄ prime in ordinem per prime forme inchoationem in ipsa modus est defectiva ad omnem formam. et q̄ eam non in spē determinaretur si nihil haberet illorū que inchoant visum que sunt aptitudo ad visum. et allegando beatum Augustinum dicit q̄ capacitas formarum non nulla forma est. Et in de homine q̄. xij. dicit q̄ materia per se ipsam est susceptibilis formarum. Et quarto capitulo divinum nōm̄ dicit. materia habet de seipsum forme p̄t privationem q̄ nihil addit super materiam. sed relinquit ipsam susceptibilitatem forme que si tolleretur a materia non haberet ulterius desiderium. et q̄ generatio est terminus motus alterationis que est fm contraria. Et q̄ non est dicendum q̄ essentia forme sit in materia. quia per hoc significaretur q̄ esset ibi simpliciter. et q̄ generatio est de non subiecto in seipsum. et q̄ desiderium ē respectu eius q̄ nō habet p̄t quod dicitur materiam desiderare formam et q̄ materia non habet causalitatem respectu forme. s̄ t̄m respectu p̄positi. q̄ quicū aliq̄ ab ipsa recipit. Et i prima sūma ubi querit de hoc nomine creator dicit q̄ inchoatio nō est nisi splendor perlustrans totam materiam. Et in commento de causis libro secundo capitulo tertio dicit q̄ resp̄ctiva p̄t cas et intelligentiarum et anime nobilis determinata ad hoc vel ad illud genus vel spē est inchoatio illius vel illius generis. Dem̄ reducit q̄ sanctus Thomas non prescribat p̄tens positionem in formali inchoationis. Nam dicit secundo scripto di. vij. at. sc̄.

Quod prima inchoatio formarum in materia fit
 et in ea dicuntur esse abilitates quedam ad forma-
 mas est ab opere creatoris. sed educatio earum in
 actum est per virtutem agentium naturalium et
 terminatorum. Et distinctione duodecima circa
 finem dicitur omnis privatio quantum ad illud
 quod significatur per nomen est non ens. sed ta-
 men oportet quod aliquid supponatur. quia priva-
 tio est negatio in subiecto ut in quarto metaphi-
 sice dicitur. ubi ponitur subiectum et abilitas eius
 ad receptionem forme que privatur. Et in prima
 parte questione sexagesima quinta a rationibus
 intellectus divini formarum semina sunt rerum cre-
 atis indita ut per motum in actum educi possint.
 Et questione sexagesima septima articulo tertio di-
 citur. Cum forma substantialis recipitur imperfe-
 cte fit inchoationem quadam qualitas sequens
 manet aliquandiu sed non semper. sicut patet in
 aqua calefacta que redit ad suam naturam. Et
 secundo physicozum dicit inchoatio forme cum non
 sit actus sed aptitudo quedam ad actum non po-
 test esse principium actuum. Et primo scripto di-
 stinctione tertia articulo decimo dicitur. Si per potenti-
 am passivam intelligatur elatio materie ad for-
 mam tunc materia non est potentia. Et in prima
 parte questione centesima decima quinta articulo se-
 cundo allegando beatum Augustinum dicitur quod oc-
 culta quedam semina in istis corporeis mundi hu-
 ius elementis latent. et quod sicut matres gravide
 sunt fetibus. sic ipse mundus gravidus est causis
 nascentium. Et premissis potest concipi concordia
 sancti Thome et venerabilis Alberti per hoc quod
 uterque dicatur ponere formas substantiales ex
 materia educibiles in ipsa materia inchoatas
 esse et in ea preexistere non quidem univoce sed ana-
 logice non enim presunt forme substantiales in ma-
 teria sic eodem numero sicut calor intensus pre-
 est in subiecto remisse calido. nec presunt forme
 substantiales in materia sic eodem in specie sicut
 forma equi gemitu preest equo generante. sed sub-
 stantiales forme in materia presunt analogice.
 Nam ipsa substantia materie habet proportionem
 ordinem et analogiam naturalem ad formas
 ex ea educibiles. et insuper in ipsis dispositionibus
 materie presunt forme virtuali analogia et qua-
 dam instrumentali efficacia. quod enim est in alio
 est in eo ad modum eius in quo est. Unde sicut
 ipse substantiales forme analogice eminenter et
 effectiva virtute presunt in celestibus motoribus
 et corporibus sic in materia forme presunt occu-

lenter potenciali susceptibilitate. et ratione dis-
 positionum quadam instrumentali efficacia et vi-
 tute. ut anime vegetative et sensitive presunt in
 seminibus aut in ovis. et nihilominus forme substan-
 tiales dici possunt fluere scilicet analogice in ipsa
 alteratione generationis privetur tamen generatio
 fit se est mutatio momentanea ut habetur pri-
 mo physicozorum. et est et non subiecto in subiectum
 ut habetur quinto physicozorum. Unde venerabilis
 Albertus dicit in predicamentis forma substan-
 tialis in generatione dicitur esse in successione non
 gratia sui sed gratia suarum qualitatium. Et est
 advertendum quod non est nimis insistendum illi si-
 militudini qua solet dici quod sicut species sunt in a-
 ctu logice in potestate generis logici ita sub-
 stantiales forme sunt inchoate physice in ipsa po-
 tentia generis physici. Et enim in hac simili-
 tudine multum dissimilitudinis. genus enim lo-
 gicum realiter peremptitur cum qualibet su-
 arum speciem. non autem genus physicum perem-
 ptitur cum substantialibus formis. Et pre-
 terea licet rationale educatur logice et potesta-
 te animalis quod est genus logicum. Etset ta-
 men absurdum dicere quod rationale educeretur phi-
 sice et potentia ipsius materie que est generis phy-
 sicum. Pariformiter licet in substantiis separatis
 in corporibus celestibus et in artificialibus
 species et differentie educantur et potestate ge-
 neris logici non tamen in illis forme educantur et
 potentia ipsius que est aut materie

Quod materia sit pars essentialis quidditatis sub-
 stantie materialis.

Octava contrarietas

tem ponit tractatus circa hoc utrum diffinitio-
 nes physice sunt materiales ex materia et forma
 integrate. id est utrum materia sit pars essentia-
 lis quidditatis naturalis. Et sententia sancti
 Thome quod quidditas natura siue essentia ma-
 terialis substantie comprehendat inter se materiam
 non quidem ultimam signatam aut indi-
 vidualiter acceptam. sed forme specificae propor-
 tionatam. Asserit tractatus quod huic sententie sit
 contrarius venerabilis Albertus. Sed quod sit il-
 li conformis reprehenditur ex eiusdem verbis
 subiungendis. Dicit in de homine questione vice-
 sima secunda articulo secundo. Materia duplex est
 scilicet subiecta motui. et substans universalis.
 Materia autem que est subiecta motui non est illa que
 est res. et est in potentia ad formam que est pars rei

et non totum esse. et ppter hoc non predicatur de re. natura aut que substat vniuersali est id quod est res. quia ipsa est hoc particulare de materia. et forma sua e forma totius et n ptis. et ppter hoc potest de tota re. et appertinet illius rei sicut appertinet et accidentia pprehentia et indiuidua ipam formam totius q est vniuersale supra materia q est particulare. et cu dicitur q intellectus abstractat a materia intelligit de materia q est particulare. qd patet homine em nō abstractat intellectus nisi ab hoc homine et ab illo et n abstractat animam ab homine. nec abstractat hominem a semine et a corpore hominis. et similiter abstractat angelum ab hoc angelo et ab illo. et similiter animam ab hac anima et ab illa et sic de aliis. Et sicut quibusdam inrepositis naturalia licet iuncta sint materie q est subiectum motus in eode sua diffinitiu. em separatata sunt a materia q est particulare. nō em ppter hoc caro vel illa caro. sed caro in amum. Dem sicut dicitur est eō materia in amum quā abstractat intellectus ab hac materia et illa. Et circa secūda distinctionem tertij sententiarum dicitur i christo est ppositū ex anima et corpore. et ad hanc sequitur forma totius q est homo vel humanitas si liceat abstractio loq de ipsa et ipsa est spēs in hoc indiuiduo singulari. Est em duplex forma scilicet forma et materia siue pteris siue potentie. et hec forma est finis generata eōnis in natura et est pteris rei non pōdicabilis de re ipsa. et talis forma e anima in homine. Alia est forma q est ratio rei et totū esse fm eōnem. et hec est sequens compositionem forme naturalis et potentie naturalis q est materia. et talis formam habuit existens. Et dist. quinta dicit. illud quod xps in assumptione assumpsit ppter et p se est natura humana materialiter accepta. i. in pteribus que sunt materiales ad formam totius hoc est ad eē hominis in ipso. Et sicut dicitur q corpus et anima intelligunt per naturam humanam. et ideo ante significationes iungunt in intellectu nature humane quā assumpsit xpus. et q etiā potest dici q assumpsit essentiam humanam. et q humana natura in xpo dicitur forma ab actu forme qui est dare esse fm naturam. vñ vere dicimus q ipse est homo. et q iunctū illud ex corpore et anima non est singulare p se nec distinctū per se. sed iunctū alij in singularitate alterius et distinctū psonalem. Et dist. septima dicit. natura humana in xpo dicitur vergete in actis ppter iuncturam. cu actis ppteritatem quadam. et in libro de homi-

nē qst. tertia dicit. anima nō est spēs in natura sed pars spēs. Et subdit si pteretur de spēs sic in ppter sumit et vane. qz spēs nō est. licet quidam aliter dicat. Et si aliquis dicat q sic spēs nō loquit nisi ad similitudinem eorū que sunt spēs per se exites. Et patet q anima nō est fm hūmodum. et ideo talis intellectus de anima error est etiā si logice loquamur de ipsa. et in secunda parte sue sume dicit. celum essentiali compositione ppositum est ex forma et materia. Et ppter dicens q celū sit simplex intelligit quia nō est ex pteris siue elementis. Et subdit q celū pterem resoluit in partes eēntiales que sūt materia et forma. Et in de quatuor coequis. qstio tertia dicit. celum est ppositū ex materia et forma. Et illud quod dicitur in libro de substantia orbis q celum nō est ex materia et forma intelligitur de materia que ppter est materia scilicet que est in potentia ad esse. et de forma que acquiritur pterimitationem subiecti. Et in secūda parte sue sume dist. tertia dicit. ppter dicit in primo celi cū dico celum dico formam. et cū dico hoc celum dico formam in hac materia. per formam intelligens naturam amum que est forma totius pōdicabilis de toto que vniuersale nuncupat. et per formam in hac materia intelligens inamunicabile supportum substantie nature amum. Et in de homine qst. xxiij. dicit compositum ex materia et forma partes sue essentie nō habet compositas scilicet materiam et formam. Et ppter colligit primo q sicut se habet humana natura in create indiuiduata que sumpta pteritur est vniuersale in re. ita se habet humana natura in xpo indiuiduata. nisi q in socrate est indiuiduata ppteritatem supportum. in christo autem per supportum non ppteritatem. Unde dicitur libro qstio tractatu primo capitulo vntesimo. q christus humanam naturam in se indiuiduat. et q humana natura est in christo indiuiduata. Colligitur secūdo q etiā fm mentem venerabilis Alberti. in aliquo intrinsece cōprehenditur substantia materie. qd tamen ex hoc ipso non est per se indiuiduum aut per se singulare patet de humanitate christi et de corpore celesti. Sed dicit ipse tractatus q ipsa quidditas substantie materialis non constituitur ex ipsa materia. sed ex esse formali formabili quod est in materia. et q substantia materie est de integritate supporti qualitas autem formalis potentie ppteritatem ad veritatem essentie. Contra

hoc ē q̄ esse tale cōsum formale formabile ne
 quāq̄ habet locum in hominis essentia seu q̄
 ditate. nam rōnalis aīa p̄ increatōem est pou
 eta et nō p̄est cōfusa seu formalit̄: r̄ formabi
 liter in materia. nec etiam habet locū circa q̄
 ditates seu essentias celoz quoz forme sūt su
 is materijs concreat̄. nō ergo materia conti
 netur aliter in hominis et celoz quidditatib⁹ q̄
 sūt substantiā eius. et p̄ q̄ns suba materie non
 rōnabilit̄ excluditur a quidditatibus aliarū
 materializ substantiā. Et itēz passiones p̄
 fluit̄ ex principijs nō indiuidui. sed aut ex prin
 cipijs analogi aut generis aut sp̄i. sed q̄ritas
 mobilitas infinitas locabilitas corruptibilitas
 sensibilitas iudibilitas et q̄dam alie p̄tates
 substantie materialis nō fluit̄ a forma t̄m sed
 etiam a materi. igitur ipsa materia nō soluz
 est principii indiuidui sed etiam quidditatis r̄
 sp̄i. Et sic verificatur q̄ illud q̄s est p̄ter quid
 passionis est quid subiecti. Preterea r̄ p̄s
 q̄ forma et materia sūt p̄ se principia constitu
 tōnis substantie materialis. hoc aut nō quēz
 ter accipitur t̄m de singulari materiali substan
 tia q̄ s̄ illa nō inuenerit se scientia. intelligi
 tur ergo saltez de s̄a materiali accepta sūt sp̄i n̄
 Et dicit p̄s s̄ptimo metaphisic̄ q̄ h̄o et equ⁹
 sunt simul totū quoddā ex hac materia et hac
 eōne ut vniuersaliter. singulariter vero ex vltia
 materia socrates iā est. Et est considerandū q̄
 in diffinitōe forme actualis subiectum ponitur
 ut additamentum alterius generis predicamē
 talis. et in diffinitōe subalis forme p̄is mate
 ria ponitur ut additamentū eius⁹ generis. Et
 in diffinitōe sp̄i seu forme totius ipsius supposi
 ti materialis ponitur materia specificē forme p̄
 tis p̄portionata nō ut additamentū sed ut cō
 principii intrinsecū cōstitutōnis. hec ip̄a etiam
 materia p̄ analogiam ad formā p̄is iā cognita
 ea est p̄principium sp̄i et forme totius q̄ s̄z for
 ma totius aut intrinseciue. q̄ ip̄a est totū. aut
 quodāmodo transeunt q̄ ip̄a est forma indiui
 diui q̄s est totū. Preterea cōsiderandū q̄ dif
 finitio qua diffinitur h̄o p̄ animal rōnale etiam
 implicat materiā. nā animal noiat p̄positum ex
 anima sensitiua et corpe ajalis. Et rōnale nō
 minat p̄positū ex anima rōnali et corpe huma
 no. et itēz dicta diffinitio cū illa diffinitōe qua
 s̄z homo est quōdam p̄positū ex anima rōnali r̄
 humano corpe coincidit re. s̄ ab ea distinguitur
 modaliter et eōne. Nam prima explicat genus

et dāam que distinguitur s̄m eōem et implicat
 formā et materiā que distinguitur realiter. De
 eīda vero diffinitio viciā explicat realiter de
 stincta et implicat distincta s̄m eōem

¶ Sanctus Thomas et venerabilis Albertus
 cōcordant circa animatōem celi.

Nonā cōtrarietatem

tractatus ponit circa hoc. utp̄ celli sit corp⁹ phi
 sici et animati. et dicit tractatus q̄ in isto dis
 sonat fides catholica et secta p̄horū. unde po
 nit p̄ham Aristotilis circa animatōem celi ob
 aīate fidei catholice. Sed cōtra hāc ipsius tra
 ctatus assertōnem cōcordant sanct⁹ Thomas
 et venerabilis Albertus ut patz ex dictōis. Nā
 dicit sanctus Thomas prima pte ques. 1. Cor
 pora celestia non sunt aiata eo mō quo plantē
 et animalia sed equoz. Unde platonici ponē
 tes etiā animas corpōribus vniē nō ponēbant
 nisi p̄ p̄tū viciū s̄i motor mobili. Et sic q̄
 hoc q̄ plato ponit corpa celestia animata nihil
 aliud datur intelligi q̄ substantie sp̄iales vni
 untur corpōribus celestibus ut motores mobilit̄
 Unde inter ponētes ea ē animata et ponētes
 ea nō animata p̄s et nulla dā inuenitur i re
 sed voce t̄m. Et itēz ponit sanct⁹ Tho. in q̄stio
 nibus de sp̄ialibus creaturis et in s̄cō scripto
 dis. xiiij. dicit p̄abile est dicere q̄ aliquis intel
 lectus creatus sit motor p̄rius celi. unde possu
 mus dicere superiores āgelos qui habēt formas
 magis vniuersales esse motores sepatos et rō
 motos. āgelos autem inferiores qui h̄nt for
 mas magis p̄riculatas esse motores p̄rimos.
 Unde Augustina dicit q̄ intelligentie apud p̄hos
 sunt qui in lege vocātur āngeli superiores ut che
 rubin et seraphim. animas vero orbū dicitur in
 feriores āngeli q̄ dicitur āngeli ministerij. P̄
 missis p̄formē in re q̄tuoz cōsequis. q. iij. ar. xxiij
 dicit venerabilis Albertus intelligētie dicit̄ ani
 me orbū nō vniūoz cum intelligētie hominū
 et illa est sententia p̄horū ut patet ex dictis do
 eum. Et subdit p̄si nō creaturā sanctis negon
 tibus celum animā habere nisi in nomine solum
 Et subdit nō est cōtrariū fidei catholice quod
 dam āgelos iuuare naturā in mouēdo et gub
 nando celoz sp̄as. quos āgelos mouentes si
 ue intelligēcias p̄si dicit animas. Et deinde
 subdit et ita patet q̄ nō est cōtrariū inter eos
 Et in de homine. ques. i. arti. xi. dicit si sāci cō
 tradicūt h̄ dictis p̄horū non erit cōtradictio p̄

et sed nomine tñ. Nō em̄ est p̄tra sanctos nec p̄tra catholicam fidē aliquos angelos deo subfūte in hoc q̄ mouent sp̄itas ad generatōem et corruptōem inferiorū. Q̄ aut̄ intelligentia pura moueat motores sp̄itas influēdo bōitates. et illi moti moueāt ulterius ad naturālē p̄ductōem rep̄. patet ex septima p̄pōne libri cāp. **Hec ille.**
Est p̄terea p̄siderandū q̄ quādāmodū theologi ponūt quosdā celestes sp̄itus hāctes em̄inentiorē sup̄naturalē p̄templatōem dei et dō assistentes. alios aut̄ ponunt q̄ hāctes inferiorē sup̄naturalē p̄templatōem dei mittunt ad homines ut eos moueāt ad gratiā. Pari mō p̄hi ponūt quosdā substātiās sp̄aratas hāctes eminentiorē naturālē sp̄culatōem dei quas vocāt intelligentiās. alias aut̄ que hāctes inferiorē naturālē sp̄culatōem dei sūt deputate ad mouendū celestes orbes ut causent naturalia.

Qualit̄ in mixto sūt elementorū sbales forme.

Decimā cōtrarietate

Ponit tractatus circa hoc. an in mixto coeant elementa tā sūm eorū formas q̄ sūm eorū materiās salua. **S** q̄ circa hoc nō p̄tradictō sanctus Thomas et venerabilis Albertus colligi potest ex dictōis. **N** circa illud p̄hi in primo de generatōe. neq̄ manēt igit̄ actu neq̄ corrupunt neq̄ aliter neq̄ ambo. salua ē em̄ dūs eorū. dicit sanctus Thomas. oportet inuenire modum quo et veritas mixtōis saluet̄. et tñ elementa nō totalit̄ coeant. sed aliqualit̄ in mixto remanēt. **E**t subdit remissis excellentijs elementorū p̄struit̄ quēdā qualitas media q̄ est p̄pria qualitas mixti dñs tñ in diuersis sūm diuersarū mixtōis p̄porciōnē. et hec quidē qualitas ē dispositō p̄pria ad formā corporis mixti. sicut qualitas simplex ad formā corporis simplicis. sicut igit̄ extrema inueniūt̄ in medio qd̄ p̄cipiat naturā utriusq̄. sic etiā qualitates simpliciarū inueniūt̄ in p̄pria qualitate corporis mixti. qualitas aut̄ corporis simplicis est aliud a forma ipsius agit tñ in forme substātiāli dūtē. aliōqn calor calefaceret tñ. nō aut̄ p̄ eius actōem forma substātiāli educeret̄ in actū. tñ nihil agit ultra suam sp̄m. **D**icit igit̄ dūtēs formaz sbalium simpliciuū corporū in corporibus mixtis saluant̄. sūt igit̄ forme elementorū in corporibus mixtis. nō quidē actu sed dūtē. **E**t in prima p̄te q̄st. lxxv. ca. iij. dicit̄ forme elementorū manent in mixto.

nō actu sed dūtē. manent em̄ qualitates p̄prie elementorū. sed remisse in q̄bus est dūs formaz elementarū. et huiusmodi qualitas mixtōis est p̄pria dispositō ad formā subalem corporis mixti. **E**t in questionibus disputatis de anima q̄. ix. dicit̄. in mixto manent adfictiā p̄pria elementorū sūm aliquē modū in q̄bus manet virtus eorū. **P**remissis cōtrōdenter dicit̄ venerabilis Albertus secūdo scripto di. vij. quatuor sūt modi transmutatōis corporū. **U**nus est miscibilium ad actū mixti tñ in quo miscibilia remanēt sūm virtutē p̄ntem suas p̄pas sp̄s. licet nō remanēt sūm formā suā sp̄m sicut miscēt̄ medicōe p̄p̄site. **E**t tercio celi tractatu secūdo ca. primo dicit̄. cū vna numero materia nō sit susceptibilis diuersarū formaz nō potest dici q̄ elementa sūt in mixto sūm formas subales in toto. saluatas. cū vero in mixto saluent̄ p̄prietates elementorū nō potest dici q̄ nullo mō saluent̄ forme sbales. **E**t vij. ca. dicit̄ q̄ **A**uerrops d̄t **A**uicēnā latius se qualiter potētia et nō actu elementa sūt in cōposito. sed subdit aliquibus interpositis q̄ nō est sūm rem p̄tradictō in istos duos viros. **E**t in p̄dicamentis d̄t. forma substātiāli in generatōe esse in successiōe. nō gr̄a sui s̄ gr̄a suarū qualitātū. **E**t subdit q̄ in mixtis nō sit intensio et remissio sūm substātiās mixtorū. sed sūm qualitates illarū substātiarū. et intensio referet̄ ad qualitates et nō ad substātiās. **P**atet igit̄ q̄ substātiā nō uenit̄ magis neq̄ minus recipere. **E**t venerabilis Albertus octauo metaphisice tractatu primo ca. iij. dicit̄ licet in mixtis multa sūt mixta p̄ substātiā in vno actu mixti. sūt tñ vnū sūm formā et nō multa. **E**t subdit q̄ mediū qd̄ fuit a calidis feigidis humidis et siccis ad maiōrē alteratib̄ et alteratis h̄ dūtēs omnīū qualitātū dicit̄. et si sit simplex. et vñ. **D**ñm subdit sicut in materijs vna exit̄ ex alia. ita forma exit̄ a forma. et sequens sp̄ retinet̄ dūtēs p̄p̄tium cū tñ sit eētia simplex. **P**atet ergo q̄ nō recte asserit̄ esse de mēte venerabilis Alberti q̄ elementorū substātiāles forme in mixto manent actu et substātiāliter numerate. **E**t cōsideretur q̄ homo est corpus mixtum. et tamen nō cōuenit̄ dicere q̄ in ipsa rōnali aīa que ē forma simplex elementorū subales forme substātiāliter numerent̄. sicut etiā nec aīa uehetaria et sensitiua numerat̄ subaliter in rōnali aīa. **S**ūm igit̄ forme subales elementorū in vna forma substātiāli mixti quādā analogica p̄tinentia em̄.

uenti quemadmodum anima vegetatiua et sensitiua sūt in anima rōnali. Sed in qualitatibus actiualibus ipsius mixti sunt elementorū forme subales p̄ contentiā analogicā cuiusdam occubitus et est sile sicut effectus in sua cā equiuoca ē eminēter. et viceuersa tā est in effectu occubiter. Dicit autē tractatus q̄ est mixtū quōd virtus potest derelinquere subam. sed est mirabilis q̄ nō addit tractatus q̄ virtutes elementorū in mixto nō magis derelinquūt ipsorū elementorū subam q̄ virtutes anime sensitiue in hōie derelinquūt animā sensitiuā. Et q̄ luciditas et diaphaneitas in quibusdā elementis et elementis derelinquūt s̄bam celi cuius naturā p̄cipiat s̄m analogiam ut t̄gitur in secūdo de anima.

Qualiter anima sensitiua et vegetatiua sint in embione ante infusione rōnalis aie.

Undecimam cōtrari

etatem ponit tractatus circa hoc. an embrio p̄mo habeat sp̄m vite plante cuius corruptōem cōcomitetur generatō eiusdē embionis ad vitā sensus et animalitatis. et ex hac corrupta surgat vita humana cuius p̄cipiū sit anima rōnalis p̄cedentiū animarū p̄fectiones essentialis in se gerens. hic inter sanctum Tho. et venerabilem Alb. est diuersitas aliqualis. sed nō p̄tinatia p̄dictionis ut patebit ex dicēdis. Unde de materia istius q̄stionis in xvi. d. animalibus sic dicit p̄s s̄m unā translādōem. Necessario erit in cōcepto p̄ius anima cibatiua et cū creuerit tūc erit in eo anima sensibilis p̄ quā dicitur animal. et nō erit animal et hō s̄i neq̄ equus et al. sed cōplementū erit in ultimo. Et subdit aia cibatiua est in semine et cōcepto animalū q̄ diuisus est ab eis in potentia in actu autē nō anteq̄ veniat ab eis et faciat opatōem anime quomā in p̄ncipio videtur q̄ om̄e q̄d ē cōceptū uiuat sicut uiuunt arbores. Alia autē trāslatio h̄ sic. P̄ncipia et fetus nutritiua h̄nt animā. p̄cedētia autē et sensitiuā s̄m quā fit aial. Non em̄ simul fit animal et hō neq̄ animal et equus. postremo em̄ fit s̄m. Et subdit virtute quidem oia ponendū actu autē nō p̄iusq̄ trahāt a limentū et faciunt anime opus. p̄mū quidem em̄ omnia uita sunt uiuere talia plante uita. et sanet. Tho. in p̄ma p̄e q̄stione ceterū ma decima octaua. hoc q̄d Aresto. dicit actu autē nō exponit de actu secūdo dicit q̄ in materia fetus statim a p̄ncipio est anima vegetabilis nō quidem s̄m actū secū

dū. sed s̄m actū p̄mū sicut anima sensitiua est in dormientibus. cū autē incipit attachere a limentū tūc tā actu opatur. repitur igitur sana? Tho. mas dicit q̄ sicut cōceptū in animalibus p̄mo habet formā feminis. et postea sanguinis sic p̄ius habet animā vegetatiuā q̄ sensitiuā. et sensitiuā p̄ius q̄ intellectiua. et si embrio an̄ infusione anime rōnalis cōdatur habere saltem sensum tactus et nutritōem tūc erit necessariū in embione an̄ infusione anime rōnalis ponere subam anime sensitiue et vegetatiue. **H̄ venerabilis Alber.** ponit q̄ in semine est p̄ncipii vite sicut ad vite organa operans. et hoc nō quo ars est instrumentū artis. et q̄ uerius dicatur q̄ illud q̄d est in semine est aliquid anime et nō anima. est em̄ actus anime. Hanc p̄fessionem sanctus Tho. nō omnino abiicit. sed etiā eā sustineri posse dicit. Dicit em̄ in q̄stionibus disputatis de anima q̄stione xi. quidam dicit q̄ in embione an̄ animā rōnale. nō est alia anima sed virtus quedam p̄cedens ab aia patris et ab h̄mōi virtute sunt h̄mōi opatōes que in embione apparent que dicitur virtus formatiua. Et alii quibus interpositis subdit q̄ hoc posset sustineri et q̄ p̄dicitū p̄ncipiū actū in embione p̄ tanto diceretur virtus anime et nō anima. quia nōdū est anima p̄fecta sicut nec embrio est animal p̄fectum. Et intendendo ad illud p̄s. Embrio p̄ius ē animal q̄ homo dicit q̄ illa virtus habet rationem anime. et ideo ab ea embrio potest dici animal. Et inde subdit q̄ sicut anima est in embione in actu sed imperfecte. ita opatur sed opatōes imperfectas. Et in eiusdē questionibus questione secūda dicit sic Arestoteles. xvi. de animalibus. Et nō est simul animal et homo sed p̄ius animal et postea homo. quia i anima li cōcepto p̄ius apparent opatōes imperfecte et postea apparent magis p̄fecte et sic om̄is generatio est trāsmutatio de imperfecto ad p̄fectum. Et in secūdo scripto distinctione xviii. allegando cōmentatorem dicit sic s̄m q̄ procedit in p̄fectione organorum s̄m hoc anima incipit magis et magis esse actu in semine ita q̄ cōceptum p̄mo dicitur uiuere uita plante. et sic deinceps quousq̄ ueniat ad completam similitudinem generantis. Et in sūma contra gentiles libro secūdo capitulo octuagesimo septimo dicit q̄ in p̄cessu generatōis virtus formatiua operatur formātōnem corporis. put agit ex vi aie patris cui attribuitur generatō sicut p̄ncipali

generati e n atebat stuti nutritiu cu op?e assi
miae nutritiu nutritio n em nutritiu i pressu for
matoms trahit in similitudine peritio. sed pou
cit ad pfectiore forma et vicinorem similitudini
parris. De ciso ergo pmissi dubij dependet a quo
da qd est facti quemadmodu dicit iuste qd ex
facto orit ius. Si em in embione an infusione
conalis anime primo sit vera nutritio. et postea
aliqua sensitiva agmito saltu tactiva qd est val
de verisimile. tuc oportebit in embione ponere
successive substancias anime vegetative et sensa
tive an infusione conalis anime. si aut no tunc
ea q sunt in embione actibus poterunt ipsi vie
tuti formative q est in semine pris. Et ita par
tet q inter sanctu Thomā et venerabile Albe
rtum in hac materia no est simpliciter ptradia
nis ptermaia

¶ Potentie sensitivae animalium spe dntium
quomant spe

Quodecima contrarie

tas qua tractatus ponit est circa potetias sen
sitivas animalium spe distincto quas sanctus
Thomas ponit spe quemer. Sed tractat de q
venerabilis Albertus sit pterarie sententia. ptra
qd pducit illud qd venerabilis Albertus de in
de homine qstioe .xvii. ibi dicit sic. olfactus non
est equoce in olfactu dicitur dicitur etia dicitur
so naso. Potentie em sensu passive habet diffi
met p actus et obiecta. un cu obiectu sit unu. s.
odor un? rōnis erit olfactus. Et sicut diversis
tas oculor in habetibus dicitur oculos et molles
et hntib? velamē sup oculos et n hntib? no facit
visu equivoctū. ita nec diversitas nasi et habere
organū odoratus cooptū et no cooptū facit
odoratu equivoctū. A mō em organū no diffinit
aliqua potetia sensibilis. sed potius ab obiecto
sicut dicitur est. cu em potetia sensibilis sit poten
tia passiva. et diffinitur habere p suū actū. actuz
autē t? ab agere qd est obiectū. oportet qd p ob
iectū diffiniat. Et aditendū qd no est dubiu
quin qdam activa in sbeatis dntibus spe sint
eiusde spei specialissime. ut albedo nigredo tuledo
dulcedo calor et. Sed apparet no nullis q acci
dētia ppris cōdi dicitur potetias sensitivas esse
poni no possūt eiusde spei specialissime in sbeatis
dntibus spe. Quibus dōm est primo q potē
tia visiva et potetia auditiva no sūt activa p
pria. qz possūt abesse pter subiecti corruptiōem
Dōm est eis secūdo q qn activa ppa emanat

ex natura generis seu spei sbactem. tuc possūt
esse eiusde spei specialissime in subiectis dntibus
spe specialissima. ut visui auditui. lucido dya
phanū opaci. par impar. lineatū supficiatū et
sic de alijs. Sed psumit tractatus verificat pte
utraq pmissa ptense ptradiaōnis dicens sic. ex
pmissis satis liquet qd ppinque sint hec positi
nes. si hñ resoluant. ita qd pua aut nulla studio
so relinquat intercepti ptradiaōnis formido. qā
potetie de quibus est questio ut passive et notō
nales distinguunt p actus et pter obiecta. sed ut
essentiales et vitaliter actuz p ppria sua subie
cta habet fm genus et spem numerari. Hec sūt
ipius tractatus verba. ptra q sic opponit. potē
tie sensitivae pcipunt tanq? mediet inter subiectū
et obiectū. si ergo ipse potetie relate ad subiectū
eēt diversarū spei in dntibus spe. et relate ad
obiectū essent eiusde spei. se queret qd ipse poten
tie differet a seipsis spe solū ad aliud et aliud
relate. qd absurdū est dicere. Nō em respectus
diversi possūt diversificare spem seu essentia il
lius cui insūt absolute. Est pterea pteradū
q potetie dicunt distingu pter actus et obiecta
qz eaz dntes specificas circulo qmur p. Studios
ad actus et obiecta. quemadmodū quopda alioz
dntes circulo qmur p eoz prias passiones. Et
pterea dicit sanctus Thomas pte in q. xij. ar.
secūdo. potetie diversificant pter pparatōnem
ad obiecta.

Qualit intellectus humanus no intelligit
sine fantasmate.

Tridecimam contrari

etate ponit tractatus circa hoc. Dicit intellectus
humanus possit aliquid sine fantasmate intelli
gere. Sed ostendit dca qd circa hoc inter sanctuz
Thomā et venerabile Albertū no sit discrepan
tia. Et pmittant verba Doctoris in hac mate
ria. Dicit Arist. tertio de anima qd passivus in
tellectus corruptibilis est et sine hoc nihil intel
ligit. et qd nequa? sine fantasmate intelligit
anima. et qd species intellectuum in fantasmati
bus intelligit. et qd cu anima speculat nec est si
mul fantasma aliq? speculari. Et in libro de me
morizā et reminiscētia dicit qd intelligere nō ē si
ne fantasmate. Et subdit qd memoria et que est
intelligibilem no sine fantasmate est. Et san
ctus Thomas in summa ptra gentiles libro secū
do ca. xij. intellectus possibilis sicut et quelibet
substantia operat fm modū sue nature. fm autē

suam naturam est forma corporis. Unde in-
telligit quidem immaterialia. sed inspicit ea in
aliquo materiali. cuius signū est q̄ in doctrinis
vniuersalibus exempla particularia ponuntur in
quibus quod dicitur inspicitur. alio ergo mo-
do se habet intellectus possibilis ad fantasma
quo indiget an̄ sp̄m intelligibilem. et alio modo
postq̄ recepit sp̄m intelligibilem. ante em̄ indi-
get eo ut ab eo accipiat sp̄m intelligibilem. vn-
de se habet ad intellectum possibilem ut obiectū
mouens. sed post sp̄m in eo receptam indiget
eo quasi instrumento siue fundamento sue spe-
ciei. unde se habet ad fantasma sicut causa effi-
cens fm̄ em̄ imperiū intellectus format in ima-
ginatione fantasma cōueniens tali sp̄i intelli-
bili in quo resplendet species intelligibilis ut ex-
emplar in exemplato siue in ymagine. Et sub-
dit in potestate nostra est formare fantasma
ta a cōmoda cōsideratōm quā volum⁹. nisi forte
esset impedimentū ex parte organi. Et prima p-
te q̄ti. octuagesima quarta articulo septimo. Et
q̄ impossibile est intellectum nostrū fm̄ statum
vite p̄ntis quo passibili corpori cōiungitur ali-
quid intelligere in actu nō cōuertendo se ad fā-
tasmata. Et subdit q̄ quando aliquis conatur
aliquid intelligere format sibi aliqua fantasma
ta per modum exemplorum in quibus quasi in-
spiciat quod intelligere studet. Et quādo alin⁹
volum⁹ facere aliq̄ intelligē pponim⁹ ei exempla
ex quibus sibi fantasmata format po-
tet. Et
deinde subdit q̄ incorporea quorum nō sunt fan-
tasmata cognoscantur a nobis per comparatōne
ad corpora sensibilia quorum sunt fantasma-
ta. sicut veritatem intelligimus ex cōsideratio-
ne rei circa quā veritatem speculamur. deū autē
ut Dionysius dicit cognoscimus ut causā et p-
excessum et per remotōnem. alias etiam substā-
tias incorporeas in statu presentis vite cogno-
scere nō possumus nisi p̄ remotōnem vel aliquā
comparatōnem ad corporalia. Et ideo cum de
huiusmodi aliquid intelligimus necesse habem⁹
cōuertere ad fantasmata corporum licet ipsorū
nō sint fantasmata. Et parte prima questio-
ne centesima vndecima articulo decimo dicit. In-
tellectus humanus nō potest ipsam intelligibi-
lem veritatem nudam capere. quia cōnaturale
est ei ut intelligat p̄ cōuersionem ad fantasma-
ta. et ideo intelligibilem veritatem pponit an-
geli sub similitudinibus sensibiliū fm̄ q̄ dicit dy-
onysius capitulo decimo celestis hierarchie. q̄ in

possibile est nobis aliter lucere diuinū radiū nī
si varietate sacrorum velaminū circumlatum.
Et subdit q̄ intellectus humanus tanq̄ inferi-
or confortatur p̄ actōnem intellectus angelici.
Deinde venerabilis albertus capitulo decimo ce-
lestis hierarchie dicit lumen intellectus agentis nō
facit in nobis distinctam cognōtionem alicuius
intelligibilis. sicut nec lux sol̄ alicui⁹ corporis. In-
tellectus autem possibilis nō recipit sp̄m nisi a
fantasmatibus que se habēt ad ipsum sicut co-
lor ad visum. et ideo acceptō per corporalia est
nobis cōnaturalis. Et capitulo secūdo oportet
q̄ intellectus noster per fantasma quod est res
corporaliū ducatur in intellectum quozūcūq̄ et
q̄ de angelis cognōtionem suscipere nō possumus
nisi per sensibilia. Et q̄ si intellectus noster sim-
plicitate alicuius substantie debeat accipere assi-
milat eam puncto quod in continuo accipit. Et
q̄ a substantijs spiritualibus nō potest intelle-
ctus noster accipere aliquam speciem qua infor-
metur que facit fantasiam substantie eius. Un-
de cum nō possit sine fantasmate fm̄ conditio-
nem huius vite intelligere nisi ea que sunt per
essentiam in ipso ut deū et se. oportet in eius co-
gnōtionem deuenire per effectum ut per motum
et per simbola que sibi faciant fantasiam. Sed
verum est q̄ secūdo capitulo mystice theologie
dicit venerabilis Albertus sic fm̄ Augustinum
nobilissimo modo videntur ea que sunt in ali-
quo per essentiam inter que est deus. Sed dicit
Augustini habet caligiam. non em̄ sufficit ali-
quid esse in intellectu possibili ad hoc q̄ cognos-
catur nisi iformetur forma eius. et sic fiat actu
sicut materia actu fit per formā agentis in ip-
sam et non per essentiam ipsius etiam si in ea
esset. Unde dicit philosophus q̄ intelligit se si-
cut alia. Et tertio capitulo celestis hierarchie vi-
dit illud quod se habet ad modum determinan-
tis in illuminatōne qua angeli illuminant nos
sunt species accepte a fantasmatibus quarum
diuise p̄pōnes et diuisiones sūt etiā p̄ lūmē intel-
lect⁹. s̄ ad formādas p̄pōnes v̄ diuisiones ad
quas nō est p̄pōnatum lumen intellectus a-
gentis erigitur superius lumē ut angelicum et
sic lumen eius habet se in ratōe agentis v̄lire
si autem nō essent forme in fantasmatib⁹ opor-
teret eas causari a deo. Unde in secūda pte sue
sūme dicit si angelus formas intelligibiles im-
mitteret oporteret q̄ faceret eas. et sic esset cre-
ator formā quod est falsum. Et quarto capi-

tulo de diuinis nominibus dicit angelorum noticiam non possumus percipere per substantias eorum. si tamen per actus eorum. quoniam enim substantia aliqua non cadit in sensum aliquem per similitudinem propriae in ipsam deuenire per spiritum sui motus vel actus vel eius in quod agit. cum etiam natura agnoscit ortum habeat a sensu. Et in eodem ca. dicitur quod ad bona participata potest anima esse equalis angelo. sed quod ad modum participandi nunquam similitudinem. quia anima accipit in speculo et emigrauit et sub primo et tunc angelus autem non. Et in de quatuor coequis q. viij. ar. ix. dicit sic. Si autem dicitur prius tertio de anima quod non contingit intelligere sine fantasmatibus. et ideo cum Dionysius loquitur ad intellectum non oportuit quod proprietates spirituales que fantasmatibus non faciunt in nobis exprimerentur per proprietates corporum fantasmas facientium. Et in de homine q. xxiij. dicit quod in veritate hoc verum est quod nullam habemus scientiam sine natura de eo quod nullo modo est in sensu. Et subdit sunt tamen quidam qui dicunt quod non omnis natura scientia oritur a sensu. et dicunt quod anima potius impeditur a sensu in nobilissimo modo sciendi. sed hoc est extraneum philosophiae Aristoteli. Et primo ca. mystice theologice dicit. in raptu fit abstractio ab usu inferiorum potentiarum. quod si nihil videtur eis. sed in diuina contemplatione immittitur non fit abstractio ab usu ipsarum. Et in secunda parte sue summe dicit sic. Dionysius in mystica theologice dicit quod intellectus noster si quid etiam spiritualium intelligere vult illud assumat materialibus. Et in dictis dependendi potest in tentio persona sancti Thome et venerabilis Alberti. si quod noster intellectus sine statum seu conditionem presentis vite et sine naturam intelligit naturalia et mathematica. per questionem etiam ad eorum fantasmatibus. diuina vero et spiritualia non per questionem ad eorum fantasmatibus. quia ea non habent. sed per questionem ad fantasmatibus aliquorum que manuducunt in agnitionem spiritualium et diuinorum. Et etiam intellectus noster lumine quo illuminatur a deo vel angelo agnoscit. per comparationem ad lumen corporale quod manuducit ad agnoscendum lumen spirituale. et intellectum possibilem agnoscit per comparationem ad dyaphanum. Et nihilominus sanctus Thomas dicit quod anima christi quia etiam habuit statum apprehensionis poterat per scientiam inditam intelligere spiritualia sine conuersione ad fantasmatibus. Dicit etiam quod anima in raptu supernaturali tali qualis

erat beati pauli. et quod anima a corpore separata cognoscat etiam sine conuersione ad fantasmatibus. Et considerandum quod venerabilis Albertus in secunda parte summe. dicens falsum est quod homo non habet intellectum qui ex fantasmatibus non oritur. intelligit hoc de fantasmatibus ipsius rei que intelligitur que fantasma non habet quoniam est pure spiritualis. Patet nam dicit hoc respondendo ad hoc argumentum homo intellectum non habet qui ex fantasmatibus non oritur. angelus autem nisi assumpto corpore fantasma non facit. ergo videtur quod homo non posset habere intellectum de ipso angelo siue intellectualem cognitionem. non ergo intendit dicere quod homo non intelligat angelum per habitudinem seu concretionem ad fantasma aliam manuductis in agnitionem eius.

Qualiter intellectus humanus exis in corpore posset substantias separatas agnoscere

Decima quartam contra

rietatem ponit tractatus circa hanc questionem. An intellectus humanus se et substantias separatas possit quodammodo in corpore vel extra corpus existens comprehendere. Et sententia sancti Thome quod intellectus noster sine naturam et sine statum seu conditionem presentis vite habere potest quandam cognitionem de substantijs separatis. sed non potest earum quidditates cognoscere siue comprehendere. Et huic sententie venerabilis Albertus sit conformis patet. nam dicit primo capitulo celestis hierarchie. non possumus spiritualia intelligere per terminos quibus eorum essentia concluditur quod est proprie comprehendere. et quarto capitulo diuinorum nominum dicit angelorum noticiam non possumus percipere per substantias eorum. Et in decimo capitulo diuinorum nominum. modus diuinus est sine quod accipimus agnitionem ab eo quod est supra intellectum nostrum in quantum illud immittit se nobis non sine proportionem suam. sed sine potestatem intellectus nostri. et ideo quando venit in illud non figuratur in ipso tanquam in aliquo cuius fines vel essentie vel virtutis vel operationis vel proprietatis inspicit. sed sicut in quodam pelago infinito in quo verius cognoscit quis non est quod quid est. His similia venerabilis Albertus dicit in multis locis alij. Et id ipsum facit tractatus dicens sic. non potest haberi ex puris naturalibus experientialis discretio spirituum celestium per spiritus suas

appias. sed dicitur quodam sincera respicere
 tua tempore quietis somnialis vel conformis ad
 enationis et abstractionis a motibus fantasima
 tum in qua experimur presentia angelice et diuina
 ne illustrationis absque discretione eorumdem spiri
 tuum donec conuertatur reflexione sensibili vel fa
 ctistica ad operationes eorum nobis sensibiles ac
 quod a nobis comprehensibiles quales sunt motus
 celestes respectu intelligentiarum et manifestatio
 custodie temporalis respectu angelorum. hec tracta
 tus. Sed constat satis quod per talem experientiam
 presentie angelice et diuine illustrationis non co
 gnoscit homo quid sit deus aut angelice substan
 tie sed solum quia sunt. Et considerandum quod si in
 tellectus agens in homine esset substantia que
 dam separata tunc esset aliquis apparetia quod
 per eius visionem ad intellectum possibilem homo
 cognosceret quidditatem saltem illius substantie
 separe. sed si intellectus agens ponatur ut a phi
 losophis ponitur quedam potentia anime de se
 cundo specie qualitatis tunc est ridiculum dicere quod per
 eius visionem ad intellectum possibilem homo co
 gnoscit substantie separe quidditatem. Et non
 prosequor modum cognitionis anime separe. quia
 tractatus de illum esse dimittendum. Dicit enim in
 fine de rationis sue. de modo autem quo intelligit in
 tellectus humanus post separationem a corpore non
 est contrarietas tanta inter philosophos. et ideo dimittitur
 tatur. et conspiciantur ea que producit prime pre
 misse asserte contrarietatis concordia.

¶ **Decimam quintam** co
 tractatam tractatus ponit esse circa hanc que
 stionem. **¶** **Utrum** vera rei quidditas sit essentia tamen
 formalis. Et dicit quod hec difficultas tamen differet
 a problemate octavo superius disputato quo que
 rebatur an diffinitiones physice accipiunt materia
 et forma sicut verum a mixto et purum ab impu
 ro et simplex a concreto. et omnino sicut superius
 diuini et eterni ab inferiori tempore et ma
 teriali iuxta multos modos quibus esse physice
 et metaphysice esse est distinctum. Est igitur prius
 ambiguitas sic resoluenda an diffinitio expli
 cans esse metaphysice rei includat tamen principia
 formalia ita quod nullo modo materialia vel an
 essentia rei metaphysice resoluta sit purus
 actus nihil materialis potentie habens admix
 tum. Et respondendo ad hanc questionem dicit
 quod quidditates rerum materialium prius natura

et formali causalitate habent esse separatam a
 materia secundum rem et rationem. qua genere et spe
 cie distinguitur quod habeant esse coniunctum ma
 terie secundum rem et rationem. Et in fine de rationis
 est quod causa contrarietatis Alberti et thome in hac
 materia est quoniam ille dixit esse metaphysice
 realiter ab esse physice distinguuntur. hic vero ut mi
 hi videtur talem non facit distinctionem saltem
 in essentia rerum sensibiliu. Hec sunt verba tra
 ctatus qui intendit asserere quod quidditas ma
 terialis substantie sumpta metaphysice sit for
 ma tamen nihil includens materiam. Sed ostenditur
 quod venerabilis Albertus longe aliter et tamen
 sententie sancti Thome concorditer determinet
 quidditates substantiarum materialium comprehendi
 sub consideratione metaphysice. Dicit enim in de
 homine metaphysice que considerat prima ens
 tis principia non accipit rem nisi per quiddita
 tem substantialitatis sue. et ideo non conside
 rat materiam ut materiam sed ut partem sub
 stantie que est pars entis. nec formam accipit
 ut formam sed ut partem substantie. esse autem
 multarum substantiarum est in materia immobili
 et mobili. et ideo diffinitio data per principia es
 sentia rei que sunt partes entis dicit hoc quod
 est res sed non rei esse. Et propter hoc distinguit
 Aristoteles quod aliud est aqua et aliud esse aque
 accipiens aquam prout est substantia a meta
 physice considerata per partes entis que sunt ma
 teria et forma secundum quod reducitur ad substantiam.
 Et in quarto scripto distinctione duodecima dis
 cit compositum ex materia et forma secundum quod ma
 teria et forma sunt partes substantie que est res
 primi separatam a quantitate et motu conside
 rat primus philosophus. Ex verbis premissis
 dependitur quod sicut singulare materiale non
 cadit sub consideratione physice sub contracta ra
 tione singularitatis sue. sed sub ratione speciei et
 quidditatis que est in ipso singulari ita simila
 ter forma materia et ipsa quidditas materia
 lis substantie sub contractis illis rationibus non
 sunt metaphysice considerationis. sed prout sumuntur
 sub rationibus actus et potentie siue partium
 entis seu substantie que quidem rationes possunt
 etiam attribui substantiis omnino a materia
 separatis. Et secundum hanc resolutionem potest con
 uenienter assignari concordia sancti Thome et
 venerabilis Alberti in preacta materia.

¶ De distinctione esse et essentie.

ut materia ad entia particularia sicut principia
ad decem genera entium per prius et posterius inuen-
tū in illis. Et ca. v. de di. nobis dicitur sic et sim-
plicitate secundum naturam et eodem est prius omnibus alijs. est
enim prima conceptus intellectus et in quo intellectus
resoluitur ultimo stat ipsum etiam solum per creatorem per
ducitur non presupposito alio. oia autem alia per infor-
matorem. s. sup. ens perens ut dicitur creator in li-
bro de causis. Illud autem est primum perens ab alio
quod non perdit supposito quodam. Hic arguitur in op-
positum sic. actus quilibet posterior est eo quod est actus sicut
esse est actus essentialis. quod entia est prior quod est. Et eni-
det solutio quod esse non sumit hic per actu entis in
supposito. s. per ipso ente in quo stat resolutio in-
tellectus. Et in eodem capitulo dicitur quod philosophus dicitur pri-
ma res creaturam. et loquitur de ente in quo stat re-
solutio generis quod quidem recipit in subiecto. v. m. q. 2.
entis. Et in de quatuor coequis dicitur quod illud boetij
omne quod est circa primum est hoc et hoc per duobus mo-
dis intelligitur. si enim primum supponat deum tunc id
quod est circa primum sicut sicut particularis creaturam. et tunc
intelligitur quod hoc et hoc sunt quod est et est. quod omnes
sunt proprie preter primam. Si autem primum supponat
causam primam secundum naturam tunc primum est ens. quod in
ente stat resolutio omnium. Et tunc circa primum est om-
ne id quod est in actu cause. et hoc et hoc ponitur
actu prime et sede cause. Et dicitur quod illud boetij habet
aliquid per quod est preter illud quod est. esse deo nihil habet
ad mixtum habet etiam duos intellectus. Primum est quod est
ponat suppositum et id per esse subiectum actus. s. h.
esse quod est actus eius quod est non misceat actum. quod
non habet eodem subiecto. s. potius ipsum determinat per
in esse licet alio. quod actus. Na esse misceat suppo-
situs. s. suppositum non potest esse in actu sine ipso. Alius
est sensus quod est de esse id quod est per actu sede cause
et istud per aliquid habet quod dicitur scientis esse sicut
vniu habet sensibile et sensibile rationale. et ab alia et
alia virtute. et per hoc dicitur aliud ab eo quod est. esse
vero est actus prime cause. et hoc est indistinctum in
quolibet seorsum. si enim distinguitur quod distinguitur
non esset ens. Et hoc est impossibile et propter hoc mi-
hil a se habet ad mixtum sibi. Et dicitur in prima parte sicut
me iure quod licet esse nihil habeat admixtum ex quo
sit tamen misceat ei cui proprie et ei in quo est. Et in
de quatuor coequis dicitur ex illo boetij. Omne quod
est precipue eo quod est esse ut sit. esse deo non precipue
pat alio quolibet. habet quod angelus ab alio habet esse
et ab alio quod sit aliquid. Quia secundum unum intellectum
tunc precipue actu prime cause ut sit actu deo sede
cause ut sit aliquid determinatum in seipso entis. Et
in de bono dicitur boetius in omni composito aliud

est esse. et aliud id quod est. vocat esse simplex il-
lud quod significat in intentione entis. Illud autem quod
est vocat esse determinatum in supposito in hoc vel il-
lud in nullo se vel genere propter actualitatem et
determinatam que importat ex parte id et no-
mine quod. **H**ic reformiter dicens. Ulicus li-
bro secundo tractatu secundo articulo dicit sic. Cum
necessario dicitur precipue et precipue opus esse
differre ab eo cuius est. et id non est ipsum sed est
actus eius. Et subdit aliquid addit sup. ens tunc
alicuius determinatum ad speciale ens per natu-
ram extrinsecam entis. **N**on boetius dicit quod omne quod
est circa primum ab alio habet quod est et ab alio quod
aliquid est. Esse ergo diuini non est aliquid. non est
per aliquid realem dicitur speculatiu. Et quarto ca-
pitulo dicitur sic. verum est illud solum esse quod simplex est
ac per hoc nulla extranea natura determinante per
mixtum est. Et in eodem ca. dicitur sic. **D**icitur creatura cum
necessario sit speciale ens differens ab alijs ha-
bet preter esse quod est omnibus esse aliud inueniens in
natura entis ut determinat in determinatum
quod ipsum significat et distinguit ab alijs. quod non
potest esse esse ratione inuenientie et dicitur. Deinde in vo-
to capitulo dicitur quod esse creaturam habet quod dicitur ac-
cidentis. et in seia dicitur dicitur sic esse creaturam esse om-
nibus entibus est natura differens a natura contra
habet hoc commune ad esse speciale. sed esse primum
est quicquid habet. Et libro quarto tractatu pri-
mo capitulo primo dicitur oportet quod in primo esse
suis sit ipsum quod est sicut ipsa sua quidditas.
et quilibet res quidditatem suam habet a se. et
hec homo est homo est vera sicut homo sit sicut
non sit ex eo quod ibi dicitur id quod est. de eo quod
est. et sit quod est per se ipsum refertur ad se ip-
sum et non per aliquid aliud quod insuat super
ipsum. Unde omne quod est habet a se ipso id
quod est. esse autem suum necessario habet ab alio
cui sit ex nihilo. Et ex hoc sequitur quod omne ta-
le differat ab eo quod est et quod esse sum non
sit ei substantiale sicut esse primum quod est ipsum
quod est. sed est ei accidentale secundum quod acciden-
tale dicitur esse quod non euenit alicui per se id
est secundum quod ipsum sed per accidens et ab alio.
Prelibata correspondet his que dicit sanctus
thomas. Unde primo scripto distinctio-
ne octava articulo primo dicit sic in omni quod
est esse considerare quidditatem suam per quod
subsistit in natura determinata et esse suum per
quod dicitur de eo quod sit actu. In deo autem ip-
sum esse est sua quidditas. ideo nomen quod su

mitur ab esse ppe nominat ipm. et est apum no
 me eius. sicut apum nome hominis est qd sumit
 a qditate sua. Et postea ar. ij subdit esse crea
 tum no est p aliqd aliud si p dicat cam formalez
 interseca. pmo ipso formalit est creata. si aut p
 dicat cam formale exemplare vel cam effectiva
 sic est p diuinu esse et no p se. Dem exponendo
 leam de q sicut conale de animal accider ita
 quilibet qditate create accidit esse. qz no e de in
 tellectu qditate. Et i prima pte q. xliij de sic
 licet hitudo ad cam no intrat diffinidem entis
 qd est catum. tñ qdatur ad ea q snt de rde ipi?
 qz ex hoc q aliqd est ens p participadem se qe q
 fit catu ab aliquo. Et in xxvi. ppone libri cap de
 q uniusqz picipat esse fm diuinit quā hz ad
 primū eendi pncipiū. Et in sūma ptra gēiles
 libro pmo ca. xxvi de. res ad inuicē nō distingui
 tur fm q esse habet. qz in hoc omnia ueniūt. H
 ppter hoc q habet diuersas naturas qbus atq
 eū esse diuersimode. esse aut diuinū nō aduenit
 alij nature. sē est ipsa natura seu eētia diuina
 Et libro ij ca. li. et in qru esse nō pte esse diuersū
 potest aut diuersificari p aliqd qd est pte esse
 sicut esse lapidis est aliud ab ed hois. Et ca. liij
 de sic. omne pncipās aliqd aparat ad ipm ut po
 tētia ad actū. p id em qd pncipal fit pncipās
 actu tale. solus aut deus est essentialiter ens
 alia aut omnia pncipāt ipm esse. aparat igit sba
 hominis creata ad suū eē sicut potētia ad actū
 Et in q. de potētia materie vij q. ij de. qlibz for
 ma significata nō intelligit in actu nisi p hoc q
 in esse ponit. nā humanitas vel igneitas pte pfi
 derari ut in potētia materie exis. vel in brute
 agēis. aut aliū ut in intellectu. s p hoc q hz eē
 efficiū actu exis. Vñ patet q p hoc q dico esse
 significat actualitas omni actu. et ppter hoc e
 pfectō omniū pfectōnū. Et subdit nō sic determina
 tur esse p alia sicut potētia p actū. sed magis si
 cur actus p potētia. nā et in diffinidē formaz
 ponunt pte matere loco dāne. sicut cū de q am
 ma est actus corporis organici. et ad hūc modū
 hoc esse ab illo distinguit mēpū est talis vel ta
 lis nature. Et ppter hoc de. Dyonisi. q licet ui
 uētia sint nobilioza q exētia. tñ esse est nobil?
 qz uinere. uinētia em nō em habet uitā. s cū ui
 ta simul habet et esse. Et ca. v de di. no. de sic
 esse pmutē se aliē habet ad deū q ad alia exē
 tia qru ad teia. pmo ppter hoc q alia exētia
 dependēt ab esse pmutē nō autē deus. s eē pmutē
 magis dependēt a deo. secūdo qru ad h? q omnia
 exētia pmutē sub ipso esse pmutē. nō aut deus

sed magis esse pmutē pmutē sub eius utate
 quia uirtus diuina plus extendit q ipm esse
 creatū. Tercio qru ad hoc q omnia alia crea
 ta existentia participat eo quod est esse. nō autē
 deus. sed magis ipsum esse creatum est quedā
 participatō dei et similitudo eius. Et subdit q
 esse diuinū non est finitum per aliquā naturaz
 determinatā ad genus vel ad spēm. Et prima
 secūdo q. xvij ar. vij de. genus pferat ut for
 malius spē fm q est absolutius et minus ptra
 ctum. Pro plemori intellectu.

Primo Considerandū q in substātijs
 creatis deprehenduntur tres
 ppositōnes. una est ex genere et differentia que
 incipit a genere generalissimo et terminat ad
 differentia spēalissimā. et illud quod hec compō
 pstituit notat eētia. nāca. forma totū. qditate
 siue qd quid erat eē. Alia compō eē compō ipso
 ex genere et differentia constituti cum ipso sup
 posito. et hec compōsitō nominatur compōsitio
 ex natura et supposito. ex eētia et supposito. ex
 quoditate et supposito. ex quod quid erat esse et
 supposito. ex esse essentie et supposito. ex forma
 torius et supposito. ex ipso esse et ipso. ex esse et
 quod est. ex quid est et quod est. ex aliquo et hoc
 aliquo. ex quo est et quod est. Alia compōsitio eē
 ipsius esse actualis exētie cōiter supri. pur eē pri
 mum creatum pmutē. tam cum natura ex gene
 re et differentia constituta q etiam cum suppo
 sito nature. quōis em esse actualis existentie eē
 ueniat pncipaliter et pncipie supposito. conuenit
 tamen secūdario ipsi nature in supposito. et hec
 compōsitio nominatur ex esse existentie cōmu
 niter sumpto et re ipsa. ex esse existentie et sub
 stantia rei. ex esse existentie et essentia. quod i
 tate. natura. forma totius. ex esse existentie et
 quod est. ex quo est et quod est. ex esse exis
 stētie et aliquo. Et ppter has tres compōsitō
 nes etiam est alia compōsitio generalis scilicet
 cuiuslibet create substantie cum accidentibus
 Et in sup in substātijs materialibus est quedā
 ppositō spēalis scz ex forma substantiali et ma
 teria pmutē. et in qualibet hāz quinqz compōsi
 tōnū possunt assignari actus et potentia. in ac
 cidentibus etia n reperitur compōsitō una scilicet
 et ex genere et differentia. etiam alia analogi
 ce scz ex actuali esse et accidentali forma. alia ex
 forma accidentali spēfica et ex eadē individu
 ata. alia est ex accidentibus cum substantia. sed
 compōsitō quinta que est ex forma et materia
 in accidentibus nō est reperibilis.

Secundo Considerandum quod in secunda phabita esse potest accipit et aliter quod in tertia potest. Nam in secunda potest esse accipit per ipso esse entitatis quod entitatis sunt formaliter exercere et coicere superposito circa hoc esse est ipsius tractatus occupatio. Sed in tertia potest esse nominat et tunc cum quodam modo perfecte actualitatis scilicet actualis entitatis. sicut fieri notat modum actualitatis imperfecte quod esse contrahitur per res ipsas singulares. et earum naturas. impositat insuper esse sic acceptum dependentiam et relationem ad causam efficientem et respectum ad particularitatem. predicti autem modus dependentia et respectus accidit et sunt extrinseci ipsis rebus. et earum naturis que significatur nominaliter habitualiter et absolute. Itaque quoniam esse esse quod est primum creatum primum attribuitur aliam rei tunc est ibi primo considerabilis ex natura rei et considerabilis quedam compositio. scilicet contracti et contrahentis. Secundo compositio cuiusdam modi scilicet actualis entitatis cum ipsa re. Tercio compositio rei cum relatione ad eius causam efficientem. Quarto compositio rei cum habitudine quadam ad particularitatem. hec compositioes non sunt in deo recipibiles. per hanc ergo resolutionem potest recipi concordia sancti Thomae. Alberti et Avicenna in materia propria.

An preter alias nobiles sint multe intelligentie

Decimumseptimum

problemata tractatus ponit esse. Atque preter animas nobiles sint ponere intelligentie corporibus celestibus proportionabiliter numerate. Sed in resolutione istius problematis non profert ipse tractatus aliquam contrarietatem sancti Thomae. et verum. Aliter hic non postulat a me studium esse tractandi de inchoatione scientiarum et virtutum.

Decima octava contra

rietas quam ponit tractatus est circa materiam huius questionis. an appetitus sciendi et felicitatem consequendi ex iudicis humane anime scientiarum et virtutum seminibus oriatur. Et de tractatus quod scientiarum et virtutum seminaria nascuntur potentis rationalis anime quasi sicut forme naturales seminant inchoatione in potentia transmutabili seu propagabili materie physice. et quod illud sanctus Thomas interminat et quod scientiarum et virtutum studio et exercitio humano accessibiliu seminaria sunt in potentis veri et boni capacibus originaliter inchoata. et quod anima rationalis non pre habet solum potentias scientiarum et virtutum infor-

miter susceptivas. et quod licet intellectus non possibilis sit a natura sue inchoationis corpori humano a linea rectitudinis originalis deus respectu obiectorum de foris ministerio sensus et ymaginatio nis apprehensibilium in formis et quasi tabula rasa inchoatus. tamen sicut casus a tabule est quodam malis literarum in quas natura est transformari preparatio. sic possibilitas eiusdem intellectus est quodam formalis formam intelligibilium in quas precepti esse transformant inchoatio quam philosophus innuit cum dicit eundem intellectum esse spiritum spiritus. formatum appetitum non spiritum intelligibilium. cum quibus teste philosopho facit quoddam habituale unum ad modum ut inquit albi quo ex proprio lumine et sic visibili coloris fit formaliter unum et idem. hec tractatus. Sed hoc quod de possibilitate intellectus possibilis non consonat illi quod dicit verum. Albertus in de homine quod stione qua querit de intellectu possibili. et secundo ibi loquens de intellectu possibili dicit quod potentia non ponit nisi natura qua ipsa susceptibilis est intelligibilium. et hec natura non est aliud ab ipso sicut enim materia per se ipsam est susceptibilis formam ita etiam intellectus possibilis per se ipsum est susceptibilis intelligibilium. et sic idem est dictum per possibile et per intellectum. sed sub alia ratione que tamen ratio nihil supradit eo quod est ratio priuationis. Deinde nunc ponentur aliqua ex quibus poterit reprehendi quod in hac materia sanctus Thomas et venerabilis Albertus non sunt contrarii. Nam secundo scripto distinctione vice prima quarta questione secunda articulo tertio. dicit sanctus Thomas quod si deus sit est habitus quodammodo inatus virtute ex lumine intellectus agentis sicut etiam habitus principiorum speculativorum licet ad determinationem cognitionis eorum sensu et memoria indigeamus. et ideo agnitis terminis statim agnoscentur. Et distinctio de rebus nona questione secunda articulo primo dicit sic quodammodo inchoationes virtutum siue aptitudines preexistunt naturaliter in ipsa natura rationali que virtutes naturales dicitur antequam per exercitium et deliberationem compleantur ut in sexto ethico dicitur. Et questione quinta dicit in dicitur mater nature naturalis indinatus qua homo naturaliter vult bonum. sed hec inclinatio non dicitur adum aliquem sed solum ordinem nature ad actum. hic autem ordo vel abilitas in eis nunquam in actum exit ut bonum actualiter velint propter perpetuum impedimentum obstinationis voluntatem ligantis. sed tamen naturalis cognitio manet et ideo semper manet murmur rationis preterea non

luntatem. voluntas tamen nunquam rationi obedit
 Et tertio scripto di. xxxij dicit. habitus est in-
 clinatus in naturam. sicut forma inclinat in pote-
 tia materie. et scientia conclusio in principijs
 Unde a Tullio dicitur quod seminaria virtutum si-
 ue incia sunt naturalia. Et subdit seminaria vir-
 tutum que sunt in nobis sunt or. in actus volunta-
 ris et omnis ad bonum nobis generale. et quod fines
 virtutum insuscepti non preexistunt in seminarijs
 naturalibus virtutum. sed naturam huma-
 nam excedunt. et a virtutibus acquisitis que ab
 illis seminarijs procedunt differunt specie. Et in pri-
 ma parte quod. lxxix dicit. quod funditus est habitus
 naturalis. Et quod. xxij dicit. virtutes quedam na-
 turaliter insunt anime ad minus secundum quedam earum
 femina. Et prima secunde quod. li dicit in hominibus
 sunt aliqui habitus naturales tanquam partim a
 natura existentes. et partim ab exteriori prin-
 cipio. aliter quidem in appetitivis potentijs et
 aliter in apprehensivis et reducit hoc diffuse. Et
 in questionibus de virtutibus materia prima quod.
 viij dicit quod aptitudo perfectiois et forme in ali-
 quo subiecto. potest esse dupliciter. Uno modo secundum
 potentiam passivam tamen. sicut in materia aeris
 est aptitudo ad formam ignis. Alio modo secundum
 potentiam activam et passivam simul. sicut in
 corpore sensibili est aptitudo ad sanitatem. quod
 et corpus est susceptivum sanitatis. et habet in se
 aliquod principium sanitatis. et hoc modo in ho-
 mine est aptitudo naturalis ad virtutem. par-
 tim quidem secundum naturam spiritus. puta aptitudo ad
 virtutem est communis omnibus hominibus. et
 partim secundum naturam individui. secundum quod quidam sunt
 alij apti sunt ad virtutem. Unde in homine tri-
 plex potest esse subiectus virtutis scilicet intellectus
 voluntas et appetitus inferior qui in concupis-
 cibilem et irascibilem dividitur. in unoquoque est
 considerate aliquo modo et susceptivum virtutis
 et principium activum virtutis. In potentia tamen
 intellectiva est intellectus possibilis qui est in po-
 tentia ad omnia intelligibilia in quorum cognitione
 consistit intellectualis virtus. et intellectus agens
 cuius lumine intelligibilia fiunt actu quorum que-
 dam statim a principio naturaliter hominum in-
 notescunt absque studio et inquisitione. et huiusmo-
 di sunt principia prima non solum in speculati-
 vis sed etiam in operativis. hec autem naturali-
 ter nota sunt principia totius cognitionis se-
 quentis que per studium acquiritur. siue sit pra-
 ctica siue sit speculativa. Similiter autem circa vo-

luntatem est aliquod principium in actuum natu-
 rale. nam voluntas naturaliter inclinatur ad
 ultimum finem. finis autem in operativis habet
 eandem principium naturalis. ergo inclinatio volu-
 tatis est quoddam principium activum respectu
 omnis dispositionis que per exercitium in parte
 affectiva acquiritur. Ipsa autem voluntas motum
 est potentia ad utlibet se habens in his
 que sunt ad finem est susceptiva habitualis in-
 clinatio in hec vel illa. Irascibilis autem et con-
 cupisibilis naturaliter sunt ordibiles rationi
 unde naturaliter sunt susceptive virtutis que in
 eis perficitur secundum quod disponuntur ad bonum ca-
 rationis consequendum. Et omnes predicte inchoa-
 tiones virtutum consequuntur naturam spiritus hu-
 mane. unde et omnibus sunt communes. Est autem
 aliqua inchoatio virtutis secundum naturam indivi-
 duum secundum quod aliquis homo ex naturali complexio-
 ne vel celesti impressione inclinatur ad actum ali-
 cuius virtutis. et hec quidem inclinatio est alicuius
 virtutis inchoatio. non tamen est virtus per-
 fecta. quia ad virtutem perfectam requiritur mo-
 deratio rationis. unde et in diffinitione virtutis po-
 nitur quod est electiva medij secundum rationem rectam. si-
 enim aliquis absque rationis discretione inclinatioem
 huiusmodi sequeretur sequenter periret. et sicut
 hec virtutis inchoatio absque rationis opere perfe-
 ctie virtutis rationem non habet ita nec aliqua
 premissa. nam ex universalibus principijs in-
 specialia perveniunt per inquisitionem rationis. ratio
 etiam officio ex appetitu ultimi finis homo de-
 ducitur in ea que sunt convenientia illi finis. Ipsa
 etiam ratio imparando irascibilem et concupis-
 cibilem facit sibi esse subiectas. Unde manifestum
 est quod ad consummationem virtutis requiritur opus
 rationis siue virtus sit in intellectu siue volunta-
 te siue in irascibili siue concupisibili. hoc tamen ob-
 servato quod ad virtutem inferioris partis ordi-
 natur inchoatio virtutis que est in superiori. si-
 cut ad virtutem que est in voluntate aptus red-
 ditur homo. et per inchoationem virtutis que est
 in voluntate et per eam que est in intellectu. ad
 virtutem vero que est in irascibili et concupis-
 ibili per inchoationem virtutis que est in eis. et per
 eam que est in superioribus sed non converso.
 Unde etiam manifestum est quod ratio que est su-
 perior operatur ad completionem omnis virtu-
 tis. dividitur autem principium operativum quod
 est ratio contra principium operativum. quod
 est natura ut patet in secundo libro ethicorum.

eo q̄ rationalis potestas est ad opposita natu-
ra autē determinatur ad unū. unde p̄fectio vir-
tutis nō est a natura s̄ a rōe. Et subdit q̄ vir-
tus nō ē p̄m̄ a natura eo q̄ aliqua p̄s eius
fit a natura et aliqua nō. sed quia s̄m̄ aliquem
modū n̄ essendi imperfectū est a natura s̄z s̄m̄
potentiā et aptitudinem. Et subdit etiam q̄ li-
cet principiū virtutis sit intra hominem. s̄ rōs
tamen hoc principiū nō agit p̄ modū nature. et
ideo q̄ ab eo est nō dicitur naturale. **¶** Pre-
missis multa dicta veniunt. Alter. aut consonant
aut minorem inchoatōem virtutum et scientia-
rum insinuant. Unde in de homine q̄stione qua
querit de intellectu speculativo. dicit intellectus
possibilis formaliter nō habet habitū sicut spe-
culativus sed potentialiter t̄m̄. q̄s est simpliciter
nō habere sed habere s̄m̄ quid. Et postea dicit
q̄ omnia scibilia possunt cōsiderari in suis prin-
cipijs vel in se ipsis. si in se ipsis t̄m̄ nō sunt in
anima anteq̄ discantur nisi in potentia. Si in
principijs t̄m̄ duob̄ modis p̄stentat s̄z s̄m̄ em-
nos et terminos naturā sicut squamonē illius ē
nature q̄ purgat colem. et sic generantur a
sensu. p̄stentant etiam in terminos habitudi-
ne. et sic semp̄ sunt in anima sed t̄m̄ in potētia
eui potētie sufficit noticia terminos ad hoc q̄
redue. ut in actum. Unde dicit p̄sus q̄ princī-
pia semus in quatuor terminos cognoscimus. et
hec est sentētia Aristotelis. Et in s̄ bono q̄stio-
ne qua querit de causis efficientibus virtutis
dicit q̄ virtus consuetudinalis causatur ab ope-
re sumus tamen innati eam suscipere s̄m̄ poten-
tiam naturalem que potētia nō omnino ē ma-
terialis sed reducibilis est in actum ex his q̄ ha-
bet apud se hoc est ex rōne recta et voluntate
Et subdit deinde q̄ virtus consuetudinalis s̄m̄
totū suū esse relātōnem habet ad opa. et p̄pter
hoc nihil eius est ab anima p̄ naturā s̄m̄ actū
sed innati sumus eam suscipere p̄ficere autem ab
assuetudine. Et in questione qua querit de iusti-
cia dicit intellectus quo ad noticiam terminos
est ut tabula rasa. et deinde de se p̄ se consensus
scientie in principiū causatur a lumine intelle-
ctus agentis p̄ actūs autem requiritur noticiā
terminos ut s̄z lumen agentis q̄s indistinctū
est determinatum fit ad significata terminos.
Et iam dictis potest elici q̄ scientie et virtutes
consuetudinales nō p̄stent in nobis s̄m̄ p̄emp-
titate numeralem vel specificam. sed s̄m̄ ana-
logiam quodāmodo similiter ut est prius dictū

de inchoatōibus formatū substantialiū. Imo
p̄ hoc q̄ scie et virtutes dicitur in nobis p̄stente
re formaliter designat q̄ p̄stent taliter qualiter
in semine arborū que in semine nō est univoce s̄
ē analogice in aptitudine materie seminis in vir-
tute formativa et in quibusdā dispositōibus
sementinis. pari mō scientia ante addiscere est
in intellectu possibili susceptibilitatis aptitudine
et in intellectu agente tanq̄ in formativa vir-
tute. et est preterea intellectui possibili znatus
quidam habitus respectu primos principios in
speculabilibus qui s̄z intellectus. est ei etiā con-
natus quidam habitus respectu primos prin-
cipios i practicis qui s̄z s̄ntēsis. Et istis ha-
bitibus intellectus possibilis nōdum cognoscit
quia quo ad sp̄s intelligibiles p̄ quas fit noticiā
est tanquā tabula rasa. sed istis habitibus
terminis iam cognitis assentit actualiter pri-
mis principijs. per intellectum vero habitū ac-
quisitum qui resultat ex intellectu cōnato et in-
telligibilis sp̄s intellectus possibilis et agno-
scit et assentit actualiter primis principijs i spe-
culabilibus. Et ex s̄ntēsis et sp̄s intellectus
gibilibus resultat quidam habitus quo intelle-
ctus possibilis et agnoscit et assentit actualiter
primis principijs in practicis quemadmodū etiā
am p̄ scientiam acquisitam intellectus possibilis
cognoscit et assentit rebus speculabilibus.

¶ De distinctōe intelligentiarū.

Decimānōa asserta

contrarietas est circa distinctōem angelos. s̄m̄
plurimū asserentes inter sanctū Thomā et ve-
Alter. esse contrarietatem circa distinctōem in
intelligentiarum sive angelos. determinat sanctus
Thomas q̄ intelligentis sive angeli om̄s
ab invicem differunt specie. videt̄ isti q̄ venera-
bilis Albertus sentiat oppositum illius. **¶** Sc̄ta
hos producat̄ id quod venerabilis Albertus
dicit nona distinctōne secūdi sententiarum. ibi
dicit sic quidam concedūt om̄es angelos specie
differere. et hoc mihi videtur probabilis om̄is
bus alijs. quia in veritate rationabiliter nō po-
test alijs bene defēdi. Et quarto capitulo cele-
stis hierarchie dicit sic. Quidam dicunt q̄ om̄es
angeli differunt ab invicem s̄m̄ specie. et
hec opinio est necēria si sequamur rōes p̄hor et
nō p̄met inveniēns s̄m̄ fide. cui etiā d̄ponit̄
sententia videt̄. Et ca. decimo d̄. dicit̄ cū d̄yo
nisi q̄ in angelis unū ordinis nō sūt aliq̄ duo

eiusdem spei nec equales in domo. **¶** An natura co-
 munitatis etiam unius ordinis non est natura spei spe-
 cialissime. sed natura generis propinqua. Et ca. xliij
 de angelis reducunt in unum genus remotum. et quod
 dam etiam in propinquum descendendo. quoniam natura
 generis non sit signabilis forte a nobis nomine
 proprio. Et deinde subdit in angelis dicitur specificiter
 sunt multe quoniam si sint note nobis. Et in de qua-
 tuor eorum dicitur angelus non dicitur solo numero. sed
 etiam quilibet ab alio differt forma et specie. sunt tamen sub-
 eadem natura generis. et dicitur quibus archie illud
 genus sunt occulte nobis. **¶** Preterea viderimus me-
 taphysice tractatu secundo ca. xxviii venerabilis
 Albertus dicit quod omnes substantie separate dicitur
 ab invicem specie. dicitur etiam celi et stelle motu ab invicem
 specie. et nulla cum alia est una specie et eadem. **¶**
 Vnde libro iij tractatu iij dicitur quod angeli sunt
 unius nature in quantum non communitate spei vel
 generis sed analogice. **¶** Si quis dicat venerabi-
 lis Albertus in secunda parte sue summe dicit quod circa
 distinctionem angelorum sunt tres solennes opinio-
 nes. tertia est quod omnes angeli sunt eiusdem spei
 dicitur tamen hyperarchis et ordinibus seu sacro ordine
 et sacra actio. et quod distributio regni celestis ma-
 gis est similis politicis et civilibus quam logicis et na-
 turalibus. cuius signum est quod regnum celorum et civitas
 vocatur. **¶** Et solvendo questionem de qua hec senten-
 tia sanctis agreeat et in ea magis assentire vide-
 tur. ideo videtur huic opinioni assentire esse sicut
 persuadet rationes ultimo inducte. **¶** Respondendum est quod
 ista verba venerabilis Alberti si debite considerentur
 tunc aut non sunt generalia prohibita dicitur venerabi-
 lis Albertus aut non sunt ab eo assertive dicta. pa-
 tet nam potest esse primo quod dicitur hec sententia san-
 ctis agreeat sancti ut sancti in angelis respiciunt
 magis creature quam naturalia. in creaturis autem an-
 geli et homines sunt eiusdem spei. secundum gradus tamen
 varios gratie et glorie distincti. **¶** Vnde etiam factus Thomas
 in qua. de spiritualibus creaturis qua. viij tracta-
 do ad primum argumentum superius ex dicto beati Au-
 gustini dicit quod Augustinus loquitur ibi de omnibus
 angelis sicut de una natura propter unum modum or-
 dinis ad beatitudinem. licet differant secundum speciem na-
 ture. **¶** Potest esse secundo hoc quod dicitur sancti in hanc
 sententiam assentire videntur. **¶** Potest esse tertio quod dicitur
 ideo videtur assentire esse. **¶** Potest esse quarto quod
 dicitur huic opinioni non dicitur huic veritati. **¶** Potest esse quoniam
 dicitur sicut persuadet rationes. non dicitur probatur vel quod
 dicitur. sed quod angeli differant secundum speciem nature ad mi-
 nus in septem passibus dicitur assertive. **¶** Preterea si

fuisset finalis sententia venerabilis Alberti quod
 omnes angeli sunt eiusdem nature specialissime ip-
 se hic apposuisset quoniam in aliquo alio visum fuit
 vel quoniam aliter scripserim. sicut facit factus
 Thomas in quolibetis de celo empirico. et in tertia
 parte summe de circumscriptione et de sacra christi acquisita

De subiecto actus

Dicelia contrarietas

Est circa subiectum actus. Estimant enim multi quod
 sanctus Thomas et venerabilis Albertus contradicant circa subiectum
 ipsius actus transcendentis. putantes sanctum Thomam as-
 serere quod actus transcendentis non sit formaliter in agente sed
 formaliter dicitur in patiente. sed oppositum istius
 patet ex dictis. **¶** Dicit scilicet Thomas xxv di. pri-
 mi sententiarum ar. primo. quodam genera sunt eodem
 sua significat ut inherens. sicut qualitas et quanti-
 tas. quod autem significat secundum eodem suam ut ab alio
 ens et non ut inherens sicut proprie patet in actione
 Actus enim secundum quod est actus significat ut ab agente
 et quod sit in agente hoc accidit sibi in quantum est actus
 unum in genere actus designat agens per illud quod est
 ab eo sicut dicitur actus agens. **¶** Et di. xl ar. primo dicitur
 actus quod transcendent in exteriori materia circa quam
 alique effectum operantur. et in talibus est invenire actus
 non in re agente. et passionem in re patiente. **¶** Et di.
 lx secundi sententiarum ar. iij. dicitur cum actus sit in agen-
 te et passio in patiente non potest esse idem natura actus
 quod est actus et quod est passio. cum actus non possit esse
 in diversis subiectis. et tamen scripto di. viij qua. v. in pre-
 ceptis sunt due relationes secundum rem sicut due actio-
 nes. **¶** Et in prima parte qua. xlv ar. iij. creatio actus
 signa signat actum divinam que est eius essentia cum
 relatione ad creaturam. **¶** Et in li. de potentia materia
 viij qua. ij. dicitur nihil prohibet aliquid esse inherens quod tamen
 non significat ut inherens. sicut etiam actus non signi-
 ficat ut in agente et tamen asserit actum esse in agente
 Similiter loquendo non significat ut inherens. tamen op-
 quod sit inherens. et hoc quoniam relatio est res aliqua. **¶**
 primo per ar. ca. de verbo dicitur actus significat uno
 per modum actus ut. scilicet egredies a subiecto et inherens
 ei ut subiecto. et sic significat per verba aliorum modorum quam
 infinitivi modi. etc. **¶** Pro huiusmodi noticia clarior.

¶ Primo considerandum quod actus et passio a-
 phis repunt accipi duobus mo-
 dis. Uno accipit actus per forma que preedit seu agi-
 tur ab agente. et passio per forma que suscipit in ip-
 so patiente. et sic actus passio et motus sunt una et
 eadem forma secundum esse. distincte tamen secundum relata eodem
 Exempli gratia in casefactione qua aqua calefit.

ab igne ipse calor procedens ab igne per relationem ad ignem a quo agitur seu procedit sicut actus et effectus calor per habitudinem ad aquam in qua recipitur dicitur passio et etiam calor ille per relationem tendentis sui imperfecti esse ad esse perfectum sicut motus. Et secundum has acceptiones actio passio et motus sunt inter se et distinguuntur ratione et actio sic accepta est formaliter in patiente et non in agente. Alio modo actio accipitur per illam predicamentalem entitatem per quam ipsum agens formaliter denominatur agens passio vero per illam predicamentalem entitatem per quam aliquid formaliter denominatur patientis et secundum acceptiones istas actio passio et motus diversificantur realiter primo predicamentally et actus est semper formalis in agente. Nam autor libri sex principiorum diffinit eandem illam quam ponit de actione sumpsit ex diffinitione quam assignat philosophus de qualitate. Et ita sicut in diffinitione qualitatis philosophus dicitur dicitur circumstantiam cause formalis ita etiam in diffinitione actionis. Et nisi actus sic acceptus intelligatur esse in agente non potest recipi quod actio dei ut creatio aut gubernatio esset ipse deus. non enim illud est deus quod est formaliter in creaturis.

Secundo considerandum quod quoddam actus predicat de subiecto cui inexistit et significat secundum propria suam rationem ut inexistit ut quantum et quale. Quoddam autem actus predicatur de subiecto cui inexistit et tamen secundum suam propria rationem non significat ut inexistit. sed ut extrinsecus ad aliud sicut relativum patris et filius. Quod vero actus predicat de subiecto cui inexistit et tamen secundum suam propria rationem non significat ut inexistit sicut ut extrinsecus ab alio ut agens calefaciens illuminans et.

De duabus materiis celi et corruptibili.

Bitelimaprima est circa duas materias celi et corruptibilium. est insuper sententia sancti Thomae quod materia istorum corruptibilium et corporum celestium et etiam quod materia diversorum corporum celestium differat ad modum diversarum specierum. Merito a multis quod illius oppositum de terminet bene. **Alb.** Contra illos pouco illud quod ipse de in secunda parte sue sume quam descripsit circa duos libros sententiarum ubi scribit sic periphrastici considerabant quod materia ad actum determinat et cognoscitur. relationem enim potentie ad actum analogiam vocabatur sive proportionem ut paulo ante dictum est. Et ideo quorum non est una analogia ad unum et eundem actum in genere vel in specie horum

dicebant non esse unam materiam et hec sunt quos eam materia non est tota intus nec sunt ex sua materia tota. sed extra ea est pars materie transmutabilis ad eundem actum et pars materie que est intra sub actu illo transmutabilis est ad alium actum et ideo talia omnia transmutabilia sunt ad invicem. Considerabatur etiam quod quedam sunt ex materia. ita quod materia stans sub actu nulla potentie analogiam habet ad alium actum nec aliqua materia extra ipsa habet analogiam ad eundem actum sicut est sol et alie stelle. et illa dixerunt esse ex materia sua tota. Considerabatur etiam quod potentia est eiusmodi non habetur. et in eodem potentia semper procedit actum secundum naturam que est generatio. et ideo quocumque suppositum sive subiectum talem analogiam non habet ad actum horum nulla penitus dicebant esse materia. sicut est angelus et intelligentia presides orbibus stellis et anima rationalis. et hanc positionem videtur defendere Augustinus super genesim qui de animas ex nulla creatas esse materia. Similis hoc eius de duabus naturis in una persona christi. Et ideo secundum catholicam fidem et philosophiam hec via videtur mihi esse tenenda. Et de paulo ante corruptibilium et in corruptibilium non est una materia sed diversae. Et in de quatuor coram quibus de quod omnis ille rationes que probant materiam esse unam sunt logice et coherens non considerantes ipsam secundum quod habet in corpore naturalis. de etiam ibi quod nullorum duorum vel plurium generum materia est una. Et circa secundam distinctionem secundi sententiarum de sic sententia innuit quod non omnium corporum illius sit materia una quod de creatas esse celi et terra. si enim esset de eodem materia omnium aliorum non oportebat dicere nisi aliquid eorum et sufficisset. Et undecimo metaphysice tractatu scilicet de capitulo xxvii. paulodubio scias quod si celi esse unum spiritum et multa numero tunc omnia que in celo sunt habent materiam unam et formas diversas numero. Dico autem materiam unam que poterit esse unum. et quocumque sic materia habet unam transmutantem ad invicem. corpora igitur celestia transmutabilia debent ad invicem quod nos videmus esse falsum. Et pro nunc sufficiat per missa edocenda tua cum per alios fieri poterit ulterius ex testis deo inspirate que est autor unitatis et concordie

Tractatus predicatissimi viri studij Coloniensis actum ac sacre theologie professoris eximij magistri Gerardi de Nore ostendens sanctum Thomam et venerabilem Albertum in questionibus mihi contentis non esse contrarios sicut felicitas.

Tabula

Intra notate q̄stiones sūt p̄tente in p̄ceden
ti tractatu in quo ostendit q̄ in h̄az questionū
determinatōibus sanctus Thomas et venerabi
lis Albertus sicut a multis credit n̄ sūt p̄tati

- Utr̄ logica sit speculatiua vel practica fo. i.
- Utr̄ idē sit unūsale aū rem in re et post rem. i.
- Utr̄ materia sit principiū indiuiduatōis ij.
- Utrū questio an est terminet̄ categorice vel
hypothetice. iij
- Utr̄ diffinitō subiecti sit medium demonstratō
nis potissime iij
- Utr̄ ens mobile sit subiectū phisice .v.
- Utr̄ forme natales sint inchoate in materia vi
- Utr̄ diffinitōes phisice dētur p̄ materia. viij
- Utr̄ celum sit animatū viij
- Utr̄ elemēta maneāt in mixto formalit̄ ix
- Utr̄ embrio uiuat uita vegetatiua .x.
- Utr̄ potencie sensitiue in diuersis animalibus
differant sp̄e .x.
- Utr̄ intellectus humanus in hac uita possit ab
q̄ fanta smate intelligere xi
- Utr̄ intellectus humanus p̄ hoc statu potest in
telligere substantias separatas xij
- Utr̄ uera rei q̄ditas sit eēna formalis t̄m xij
- Utr̄ eē eēntie et exētie realit̄ p̄d̄ptificēt xij
- Utr̄ p̄ter animas sint ponēda intelligētia xiiij
- Utr̄ in homine sint natale sc̄iē inchoate xiiij
- Utr̄ substantie separate siue angeli inter se di
stinguantur sp̄e xv
- Utr̄ actō sit in agente vel patiente xv
- Utr̄ materie corporū superiorū et inferiorū diffe
rant ad modū sp̄e. fo. ultimo

Finis tabule.

Faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side of the page.

400 2 1/2 1000

DOMIN-ARCHIEF
TE
UTRECHT

LIBRARY OF THE
MUSEUM OF NATURAL HISTORY
LONDON

